

Erklæring berettiget

Humaniora hurt 1989 var et genstand for en betydelig interesse af offentligheden. En anledning hertil var den senagramatiske, som Direktoratet for de videregående Uddannelser gennemførte på de fem humanistiske fakulteter. Nogle begreber i de oplæg og svar, der udsendtes mellem DNU og fakulteterne førte til et afkl. af 1989, som udspandte til følgende hovedtemaer: "Skoleuddannelsen", "Uddannelsesforholdene", "Uddannelsesforholdene udover universitetet", "Uddannelsesforholdene udover universitetet", "Uddannelsesforholdene udover universitetet". Ved hjælp af disse spørgsmål blev det muligt at se på de forskellige fakulteters syn på de forskellige uddannelsesforhold og på den uddannelse.

Det humanistiske Fakultet

Fakultetet har besluttet at søge om en bred fagvifte. Det er sket med henvisning til, at denne - uanset den bestående, der udgør - er et skridt for universitetet og for landet som helhed.

Med henblik på at akavere alle effekter og med det formål at gøre det ressourcendramatiske studier om muligt, skal fakultetet en principbeslutning om indholdet af en ny studieordning. Det skal fremover være en 5-5-5 struktur der gælder generelt, således at BA'erne efter 3 år, dog 4 år hvis der er nogle fremtidige krav. Kandidatgraden efter yderligere 2 år, og endelig Ph.D.-graden efter endnu 3 år. Rådets uddannelsesudvalg og fakultetsudvalget har arbejdet på en model for et samlet oplysning om studierne.

I takt med at adgangsbegrænsningen ruller stadig udførelsen fra til karaktersystemet fra de uddannelses uddannelses, giver fakultetet anledning til mange nye muligheder på fakultetet. Der er derfor igangsat omfattende undersøgelser for at klarlægge de senere års uddannelsesforhold, og det er indført en mere målrettet vejledning af de studerende, især begyndere.

Fakultets strukturbevarelse hænger både sammen med studiefællesskabet og med arbejdsmarkedsforholdene for humaniora. Det glædelige fald i studiebetænkningen har fundet konsekvenser de senere år, er blevet. Det er sket samtidig med, at jobmarkedet er blevet mere diffus, især er der sket en stærk stigning i antallet af ansættelser uden for de traditionelle områder. I mange områder har det været en supplerende kvalifikation, der har skabt muligheder for nye arbejdspladser. Fakultetet søges på at bevare muligheden uddannelsesforhold, men samtidig at give plads for deltagelse i relevante supplementar, således at de efterfølgende kompetencer kan udgøre en del af et integreret uddannelsesforløb.

Med det formål at skabe solidere rammer om fakul-

terens mange fag vedtog fakultetet den nye ordning en principbeslutning om at udbygge sin fag og aktiviteter. Det regnes med inden for de år, som skabes en struktur med en bred fagvifte på minimum 12 VUF.

I indberetningen prøves det desuden at se på muligheden for humanistisk informatik. Samtidig er Det humanistiske Edificenter blevet nedlagt. Lærernes oplysning, felt er, udover forskning og undervisning, at således fakultets øvrige aktiviteter på edificenter og væk. I forbindelse med den nye strukturbevarelse, er der en række spørgsmål, der er blevet taget op.

Der er i årets løb blevet 3 adjunkturer og 10 lektorer tilføjelse til fakultetets uddannelsesplaner. Med henblik på et enkelt politisk forslag udgør denne plan. Ensat fakultetets eneste mulighed for tilførelse af personale til faste videnskabelige stillinger.

I foråret 1989 blev det til en Begreb humaniora. Humaniora led til fakultet. Disse gode ministerord blev ikke modtaget af humanioraerne, og der var ikke grund til det. Fakultetet har de senere år engageret sig i en række uddannelsesaktiviteter. Blandt disse en Åben Universitet og områder, der har været godt sammen med kernetilbudene. Senere de programmer blev et fastlagt et samarbejde med de øvrige humanistiske fakulteter. Det er indberettet i 1987 blev besluttet, at Åben Universitet skal lukkes og at de ressourcer humaniora budt har brug, på det formål, skal overføres til en anden form for Åben universitet. Uddannelsesforhold. Fakultetsrådet har besluttet, at fakultet forrest skal søge at opnå et uddannelsesforhold for de mange universiteter, der blev på grund af adgangsbegrænsninger ikke kan komme til at studere humaniora. Uden et fast budgetgrundlag og uden en betydelig godkendelsesprocedure. Begreb fakultets, at dette ønske bliver udført for angiveligt.

Jens Eriksson Madsen

Bevarelsen af universitetets persopergrund

Anderson, Vibeke: Guller, Maged, Kosmopolis - en verdens rejse (Ni Nordenskab A 1988, Sølv).
 Prætorius, Bjørk: The Japanese OMBIN Sawai (Chicago (Chicago and Tokyo) 1988, Guld).
 Hønsbo, Helle V.: Arneborg (Klassisk arkæologi 1988, Sølv).
 Skovgaard Petersen, Jakob: Solfærdens historie og betydning (Historisk og geografisk forskning af den videnskabelige Billeder og verdens vige) (Klassisk arkæologi 1988, Guld).

Dekanens beretning

Humaniora har i 1989 været genstand for en betydelig interesse i offentligheden. En anledning hertil var den besøgsrunde, som Direktoratet for de videregående Uddannelser gennemførte på de fem humanistiske fakulteter. Nøglebegreber i de oplæg og svar, der udveksledes mellem DVU og fakulteterne i første halvdel af 1989, var »tilpasning til faldende budgetter«, »faldende studenterindtag«, »fordeling af fag og institutter på landsplan« og lignende kendte størrelser. Derudover lancerede DVU en ny metaforik med »humanioras fire ben« som kerneelement: Ved hjælp af sunde og raske ben skulle humaniora kunne hæve sig op over de kendte lave budgetudsigter. Man tænkte konkret på bachelor-uddannelser, kombinationsuddannelser og åben uddannelse.

Fakultetet har fastholdt sit ønske om en bred fagvifte. Det er sket med henvisning til, at denne – uanset den belastning, den udgør – er et aktiv for universitetet og for landet som helhed.

Med henblik på at aktivere alle viftens fag og med det formål at øge det ressourceudløsende studenterindtag traf fakultetsrådet en principbeslutning om indførelse af en ny studiestruktur. Det skal fremover være en 3-2-3 struktur der gælder generelt, således at BA nås efter 3 år, dog 4 år hvis der indgår fremmede sprog, kandidatgraden efter yderligere 2 år, og endelig Ph.D.-graden efter endnu 3 år. Rådets uddannelsesudvalg og fakultetsstudienævnet har arbejdet på en model for et samlet optag til denne studiestruktur.

I takt med at adgangsbegrænsningen stiller stadig voldsommere krav til karaktergennemsnit fra de underliggende uddannelser, giver frafaldet anledning til mange bekymringer på fakultetet. Der er derfor igangsat omfattende undersøgelser for at klarlægge de seneste årganges studieadfærd, og der er indledt en mere målrettet vejledning af de studerende, især begynderne.

Fakultetets strukturovervejelser hænger både sammen med studieadfærden og med arbejdsmarkedssituationen for humanister. Det glædelige fald i arbejdsløsheden, man har kunnet konstatere de seneste år, er fortsat. Det er sket samtidig med, at jobmarkedet er blevet mere diffust, især er der sket en stærk stigning i antallet af ansættelser uden for de traditionelle områder. I mange tilfælde har det været en supplerende kvalifikation, der har skaffet ansøgeren det nye arbejde. Fakultetet satser på at bevare fagligheden i uddannelserne, men samtidig at give plads for tidlig indplacering af relevante supplement, således at de efterspurgte kompetencer kan udgøre en del af et integreret uddannelsesforløb.

Med det formål at skabe solidere rammer om fakul-

tetets mange fag vedtog fakultetsrådet i september en principbeslutning om at reducere antallet af institutter. Der regnes med inden for to år at være skabt en struktur med enheder på minimum 12 VIP.

I indberetningsperioden er der oprettet et Institut for humanistisk Informatik. Samtidig er Det humanistiske Edb-center blevet nedlagt. Institutets arbejdsfelt er, udover forskning og undervisning, at assistere fakultetets øvrige institutter på edb-området og være rådgivere for Budget- og Forretningsudvalget.

Den 1. januar 1989 trådte fakultetets retningslinier for det videnskabelige personales forskningsforpligtelser i kraft.

Der er i årets løb besat 3 adjunkturer og 10 lektorer i henhold til forskerrekruiteringsplanen. Med undtagelse af et enkelt puljelektorat udgør denne plan fortsat fakultetets eneste mulighed for tilførsel af personale til faste videnskabelige stillinger.

I forårets debat lød det til os: Brug humaniora! Humaniora ud til folket! Disse gode ministerord blev ikke modsagt af humanisterne, og der var ikke grund til det. Fakultetet har de seneste år engageret sig i en række udadrettede aktiviteter. Blandt disse er Åbent Universitet et område, der har passeret godt sammen med kerneaktiviteterne. Senest er programmet blevet fastlagt i et samarbejde med de øvrige humanistiske fakulteter. Det er imidlertid i 1989 blevet besluttet, at Åbent Universitet skal lukkes og at de ressourcer, humaniora hidtil har brugt på dette formål, skal overføres til en central konto for Åbne erhvervsrettede Uddannelser. Fakultetsrådet har besluttet, at fakultetet fortsat skal søge at etablere uddannelser for de mange interesserede, der bl.a. på grund af adgangsbegrænsningen ikke kan komme til at studere humaniora. Uden et fast budgetgrundlag og med en besværlig godkendelsesprocedure frygter fakultetet, at dette »ben« bliver udsat for amputering.

John Kuhlmann Madsen

Besvarelser af universitetets prisspørgsmål

Andersen, Vibeke Gunilla Vogel: Kosmophani – om tidens billeder (Filmvidenskab A 1988, Sølv).

Frellesvig, Bjarke: The Japanese OMBIN Sound Changes (Østasiatisk Filologi 1988, Guld).

Hornnæs, Helle V.: Arenosola (Klassisk arkæologi 1988, Sølv).

Skovgaard-Petersen, Jakob: Sufibroderskabets rituelle liv i religionshistorisk belysning. En analyse og traditionshistorisk fremstilling af den ægyptiske Rifa'iyya-ordens vigtigste ritualer (Religionshistorie 1988, Guld).

Historie

1. Historisk Institut

Forskningsvirksomhed:

Nutidig historieforskning er karakteriseret ved en teoretisk og tematisk pluralisme, der alene knyttes sammen af kravet om den kritiske kildebehandling. Denne mangfoldighed afspejler sig i Historisk Instituts forskningsprofil, der bevidst tilsigter en spredning af teoretisk, tematisk og kronologisk kompetence gennem medarbejdernes frie projektvalg. Udforskningen af Danmarks historie betragtes selvstændigt som instituttets hovedopgave, men en del medarbejdere, blandt disse naturligvis de medarbejdere, hvis særlige fagområde er antikkens historie, arbejder med emner i international historie, ligesom der blandt de medarbejdere, der specialiserer sig i dansk historie, kan konstateres en stigende interesse for at placere danske problemer i deres nordiske, europæiske eller internationale sammenhæng. Den følgende, meget korte, oversigt over forskningsaktiviteter ved instituttet er søgt udformet således, at fremdrift og ændrede prioriteringer vil fremgå ved sammenligning med tidligere årsberetninger.

Det arkæologiske materiale fra byhøjen San Giovenale bearbejdes fortsat med henblik på publikation (Bengt Malcus). Et stort arkæologisk-historisk projekt, finansieret gennem fondsstøtte, belyser forholdet mellem by og land i det romerske Nordafrika, det nuværende Tunesien. Feltarbejdet er afsluttet i 1989, derefter er arbejdet med publikation påbegyndt, det ventes afsluttet ret hurtigt, idet de indsamlede genstande er registreret på edb på stedet. Projektet ledes fra Historisk Institut (Peter Ørsted) og Nationalmuseet. En afhandling om det græske landbrug i oldtiden (Jens Erik Skydsgaard sammen med lektor Signe Isager, Odense Universitet) er bragt til afslutning, en fremstilling af romersk militærhistorie (Niels M. Saxtorph) ventes afsluttet i 1990. Der arbejdes fortsat med en komparativ undersøgelse af de romerske provinser England og Gallien under overgangen fra det senantikke til det middelalderlige samfund (Arne Søby Christensen) og med det romerske toldsystem (Peter Ørsted). I årets løb er tre Ph.D.-afhandlinger indleveret til bedømmelse i antikkens historie af nuværende eller tidligere stipendiater ved instituttet vedrørende henholdsvis romersk social og politisk historie belyst ud fra det epigrafiske kildemateriale fra Pompeii (Henrik Mouritsen), den nordafrikanske kætterbevægelse Donatismen (Merete Harding) og byer og handel i det romerske Germanien og Gallien (Gurli Jacobsen).

Inden for middelalderens historie arbejdes der fort-

sat med punktundersøgelser i vikingetidens historie, med nordeuropæisk militærorganisation ca. 700-ca. 1200 (Niels Lund) og med rigsbegrebets indhold med særlig henblik på Estlands stilling inden for det danske rige (Esben Albrechtsen). I forlængelse af afsluttede undersøgelser vedrørende Saxo undersøges forholdet mellem middelalderlig dansk historieskrivning og nordisk/latinsk litteratur (Inge Skovgaard-Petersen). Den middelalderlige Saxoreception er genstand for et Ph.D.-projekt (Anders Leegaard Knudsen). Danske kalkmalerier registreres og analyseres fortsat (Niels M. Saxtorph), og arbejdet med en større fremstilling af sammenhængen mellem kunst, arkitektur og samfund i Danmark ca. 1000 til ca. 1800 fortsætter (Axel Bolvig). Pave Pius II's genmæle mod de trusler, der ved midten af det 15. århundrede truede pavestolens autoritet, er genstand for et Ph.D.-projekt (Stephen Turk Christensen), og et projekt vedrørende islamiseringen og arabiseringen af Mellemøsten i det 7. århundrede er iværksat (Jørgen Bæk Simonsen). En undersøgelse af den danske bondes forhold til markedet ca. 1200-ca. 1600 har allerede afkastet en række publikationer og ventes afsluttet med en samlet fremstilling i 1990 (Bjørn Poulsen), og en omfattende undersøgelse af seks engelske godsers landbohistorie i den centrale periode 1300-1348 er indledt (Nils Hybel). Det kan vel siges at være betegnende for kvalitet og vilkår for yngre historikere, at de tre sidstnævnte undersøgelser viderefører forskning, der er afsluttet med disputatsarbejder, og at kun de to førstnævnte har kunnet knyttes til instituttet som stipendiater. Det skal endelig notes med vemod, men også med glæde, at vor alt for tidligt afdøde kollega, lektor dr.phil. Mogens Rathsacks disputats, Fuldaforfalskningerne, på tysk initiativ er blevet tilgængelig for den internationale forskning med udgivelsen i 1989 af en tysk oversættelse.

Arbejdet med en bestemmelse af den interkontinentale handels omfang og sammensætning før 1750 fortsættes, og tre afhandlinger vedrørende sammenhængen mellem europæisk og asiatisk økonomi før den formelle kolonisering er afsluttet (Niels Steensgaard). En samlet edb-analyse af befolkning og bebyggelse i Tårnby 1660-1900 er afsluttet, og en agrarstruktural undersøgelse af Tårnby Valby er indledt (Karl-Erik Frandsen). I den indledende fase er også studier over kultur og mentalitet i det 16. århundrede (Alex Witendorff) og en undersøgelse af baggrunden for indførelsen af enevælden i Danmark med særligt henblik på årene 1648-1651 (Benito Scocozza). Undersøgelsen af skovvegetationens udvikling i det danske kulturlandskab fortsætter (Bo Fritzboeger). En bog »Den danske revolution. Landbrug og Politik 1600-1800« ventes afsluttet i 1990 (Thorkild Kjærgaard).

Arbejdet med det 18.-19. århundrede har også i 1989 været svækket på grund af to medarbejders midlertidige overflytning til andre afdelinger. En oversigt over dansk borgerlig mentalitet 1750-1850 er bragt til

afslutning, og en undersøgelse af den danske guldalders borgerlige mentalitet ventes afsluttet i 1991 (Hans Vammen), en monografi om den franske revolution i historiografisk og metodisk belysning ventes afsluttet i 1990 (Johny Leisner). En sammenlignende analyse af dansk og fransk missionsvirksomhed i Sydindien 1850-1920 er iværksat som Ph.D.-projekt (Henriette Bugge). De første resultater af studier over den danske alkoholkultur og den danske afholdelsesbevægelses historie er publiceret, og arbejdet videreføres i nordisk komparativt perspektiv (Sidsel Eriksen). Arbejdet med dansk idræts historie 1880-1940 i mentalitetshistorisk belysning fortsætter (Hans Bonde). Et Ph.D.-arbejde om Orla Lehmann er indleveret til bedømmelse, og arbejdet videreføres med historiografiske studier over danske faghistoriske biografier efter 1970 (Grethe Jensen).

Samlede fremstillinger og forskningsformidling:

Inden for historiefaget kan der ikke drages en skarp grænse mellem forskning og forskningsformidling. Forskningsresultater fremlægges ikke kun i specialundersøgelser, henvendt til fagfæller, men også i form af brede fremstillinger af samlede tidsafsnit eller særlige sider af historien. Sådanne brede fremstillinger tjener til en formidling af forskningens resultater og historiske omvurderinger til den interesserede offentlighed, men indgår samtidig i den interne faglige debat og udvikling. I løbet af året 1989 har en række af instituttets medarbejdere publiceret sådanne større fremstillinger. Det gælder således til Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie bindene 5 (1250-1400) (Kai Hørby), 7 (1500-tallet) (Alex Wittendorff) og 8 (1600-tallet) (Benito Scocozza). Endvidere en bredt anlagt introduktion til samfundslivet i det romerske imperiums provinser (Peter Ørsted), en håndbog til brug for lokalhistorikere (Knud Prange) og en håndbog til brug for slægtshistorikere (Knud Prange). En lærebog i Grækenlands historie i oldtiden er afsluttet (Jens Erik Skydsgaard), og en lærebog i Roms historie står foran sin afslutning (Niels M. Saxtorph). En række af instituttets medarbejdere har bidraget til samleverket *Imperium Romanum*, Idé, ideal og realitet, der ventes udsendt i 1990. En række artikler om arbejdet i kunsten ventes offentliggjort i løbet af 1990 (Axel Bolvig).

Formidlingsarbejdet foregår også ad andre kanaler. Mange af medarbejderne har medvirket i radio- eller tv-udsendelser, ved Folkeuniversitetet og ved Videnskabernes Selskabs offentlige forelæsninger eller i andre sammenhænge som f.eks. efteruddannelsesforedrag for gymnasielærere, udarbejdelse af leksikonartikler m.v.

Det forekommer tankevækkende, at en så stor del af medarbejdernes faglige produktion henvender sig til og kan interessere en bredere offentlighed. Det afspejler både en betydelig historisk interesse i nutidens samfund og en videreførelse af en fin tradition for

forskningformidling blandt danske historikere. Instituttet betragter den udadvendte virksomhed som en væsentlig opgave for medarbejderne og har med stolthed noteret, at en medarbejder ved instituttet, Kai Hørby, i december modtog hæderspriser fra G. E. C. Gads Fond og Ellen og Hans Hermers Fond.

Redaktionelle hverv m.v.:

Esben Albrechtsen var til sommeren 1989 (sammen med Carsten Due-Nielsen) redaktør af *Historisk Tidsskrift*. Arne Søby Christensen er tilsynsførende ved *Dansk historisk Bibliografi*. Kai Hørby er redaktør af *Danske Magazin*, medlem af hovedredaktionen for værket »Københavns Universitet 1479-1979«, udgiver af Aksel E. Christensens efterladte manuskript om Kalmarunionens historie efter 1439 og medvirkende ved en udgave af Niels Skyum-Nielsens efterladte manuskript »Fruer og Vildmænd. Danmarkshistorie uden retouche«. Jens Erik Skydsgaard er formand for Selskabet for historiske Kilders Oversættelse.

Esben Albrechtsen og Arne Søby Christensen er medlemmer af Den danske historiske Forenings bestyrelse, Esben Albrechtsen er desuden medlem af forstanderskabet for Det Kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie. Karl-Erik Frandsen er medlem af styrelsen for Det nordiske Kulturlandskabsforbund, De nordiske Universitetskurser i Historie og Dansk historisk Fællesforening og generalsekretær for The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape. Inge Skovgaard-Petersen er medlem af Den arnamagnæanske Kommission og af bestyrelsen for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning. Jens Erik Skydsgaard er medlem af bestyrelserne for Det danske Institut i Rom og Dronning Ingrid's romerske Fond, formand for bestyrelsen for Selskabet Philadelphia, efor for Borchs Kollegium og medlem af programudvalget for styringsgruppen for forskningsrådsprojektet »Hellenismen«. Niels Steensgaard er formand for styrelsen for Det humanistiske Forskningscenter i København, den danske komite for historikernes internationale samarbejde og kommissionen for *Fontes Historiae Africanae* og medlem af Forskningsbiblioteksrådet, styrelsen for Nordisk Institut for Asienstudier og styringsgruppen for European Science Foundation netværket: *History of European Expansion*. Alex Wittendorff er medlem af bestyrelsen for Dansk vejhistorisk Selskab.

Rejser og gæster:

Medarbejdere ved instituttet har i årets løb deltaget aktivt i en række symposier og konferencer: i Oslo (Hans Bonde), Sofia (Stephen Turk Christensen), Uppsala (Sidsel Eriksen), Møn (Karl-Erik Frandsen), Chester (Nils Hybel), Århus, Houston og Vancouver (Niels Lund), Moskva (Niels M. Saxtorph og Kai Hørby), Paris (Inge Skovgaard-Petersen), Washington, Bonn, Heidelberg og Calcutta (Niels Steens-

gaard), Göteborg (Hans Vammen og Sidsel Eriksen) og Paris og Lourmarin (Peter Ørsted). Der er foretaget forskningsrejser til Wien og Stockholm (Axel Bolvig), Istanbul (Stephen Turk Christensen), Rom (Bengt Malcus og Henrik Mouritsen) og Heidelberg (Jørgen Bæk Simonsen). Peter Ørsted har i efterårssemesteret opholdt sig som gæsteforsker ved universitetet i Aix-en-Provence. Der er gæsteforelæst ved Danmarks Biblioteksskole og Nordisk Folkhøgskola i Kungälv (Axel Bolvig), ved The Social Research Institute of Alcohol Studies i Helsinki (Sidsel Eriksen), ved Mikolaj Kopernicus-universitetet i Torun og Polska Akademia Nauk i Warszawa (Karl-Erik Frandsen), ved Det humanistiske Forskningscenter i København (Johny Leisner), ved University of Washington, Seattle (Niels Lund) og ved universiteterne i Cambridge og Aix-en-Provence (Peter Ørsted).

Dr. Lutz Werner, universitetet i Rostock, opholdt sig ved instituttet som gæsteforsker september-oktober 1989. Der har i årets løb været gæsteforelæsninger ved instituttet ved professor Kersten Krüger, Hamborg, dr. Terry Berry, Trinity College Dublin, professor Sølvi Sogner, Oslo, dr. T. Mangan, Glasgow, professor Peter Sawyer, Göteborg, og professor Hsu Hong, National Taiwan University.

Instituttet modtog i november besøg af ca. 30 forskerstuderende i historie fra Göteborgs Universitet under ledelse af professor Jørgen Weibull, i den forbindelse fremlagde Ph.D.-studerende ved instituttet kort eksempler på igangværende projekter. Samarbejdet med University of Lancaster under Erasmusprogrammet er videreført.

Stab:

VIP: Antal årsværk 17, stipendiater ved årets udgang: 10.

Professorer: Jens Erik Skydsgaard, Niels Steensgaard. Lektorer: Esben Albrechtsen, Axel Bolvig, Arne Søby Christensen, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, Johny Leisner, Niels Lund, Bengt Malcus, Knud Prange (Lokalhistorisk afd., se denne), Niels M. Saxtorph, Benito Scocozza, Inge Skovgaard-Petersen, Hans Vammen, Alex Wittendorff, Peter Ørsted.

Ekstern lektor: Nils Hybel.

Seniorstipendiater: Bjørn Poulsen, Jørgen Bæk Simonsen.

Kandidatstipendiater: Hans Bonde, Henriette Bugge, Bo Fritzboeger, Henrik Mouritsen.

Forskningsstipendiater: Stephen Turk Christensen, Sidsel Eriksen, Merete Harding, Grethe Jensen, Thorkild Kjærgaard.

Introduktionsstipendiat: Anders Leegaard Knudsen. Undervisningsassistent: Michael Jensen.

TAP: Antal årsværk: 3,27.

Overassistenter: Grethe Christensen (fratrådt 28.2.), Birgit Sampson.

Assistenter: Bodil Ring Brodersen, Tove Nielsen, Jytte Skytte.

Kontorelev: Angelika R. Joensen.

Speciale (konferens):

Jørgensen, Bent Raymond: Småstat, krise og udenrigshandel. Danmark og Storbritannien. 1929-1933.

Specialer (hovedfag):

Andersen, Vibeke Stockholm: En undersøgelse af de civile og politiske menneskerettigheder i Malaysia efter 1969 med særlig vægt på 1980'erne.

Appel, Hans Henrik: At være almuemægigt – De jyske bønder og øvrigheden på reformationstiden.

Baumann, Hanne Charina: Tranquebars landsbyer i det 18. århundrede – En undersøgelse af dansk indflydelse på de sydøstindiske landsbyer med særligt henblik på: Jordsystemet, beskatning og lokal administration.

Bredsdorff, Eva Bursche: De to prinser i Tower-En analyse af de eksisterende kilder omhandlede Edward 5. og Richard, Hertugen af Yorks endelige skæbne og en kritisk gennemgang af de derfra fremkomne teorier.

Bregnsbo, Michael: Gejstlighedens syn på samfund og øvrighed 1775-1800, belyst ved trykte prædikener og taler.

Buchmann, Vagn: Frederik 3.s Håndfæstning. En analyse af stænderforhandlinger og interessemodsatninger i forbindelse med tronskiftet 1648.

Carlsen, Kenn Harder: Kritisk samtidshistorie – en historieteoretisk undersøgelse af Michel Foucaults analyse- og kritikstrategi.

Christiansen, Thure: Analyse og diskussion af udviklingen i det politiske forhold mellem USA og Egypten 1969-1974.

Egevang, Britta Borch: Fransk-canadiske kvinders deltagelse i handelslivet 1720-1740.

Friis, Malene Charlotte: Fremmed og arbejder – Dansk indvandrerpolitik 1968-86.

Hansen, Carsten Mackeprang: Reform eller revolution. En analyse af forandringsprocessen i Guatemala, 1944-1954.

Hansen, Tonni Bøge: Uddannelsesreformer i de hundrede reformdage i 1898. Zhang Zhidong's placering i reformbevægelsen 1895-1898 og rolle ved formuleringen af en reform af det kinesiske uddannelsessystem.

Høyrup, Lise Johanne: Barselshvile, pligt, ret eller illusion? En undersøgelse af barselslovgivningens betydning for kvinder i industri og håndværk 1901-1933.

Jacobsen, Anette Faye: Kontrol og demokrati. Træk af dansk børneforsorgs historie 1933-58.

Jensen, Michael: Den danske Ruslandshandel ca. 1760-1807.

- Johansen, Birgit Julie Fryd: *Slave Schools in the Danish West Indies. 1839-1853.*
- Jørgensen, Kim: *Massemediernes rolle i den amerikanske præsidents valgkampagne 1952-1980.*
- Lotze, Kirsten: *Omverdensbilledet i danske tidsskrifter og aviser i perioden 1820-1870.*
- Lund-Rasmussen, Jette: *Christian IV-billedet i videnskab og kunst indtil nutiden.*
- Løkke, Anne: *Vanrøgtede, vanartede og forbryderiske børn. Dansk børneforsorg mellem filantropi og stat ca. 1880-ca. 1920.*
- Madsen, Anne: *Om bruddet i kvindegymnastikken i Danmark omkring år 1900 – Især med henblik på de kønsideologiske aspekter.*
- Michelsen, Jette: *Nyere forskning i familie og slægt i det engelske og franske middelaldersamfund ca. 1000-ca. 1500.*
- Mortensen, Finn Lauritz: *Husmænd, inderster, tyende og pjalte i Sørbymagle Sogn 1645-1688. Et studie af sociale grupper i landbosamfundet i sidste halvdel af 1600-tallet.*
- Nielsen, Gitte Dorit: *Kineserne i Malaysia – Et studie i etnisk politik på baggrund af »New Economic Policy« i 1970'erne.*
- Nielsen, Poul-Erik Bjørn: *De tidligste danske byer ca. 800-1100 – teori og empiri*
- Pedersen, Steen Wenske: *Rislandbrug i Filippinerne 1946-86. En analyse af landbrugsreformer og indkomstforhold inden for rislandbruget.*
- Petersen, Henning: *Industrialisering og nationalisme i Katalonien. En undersøgelse af baggrunden for den borgerlige katalanske nationalisme fra slutningen af 1700-tallet til 1930'erne.*
- Rasmussen, Frank Allan: *Konstruktionsvirksomhed og skibsbyggeri ved Søetaten 1692 til 1772.*
- Saxtorph, Henrik Sylvester: *Københavns søforsvar 1807.*
- Schummel, Helle: *Bønderne og fællesskabet. En undersøgelse af landsbyfællesskab og andre organisationsformer blandt bønderne på Møn 1769-ca. 1797, set i relation til den hidtidige forskning.*
- Stjernø, Grete: *Forholdet mellem Benin og England fra 1892-97. En analyse af de pol. og øk. forb. mellem Benin og Engl., m. spec. henblik på en vurdering af de fakt. som blev bestemmende for karak. af forb. mellem Benin og Engl.*
- Warren, Susanne Marianne: *Man gjorde et kvarter fortræd – en analyse af udviklingen i Nansensgadekvarteret, i særdeleshed 1950-1987, reflekteret gennem detailhandelen.*
- Publikationer:*
- Bugge, H.: *Korsør bys historie. Korsør gamle by. Bd. I: Byhistorie, Korsør Kommune, Planstyrelsen, s. 9-26, Korsør, København 1989.*
- : *Dansk mission i Kastesamfundet: DMS i South Arcot 1860-1900. Studier i dansk mission og kulturpolitik nr. 4. Dansk mission i Sydindien, Henriette Bugge, Ann-Belinda Steen, s. 9-51, København 1989.*
- , Johansson, I.: *Korsør gamle by. Bd. II: Bygningsregistrant. Korsør, København 1989, 355 s.*
- Frandsen, K.: *En række kapitler i nævnte bog. Falstersundersøgelsen 1-2. Det nordiske Ødegårdsprojekt, Svend Gissel m.fl. (red.), s. 700, Odense 1989.*
- : *Landboreformerne i Tårnby. Ændringer i bebyggelse og socialstruktur i en landsby tæt ved København ca. 1780-1830. Bebyggelsehistorisk Tidsskrift 17, Stockholm 1989.*
- : *Tårnby landsby. Historie og bygningsregistrant. Tårnby, København 1989, 150 s.*
- Fritzboeger, B.: *Forestry in crisis – society in crisis. Economic and ecological consequences of restrictions in the peasant forestry, Falster, Denmark 1660-85. Human influence on forest ecosystems development in Europe, Fabio Salbitano (ed.), s. 349-52, Bologna, Italien 1989.*
- : *Lidt om Johan Otto Angelbergs (u)virksomhed i Danmarks skove. Dansk Skovbrugs Tidsskrift 2, s. 59-64, Frederiksberg 1989.*
- : *Om skovdyrkning i 1670ernes Danmark. Jagt- og Skovbrugsmuseet, Årsskrift 1989, s. 3-25, Hørsholm 1989.*
- : *Skove og skovbrug på Falster 1652-1685. Odense 1989, 311 s.*
- Hybel, N.: *Crisis or Change – the Concept of Crisis in the Light of Agrarian Structural Reorganization in Late Medieval England. Århus 1989, 357 s.*
- Hørby, K.: *Den samfundsmæssige baggrund for Knud den Helliges gavebrev. Gåvbrevet 1085, Sten Skansjö, Hans Sundström (red.), s. 50-61, Lund, Sverige 1988.*
- : *Anmeldelse af Inge Skovgaard-Petersen: Da Tidernes Herre var nær. Studier i Saxos historiesyn. København 1987. Historisk Tidsskrift (1988), s. 132-45, København 1988.*
- Kjærgaard, T.: *Danmark og den franske revolution / le Danemark et la Révolution Française. København 1989, 128 s.*
- : *Fjorten billeder fra den franske revolution 1792-1799 / Quatorze images de la Révolution Française 1792-1799 af Johann Gottlieb Fridrich, udgivet af Thorkild Kjærgaard. Herning 1989, 36 s.*
- Knudsen, A.L.: *Another Look at the so-called 3rd Hand in the Angers Fragment of Saxo Grammatici. Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 359-65, Københavns Universitet 1989.*
- Leisner, J.: *Den franske Revolution: Ideerne om den, ideerne bag den. Fransk Nyt 169, s. 10-15, København 1989.*
- : *Den franske Revolution. Siden Saxo 1, s. 4-11, København 1989.*
- Lund, N.: *De vilde vikinger og den civiliserede verden. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 41-53, København 1989.*

- : *Allies of God or Man? The Viking Expansion in a European Perspective*. VIATOR. Medieval and Renaissance Studies 20, s. 45-59, Los Angeles, California, USA 1989.
- Mouritsen, H.: *Elections, Magistrates and Municipal Elite*. Studies in Pompeian Epigraphy. *Analecta Romana Instituti Danici*, Suppl. 15, 1988. Rom 1989, 224 s.
- Scoozza, B.: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, bind 8: *Ved afgrundens rand 1600-1700*. København 1989, 373 s.
- : Christian 4. København 1987, 288 s.
- Skovgaard-Petersen, I.: *Anmeldelse af: Tradition og historieskrivning. Kilderne til Nordens ældste historie*. Red: Kirsten Hastrup, Preben Meulengracht Sørensen, Aarhus Universitetsforlag 1987. *Historisk Tidsskrift* 1, s. 137-43, København 1989.
- : *Artiklerne Harald Klak og Harald Blauzahn Gomsson*. *Lexikon des Mittelalters*, Bd. IV, Robert-Henri Bautier (red.), s. 1928, 1989, München, Zürich 1989.
- Steengaard, N.: *Verden på opdagelsesens tid 1350-1600. Menneske, Samfund, Historie*. Kapitler af verdenshistorien, Mogens Carstensen m.fl. (red.), s. 168-95, København 1988.
- : *Kultur møder 1500-1800. Menneske, Samfund, Historie*. Kapitler af verdenshistorien, Mogens Carstensen m.fl. (red.), s. 196-223, København 1988.
- Wittendorff, A.: *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, bind 7: *På Guds og Herskabs nåde*. København 1989, 398 s.

Niels Steensgaard

1a. Lokalhistorisk Afdeling

Forskningsvirksomhed:

Lokalhistorisk Afdelings hovedformål er at udføre lokalhistorisk forskning, at udarbejde nye arbejdsredskaber og hjælpemidler til forskere samt at levere undervisning.

Der er i årets løb arbejdet med fagområdets principielle og aktuelle problemer (en mindre artikel herom er publiceret), og studierne over geografisk og social mobilitet er fortsat (et delresultat er publiceret).

To større projekter er blevet afsluttet med udsendelse af bøgerne: »Mit navn er Jensen – en bog om slægtsforskning« og »Lokal historie – en håndbog«. Den første er en mere elementær vejledning, den sidste er en bred introduktion til hele fagområdet med en behandling af metodiske og principielle problemer, en

redegørelse for kildematerialet og dets problemer, samt en indføring i lokalhistorisk teknik og arbejdsmåde i almindelighed.

Anden virksomhed:

Afdelingen har haft en livlig kontakt med kolleger i ind- som udland. Der har bl.a. været tale om deltagelse i to seminarer i Stockholm, og der er som sædvanlig ydet en del vejledning, for eksempel i form af manuskriptgenmængning og konkrete undersøgelser, ligesom der har været samarbejde med Danmarks Radio og TV.

Afdelingen har deltaget i udvalgsarbejdet angående det etnologisk-lokalhistoriske center, som fakultetet har vedtaget at oprette. Desværre er planerne p.t. sat i bero.

Afdelingens leder har afholdt to fjernkursus under Folkeuniversitetet og har holdt foredrag i slægts- og lokalhistoriske foreninger.

Afdelingens leder er formand for Societas Heraldica Scandinavica og for Alfred Good's Fond samt næstformand for Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie.

Udgivervirksomhed m.v.:

Der er givet løbende orientering om afdelingens virksomhed i kvartalsskriftet: *Lokalhistorisk Journal*.

Afdelingens leder forestår redaktionen af *Slægtshistorisk Studiebog* og er medlem af redaktionsudvalget for *Personalhistorisk Tidsskrift*.

Stab:

VIP:

Antal årsværk: 1.

Lektorer: Knud Prange.

Speciale:

Mette Ehlers: *Billeder – lokalt set*. En analyse af billedudvælgelse og billedanvendelse i 4 byhistorier.

Publikationer:

Prange, K.: *Anmeldelse af Jørgen Papsø: Folketællinger 1787, 1801, 1834, 1840 og 1845*, Almind m.fl. sogne 1-5. *Personalhistorisk Tidsskrift* 1, s. 107, København 1989.

–: *En lavadelig våbenfrise?; Hvidernes våbenfrise og Stormænd i Østjylland*. *Danske Kalkmalerier, tidlig gotik 1275-1375*, Ulla Hastrup (red.), Nationalmuseet, s. 88-91, 98-101, 180-83, København 1989.

–: *Mit navn er Jensen*. En bog om slægtsforskning. København 1989, 56 s.

–: *Lokalkultur og lokalhistorie i forskningen*. *Nordisk Tidsskrift* 65 (5), s. 385-92, Stockholm 1989.

–: *Lokalhistorie – en håndbog*. København 1989, 255 s.

- : Christian 4. og Rasmus Thestrup. Konge og købmand – to skæbner set i et genealogisk perspektiv. Personalhistorisk Tidsskrift 2, s. 139-56, København 1989.
- : "Wiburgs velgaaende" – om at løse en umulig opgave. MIV. Museerne i Viborg Amt 15, s. 43-44, Viborg 1989.

Knud Prange

2. Institut for Samtidshistorie

Forskning:

Instituttet beskæftiger sig med de sidste 100 års danske og internationale historie. Heri indgår såvel inden- og udenrigspolitiske emner, socialhistorie og idéhistorie. Emnerne behandles ofte fra forskellige synsvinkler og under anvendelse af varierende metoder, herunder også metoder fra de generaliserende samfundsvidenskaber. Forskningsprojekterne spænder fra syntesefremstillinger til dybtgående enkeltstudier og fra større projekter, hvori flere institutioner deltager, til individuelt arbejde.

I 1989 har medarbejderne bl.a. beskæftiget sig med følgende konkrete projekter:

Carl-Axel Gemzell har færdiggjort to dele og forberedt en tredje del af projektet: Om politikens forvetenskapliggørelse og vetenskapens politisering. Kring välfärdsstatens uppkomst i England. Projektet drejer sig om det bidrag, engelske naturvidenskabsfolk gav til udviklingen af den britiske velfærdsstat i mellemkrigstiden og under 2. Verdenskrig ved deres ideer om styring og rationalitet. Også ideernes gennemslag i samfundet analyseres.

Carsten Due-Nielsen har fortsat sine studier i dansk udenrigspolitik. Dels placeringen af forsvars- og sikkerhedspolitik mellem indenrigspolitiske og eksterne faktorer i slutningen af det 19. århundrede, dels – oversigtsmæssigt – den hidtidige udforskning af dansk udenrigspolitik op til udbruddet af 2. Verdenskrig, og endelig – forberedende – dansk udenrigspolitik efter 1945.

Inga Floto beskæftiger sig fortsat med Japans historie i det 20. århundrede og har konkret arbejdet med artikler om den amerikanske okkupation af Japan og problemer og resultater i Japans historie.

Erik Thostrup Jacobsen har omtrent færdiggjort et arbejde om kirken under besættelsen på grundlag af omfattende kilde- og litteraturstudier.

Hans Kirchhoff har fortsat arbejdet med en biografi om Firhedsrådets gesandt i Moskva 1944-45, Thomas Døssing, og han har desuden arbejdet med en afhand-

ling om beslutningsprocessen i april-dagene 1940 med særlig henblik på en diskussion af rationalitetsbegrebet. Tillige er han sammen med Aage Trommer, Odense Universitet, gået igang med at indsamle materiale til en udgivelse af dokumenter til modstandsbevægelsens historie 1941-45.

Karl Christian Lammers er gået videre med sin undersøgelse af det tyske socialdemokratis politik overfor fascisme og nazisme fra 1920 til 1933. Han arbejder også med en fremstilling og diskussion af nazismens og fascismens historie 1919-45. Endelig er han igang med et projekt om Borgerskabets politik over for arbejderbevægelsen i Danmark ca. 1918-40.

Henrik S. Nissen har fortsat beskæftiget sig med udarbejdelsen af manuskriptet til Danmarkshistorien 1950-70. Under projektet Dansk Identitetshistorie har han studeret den grundtvigske bevægelses formulering af folkelige og nationale positioner i begyndelsen af 1930'erne. I tilknytning til projektet Kirken under besættelsen har han forberedt udgivelsen af en brevveksling mellem Hal Koch og Løgstrup 1940-43.

Poul Villaume har fortsat arbejdet med sit projekt Dansk sikkerhedspolitik og rammerne for dens udformning under den kolde krigs ideologiske indflydelse 1949-61. Han har især arbejdet med et omfattende, nyfrigivet amerikansk kildemateriale, der behandler Danmarks sikkerheds- og forsvarspolitiske positioner i NATO. Tillige er Norges positioner inddraget komparativt.

Torben Worre har foretaget analyser af folketingsvalgene 1987 og 1988 samt Europaparlamentsvalget 1989. Han deltager også i European Election Study 1989, en komparativ undersøgelse af vælgeradfærd ved Europavalget.

Udadvendte aktiviteter:

Carsten Due-Nielsen er redaktør af Historisk Tidsskrift og medlem af redaktionsudvalget for Økonomi & Politik.

Karl Christian Lammers er medlem af redaktionen for Den jyske Historiker.

Carsten Due-Nielsen er medlem af styrelsen for Dansk udenrigspolitisk Institut og medlem af bestyrelsen for Den danske historiske Forening og for Selskabet for Historie og Samfundskøkonomi.

Inga Floto er formand for Kildeskriftselskabet og for Historisk Samfund.

Karl Christian Lammers har foretaget en forskningsrejse til Paris og en studietur til Bochum, Bonn og Amsterdam, maj-juni 1989. Han har desuden deltaget i Bochumuniversitetets symposium »Faschismus-Theorien in der europäischen Arbeiterbewegung bis 1945« med et foredrag om »Faschismus-Diskussionen in den skandinavischen Arbeiterbewegungen« i november 1989.

Poul Villaume har foretaget en forskningsrejse til

Oslo i juni og en rejse til Washington i november-december 1989.

Carl-Axel Gemzell har holdt en af hovedforelæsnin-
gerne (om sit forskningsprojekt) ved den internatio-
nale videnskabshistoriske kongres i Tampere i decem-
ber 1989.

Torben Worre har deltaget i European Consortium
for Political Research's kongres i Paris i april 1989.

Henrik S. Nissen har foretaget to rejser til Bruxelles
i forbindelse med sit medlemskab af Academic Group
for ERASMUS-programmet.

Inga Floto har ledet en excursion til Japan for en
gruppe studerende.

Hans Kirchhoff har holdt 5 forelæsninger på Folke-
universitetet og 2 på Danmarks Biblioteksskole om
emner i besættelsestidens historie. Han har desuden
holdt en forelæsning på Tøjhusmuseet om forspillet til
2. Verdenskrig.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7, stipendiat: 2.

Professor: Carl-Axel Gemzell.

Lektorer: Carsten Due-Nielsen, Inga Floto, Hans
Kirchhoff, Karl Christian Lammers, Henrik S. Nis-
sen, Torben Worre.

Fonds- og forskningsrådsstipendiat: Erik Thostrup
Jacobsen, Poul Villaume.

Extern Lektor: Michael Wolfe.

TAP: Antal årsværk: 1.

Oversassistent Inge Wallin.

Ph.D.-afhandling:

Krogh, Tyge: Humanitet og Politik. Det danske efter-
krigshjælpearbejde 1945-51 og dets motivbaggrund
(Specialebiblioteket. Er publiceret).

Publikationer:

Floto, I.: Woodrow Wilson som historiker og politisk
tænk. Historisk Tidsskrift 89 (1), s. 55-77, Køben-
havn 1989.

Gemzell, C.: Om politikens förvetenskapligande och
vetenskapens politisering. Del I. Teoretisk inled-
ning. Københavns Universitet 1989, 56+IV s.

—: Om politikens förvetenskapligande och vetenskapens
politisering. Kring välfärdsstatens uppkomst i
England. Del III. Föreningen av motsatser. Kø-
benhavns Universitet 1989, 400 s.

Kirchhoff, H.: Den civile modstand i Europa & Den
militære modstand i Europa. Den store alliance,
Hans Kirchhoff, Aage Trommer, s. 165-205, Kø-
benhavn 1989.

—: Hitlers Europa. Hitlers Krig, Hans Kirchhoff,
Henning Poulsen, s. 231-322, København 1989.

Lammers, K.C.: En forførelers dagbøger. Joseph Goeb-
bels i spejlet. Den jyske Historiker 48, s. 138-41, År-
hus 1989.

—: Østrigs bidrag til Tysklands nyere historie (Adolf
Hitler og nazismen). Tysk. Et sprog – Fire stater –
Fire kulturer? Text und Kontext, Sonderreihe 27,
Sven-Aage Jørgensen (red.), s. 72-86, København,
München 1989.

—: Afnazificering og politisk omskoling. Politiserings-
processer i Vesttyskland efter 1945. Den jyske Hi-
storiker 47, s. 69-89, Århus 1989.

—: Retsvæsenets politisering. Jurister og dommere i
det nazistiske Tyskland. Anmeldelse af Lothar
Gruchmann: Justiz im Dritten Reich 1933-1940,
1988. Retfærd. Nordisk Juridisk Tidsskrift 46, s.
104-110, København 1989.

Worre, T.: Det politiske system i Danmark, 5. udgave.
København 1989, 148 s.

—: Folketingsvalget 1987. Økonomi og Politik 3, s. 39-
54, København 1989.

—: Denmark (Bidrag til særnummer om Europavalget
i 1989). Electoral Studies 8 (3), s. 237-45, Guild-
ford, England 1989.

—: The Danish Euro-Party System. Scandinavian Po-
litical Studies 10 (1), s. 79-95, Oslo 1987.

Carsten Due-Nielsen

3. Institut for økonomisk Historie

Historie

Disciplinen 'økonomisk historie' indførtes ved Køben-
havns Universitet i 1960 med udnævnelsen af Kristof
Glamann til professor i økonomisk historie ved faget
historie og med udnævnelsen i 1966 af Svend Aage
Hansen til professor i Danmarks statistik og dansk
økonomisk historie ved økonomistudiet. De to profes-
sorer tog i 1967 initiativ til oprettelsen af Institut for
økonomisk Historie med et direkte samarbejde mel-
lem de to fagområder, inspireret af internationale ten-
denser og af de positive erfaringer fra det gamle Insti-
tut for Historie og Samfundsøkonomi. Institut for øko-
nomisk Historie er stadig det eneste af sin art her i
landet.

Siden 1972 har instituttet været underlagt Det hu-
manistiske Fakultet, men de til instituttet knyttede læ-
rere har regelmæssigt undervist i økonomisk historie
på politistudiet, ligesom det forskningsmæssige samar-
bejde er fortsat. Fra 1979 har instituttet været placeret
på Københavns Universitet Amager.

Forskningsvirksomhed:

Institut for økonomisk Histories forskningsmæssige
hovedområde er den økonomiske og sociale historie i
nyere og nyeste tid. Økonomisk historie omfatter stu-
diel af fortidens fremstilling, fordeling og forbrug af

varer og tjenester med fremdragelse af de bestemte faktorer relative betydning og indbyrdes forhold. Teoretisk og metodisk er disciplinen karakteriseret ved en bevidst inddragelse af elementer fra såvel humaniora som fra samfundsvidenskaberne.

Instituttet har fortsat i 1989 kunnet opretholde og til dels udbygge en forholdsvis stærk og bred forskningsprofil med et stort antal eksternt finansierede stipendiat, der dels arbejder med enkeltprojekter, dels i tilknytning til større forskningsinitiativer. Også de øvrige medarbejdere har været engageret i udadvendte, og for fleres vedkommende internationalt orienterede aktiviteter.

Fra etableringen har instituttet til stadighed arbejdet med udforskningen af den danske industris udvikling i det 19. og 20. århundrede, og denne side er yderligere styrket siden 1984 gennem samarbejdet med Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet om projektet »Dansk industrihistorie 1870-1980«, samt det indledte forskningsinitiativ under Statens humanistiske Forskningsråd: »Dansk politik under forandring: 1945-1985«. Dette samarbejde vil fortsat præge forskningsprofilen i det kommende år. Men også inden for mere traditionelle områder som landbrug, handel, økonomisk politik og prishistorie har medarbejderne ydet nye forskningsbidrag. Endelig har forskningen i oversøisk historie, der er koncentreret om Afrika og Asien, yderligere kunnet udbygges, og flere af medarbejderne har deltaget aktivt i områdestudierne, i videreførelse af Center for Afrikastudier og Center for Øst- og Sydøstasien og i arbejdskredse for migrationshistorien. Endelig har instituttet været vært for Det humanistiske Fakultets tværfaglige Forskningsgruppe for dansk Identitetshistorie.

Landbrug

Erik Helmer Pedersen har afsluttet et større arbejde om Det danske landbrugs historie 1914-88. I fortsættelse af det prishistoriske arbejde har han desuden bistået cand.mag. Mette Ehlers med udformningen af et forskningsprojekt over danske landarbejders levilkår i det 18. århundrede. Det er tanken at lade de centrale prisrækker indgå i analysen.

Industri

Instituttet har i de forløbne år fungeret som værtsinstitution for det tidligere omtalte projekt »Dansk industris historie siden 1870«, der er nærmere beskrevet i pjecen »Industriens vækst og vilkår« (Kbh. 1985). I forbindelse med dette projekt har Niels Thomsen fortsat arbejdet på en monografi i to bind om Industri, stat og samfund. 1. bind er trykket, dækkende hovedperioden (til 1939). Ligeledes i forbindelse med dette projekt har Hans Kryger Larsen arbejdet med »Teknologiudviklingen i dansk industri 1932-58«. Og Leon Dalgas Jensen har under dette projekt arbejdet

på »Udviklingen i dansk industripolitik under Marshallplanen«.

Carl Erik Andresen har afsluttet arbejdet på sit projekt »Dansk møbelindustri 1879-1950. Teknologi og arbejdskraft« med en afhandling, der er indleveret til forsvar for Ph.D.-graden. Projektet er en undersøgelse af den danske møbelindustri ved overgangen fra håndværksmæssig til industriel produktion. Der er lagt særlig vægt på at belyse de teknologiske ændringer og følgerne heraf for arbejdskraften.

Ole Hyltoft har arbejdet videre med en fremstilling af den teknologiske udvikling i dansk industri fra 1870 til 1930. Tyngdepunktet ligger på industriens kraftmaskiner, maskinindustrien, byggematerialeindustrierne og de arbejdsintensive industrier. I forlængelse af denne forskning har han revideret en artikel om »Den teknologiske udvikling i Danmark fra 1780 til i dag«, samt færdiggjort to nye artikler, dels om »Sorthat et prionerteglværk fra 1850'erne«, dels om »Foreign Technology and Danish Brick Production 1830-1870«. I oktober var Ole Hyltoft desuden officiel opponent på Povl A. Hansen og Göran Serins disputats om »Innovationsudviklingen i plastindustrien«, Lunds Universitet. I forbindelse med sit arbejde for at styrke bevaringen af danske industrimiljøer har Ole Hyltoft dels skrevet om »Fem danske industrimonumenter«, dels udformet en oversigt over »Industriel arkæologi i Danmark«.

Carl-Axel Nilsson og Hans Kryger Larsen arbejder sammen med tre forskere fra Sverige og Finland i fælles nordisk projekt om »Nordisk industrialisering 1870-1940«.

Handel- transport og pengevesen

Carl-Axel Nilsson har fortsat sin forskning omkring de arbejdskraftmæssige aspekter på overgangen fra sejltil dampteknologi i den danske handelsflåde, specielt i ekspansionsperioden omkring århundredskiftet 1900.

Per Bro har i 1989 fortsat arbejdet med sit projekt: »Harald Plums rolle i og betydning for det danske samfunds og erhvervslivs udvikling, herunder især Landmandsbankens stilling i 1922«.

Økonomisk politik, politisk adfærd m.v.

Niels Thomsen har fortsat deltaget i Statens humanistiske Forskningsråds projekt om »Dansk Politik under Forandring 1945-1985«, i hvis forskningsgruppe han sidder. Han er endnu i den forberedende fase til sit bidrag til projektet. Under samme projekt har Leon Dalgas Jensen arbejdet på en undersøgelse om »Interessekonflikter og politiske standpunkter i dansk udenrigsøkonomisk politik fra 1945 til 1960«.

Niels Thomsen og Jette Søllinge har videreført arbejdet med udarbejdelse og redigering af 3. bind (det sidste omhandlende perioden fra og med 1918) af oversigts- og opslagsværket »De danske aviser 1634-1989.« Værket forventes trykt i foråret 1990. Endvidere

re har Jette Søllinge med en bevilling fra Statens humanistiske Forskningsråd arbejdet med »Udviklingen i hovedstadspressens journalistik og indholdsstruktur i perioden 1900-1939«. Projektets sigte er at give en beskrivelse og analyse vedrørende perioden 1900-1939 – af hovedstadspressens nyhedsudvælgelse og stofudvælgelse generelt, af de journalistiske genrer og arbejdsformer samt af forskellene mellem de forskellige avistyper.

Claus Rafner har arbejdet på projektet »Skatter og byrdefordeling i Danmark 1660-1848«. Projektet har til formål at redegøre for de statslige skatters størrelse samt sociale og geografiske fordeling.

Ole Hyldtoft er i færd med at udarbejde et manuskript om »Bolisstrategier i Danmark ca. 1880-1930« med særlig vægt på de store lavindkomstgrupper. Denne undersøgelse foregår inden for rammerne af en workshop serie under the European Science Foundation.

Erik Helmer Pedersen har sammen med stud.mag. Eva Hanson deltaget i et regionalt udviklingsstudie vedr. Falster i vor tid (1942 ff.). Studiet skal munde ud i en bog til 200-års jubilæet for Det Classenske Fideicommiss i 1992. I undersøgelsen indgår desuden spørgsmålet om fideicommissets placering i en velfærdspolitisk sammenhæng.

Hans Kryger Larsen arbejder på en udgivelse af Københavns Universitets almindelige historie 1901-36. Institutionens arbejde og vilkår og forholdet til det øvrige samfund. Det endelige manuskript er tænkt at indgå i Københavns Universitets jubilæumsværk, bd. II (Flere medarbejdere under hovedredaktion af Leif Grane, Institut for Kirkehistorie).

Oversøiske emner

Ole Justesen har fortsat været engageret i det af Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd finansierede projekt om oversættelse og udgivelse af danske kilder til Ghanas historie i det 17. og 18. århundrede. Ole Justesen har påbegyndt redigeringsarbejdet.

Ole Odgaard arbejder med et projekt om »Landsbyvirksomhedernes udvikling i Kina efter Mao – De private og kooperative virksomheders betydning«. Projektets generelle formål er at undersøge, hvordan politiske institutioner kan aktivere en bedre udnyttelse af lokale ressourcer. Projektet ønsker konkret at undersøge de nye virksomhedstyper, som med de økonomiske reformer er ekspanderet kraftigt i de kinesiske landsbyer. Det er især private og kooperative virksomheder, hvor en eller flere familier på andelsbasis har ledelsen. Ole Odgaard har endvidere holdt en række gæsteforelæsnings.

Jette Mackintosh arbejder fortsat på projektet »Danske immigranternes vandrings- og bosættelsesmønstre samt deres socio-kulturelle tilpasning til det amerikanske samfund«. Immigranternes økonomiske

forhold før og efter immigrationen sammenlignes. Desuden undersøges påvirkningerne fra den danske baggrund på landbrugsmetoderne. Hypotesen om at amerikanske metoder blev overtaget hurtigt har kunnet modbevises.

I samarbejde med bl.a. professor John Christianson, Luther College, Iowa, har Erik Helmer Pedersen indledt forberedelserne til en udvandringshistorisk konference i København i 1992 »The Marcus Lee Hansen Conference«. Dette navn refererer til den berømte amerikanske forsker af dansk slægt M.L.H., som i mellemkrigstiden gjorde en pionerindsats for studiet af indvandringen til Amerika. Sammen med forstander, mag.art. Hans Henningsen, Askov Højskole, indgår Erik Helmer Pedersen i en international studiegruppe vedr. Grundtvigs betydning for folkeoplysningen.

Tværfaglige projekter

Ole Feldbæk har som leder af Det humanistiske Fakultets tværfaglige Forskningsgruppe for dansk Identitetshistorie været fritaget for undervisning hele 1989. Han udarbejder til dette projekt tre afhandlinger om henholdsvis »Fædreland og Indfødsret 1740-1776«, »Tyskerfejden 1789-1790« (sammen med lektor Vibeke Winge, Institut for germansk Filologi) og »Skole og national identitet 1789-1848«.

Som medlem af ovennævnte forskningsgruppe har Hans Kryger Larsen udarbejdet et manuskript om det nationale synspunkt på den økonomiske udvikling i Danmark i tidsrummet 1890-1914. I samme projekt har Karin Kryger deltaget med en undersøgelse af den danske identitet i nyklassicistisk kunst.

Udgivervirksomhed m.v.:

Ole Feldbæk er dansk redaktør af Scandinavian Journal of History. Karin Kryger er medredaktør af symposierapporten »Kvindebilleder, Eva Maria og andre kvindeskikkelser i middelalderens kunst«. Ole Hyldtoft er formand og Carl Erik Andresen kasserer for Selskabet til Bevaring af Industrimiljøer, samt medlem af redaktionen af Fabrik og Bolig. Endvidere er han medlem af bestyrelsen for Arbejdermuseum, og deltager i museernes industripulje. Carl Erik Andresen er medlem af bestyrelsen for Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie. Niels Thomsen er formand (og medlem af redaktionskomiteen) for tidskriftet Økonomi og Politik (Selskabet for Historie og Samfundøkonomi). Endvidere er han redaktør af Pressens Årbog, som udgives af Pressehistorisk Selskab, og af samme årbog er Jette Søllinge anmelderredaktør. Ole Odgaard har været redaktør for »Danmark-Kina« og for »Copenhagen Discussion Papers«.

Anden virksomhed:

I tiden 12.-25. oktober 1989 deltog Erik Helmer Pedersen i to seminarer i hhv. San José, Costa Rica og

Patzcuara, Mexico omkring voksenundervisningens betydning for økonomisk og social udvikling. Her forelagde han et paper om »Denmark at the Time of Grundtvig«. Seminarerne er led i et samarbejde mellem Det danske Kulturinstitut og et latinamerikansk forsker-team omkring nævnte emne. Ole Feldbæk har efter invitation afholdt følgende gæsteforelæsninger: Freden i Kiel 1814 (Oslo 16.1. 1989); Slesvig og Holsten under revolutionskrigene (Kiel 8.3. 1989); Danmark og Den franske Revolution (Kgl. Bibliotek 13.6. 1989); samt Dansk deltagelse i europæisk ekspansion i Asien (Heidelberg 1.9. 1989). Ole Hyldtoft har i dagene 16.-24. september deltaget i møde for nationalrepræsentanter i TICCIH og en efterfølgende konference om glasindustriens historie (Portugal), og 14.-16. december i en Workshop om Housing Strategies in Europe c. 1880-1930 (Holland). Derudover har Ole Hyldtoft deltaget i flere konferencer og seminarer samt holdt en række foredrag om industri- og byhistoriske emner. Niels Thomsen deltog i den danske delegation ved den europæiske sikkerheds- og afspændingskonferencens informationskonference i London 1.-5. maj 1989, og han besøgte Historisk Institut under det estiske videnskabsakademi i Tallinn 15.-20. oktober og holdt gæsteforelæsning om Danmarks nyere udvikling. Leon Dalgas Jensen forelæste i maj 1989 på Ekonomisk historiska Institutionen, Lunds Universitet over emnet »Teoretiske og metodiske spørgsmål i studiet af dansk udenrigsøkonomisk politik 1945-1960«. Carl-Axel Nilsson har gæsteforelæst på Helsingfors Universitet 31.1. 1989 om »Braverman-syndromet i økonomisk historisk forskning«, og deltaget i det 4. Nordiske økonomisk-historiske symposium i Finland 29.5.-1.6. 1989 med en oplæg om »Organisationen i de nordiske lande 1880-1940«.

Ole Hyldtoft er medlem af bestyrelsen for Center for Øst- og Sydøstasien, bestyrer for Institut for økonomisk Historie, og medlem af studienævnet for historie og fakultetsstudienævnet.

Niels Thomsen og Ole Hyldtoft har begge været medlem af bedømmelsesudvalget ved Niels Peter Stilling og Peter Bøeghs Ph.D.-afhandlinger. Ole Justesen har været bestyrer for Center for Afrikastudier og medlem af studienævnet ved samme center.

Gæster og rejser:

I forårssemesteret har Jan Asmussen fra Christian-Al-

brechts Universität, Kiel, været tilknyttet instituttet som stipendiat i forbindelse med et forskningsprojekt om tre danske handelskompagnier i Asien og deres forbindelse med købstæder i Slesvig-Holsten. Endvidere har professor Raimo Pullat fra Estland gæstet instituttet i 14 dage, idet han af sit hjemland havde modtaget et stipendium. Endelig har Dr. Lutz Werner, DDR, været stipendiat i 2 måneder ved instituttet i efterårssemesteret 1989.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Professorer: Ole Feldbæk, Niels Thomsen.

Lektorer: Ole Hyldtoft, Ole Justesen, Carl-Axel Nilsson, Erik Helmer Pedersen.

Eksterne lektorer: Hans Kryger Larsen.

Kandidatstipendiater: Ole Odgaard, Claus Rafner.

TAP: Antal årsværk: 2.

Overassistent Birgit Kragh (udlånt til Center for Afrikastudier med 0,4 årsværk og til Forskningsprojektet om dansk Identitetshistorie med 0,25 årsværk), overassistent Lis Lachtane.

Fonds- og forskningsråds aflønnede stipendiater: Per Bro, Leon Dalgas Jensen, Karin Kryger, Hans Kryger Larsen, Jette Søllinge.

Publikationer:

Andresen, C.E., Agersnap, F.: Dansk erhvervshistorie – 1880 til vore dage. Københavns Universitet 1989, 156 s.

–: Gadens børn. København 1989, 60 s.

Hyldtoft, O.: Sorthat – et pionerteglværk fra 1850'erne. Bornholmske Samlinger III. række 3. bd., s. 113-26, Rønne 1989.

Jensen, L.D.: Denmark and the Marshall Plan, 1947-48: The Decision to Participate. Scandinavian Journal of History 14 (1), s. 57-83, Stockholm 1989.

Pedersen, E.H.: Landbrugs-krise med 50 års forsinkelse: 1930'ernes krise set i et længere perspektiv. Økonomi og Politik 2, s. 83-90, København 1989.

–: Det danske landbrugs historie IV, 1914-1988. Odense 1989, 347 s.

Søllinge, J.D.: Hvad er en avis i grunden for noget? De danske aviser registreret og beskrevet. Forskning & Samfund 15 (6), s. 13-16, København 1989.

Ole Hyldtoft

Samfunds- og kulturhistorisk orienterede fag

1. Institut for europæisk Folkelivsforskning

Forskningsvirksomhed:

Etnologiens forskningsområde er dagliglivet såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive hverdagslivets former og at analysere, hvorledes kulturelle og sociale forskelle etableres og kommunikeres samt søge at forklare, hvorfor de kulturelle mønstre viser så store variationer i tid og rum.

1. Bjarne Stoklund har fortsat sine studier over de økologisk-økonomiske variationer i den førindustrielle bondekultur. Arbejdet har i 1989 været koncentreret om sider af hedebondens dyrkningssystem i forbindelse med forberedelse til forsøg med det klassiske hedebrug på Hjerl Hede. Forsøgene planlægges i en tværfaglig arbejdsgruppe med etnologer, geografer, geomorfologer og botanikere. Han har desuden arbejdet med museumshistoriske problemer, bl.a. studier af samspillet mellem folkemuseer, kunstindustrimuseer og de store udstillinger i det 19. årh.

2. Poul Balle-Petersen har fortsat sit studie af provinskøbmænd i første halvdel af 1800-tallet. Det er hensigten at forsøge at forstå købmændenes placering mellem købstads- og landkvarterne, som for bøndernes vedkommende også var leverandører fortrinsvis af kornvarer, og »den store verden« udenfor, dvs. handelshusene i København, Hamborg og andre steder. Han er desuden begyndt at arbejde med godsejernes særlige livsstil, som den kom til udtryk i det 19. årh.

3. Palle O. Christiansen har arbejdet videre med studien »Struktur og kultur i et dansk godsområde 1750-1980«, som søger at demonstrere, at permanens og forandring – ganske vist på forskellige planer – kan opfattes som to sider af samme forhold. Derfor kan nogle af de former, vi finder i nutiden, trods deres samtidighed, kun forklares med henvisning til den »plads«, de har indtaget i en tidligere og ofte meget anderledes sammenhæng. I årets løb har POC sammenfattet studiens del III om systemforskydninger samt skrevet tre kapitler af del IV om henholdsvis de frie bønder efter 1860, statshusmandsudstyknings 1903 og 1924 samt om lejehusmandslokalteter fra 1850 til i dag.

4. Thomas Højrup har fortsat arbejdet med at rekonstruere det klassiske europæiske statsbegreb, samt fortsat arbejdet med at udvikle forståelsen af forholdet imellem relationsbegreber og terminalbegreber i

strukturel livsformsanalyse. Begge udviklingsprojekter er elementer i en mere omfattende udforskning af mulighederne for at skabe en mere selv bærende, etnologisk stats- og livsformsteori. TH har fortsat det igangsatte arbejde med anvendt livsformsanalyse i forbindelse med strategisk planlægning og politiske processer. Arbejdet har i 1989 været koncentreret om de igangværende økonomiske reformer i de europæiske lande, der betinges af den grundlæggende omkalfatring af det europæiske statssystem.

5. Ole Mørkegaard har påbegyndt projektet »Fra skibsdreng til kaptajn – en sammenlignende undersøgelse af levnedsløb og livsformer inden for dansk søfart i tiden fra ca. 1700 til idag«. Gennem en beskrivelse og analyse er det målet at forstå og forklare de forskellige former for livsmønstre, der har været og er karakteristiske blandt søfolkene i den danske handelsflåde og herunder at afdække (a) disse mønstres plads i strukturelt forskellige livsformer, (b) de relevante økonomiske, politisk/juridiske og ideologiske vilkår for og rammer omkring livsmønstrene og (c) kontinuitet og forandring.

6. Lone Rahbek Christensen er igang med en undersøgelse af gymnasieelevers livsformer med henblik på at forstå deres mål og strategier for voksenlivet. En analyse af 900 stile og 900 sæt spørgeskemaer udarbejdet af gymnasieelever om deres forestillinger om deres liv, når de er 30 år, er begyndt.

7. Johannes Møllgaard er igang med en undersøgelse af befolkningen i en dansk egn – Salling med Skive købstad – og dens relationer til omverdenen i perioden 1680-1780.

Formidlende og anden virksomhed:

Bjarne Stoklund er medlem af referencegruppen for nyere tids kulturhistorie under Statens Museumsnævn og medlem af bestyrelserne for Sonningfonden, Hjerl Fonden, Hjerl Hedes Frilandsmuseum og Landbohistorisk Selskab samt eforatet for Gieses Legat. Medlem af en arbejdsgruppe vedr. Lokalhistorisk center (hum. fakultet). Medlem af følgende bedømmelsesudvalg: vedr. lektortillæg (FM) (hum. fakultet), vedr. adjunktstilling i Etnologisk kulturanalyse v. Kbh. Univ. (FM), vedr. professorat i kulturhistorie og etnologi v. Froðskaparseli Føroya og vedr. professorat i etnologi i Umeå. BS deltog i den tyske Volkkundekongres med foredrag om »Stiftung von Erinnerung im Wandel musealer Koncepte«. Medarrangør af konference på Radziejowice v. Warszawa om »Mythologies and Rituals in Contemporary Europe«. Deltog i den nordiske etnologkongres i Gausdal med et indlæg om »Nye veje eller gamle stier«.

Poul Balle-Petersen er institutbestyrer og formand

for studienævnet. I 1989 var han medlem af et bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af et seniorstipendium ved Institut for Eskimologi.

Palle O. Christiansen har deltaget i Etnologkongres i Norge og har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af et forskeradjunktur.

Thomas Højrup er instituttets repræsentant i Fællesudvalget for Centralregistrering vedr. Dansk Kunstindex og Det kulturhistoriske Centralregister og konsulent ved den svenske stats byggeforskningsinstitut med henblik på planlægning på Koster-øerne. TH har gæsteforelæst om emner som fx decentralisering, egnsdemokrati, forsvarsspørgsmål og livsformsanalyse.

Lone Rahbek Christensen har gæsteforelæst ved Den 25. nordiske etnolog- og folkeminneforskerkongress i Norge, ved Norges landbohøjskole, Oslo, på Forskerkursus for etnologer i Uppsala og på et kursus i klinisk sexologi på Panuminstituttet.

Udgivervirksomhed:

Bjarne Stoklund er hovedredaktør af det internationale tidsskrift *Ethnologia Europaea*, *Journal of European Ethnology*, og medredaktør af det nordiske tidsskrift *Ethnologia Scandinavica*. A *Journal of Nordic Ethnology*.

Palle O. Christiansen er medlem af redaktionen for tidsskriftet *Fortid og Nutid*.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Professor: Bjarne Stoklund.

Lektorer: Poul Balle-Petersen, Palle Ove Christiansen, Thomas Højrup.

Kandidatstipendiat: Ole Mørkegaard.

Forskningsstipendiat: Lone Rahbek Christensen.

Ekstern lektor: Johannes Møllgaard.

TAP: Antal årsværk: 0,8.

Vibeke Flygenring, Anette Jepsen.

Langtidsledig: Marian Koizumi

Specialer (konferens):

Hanne Fabricius: Borgerskab og broderskab.

Mette Guldborg: Noget i hænderne – strikning i Danmark fra 1500-tallet til i dag.

Gerda Petri. Nutidens adelige herregårdsfruer. En etnologisk analyse af forandring og kontinuitet fra 1920-1988.

Speciale (hovedfag):

Else Marie Henningsen: Danmarks lærerforenings holdning til lærere med nedsat timetal.

Publikationer:

Christiansen, P.O.: *Etnologien mellem nord og syd, og øst og vest. Forsøg på lokalisering af et par fagli-*

ge dilemmaer. Norge. Tidsskrift for folkelivsgranskning 32, s. 7-32, Oslo 1989.

Stoklund, B.: *What is Cultural History? Troels-Lund and the Controversies among German Historians in the 1880s. The Humanities between Art and Science. Intellectual Developments 1880-1914.* Michael Harbsmeier, Mogens Trolle Larsen (eds), s. 111-28, København 1989.

–: *Nye veje – eller gamle stier? Et forsøg på en opsummering.* Norge. Tidsskrift for folkelivsgranskning 32, s. 237-41, Oslo 1989.

–: *Kai Uldall 1890-1988. Ethnologia Scandinavica Vol. 19, s. 158, Lund, Sverige 1989.*

Poul Balle Petersen

2. Institut for Folkloristik

Forskning:

Visetradition

Redaktion af register- og kommentarbind til den færøske folkeviseudgave »Føroya Kvæði« (Chesnutt i samarbejde m. Færøsk afdeling); i forbindelse hermed deltagelse i seminar ved Det færøske Akademi, Tórshavn. – Fremstillingen »Il la prit par sa main blanche ... Poétique de la complainte traditionnelle française« (Simonsen).

Fortælletradition

Til »Enzyklopædie des Märchens« er leveret artiklerne 'Gédéon Huet' (Simonsen) og 'Hundsköpfige' (Holbek), og 'Interpretation' (Holbek) er under udarbejdelse. – Der er iværksat et fællesnordisk projekt: fremstilling af folkloristisk fortælleforskning (Holbek, Simonsen samt kolleger fra de øvrige nordiske lande samt USA) og afholdt forberedende møde i Stockholm. – Arbejdet med lærebogen »Folktale« er fortsat (Holbek).

Medicinsk folkloristik

Undersøgelsen »Sundhed forpligter. Et medicinsk folkloristisk studium af vilkårene for de folkelige erfaringsdannelser vedrørende sundhed og sygdom i den universitetsmedicinske periode i Danmark« (Rørbye). – Studier over »Omsorgens æstetik« inden for rammerne af det nordiske projekt »Dagliga livets æstetik« (Rørbye i samarbejde m. kolleger fra Norge og Sverige). – Afslutning af det tværvidevidenskabelige projekt »Gammel kvinde – ny verden« for Dansk gerontologisk Selskab (Rørbye). – Kort før årsafslutningen har Det sundhedsvidenskabelige Forskningsråd bevilget mid-

ler til et treårigt projekt »Grundlaget for behandling af ældres sygdomme« (Rørbye m.fl.).

Forskningshistorie

En fremstilling af folkløstikkens historie og metodiske udvikling, og i forbindelse hermed et to mdrs. studieophold ved Univ. of California, Berkeley (Chesnutt).

Bibliografi

Påbegyndelse af projektet »Bibliography of Scandinavian Folklore«, herunder udarb. af retningslinjer og påbegyndt ekscerpering (Chesnutt, Holbek i samarbejde med kolleger fra Sverige, Norge og USA).

Kongresser m.v.:

Nordisk konferens om framtidsstrategier for humanistisk kvinnoforskning, Finland: Rørbye med indlægget »Kvindeforskning – en ressource for humanistisk forskning«.

American Folklore Society, Centennial Conference, USA: Rørbye med indlægget »From Folk Medicine to Medical Folkloristics«.

Märchen in unserer Zeit, Kolloquium, BRD: Holbek med indlægget »Betrachtungen zum Begriff 'Lieblingsmärchen'«.

International Society for Folk Narrative Research, 9th Congress, Ungarn: Holbek med indlægget »The Family Anecdote. Event and Narrative«.

Humanistisk Sundhedsforskning, København: Rørbye (medarrangør) med indlægget »Sundhedsbegrebet i historisk og kulturel belysning«.

Folklore och turism, seminar, Finland: Chesnutt, Holbek, Rørbye (ingen indlæg).

Undervisning uden for Københavns Universitet:

Holbek: En uges undervisning ved Det færøske Akademi, Tórshavn, kurset »Tolkning af trylleeventyr«. – En uges undervisning ved Bergens Universitet, forelæserne »Opfindelsen af folket«, »Folkløstikkens forskningshistorie«, »Eventyranalyse«.

Rørbye: Forelæsning ved det nordiske forskerkursus Etnologiska och folkløstiska forskningsriktninger, Uppsala, »Fra Kulturempirisme til empirisk kulturteori«.

Faglige hverv:

Chesnutt: Medlem af Det humanistiske Fakultetsråd og formand for dettes Uddannelsesudvalg.

Holbek: Medlem af Præsidiat for International Society for Folk Narrative Research.

Rørbye: Medlem af styrelsen for Nordic Institute of Folklore. – Fagrådsmedlem i Dansk gerontologisk Selskab.

Redaktionsarbejde:

Holbek: Medredaktør af tidsskrifterne »Folk og Kul-

tur« (Danmark), »Arv« (Sverige), »Marvels and Tales« (USA) og af skriftserien »FF Communications« (Finland).

Gæster:

Professor David Buchan fra Memorial University of Newfoundland, Canada, og dr. Kwesi Yankah fra University of Ghana har hver opholdt sig i to uger ved instituttet, forelæst og deltaget i vejledning, debatter m.v.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4.

Lektorer: Michael Chesnutt, M.A., dr.phil. Bengt Holbek, mag.art. Birgitte Rørbye, cand.mag. Michèle Simonsen.

TAP: Antal årsværk: 0,6

Assistent: Karin Thomsen.

Speciale (konferens):

Jørgensen, Lene Ingemann: Arbejderes folklø. Den københavnske arbejderbefolknings folklø i tiden frem til og med år 1900, belyst ud fra erindringer skrevet til Nationalmuseet i årene 1951-56.

Specialer (hovedfag):

Blaakilde, Anne Leonora: Hvordan mor, kvinde? Om kvindeidentitet og moderskabsforvaltning

Overballe, Inge-Lise: »Det er enormt ekstatisk«. En livsstilsundersøgelse af Hare Krishna-bevægelsen i Danmark.

Sørup, Dorte: Nutidig fødselskultur – Eller jeg ville ikke føde en svensker.

Publikationer:

Chesnutt, M.: The Beguiling of Thórr. Úr Döllum til Dala: Gudbrandur Vigfússon Centenary Essays, Rory McTurk, Andrew Wawn (eds), s. 35-63, University of Leeds, England 1989.

Holbek, B.: What the Illiterate Think of Writing. Literacy and Society, Karen Schousboe, Mogens Trolle Larsen, s. 183-96, København 1989.

–: Tolkning af trylleeventyr. København 1989, 97 s.

–: Danske Trylleeventyr. København 1989, 159 s.

Kjær, I., Holbek, B.: Ordsprog i Danmark. 4000 ord-sprog fra skrift og tale gennem 600 år (3. gennemsejtede oplag med tillæg). København 1989, 336 s.

Simonsen, M.: Food as an Analytical Tool. Anmeldelse af Mera än Mat. Anders Salomonsson (ed.), Carlssons Bokförlag, Stockholm 1987, 229 pp. III. Ethnologia Scandinavica Vol. 19, s. 206-209, Lund, Sverige 1989.

–: Anmeldelse af: Bengt Holbek, Interpretation of Fairy Tales. Danish Folklore in a European Perspective. Helsinki, 1987. Cahiers de Littérature Orale 23, s. 252-55, Paris 1988.

–: Furansu No Minwa (oversat fra fransk: *Le conte populaire français*). Japan 1988, 155+XI s.

Bengt Holbek

3. Institut for forhistorisk og klassisk Arkæologi

Vedrørende instituttets samarbejdspartnere, samarbejdsaftaler og faciliteter, se Københavns Universitets Årbog 1988.

Forskningsområder:

A. Kultur- og samfundsudviklingen i Nordeuropa, ca. 12.000 f.Kr. til det 12. årh. e.Kr.

B. Middelhavslændenes arkæologi fra forhistorisk tid til senantikken, samt arkæologi i de øvrige områder under græsk-hellenistisk eller romersk kultur.

Samtlige videnskabelige medarbejdere har desuden en omfattende formidlende virksomhed, bl.a. med foredrag i ind- og udland.

Projektbeskrivelser:

Historisk arkæologi: Med baggrund i ny international forskning forsøges opbygget et metodisk apparat til anvendelse på dansk historie (KE).

2. Yngreneolitisk tid: På grundlag af omfattende kildestudier beskrives og analyseres samfundets struktur og udvikling i perioden ca. 2800-2400 f.v.t. – en periode som hidtil har været dårligt kendt (KE).

3. Undersøgelser over den neolitiske tragtbægerkultur i Nordeuropa: Der sigtes mod en almen kulturhistorisk skildring af den ældste nordiske bondekultur fra ca. 4000-2800 f.Kr. (KE).

4. Yngre romersk jernalder i Danmark: Monografi over Himlingøje-gravene, Østsjælland, udarbejdes. Gravfundene, alle er rige på romersk import, vurderes på lokalt og internationalt plan. Naturvidenskabelige discipliner deltager. Der sigtes mod en udnyttelse af alle fremdragne spor i grave og landskab. Foredrag ved symposiet »Samfundsorganisation og social variation« på Sandbjerg Slot, samt ved det 40. Sachsersymposium i Hannover (ULH).

5. Sporelementstudier af romerske bronzekar: I samarbejde med univ. lektor Haldis J. Bollingberg, Geol. Centralinst., udføres sporelementstudier af bronzekar (laser/bue-spektrografi) til karakterisering og forståelse af de romerske bronzekars oprindelse. Prøver udtages i hele Europa. Studierejser til Wien, Vesttyskland og Frankrig (ULH).

6. Vedbækprojektet: Ud fra nye udgravninger for Nationalmuseet og Søllerød Museum og ved behandling af tidligere fremgravet materiale studeres en jægerbefolknings tilværelse omkring en nordsjællandsk fjord i Atlantisk tid (ca. 5.500-ca. 3.000 f.Kr.). Præparater fra 1988 er blevet undersøgt, heriblandt de ældste brandgrave i Nordeuropa (i samarbejde med Kim Aaris-Sørensen). Efterbehandlingen af bopladsen Vænget Nord fortsattes i samarbejde med K. Møller Hansen og L. Johansen (EBP).

7. Andet og første årt. f.Kr. i Europa og Middelhavs-bækkenet: Med udgangspunkt i det righoldige ark. materiale forsøges skrevet en anonym og materiel samfundshistorie. I øvrigt er bl.a. gennemført studier over bebyggelses-forholdene i Gudmeområdet, Fyn; absolut kronologi; og div. oldsagsformer, herunder vogne. Studierejser til Norge, Sverige, Rusland, Vesttyskland, Frankrig, Schweiz, Italien og Irland. Biblioteksstudier primært i Frankfurt a.M. og Rom. Gæsteforelæsninger ved tyske og svenske universiteter, bl.a. Frankfurt a.M. (professor assoc.), Freiburg og Uppsala. Arrangement af konferencer (Dublin, Frankfurt a.M., Leningrad, Roskilde, København) (KR).

8. Frisen fra det etruskiske »palads« i Murlo: Undersøgelsen af de mange fragmenter i Murlo er færdig. Frisen er tegnet. Distributionsmønster og ikonografiske studier (med henblik på fortolkningen af frisens ideologiske program) er under afslutning. Delaspekter er offentliggjort. Studierejse til Bologna og Murlo i forb. med projektet (AR, Margit von Mehren, Thora Fisker).

9. Latiums jernalder: Italo-nordisk udgravningsprojekt. Endeligt manus under udarbejdelse vedrørende materialet fra et 7. årh.s hus. Fortsat arbejde med publ. af Dr.Phil. M. Cottons efterladte manus, en monografi om Latium Vetus. Studierejse til Edinburgh og London i forb. med projektet (AR).

10. Pontecagnano: Leder af udgravninger i den antikke by Pontecagnano nær Salerno, Syditalien, med deltagelse af ældre studerende fra inst. Leder af publikationsarbejdet af 55 grave fra 7.-6. årh. f.Kr. fra nekropolen i Pontecagnano ved 4 af inst.'s studerende, samt konservatorstuderende. Ophold i Pontecagnano i forb. m. projekterne (IS).

11. Monte Becco: Publikation af udgravningen af den etruskiske beboelseshøj, Monte Becco, nær Bolsenasøen i Mellemlitalien. Studieophold på Det danske Inst. i Rom med henblik på publ. af Monte Becco-udgravningen (IS).

12. Det argiviske Heraion: Publikation af studier over

den antikke helligdom, det argiviske Heraions' forbindelser til Argos og andre græske helligdomme i 8.-6. årh. f.Kr. 1: The monumental architecture (i tryk-ken), II: The bronzes (under udarbejdelse) (IS).

13. Qeqertasussuk-projektet – Saqqaq-kulturen (2.400-1.000 f.Kr.) i nyt perspektiv: Projektet omfatter (tværfagligt samarbejde) udgr. og analyse af materiale fra bopladsen Qeqertasussuk, Disko Bugt, Vestgrønland. Deltagelse i temauge på Moesgård; i eksperimentalarck. seminar på Hist.Ark.Forsøgscenter i Lejre; og har været arkæologisk konsulent på Sisimut Mus.'s berejsning af området fra Itilleq til Amerloqfjorden, Vestgrønland; holdt foredrag ved symposiet »Late Glacial in NW Europe« Oxford Univ., England (BG).

14. Projekt Permafrost: Projekt til løsning af konserveringsmæssige problemer, der opstår ved udgravning af org. materialer (f.eks. træ og skind) i permafrosne kulturlag. Feltarbejde planlagt til sommeren 1990 (BG).

15. Renjægerkulturer – studier af bosætningsmønstre og ressourceudnyttelse: Etnohistorisk/arkæologisk projekt baseret på Angujaartorfup Nunaa-område. Resultaterne anvendes også til belysning af senistidsrenjægerkulturer i Europa (BG).

16. Guldbrakteater: Databaseregistrering af brakteatmotiver, 584 præg for ca. 900 brakteater. Der sker videreudvikling af specielt ark. programmer. Vigtige emner er desuden brakteaternes vidnesbyrd om romersk påvirkning og om politisk-religiøse forhold i Norden. Deltagelsen i projektet er betalt af Deutsche Forschungsgemeinschaft. Foredrag ved symposiet »Samfundsorganisation og social variation« på Sandbjerg Slot, og ved 40. Sachsersymposium i Hannover (MA).

17. Romerske portrætter: Færdiggørelse af publikation af de romerske mandsportrætter på Ince Blundell Hall (JF).

18. De kunstneriske og kulturhistoriske relationer mellem Etrurien og Sicilien og Magna Graecia fra arkaisk tid til hellenistisk tid (TF-H).

19. Vikingetidens gravfund – religiøse og sociale implikationer: Større artikel til SHF's initiativ »Fra stamme til stat« afsluttet. Dertil er artikler om især bebyggelse i vikingetiden under udarbejdelse. Deltagelse i Nord. Arkæologkongres i Trondheim (LCN).

20. Studier over ældre bronzealders oldsager: Undersøgelse af ornamentik i æ. bronzealder for at lokalisere værksteder og spredningsmønstre. Projektet formulere

rer en ny teori omkring teknik i bronzealderens ornamentik. Hidtil har man ment, at ornamenterne var punslede, og forarbejdningen sket ved smedning. Detaljer viser dog, at orn. på danske bronzer næsten altid er dannet på en voksmødel og støbt »à cire perdue« (PR).

21. Græske gravskikke i Athen 700-300 f.Kr.: Afhandlingen er centreret om en analyse af dels aristokratiske begravelsesritualers indflydelse på senere sakrale og profane institutioner i det demokratiske Athen dels athenernes selvforståelse og forbrug som udtrykt i gravene. Ophold i Athen ved Det tyske arkæologiske Institut (SHH-N).

22. Klassicismen i billedkunsten i det sene 4. årh. e.Kr.: En analyse af kunsten under Theodosius I (379-395) og i årene før og efter for at klarlægge stilistiske, kronologiske, stilgeografiske og ideologiske problemer. Det klassicistiske kunstmiljøes oprindelse og egenart undersøges med udgangspunkt i centrale monumenter inden for skulptur, metalarbejde, elfenben, mosaik m.m.. Studierejse til Grækenland (åbningen af Det norske Institut i Athen) og studier af de senantikke kuppelmosaikker i St.Georg-rotunden i Thessaloniki og anden senantik kunst (BK).

23. Familiegravlæggelsesmønstre og arvesystemer i centraleuropæisk jernalder fra 0-800 e.Kr.: Kvantitative og kvalitative analyser af befolkningsgruppers gravlæggelsesmønstre, især overgangen fra romersk provinsområde til frankisk domineret område søges belyst. Studierejser Rom. Gæsteforlæsninger ved Århus og Lunds universiteter, og foredrag ved symposiet »Samfundsorganisation og social variation« på Sandbjerg Slot (LJ).

24. Nørre Sandegård gravpladsen: Publ. af gravplads fra y. germ. jerna. med 60 grave. I 1989 er tegning af udstyr fra kvindegravene næsten færdig. Naturvidenskabelige analyser er påbegyndt (LJ).

Kollegiale organer:

Inst.'s VIP'er er repr. i flg. styrende råd: Det ark. nævn (EBP), Fortidsminderådet (ULH), Det hum.Fak.råd (KR). Dertil i int. komiteer m.v.: Conseil permanent i Union Internationale des Sciences Pré- et Protohistoriques (KR). KR er præs. for komiteen for Theory and Practice in the Arch. of the 1990s, og repr. i div. andet komitéarbejde. ULH er indvalgt i »Deutsches Archäologisches Institut«, er medl. af koordinerende Ausschusses d. Arbeitsgemeinschaft f. Sachsenforschung; IS er medlem af Comitato Scientifico Int. per il Corpus degli Specchi Etruschi samt af Comitato Scientifico per la publ. degli scavi di Ficina. Tre medarbejdere er tilknyttet Forskningsrådets projekt »Stamme-Stat« (ULH,LCN,KR).

Redaktion:

Inst. udsender serierne »Arkæologiske Studier« og »Arkæologiske Skrifter«. Redaktion: ULH »Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie«, »Nordiske Fortidsminder«, »Studien zur Sachsenforschung« (for DK). EBP anmeldelser i »Journal of Danish Arch.«. KR »Acta Archaeologica«, »Inventaria Arch.« (for DK), »The Birth of Europe: Arch. and Social Development in the First Millennium A.D.« og »Analecta Romana Instituti Danici, Suppl. XVI, Roma 1989, mv. CJB »Hoops Reallexikon d. Germ. Altertumskunde«, »Acta Archaeologica« (medred.). AR »Acta Hyberborea«, »Piranesi, Italienske Studier«. IS dansk afd. af »Corpus Speculorum Etruscorum«.

Gæster:

Gæsteforelæsning ved prof. Dr. Helmut Roth, Marburg; Prof. Gilda Bartoloni, Rom. I forb. med temauger over Campaniens arkæologi, gæsteforelæser: Prof. Bruno d'Agostino, Napoli, Dr. David Ridgway, Edinburgh, og Prof. Marshall Becker, West Chester, USA. Statsstip.: Koen Verlaeckt, Belgien.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13,25.

Lektorer: Klaus Ebbesen (KE), Ulla Lund Hansen (ULH), Erik Brinch Petersen (EBP), Klavs Randsborg (KR), Annette Rathje (AR), Ingrid Strøm (IS). Adjunkt: Bjarne Grønnow (BG).

Forskningsstipendiater: Morten Axboe (MA), Jane Fejfer (JF), Tobias Fischer-Hansen (TF-H), Leif Chr. Nielsen (LCN), Preben Rønne (PR).

Kandidatstipendiater: Sanne Helene Houby-Nielsen (SHH-N), Lars Jørgensen (LJ), og Bente Küllerich (BK).

Undervisningsassistenter:

Kurserne »Edb, statistik og arkæologi«, »Eksperimentel Arkæologi«, temauger om »Campaniens arkæologi« (Pontecagnano-projektet): Konservator Lars Møller Andersen, lic.stud./cand.phil. Jens-Bjørn Riis Andresen, mag.art. Jørgen Christoffersen, mag.art. Bente Draiby, Ph.D. Berit Valentin Eriksen, mag.art. Henrik Jarl Hansen, mag.art. Helle Winge Horsnæs, mag.art. Kirsten-Elizabeth Høgsbro, mag.art. Eva Koch, keramikker Lisa Lahmy, mag.art. Carsten U. Larsen, mag.art. John Lund, mag.art. Bo Madsen, mag.art. Torsten Madsen, filmfotograf Ole Malling, mag.art. Hjørdis Nielsen, mag.art. Karen Høilund Nielsen, cand.mag. Lene Rold, væver D. Borello Sejersbøl, pottemager Tobias Thyrestrup.

Undervisning, i samarbejde med andre inst.: Lektor phil.dr. Bengt Malcus, lektor cand.mag. Helle Salskov Roberts, prof.dr.phil. Jens Erik Skydsgård.

Tilknyttet inst.: Prof.em. C. J. Becker og prof.em. P. J. Riis, mag.art. Birgitte Rafn.

TAP: Antal årsværk: 1,78.

Korrespondent Una Koester.

Tegner Poul Christensen.

Specialer:

Adamsen, Christian og Boye, Linda: Jernalderbopladser på Sjælland m.v. – Med særligt henblik på Bellingegård: Status og perspektiver.

Christensen, Lilly Merete: Toftum. Funktionen af et »befæstet« anlæg belyst ved stratigrafien, faunaen og flinten.

Holm, Lise: Yngre bronzealders bosættelse på Sjælland.

Horsnæs, Helle Winge: En lokalitet i Italien og dens forhold til Grækenland i 8.-6. årh. f.Chr., belyst ud fra en eller flere oldsagsgrupper.

Jørgensen, Anne Nørgård: Kobbeå Grab 1 – ein reich ausgestattetes Grab der jüngeren germanischen Eisenseit von Bornholm.

Jørgensen, Kirsten Elisabeth: Ældre jernalders gravkeramik fra Lolland-Falster. Kronologi, form og funktion.

Sobotta, Johann: Mesolitiske bosættelser omkring den forhistoriske Dravedsø.

Storgaard, Birger: Årslev-graven – et gravfund med romerske og sydøsteuropæiske importsager fra slutningen af yngre romertid.

Ulriksen, Jens Molter: Lokalisering af anløbspladser fra yngre jernalder og vikingetid i Danmark.

Publikationer:

Böcher, J., Grønnow, B., Meldgaard, M.: Insektundersøgelserne (i: Boplads i dybfrost). Naturens Verden 11-12, s. 423-24, København 1988.

Ebbesen, K.: Gravhøjenes mennesker. København 1989, 112 s.

–: Nordens bronzealder-høvdinge handlede med de gamle grækere. Fakta 1, s. 64-66, Oslo, Stockholm, København 1989.

–: Menneskeoffer / Menschenopfer. Slesvigland 1, s. 18-24, Flensburg 1989.

–: Bondestenalder. Brede, København 1989, 40 s.

–: Das Hügelgrab König Arrilds / Kong Arrilds høj. Slesvigland 5, s. 133-39, Flensburg 1989.

–: Hoards Of The Late Funnel Beaker Culture, (Mont. IV-V), The Danish Islands. Inventaria Archaeologica: Denmark, Klavs Randsborg (red.), 8 kort, Bonn, BRD 1989.

–, Davidsen, K., Nielsen, P.O.: Hoards Of The Late Funnel Beaker Culture, (Mont. IV-V), Jutland, First Set. Inventaria Archaeologica: Denmark, Klavs Randsborg (red.), 7 kort, Bonn, BRD 1989.

–: Hoards Of The Late Funnel Beaker Culture, (Mont. IV-V), Jutland, Second Set. Inventaria Archaeologica: Denmark, Klavs Randsborg (red.), 1 kort, Bonn, BRD 1989.

Fejfer, J., Southworth, E.C.: Summer in England –

- Ince Blundell Hall Revisited. Apollo. The international Magazine of the Arts CXXIX 325 (new series), s. 179-82, London 1989.
- Grønnow, B., Meldgaard, M.: Urgammel djupfryst sophøj funnen på Grönland. Forskning och Framsteg 8, s. 4-11, Stockholm 1989.
- Kiilerich, B.: Græsk skulptur – fra dædalisk til hellenistisk. København 1989, 368 s.
- , Torp, H.: Hic est: hic Stilicho. The date and interpretation of a notable diptych. Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts 104, s. 319-71, Berlin 1989.
- , Torp, H.: Stilicho-diptykonet i Monza. Klassisk Forum 2, s. 26-35, Oslo 1989.
- Meldgaard, M., Grønnow, B.: Rapport från Qasigiannguit Museum. Historiska Nyheter, s. 20, Stockholm 1988.
- Petersen, E.B.: Senpaleolitikum og mesolitikum. Arkæologiske Udgravninger i Danmark 1988, s. 55-57, København 1989.
- : Vænget Nord: Excavation, Documentation and Interpretation of a Mesolithic Site at Vedbæk, Denmark. The Mesolithic in Europe. Papers Presented at the Third International Symposium, Edinburgh 1985, Clive Bonsall, s. 325-30, Edinburgh, England 1989.
- Randsborg, K.: Viking Raiders: The Transformation of Scandinavian Society. Medieval Archaeology. Papers of the Seventeenth Annual Conference of the Center for Medieval and Early Renaissance Studies. Med. & Renaiss. Texts & Studies 60, C. L. Redman (ed.), s. 23ff, Binghamton, N.Y., USA 1989.
- : The Town, the Power, and the Land: Denmark and Europe During the First Millennium AD. Centre and Periphery, Comparative Studies in Archaeology. One World Archaeology 11, T. C. Champion (ed.), s. 207 ff, London 1989.
- : The Demise of Antiquity: Europe and the Mediterranean in the First Millennium AD. Annual Review of Anthropology 18, s. 227-44, Palo Alto, California, USA 1989.
- : Europe in the First Millennium A.D.: Archaeological Approaches to Long-term Changes of Social Practices. The Birth of Europe: Archaeology and Social Development in the First Millennium A.D. Analecta Romana Instituti Danici, Supplementum XVI, Klavs Randsborg (ed.), s. 10-15, Rom 1989.
- : To Study the First Millenium A.D. The Birth of Europe: Archaeology and Social Development in the First Millennium A.D. Analecta Romana Instituti Danici, Supplementum XVI, Klavs Randsborg (ed.), s. 8-9, Rom 1989.
- : Metodologija Arkheologitjeskogo Analiza Istorii Evropy 1. Tysjatjetletija N.E. Vzaimodejstvije Drevnikh Kul'tur V Bassejne Baltijskogo Morja, V. M. Masson, V. I. Timofejev, s. 9 ff, Leninograd, USSR 1989.
- Rathje, A.: Alcune considerazioni sulle lastre da Poggio Civitate con figure femminili. Le Donne in Etruria, Antonia Rallo(ed.), s. 75-85, Rom 1989.
- Ulla Lund Hansen*

4. Institut for Religionshistorie

Forskning:

Med sine fire afdelinger dækker instituttet forskningsmæssigt et bredt kulturhistorisk felt, fortrinsvis af religionsvidenskabelig karakter, men også omfattende sprogvidenskabelige aspekter. Nedenstående oversigt over den løbende forskningsvirksomhed er opstillet afdelingsvis.

1. Religionshistorie

1.1 Fortsatte studier inden for nordisk mytologi (Vagn Duekilde).

1.2 Videreføring af arbejdet med projektet »Den klassiske hinduismes eskatologi«. Desuden fortsat arbejde med kilderne til det indiske helligsted Pandharpurs historie. En udgave af sanskrit-teksten Pandurangamahatya er færdigredigeret, og en engelsk oversættelse af teksten er under udarbejdelse. En religionshistorisk analyse af denne tekst sammenholdt med andre kilder til Pandharpurs historie ventes at kunne afsluttes i nærmeste fremtid (Erik Reenberg Sand).

1.3 Gnosticisomens ægyptiske rødder: Religiøs kundskab og religiøse litteraturformer i det faraoniske og det hellenistiske Ægypten. En undersøgelse af den ægyptiske kulturproces, der kulminerer i de gnostiske og hermetiske strømninger i 2.-4. årh. e.Kr. (Jørgen Podemann Sørensen).

2. Kristendoms-kundskab

2.1 Fortsatte studier over temaet »kristendom – politik«, primært med henblik på oldtiden (Carsten Brengaard).

2.2 Den ældste kristendoms historie som hellenistisk religion i forskningshistorisk perspektiv (Jørgen Skafte Jensen).

2.3 Den bibelske teksts vej fra den nære orient via græsk og latin til den vesterlandske verden, med særligt henblik på de latinske bibelteksters udbredelse i Vesteuropa. Forskningsaktiviteten tager sigte på navnlig at belyse de latinske oversættelsers vidtforegre-

nede udvikling fra den ældste, Vetus Latina (oldtiden) over den mest kendte, Vulgata (middelalderen og nyere tid) til vore dages Nova Vulgata, der udsendtes i 1979. Hovedvægten lægges på de forskellige latinske bibelteksters værdi som kulturvidner, som vidnesbyrd om de skiftende tiders oversættelsesteknik og som udtryk for, hvorledes forskellige former for tekstindhold er blevet omformet ved vandringer fra deres oprindelige miljø til den centrale vesteuropæiske kultur, hvis grundlag de kom til at udgøre i århundreder (Lars Kruse-Blinkenberg).

3. Religionssociologi

3.1 Fra stammefolk til minoritet – et indisk eksempel. Projektet er en udgivelse af det indiske stammefolk santalernes skabelsesmyter og ritualer. Udgivelsen skal danne baggrund for en undersøgelse af santalernes selvforståelse i forhold til den indiske unionsstat (Peter Birkelund Andersen).

3.2 Statsorganisation i det præspanske Mexiko: En undersøgelse af Tripelalliancen i det 15.-16. århundrede, de enkelte rigers udstrækning og underliggende struktur, med en vurdering af de tre rigers indbyrdes magtforhold.

Arbejdet har været præget af den indledende fase, projektet befinder sig i: med omfattende undersøgelser af bibliografier og med efterfølgende kildegennemgange, hvor relevante citater bliver systematisk optegnet. For tiden arbejdes der med en kildekritisk vurdering af de historiske og etnografiske kilder, der analyseres ud fra den kolonitid, de blev produceret i (Hjørdis Bodil Nielsen).

3.3.1 Fortsatte studier af nyere religiøse bevægelser: Forholdet mellem minoritet og majoritet (Merethe Sundby-Sørensen).

3.3.2 Endvidere er der arbejdet på en forskningshistorisk oversigt over nyere mesoamerikansk religionshistorie (Merethe Syndby-Sørensen).

3.4.1 Fortsatte studier af nordvestkyst-indianernes kulturer (Tove Tybjerg).

3.4.2 Mana-begrebets forskningshistorie (Tove Tybjerg).

3.5 Et felt- og arkivarbejde i baha'is verdenscenter i Israel, som blev påbegyndt i august 1988, afsluttedes i slutningen af januar 1989. Der er indsamlet kildemateriale om bl.a. baha'is europæiske historie og udviklingen i organisation og medlemstal i en række udvalgte lande. Desuden er der blevet gennemført et antal interviews, herunder med tre af ledelsens ni medlemmer, og der foreligger endelig et større datamateriale fra deltagerobservationer ved bl.a. religiøse højtidelig-

heder. Felt- og arkivarbejdet fandt sted, mens der var parlamentsvalg i Israel, hvilket ansporede til et mindre, afsluttet arbejde om religiøs fornyelse blandt de ortodokse jøder (Margit Warburg).

4. Indianske sprog og kulturer

Pilotprojekt til ordbog over aztekisk fra det 16. og 17. århundrede. Arbejdet består i en analyse af sprogets morfologi, af principperne for ordbogsindgangenes opbygning. Ordbogen vil bygge på aztekiske tekster fra perioden; den vil være organiseret efter rødder; eksemplerne på de enkelte ord vil fremstå i konteksten af en hel sætning; ordbogen tænkes ikke udgivet i bogform, men vil kun være tilgængelig gennem computer. Formålet med pilotprojektet er at klarlægge EDB strukturen for relationen mellem de indtastede tekster og selve ordbogen. I pilotprojektet indgår behandlingen af 50-60 siders tekst.

Andre aktiviteter:

I samarbejde med Norges almenvitenskapelige Forskningsråd og Religionshistorisk Forening, København, udgiver instituttet Chaos: Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier (ansv. redaktør: Jørgen Podemann Sørensen). Carsten Breengaard er redaktør af Kirkehistoriske Samlinger, udgivet af Selskabet for Danmarks Kirkehistorie.

Lars Kruse-Blinkenberg har i oktober 1989 foretaget håndskriftsstudier m.v. i Regensburg, Würzburg og Nürnberg.

Peter Birkelund Andersen har været på studierejse til Indien 18. juni-18. juli, og har deltaget med foredrag i 15. nordiske sociologkongres, 18.-20. august, Ålborg, og 6th Annual Conference of the Nordic Association for Southeast Asian Studies, 28. september-1. oktober, Lund.

Margit Warburg har holdt foredrag ved Religionshistorisk Forenings dansk-norske symposium, 14. april, København, ved The International Conference for the Sociology of Religion, 25. august, Helsinki, samt i Dansk-israelsk Forening, 13. september, København. Endvidere har Margit Warburg forelæst ved Københavns Universitets »På vej hjem«-forelæsninger, 18. september.

Tove Tybjerg og Carsten Breengaard har i henholdsvis forårs- og efterårssemestret undervist inden for rammerne af instituttets løbende deltagelse i Åbent Universitet-virksomheden.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10,2.

Lektorer: Carsten Breengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skafte Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg, Tove Tybjerg, Margit Warburg.

Adjunkt: Jørgen Podemann Sørensen.

Seniorstipendiat: Erik Reenberg Sand.

Kandidatstipendiat: Hjørdis Bodil Nielsen.

Ekstern lektor: Merethe Sundby-Sørensen.
 Undervisningsassistent: Karin Weinholt.
 Forskerstipendiat: Peter Birkelund Andersen.

TAP: Antal årsværk: 1,27.
 Birgit Danielsen, Lene Hjeds.

Specialer (konferens):

Rothstein, Mikael: Selvforsståelse og intern differenciering i transcendent meditation i Danmark.
 Skovgaard-Petersen, Jakob: Sufi-Broderskabets rituelle liv i religionshistorisk belysning.

Specialer (hovedfag):

Hansen, Liss: Konvertering og kontekst – En diskussion af den engelsk-amerikanske forskning i omvendelse, med hovedvægt på studiet af overgang til nye religiøse grupper.
 Sass, Tina: Hjertet, loven og staten – En studie i Hamidiyya Shadhiliyya-ordenen – En moderne ægyptisk Sufiorden.
 Villadsen, Ebbe: Det Delfiske Orakel med særlig henblik på Pythias funktion.

Publikationer:

Andersen, P.B., Preben-Hansen, K.: Hinduisme – en splittet tradition. København 1989, 195 s.
 Brengaard, C.: Det døde barn, Elaine Pagels som kristendomshistoriker. Fønix 4, s. 227-32, Københavns Universitet 1989.
 Kruse-Blinkenberg, L.: Den hele bibel i Mynsters og Martensens forkyndelse. Kirkehistoriske Samlinger 1989, s. 157-98, København 1989.
 Sørensen, J.P.: Introduction. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 3-6, Stockholm 1989.
 –: Ancient Egyptian Religious Thought and the XVIth Hermetic Tractate. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala

and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 41-57, Stockholm 1989.
 –: Divine Access: The So-called Democratization of Egyptian Funerary Literature as a Socio-cultural Process. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 109-125, Stockholm 1989.
 –: Introduction. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 5-9, Københavns Universitet 1989.
 –: The Myth of Attis: Structure and Mysteriosophy. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 23-29, Københavns Universitet 1989.
 –: Attis or Osiris? Firmicus Maternus, De errore 22. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 73-86, Københavns Universitet 1989.
 –, Jensen, T.: Religionshistorisk- og fænomenologisk metode. Religion 2, s. 34-37, Sønderborg 1989.
 –: Trylleformler og kulturmøde i det senantikke Ægypten. Chaos. Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier 10, s. 69-79, Københavns Universitet 1988.
 Tybjerg, T.: Anmeldelse af: Ragnhild Kristensen og Ole Riis, red., Religiøse Minoriteter, Århus 1987. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 14, s. 122-26, Århus 1989.
 –: Eksempler på studier af religion i nyere antropologi. Religion 3, s. 3-8, Sønderborg 1989.
 Warburg, M.: Hvad er en pæn jødisk dreng? Om krop og kultur. Alef. Tidsskrift for jødisk kultur 3, s. 4-7, København 1989.
 –: William Robertson Smith and the Study of Religion. Religion 19, s. 41-61, London 1989.
 Warburg, M.: Anmeldelse af Gunnar Broberg et al. (red.): Judiskt liv i Norden, Uppsala 1988. Historisk Tidsskrift 89, s. 434-36, København 1989.

Vagn Duekilde

nede udvikling fra den ældste, *Vetus Latina* (oldtiden) over den mest kendte, *Vulgata* (middelalderen og nyere tid) til vore dages *Nova Vulgata*, der udsendtes i 1979. Hovedvægten lægges på de forskellige latinske bibelteksters værdi som kulturvidner, som vidnesbyrd om de skiftende tiders oversættelsesteknik og som udtryk for, hvorledes forskellige former for tekstindhold er blevet omformet ved vandringen fra deres oprindelige miljø til den centrale vesteuropæiske kultur, hvis grundlag de kom til at udgøre i århundreder (Lars Kruse-Blinkenberg).

3. *Religions sociologi*

3.1 Fra stammefolk til minoritet – et indisk eksempel. Projektet er en udgivelse af det indiske stammefolk santalernes skabelsesmyter og ritualer. Udgivelsen skal danne baggrund for en undersøgelse af santalernes selvforståelse i forhold til den indiske unionsstat (Peter Birkelund Andersen).

3.2 Statsorganisation i det præspanske Mexiko: En undersøgelse af Tripelalliancen i det 15.-16. århundrede, de enkelte rigers udstrækning og underliggende struktur, med en vurdering af de tre rigers indbyrdes magtforhold.

Arbejdet har været præget af den indledende fase, projektet befinder sig i: med omfattende undersøgelser af bibliografier og med efterfølgende kildegennemgange, hvor relevante citater bliver systematisk optegnet. For tiden arbejdes der med en kildekritisk vurdering af de historiske og etnografiske kilder, der analyseres ud fra den kolonitid, de blev produceret i (Hjørdis Bodil Nielsen).

3.3.1 Fortsatte studier af nyere religiøse bevægelser: Forholdet mellem minoritet og majoritet (Merethe Sundby-Sørensen).

3.3.2 Endvidere er der arbejdet på en forskningshistorisk oversigt over nyere mesoamerikansk religionshistorie (Merethe Sundby-Sørensen).

3.4.1 Fortsatte studier af nordvestkyst-indianernes kulturer (Tove Tybjerg).

3.4.2 Mana-begrebets forskningshistorie (Tove Tybjerg).

3.5 Et felt- og arkivarbejde i baha'is verdenscenter i Israel, som blev påbegyndt i august 1988, afsluttedes i slutningen af januar 1989. Der er indsamlet kildemateriale om bl.a. baha'is europæiske historie og udviklingen i organisation og medlemstal i en række udvalgte lande. Desuden er der blevet gennemført et antal interviews, herunder med tre af ledelsens ni medlemmer, og der foreligger endelig et større datamateriale fra deltagerobservationer ved bl.a. religiøse højtidelig-

heder. Felt- og arkivarbejdet fandt sted, mens der var parlamentsvalg i Israel, hvilket ansprede til et mindre, afsluttet arbejde om religiøs fornyelse blandt de ortodokse jøder (Margit Warburg).

4. *Indianske sprog og kulturer*

Pilotprojekt til ordbog over aztekisk fra det 16. og 17. århundrede. Arbejdet består i en analyse af sprogets morfologi, af principperne for ordbogsindgangenes opbygning. Ordbogen vil bygge på aztekiske tekster fra perioden; den vil være organiseret efter rødder; eksemplerne på de enkelte ord vil fremstå i konteksten af en hel sætning; ordbogen tænkes ikke udgivet i bogform, men vil kun være tilgængelig gennem computer. Formålet med pilotprojektet er at klarlægge EDB strukturen for relationen mellem de indtastede tekster og selve ordbogen. I pilotprojektet indgår behandlingen af 50-60 siders tekst.

Andre aktiviteter:

I samarbejde med Norges almenvitenskabelige Forskningsråd og Religionshistorisk Forening, København, udgiver instituttet *Chaos: Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier* (ansv. redaktør: Jørgen Podemann Sørensen). Carsten Breengaard er redaktør af *Kirkehistoriske Samlinger*, udgivet af Selskabet for Danmarks Kirkehistorie.

Lars Kruse-Blinkenberg har i oktober 1989 foretaget håndskriftstudier m.v. i Regensburg, Würzburg og Nürnberg.

Peter Birkelund Andersen har været på studierejse til Indien 18. juni-18. juli, og har deltaget med foredrag i 15. nordiske sociologkongres, 18.-20. august, Ålborg, og 6th Annual Conference of the Nordic Association for Southeast Asian Studies, 28. september-1. oktober, Lund.

Margit Warburg har holdt foredrag ved Religionshistorisk Forenings dansk-norske symposium, 14. april, København, ved The International Conference for the Sociology of Religion, 25. august, Helsinki, samt i Dansk-israelsk Forening, 13. september, København. Endvidere har Margit Warburg forelæst ved Københavns Universitets »På vej hjem«-forelæsninger, 18. september.

Tove Tybjerg og Carsten Breengaard har i henholdsvis forårs- og efterårssemesteret undervist inden for rammerne af instituttets løbende deltagelse i Åbent Universitet-virksomheden.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10,2.

Lektorer: Carsten Breengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skafte Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg, Tove Tybjerg, Margit Warburg.

Adjunkt: Jørgen Podemann Sørensen.

Seniorstipendiat: Erik Reenberg Sand.

Kandidatstipendiat: Hjørdis Bodil Nielsen.

Ekstern lektor: Merethe Sundby-Sørensen.
 Undervisningsassistent: Karin Weinholdt.
 Forskerstipendiat: Peter Birkelund Andersen.

TAP: Antal årsværk: 1,27.
 Birgit Danielsen, Lene Hjeds.

Specialer (konferens):

Rothstein, Mikael: Selvførelse og intern differenciering i transcedental meditation i Danmark.
 Skovgaard-Petersen, Jakob: Sufi-Broderskabets rituelle liv i religionshistorisk belysning.

Specialer (hovedfag):

Hansen, Liss: Konvertering og kontekst – En diskussion af den engelsk-amerikanske forskning i omvendelse, med hovedvægt på studiet af overgang til nye religiøse grupper.
 Sass, Tina: Hjertet, loven og staten – En studie i Hamidiyya Shadhiliyya-ordenen – En moderne ægyptisk Sufiorden.
 Villadsen, Ebbe: Det Delfiske Orakel med særlig henblik på Pythias funktion.

Publikationer:

Andersen, P.B., Preben-Hansen, K.: Hinduisme – en splittet tradition. København 1989, 195 s.
 Breengaard, C.: Det døde barn, Elaine Pagels som kristendomshistoriker. Fønix 4, s. 227-32, Københavns Universitet 1989.
 Kruse-Blinkenberg, L.: Den hele bibel i Mynsters og Martensens forkyndelse. Kirkehistoriske Samlinger 1989, s. 157-98, København 1989.
 Sørensen, J.P.: Introduction. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 3-6, Stockholm 1989.
 –: Ancient Egyptian Religious Thought and the XVth Hermetic Tractate. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala

and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 41-57, Stockholm 1989.
 –: Divine Access: The So-called Democratization of Egyptian Funerary Literature as a Socio-cultural Process. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 109-125, Stockholm 1989.
 –: Introduction. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 5-9, Københavns Universitet 1989.
 –: The Myth of Attis: Structure and Mysteriosophy. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 23-29, Københavns Universitet 1989.
 –: Attis or Osiris? Firmicus Maternus, De errore 22. Rethinking Religion. Studies in the Hellenistic Process, J. Podemann Sørensen, s. 73-86, Københavns Universitet 1989.
 –, Jensen, T.: Religionshistorisk- og fænomenologisk metode. Religion 2, s. 34-37, Sønderborg 1989.
 –: Trylleformler og kulturmøde i det senantikke Ægypten. Chaos. Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier 10, s. 69-79, Københavns Universitet 1988.
 Tybjerg, T.: Anmeldelse af: Ragnhild Kristensen og Ole Riis, red., Religiøse Minoriteter, Århus 1987. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 14, s. 122-26, Århus 1989.
 –: Eksempler på studier af religion i nyere antropologi. Religion 3, s. 3-8, Sønderborg 1989.
 Warburg, M.: Hvad er en pæn jødisk dreng? Om krop og kultur. Alef. Tidsskrift for jødisk kultur 3, s. 4-7, København 1989.
 –: William Robertson Smith and the Study of Religion. Religion 19, s. 41-61, London 1989.
 Warburg, M.: Anmeldelse af Gunnar Broberg et al. (red.): Jødisk liv i Norden, Uppsala 1988. Historisk Tidsskrift 89, s. 434-36, København 1989.

Vagn Duekilde

Kunstfag m.v.

1. Institut for Film, TV og Kommunikation

Historie:

Institut for Film, TV og Kommunikation (tidligere Institut for Filmvidenskab) fik sit nye navn i 1988 som følge af en reallokering af en række medieforskere fra det daværende Center for Massekommunikation. Institutets undervisning og forskning dækker i dag alle former for massemedier, dog således at forskning i de levende billeders medier indtager den centrale plads. Fagets lærere underviser dels på filmvidenskabens uddannelse, dels ved medieuddannelsen i litteraturvidenskab og på dansk.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskning omfatter især de levende billedmedier (film, tv og video m.v.), men også medier som radio og de trykte medier (litteratur, aviser og ugeblade) indgår i de ansattes forskningsområder. Forskningen kan siges at falde i følgende hovedområder:

1. Medieteorier og metoder, 2. Medicæstetik og medieanalyse, 3. Mediesociologi og institutionsanalyse, 4. Medic- og kulturhistorie.

1. Medieteorier og metoder

Ib Bondebjerg har (sm.m. Ulla Bondebjerg) udarbejdet en grundbog i teorier og metoder til analyse af forholdet mellem medier og samfund, specielt tv-mediet. Karsten Fledelius arbejder med at opstille metodiske retningslinjer for analyse af troværdighedsproblemet i film og tv. Frank Henriksen arbejder med at sammenligne den kultursociologiske tradition hos Theodor Geiger og Pierre Bourdieu. Lennard Højbjerg undersøger perspektiverne ved anvendelsen af forskellige former for filmteoretiske og filmhistoriske begreber. Klaus Bruhn Jensen arbejder generelt med teorier og metoder indenfor reception af massemedier på empirisk grundlag, og han er involveret i udarbejdelsen af en engelsksproget håndbog i kvalitative metoder i medieforskning.

2. Medicæstetik og medieanalyse

Dette forskningsområde er også præget af teoretiske grundlagsovervejelser, men er samtidig knyttet til mere konkrete mediers indhold og udtryksformer, f.eks. genrer og fortælleformer.

Ib Bondebjerg er ved at afslutte et større forskningsprojekt om tv som fortællende medium, der analyserer en række eksemplariske tv-fiktionsformer, både danske og udenlandske i et æstetisk, institutionelt og historisk perspektiv. Martin Drouzy arbejder med Truffauts film og den nye franske bølge af film. Torben

Kragh Grodal er i færd med at udvikle en generel teori til beskrivelse af genrestrukturer og deres følelsesmæssige indvirkning på modtagerne. På basis af teorier og modeller analyseres en række hovedgenrer, især indenfor film, tv og litteratur. Frank Henriksen beskæftiger sig med den æstetiske indstillings sociologi, dvs. de faktorer der hæmmer eller fremmer den æstetiske måde at forholde sig til ting og bl.a. medier på.

Lennard Højbjerg beskæftiger sig med fortællestrukturer i musikvideoer og reklamefilm bl.a. ud fra fortælleteoretiske kriterier. Palle Schantz Lauridsen analyserer og studerer forholdet mellem filmens billede og lyd, både systematisk og historisk. Steen Salomonsen søger at opstille en teori til forståelse af den filmiske oplevelse som en særlig filmmediespecifik interaktion mellem filmen og dens tilskuer. Både semiotiske, fænomenologiske og psykologiske synsvinkler anlægges. Kaare Schmidt er i gang med at udvikle en samlet teoretisk, æstetisk og historisk fremstilling af filmens udtryksformer, der inddrager en systematisk beskrivelse af dens placering i europæisk og amerikansk kunst og kultur.

3. Mediesociologi og institutionsanalyse

Michael Bruun Andersen arbejder videre med sit projekt om underholdning i tv. Der lægges vægt både på indholdsmæssige og institutionelle forhold og på at se tv-mediet i brudfladen mellem massekultur og finkultur. Frank Henriksen er med udgangspunkt i DR's og TV2's seerundersøgelser i gang med at studere udviklingstendenser i bestemte programtyper i lyset af metodiske studier af forskellige statistiske modeller. Stig Hjarvard er i færd med at lave en analyse af udenlandstoffet i DR og TV2, specielt i nyheds- og aktualitetsudsendelser, men også med inddragelse af visse fiktionsprogrammer. Analysen af indholdet suppleres med studier af udlandsredaktionens arbejdsprocesser og kortlægning af det internationale nyhedssystemets struktur.

Henrik Søndergaard arbejder videre på sin analyse af DR i 80'erne i lyset af den stigende tv-konkurrence. Der indgår en historisk analyse af public service institutioner og kvantitative og kvalitative analyser af programplanlægning og programfladens struktur, udvikling og hovedgenrer. Flemming Timmermann undersøger reklamefilm og deres effekt fra 1985-89 i lyset af både form, indhold og publikumsmålinger.

4. Medic- og kulturhistorie

Ib Bondebjerg arbejder som del af det nordiske projekt »Nordisk tv i forvandling« med institutionsideologier og programkontrakter i public service tv, specielt med henblik på faktion, dvs., genrer der blander fakta og fiktion.

Kirsten Drottners forskningsprojekt drejer sig om unge kvinders kultur i Danmark fra 1940-1980. Der indgår både teoretiske og empiriske studier i kvinders

hverdagskultur og forholdet mellem selvorganiserede og mediefremmede kulturformer. Tre generationer af middelklasser interviewes i forbindelse med projektet. Martin Drouzy fortsætter sine biografiske og historiske studier i Carl Th. Dreyers liv og filmarbejde. Klaus Bruhn Jensen arbejder med overgangen fra skriftkultur til billedkultur med empirisk materiale fra både USA, England og Danmark. Projektet handler om udviklingen af medie- og kulturformerne i informationssamfundet.

Ulrik Lehrmann fortsætter sin undersøgelse af forholdet mellem massekultur og læsning fra 1870-1900. Materialet hertil er bl.a. en undersøgelse af københavnske arbejderlæsere, arbejder-læseforeninger i provinsen, landlæseforeninger og massekulturdebat-ten i slutningen af århundredet. Peter Schepelern forsker i forskellige aspekter af moderne amerikansk mediekultur, specielt den postmoderne film og amerikanske tv-serier. Men der inddrages også andre medier og kulturelle aspekter. Indenfor rent historisk forskning arbejder Karsten Fledelius endvidere med nyere tendenser indenfor byzansforskningen med særligt henblik på udviklingen i Østeuropa og Skandinavien.

Udgivelses- og redaktionsvirksomhed:

Instituttets publikationsudvalg (Klaus Bruhn Jensen og Palle Schantz Lauridsen) redigerer fortsat instituttets årsskrift og udgivelsesserie Sekvens. 1989 årbogen har temaet mediehistorie, og desuden arbejdes med udgivelse af en afhandling om Roland Barthes, om filmæstetik og om film og samfund. Endvidere har Martin Drouzy redigeret en Sekvens-særrække udgivet om Carl Th. Dreyer.

Peter Schepelern og Kaare Schmidt repræsenterer instituttet i redaktionen af Det danske Filmmuseums tidsskrift Kosmorama. Ib Bondebjerg sidder i redaktionen af Sammenslutningen af danske Medieforskeres tidsskrift Mediekultur, og Torben Grodal er medlem af redaktionskomiteen bag Kultur & Klasse. Kirsten Drotner er medredaktør af Årbog for Ungdomskulturforskning, og Karsten Fledelius medredaktør af Historical Journal of Film, Radio and Television.

Klaus Bruhn Jensen er redaktionsmedlem af Scandinavian Media Studies og fungerer som anmelder og referee ved Journal of Communication, Critical Studies in Mass Communication, European Journal of Communication og Journal of Communication. Han redigerer og koordinerer endvidere nyhedsbrevet NEQTAR og fungerer som koordinator for det internationale forskernetværk i forbindelse hermed.

Palle Schantz Lauridsen redigerer Tryllygten – Levende papir om levende billeder., sammen med bl.a. Steen Salomonsen. Endelig har Frank Henriksen sammen med Flemming Timmermann redigeret Fast Forward. Film and Television Research in Progress.

Tillidshverv:

Ib Bondebjerg var frem til november 1989 medlem af SMID's bestyrelse, men herefter afløst af Klaus Bruhn Jensen. Ib Bondebjerg repræsenterer instituttet i planlægningsgruppen for Nordiske forskerkurser og sammen med Klaus Bruhn Jensen European Network for Media Studies and Cultural Studies. Ib Bondebjerg og Klaus Bruhn Jensen er endvidere gruppeledere under International Association of Masscommunication Researchers. Kirsten Drotner er leder af NOS-S projektet »Unge kvinders kultur i Norden« og er endvidere nordisk medlem af NAVF's styringsgruppe ved Program for Ungdomsforskning.

Karsten Fledelius er vicepræsident for IAMHIST, formand for Den danske nationalkomite for byzantinske studier, medlem af Den danske komite for historikernes internationale samarbejde og af Komiteen for udlandsforeningers kulturelle samvirke. Klaus Bruhn Jensen er dansk koordinator af NOS-H projektet om Nordisk tv i forvandling: Fortællestruktur og kulturel identitet.

Rejser og gæsteforelæsninger:

Ib Bondebjerg og Kirsten Drotner deltog i planlægningen af og holdt oplæg på SMID's årsmøde om »Massekommunikation i kulturhistorisk lys«. Ib Bondebjerg, Kirsten Drotner, Klaus Bruhn Jensen og Henrik Søndergaard deltog endvidere med oplæg i Nordisk konference for massekommunikationsforskning i Sverige. Kirsten Drotner har holdt forelæsninger og oplæg ved bl.a. Stockholms Universitet, Bergens Universitet, Göteborgs Universitet og Lunds Universitet og har desuden været på forskningsrejse til Nordamerika.

Martin Drouzy har forelæst ved Det franske Institut og Det danske hus i Paris. Karsten Fledelius har deltaget i IAMHIST's kongres i USA, og ved det dansk-sovjetiske historikersymposium i Moskva, og har desuden holdt kursus ved Universitetet i Reykjavik. Stig Hjarvard har været på forskningsrejse til Intervention i Prag.

Klaus Bruhn Jensen har deltaget i og leveret papers til journalist-konference i Jugoslavien og Charles Sander Peirce kongressen i USA. Han har endvidere i forbindelse med forskningsophold i Los Angeles holdt gæsteforelæsning i USA ved USC, University of Utah, University of Wisconsin – Madison, Concordia University, Pennsylvania State University og University of Kentucky. Endelig har Peter Schepelern holdt gæsteforelæsning ved Stockholms Universitet.

Særlige arrangementer og aktiviteter:

Instituttet har i årets løb arrangeret 5 møder i møderækken Mediedage, om DR og TV2, om dansk film, om dagbladskonkurrencen, om videoæstetik og om radio. Endvidere afholdes løbende forskningsseminarer i Forskningsforum i medier og æstetik. Der har i denne

- disk Embetsmanskommité for Konsumentspørgsmål, s. 68-76, København 1988.
- : Slit och släng? Forskningsstrategier och kulturpolitik i förhållande till barns populärkultur. Den föröfrda barnkulturen? Om den kommersiella masskulturen, Gunnar Berfelt (red.), s. 49-65, Stockholm 1988.
- Drouzy, M.: Dreyer aujourd'hui. Universalis 1989, Encyclopædia Universalis France, s. 433-35, Paris 1989.
- , Jørgensen, L.N.: Letters About the Jesus Film – 16 years of correspondence between Carl Th. Dreyer and Blevins Davis. Københavns Universitet 1989, 233 s.
- : The Danish Film Maker Carl Th. Dreyer 1889-1968. København 1988, 16 s.
- Fledelius, K.: Die Fernsehserie "Jane Horney". Die Gegenwart der Vergangenheit. Geschichte und nationale Identität in Deutschland und Dänemark. Kultur og Samfund nr. 1, 1987, Klaus Schulte, Wolf Wucherpfenning, s. 103-10, København 1987.
- Højbjerg, L.: Receptionsanalysens problemstillinger og perspektiver. Reception af levende billeder, Lenard Højbjerg (red.), s. 9-53, København 1989.
- : Reception af levende billeder. København 1989, 245 s.
- : The concept of melodrama – a case study of Upstairs and Downstairs. Tryllygten 5, s. 33-42, København 1989.
- Jensen, K.B.: Discourses of Interviewing: Validating Qualitative Research Findings through Textual Analysis. Issues of Validity in Qualitative Research, Steinar Kvale, s. 93-108, Lund, Sverige 1989.
- Jensen, K.B.: Surplus Meaning: Outline of a Social Theory of Media Reception. SPIEL: Siegener Periodicum zur Internationalen Empirischen Literaturwissenschaft 7 (2), s. 293-311, Frankfurt am Main, BRD 1989.
- : The Features of Mediaspeak: Review of News as Discourse and News Analysis, by van Dijk. Journal of Communication 39 (1), s. 150-53, New York 1989.
- Lehrmann, U.: Litteraturlæsning i den åndelige egnsudviklings tid. Folk og Kultur Årbog 1989, s. 75-97, København 1989.
- : Underholdende og belærende Lecture. Litteraturlæsning i Himmelev, Lidemark og Rye i 1860'erne og 1870'erne. Fortid og nutid 36 (3), s. 161-79, København 1989.
- Schepelern, J.P.: Spøgelsets navn: Filmen, metakunsten og det postmoderne. Kosmorama 189, s. 4-23, København 1989.
- Schepelern, P.: De Nøgne og de Døde (om Shoah). Kosmorama 180, s. 61-64, København 1987.
- : Hollywood, Safari. Out of Africa – Omkring en film af Sydney Pollack, Aage Jørgensen, s. 31-33, Århus Universitet 1988.
- : De Halvnøgne og de Døde (Norman Mailer og Filmen). Kosmorama 184, s. 12-13, København 1988.
- Timmermann, F., Henriksen, F.: Improving the Imperfect Art of TV Scheduling. Fast Forward 1 (1), s. 2-11, Københavns Universitet 1989.
- : Erindring og reklamefilms kunstneriske værdi. Fast Forward 1 (2), s. 1-7, Københavns Universitet 1989.
- : Unique Selling Propositions i danske biografreklamefilm. Fast Forward 1 (3), s. 1-9, Københavns Universitet 1989.

Ib Bondebjerg

2. Institut for Kunsthistorie

Forskningsvirksomhed:

Instituttets centrale forskningsområder ligger inden for den vesteuropæiske kunsts historie, fra antikken til vor egen tid. Medarbejdernes forskning spreder sig over det meste af dette tidsrum; kun sjældent og i begrænset omfang inddrages ekstra-europæiske kulturers kunst. Videnskabsteoretiske aspekter af billedtolkning, metodespørgsmål og udviklingslinjer i æstetikens historie er, sammen med fortolkningsproblemer inden for samtidskunsten, andre centrale emner.

1. Middelalder

1.1 Afsluttet manuskript til en afhandling om mosaikkerne fra det 12. årh. i San Clemente i Rom (Øystein Hjort).

1.2 Færdiggørelse af katalog over kalkmalerier på Lolland-Falster, Møn og Bornholm. Fortsatte studier i den senmiddelalderlige kunst, især Donauskolen, med henblik på en bestemmelse af sammenhængen mellem vigtige billedmotiver (haven, skoven, vildmænd, Kristi legeme og Mariaikonografi) og samtidens civilisationskritik og reformbestræbelser i kirke og samfund (Søren Kaspersen).

1.3 Undersøgelse af forholdet mellem billedbegreb og rumgengivelse i det 13. årh. (Marianne Marcussen).

Renaissance og nyere tid

2.1 Studier i forbindelse med forberedelsen af en bog om kunsten i Norden, der også omfatter kunsten på Grønland, Færøerne, Shetlands- og Orkneyøerne samt Slesvig-Holsten, Pommern og de baltiske lande (Teddy Brunius).

2.2 Afsluttet manuskript til en artikel om »The Imagery of Court Culture in the Sala dei Mesi. A Study of

Levels of Meaning in the Allegorical Representation.« Fortsat samarbejde med Istituto di studie rinascimentali i Ferrara og Europa delle corti. Afsluttet en artikel om danske guldaldermaleres repræsentation af antikke monumenter i Rom. Fortsatte studier i Constantin Hansens værk og kunstopfattelse (Hannemarie Ragn Jensen).

2.3 Afsluttet manuskripter til artikler om Philipp Otto Runge, Füssli, og om perspektiv og perception (Marianne Marcussen).

2.4 Studier vedr. semiotiske og pragmatiske dimensioner i det moderne billedgennembruds billeder ca. 1820-ca. 1920: en inddrejsning af nogle fundamentale semiotiske spørgsmål omkring kode og tekst i billeder, herunder forholdet mellem billedets systematiske og dets pragmatiske (og receptionshistoriske) aspekter, samt et mere empirisk studium af den »revolution« i billedproduktionen, som repræsenteres af det impressionistiske og post-impressionistiske maleri og affremkomsten af de nye mekaniske billedmedier som fotografiet og filmen (Jens Toft).

3. Det 20. århundredes kunst

Fortsatte studier i moderne amerikansk kunst og kultur, særligt vedrørende sammenkoblingen af »high« og »low« kultur, appropriation og repræsentation af massemediernes billeder. I forbindelse hermed er afsluttet en studie over Cindy Shermans arbejder (Øystein Hjort).

4. Kunstteori, æstetik m.v.

4.1 Studier i aspekter af postmodernismens teoridannelse med vægt på den angelsaksiske og amerikanske tradition (Daniel Bell, Jameson, Kroker m.fl.) (Øystein Hjort).

4.2 Studier i modernismens æstetik og karakter med udgangspunkt i bl.a. Habermas (Søren Kaspersen).

4.3 Afsluttende studier i Christian Ellings forfatterkab (Hannemarie Ragn Jensen).

4.4 En historiografisk indplacering af Julius Langes kunsthistoriske oeuvre (Marianne Marcussen).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver Hafnia, Copenhagen Papers in the History of Art under redaktion af Øystein Hjort og Marianne Marcussen. Bind 12 med bidrag fra et symposium om den romanske kunst i Norden i dens kontinentale sammenhæng er under forberedelse med Søren Kaspersen som gæsterektor. Desuden er et bind med studier i kunsten under Christian IV under forberedelse med Hannemarie Ragn som gæsterektor. Teddy Brunius er medlem af redaktionen af The Jour-

nal of Aesthetics and Art Criticism. Øystein Hjort er dansk redaktør af det fællesnordiske kunsttidsskrift, Siksi, udgivet af Nordisk Konstcentrum i Helsingfors. Søren Kaspersen er redaktør af Bulletinen, Meddelelser fra Dansk Kunsthistoriker Forening, og medredaktør af Argos, tidsskrift for kunstvidenskab, visuel kommunikation og kunstpædagogik, endvidere medlem af den nordiske redaktionskomité for Enciclopedia dell' arte medievale. Marianne Marcussen er redaktør af Nordik, Informationsblad for Nordisk Komité for Kunsthistorie. Hannemarie Ragn Jensen er billedredaktør for Forum for Renæssancestudier. Jens Toft er medlem af redaktionen af tidsskriftet Tryllygten.

Anden virksomhed:

Teddy Brunius er medlem af styrelsen for den internationale organisation for kunsthistorikere, CIHA, og af Braunschweigs videnskabelige akademi. Øystein Hjort er rådsvalgt medlem af Akadimirådet, og medlem af repræsentantskabet for Statens Kunstfond og af bestyrelsen for Louisiana, Museum for moderne kunst. Søren Kaspersen er formand for Dansk Kunsthistoriker Forening. Marianne Marcussen er medlem af bestyrelsen for Nordik, Nordisk Komité for Kunsthistorie og medlem af bestyrelsen for Nordisk Selskab for Æstetik. Hun forestår planlægningen af den 3. internordiske kongres for kunsthistorie i maj 1990. Hannemarie Ragn Jensen er formand for udvalget vedr. billedkunst mv., der er en del af Undervisningsministeriets indholds- og kvalitetsudviklingsprojekt, samt medlem af Forum for Renæssancestudier.

Rejser:

Teddy Brunius deltog august-september i den internationale kunsthistoriske kongres i Strasbourg. Øystein Hjort gæsteforelæste ved Svenska komittén för bysantinska studiers årsmøde i Stockholm i marts: »Hypatius of Efesus og kirkeportalerne.« Søren Kaspersen har deltaget i forskellige middelaldersymposier og gæsteforelæst ved universitetet i Kiel om kalkmaleri og samfund i 1300-tallet. Hannemarie Ragn Jensen forelæste om dansk landskabsmaleri i 1. halvdel af det 19. årh. ved Konstvetenskapliga Institutionen i Uppsala i april, og deltog i Nordisk Selskab for Æstetikens årsmøde i Helsingfors i april med et indlæg om Constantin Hansens maleri: Den grundlovgivende Rigsforsamling. Marianne Marcussen deltog ligeledes i årsmødet i Helsingfors samt i et møde om nordisk kunsthistorie på Skokloster. Hun holdt desuden et foredrag om forholdet mellem billedbegreb og rumgenngivelse i det 13. årh. på den 18. internationale kongres for videnskabernes historie i Hamburg og München i august. Jens Toft deltog i juni i det internationale kollokvium »Christian Metz et la théorie du cinéma« i Cérisy-la-Salle, Frankrig, med forelæsnngen »Langage cinématographique et histoire du cinéma.«

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Professor: Teddy Brunius.

Lektorer: Øystein Hjort, Hannemarie Ragn Jensen, Søren Kaspersen, Marianne Marcussen.

Forskeradjunkt: Jens Toft.

Eksterne lektorer: Hanne Abildgaard, Erik Fischer, Hanne Honnens de Lichtenberg, Hakon Lund, Poul Tuxen.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Annette Götzsche, Hanne Ilse.

Specialer (konferens):

Barbusse-Mariager, Marianne: Linien II og Frankrig. Den konkrete kunsts udvikling i Danmark og Frankrig mellem 1947 og 1952.

Brodersen, Erik Holger: Kristian Zahrtmann på frigørelsens vej. Hans mandebilleder i biografisk og kulturhistorisk lys.

Crenzien, Helle: »Site Specific Sculpture.« – Kontekst, inspirationskilder og intentioner. Belyst i relation til George Trakas' projekter.

Plathe, Sissel Fredrikke: Nederlandske importaltertavler i Danmark. En registrering og behandling af skulpturelle nederlandske altertavler importeret til Danmark i middelalderens sidste århundrede.

Rasmussen, Vera: Mændenes kvinde billeder. Danske, svenske og norske mandlige kunstneres »anonyme« kvinde billeder i perioden ca. 1880-1920.

Sorgenfrey, Karen Bodil: Korsnedtagelsen – En ikonografisk tolkning af motivet fra det 9.-16. årh. belyst ved udvalgte eksempler og med udgangspunkt i nordisk kunst.

Publikationer:

Hjort, Ø.: Kroppens tyste tale. Antony Gormleys nye skulpturer. Udstillingskatalog, Øystein Hjort, Kjeld Kjeldsen, Annette Østerby (red.), s. 3-14, Humlebæk 1989.

–: New Sensibilities: America in the 1960s. Inventing Modern America – An Introduction to American Studies, Åbent Universitet, s. 74-87, København 1989.

–: Byzans. Louisiana Revy 30 (1), s. 46-49, Humlebæk 1989.

–: Review of M. Gelfer-Jørgensen: Medieval Islamic Symbolism and the Paintings in the Cefalù Cathedral. Konsthistorisk Tidsskrift 58 (1), s. 24-26, Stockholm 1989.

–: Kunst, Kitsch, Überkitsch. Nogle af 80-ernes amerikanske kunstnere. Kritik 88, s. 86-103, København 1989.

–: Skulptur i Konstantinopel 11.-14. årh. Bysans och Norden. Akta för Nordiska forskarkursen i bysantinsk konstavetenskap 1986 (Acta Universitatis Up-

saliensis Figura, Nova series 23), Elisabeth Piltz, s. 109-24, Uppsala, Sverige 1989.

–: Kors, livstræ, søjle. Omkring nogle jyske tympanon-udsmykninger. Romanske stenarbejder, 4, Jens Vellev, s. 105-24, Højbjerg 1989.

Jensen, H.R.: Det romantiske kvindeportræt. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 181-205, Københavns Universitet 1989.

–: Lunds festdekoration. Forblommet Antik. Klassicismen i dansk arkitektur og havekunst. Studier til-egnede Hakon Lund 18. oktober 1988, Kjeld de Fine Licht (red.), s. 233, København 1988.

Thorsen, N., Nye, D., Pedersen, C., Hjort, Ø., et al.: Inventing Modern America – An Introduction to American Studies. København 1988, 112 s.

–, Nye, D., Pedersen, C., Hjort, Ø., et al.: Amerikanske forbilleder – kulturmønstre i det moderne USA. København 1988, 116 s.

Øystein Hjort

3. Institut for Litteraturvidenskab*Forskningsvirksomhed:*

En stor del af instituttets forskningsvirksomhed har karakter af forening af teoretisk og empirisk undersøgelse. Veletablerede litteraturvidenskabelige forskningsfelter som litteraturhistorie, tekstanalyse og litteraturteori står som hidtil centralt i instituttets samlede forskningsvirksomhed. Samtidig bør det fremhæves, at de senere års nyorientering af instituttets forskning i retning af bredere kulturhistoriske analyser og kulturteoretisk refleksion manifesteres i flere projekter. Dette indebærer (i lighed med hvad der er tilfældet ved mange tilsvarende institutter i udlandet), at der sker en overskridelse af litteraturvidenskabens traditionelle grænser, således at de enkelte forskningsprojekter bevæger sig på tværs af kunstarter og kulturområder eller sigter mod afklaring af kulturteoretiske problemstillinger, der ikke kun berører den litterære kultur. Flere medarbejdere arbejder således inden for den moderne kulturs område, ligesom mentalitetshistoriske emner behandles. I 1988 blev en række medarbejdere med specialer inden for massekommunikation og massekultur overflyttet til det nydannede Institut for Film, Tv og Kommunikation. Den rolle massekommunikationen spiller i det moderne kulturunivers tilsiger dog, at den fortsat vil blive genstand for forskningsmæssig opmærksomhed i forbindelse med studier i moderne kultur ved instituttet.

1. Litteraturhistorie og tekstanalyse

Emily Dickinson: En litteraturhistorisk perspektiveret læsning af Emily Dickinsons lyrik. Teoretisk inddrages synspunkter på psykose, sprog og litteratur, særlig af psykoanalytisk, men også nyere tekstteoretisk observans (Lis Møller).

Den umulige Kafka: Ud fra begrebet om situationel kontekst behandles Franz Kafkas produktion i et bestemt moment (efteråret 1912) med henblik på en undersøgelse af kontekstualiseringens teoretiske perspektiver (Jørgen Egebak).

Selvbiografi som genre og tekst: Analyse af Johanne Louise Heibergs og H. C. Andersens selvbiografier i forhold til subjekt, køn og sprog (Marie-Louise Svane).

Poe og den amerikanske renaissance (licentiatprojekt): Rationalitet og utopi hos Edgar Allan Poe, sammenlignet med Melville og Hawthorne – på baggrund af den politiske historie. Teoretisk perspektiveret i forhold til kritisk teori og dekonstruktion (Henning Goldbæk).

Selma Lagerlöf, *décadencen* og den personlighedspsykologiske opløsning af subjektets enhed; en sammenligning med Stringberg og Musil (Uffe Hansen).

Tragedien som offentlighedsform (licentiatprojekt): med udgangspunkt i en kritik af den fra Aristoteles' poetik overleverede opfattelse af den græske antikke tragedie foretages en sammenlignende analyse af den græske tragedies og Shakespeares tragediers betydningsstruktur i forhold til myte og politisk kontekst (Maj Skibstrup).

2. Litteraturteori og kritikhistorie

Tekst, diskurs og historie: En behandling – med Joseph Conrads *Heart of Darkness* som materiale – af tekstuel flerdimensionalitet med henblik på en overvindelse af nyere tekstteoris kontekstskyhed og kontekstualiserende litteraturanalyser tekstblindhed (Peter Madsen).

Diskurs, tematik, narrativitet (licentiatprojekt): Undersøgelse af forholdet mellem tekstens statiske strukturer, dens tematik, og dens dynamiske strukturer, dens narrativitet (Erling Davidsen).

Tale og system (licentiatprojekt): Gennem inddragelse af nyere sprog- og kommunikationsteorier, fortolkningsteori, samt skriftteori søges forskellen mellem talt og skrevet sprog belyst. Endvidere undersøges denne forskels betydning i dannelsen af teoretiske systemer og i fortolkningsprocessen. Arbejdet er afsluttet (Peter Børnedal).

Fænomenologi og litterær genre-teori: Sondering af forbindelser mellem den fænomenologiske filosofi, specielt livsverdensbegrebet, og den litterære genre-teori, i forhold til fænomenologisk og hermeneutisk litteraturteori (Niels Gunder Hansen).

Valdemar Vedel som litteraturhistoriker: Fortsatte studier i litteraturhistorieskrivning, kulturhistorie og

æstetik omkring 1900 samt Vedels trykte og håndskrevne efterladenskaber med henblik på en fremstilling af Vedel som litteraturhistoriker (Lars Peter Rømhild).

Instituttets videnskabelige medarbejdere holdt i foråret 1989 en række forelæsnings om 'Aktuel litteraturteori', artikler udarbejdet på grundlag heraf udkommer i 1990 i bogform.

3. Mentalitetshistorie og kulturhistorie

Kulturhistorie: Med udgangspunkt i de almene kategorier tid, rum, identitet og »alteritet« behandles bl.a. litteraturens, musikens og billedkunstens historie. Arbejdet skal danne baggrund for udarbejdelse af en lærebog til gymnasiebrug i kulturhistorie. Et værk om 'Underholdningens historie' blev udgivet i 1989 (Martin Zerlang).

Form og erfaring i moderne kultur. En analyse af udvalgte emner inden for det sidste århundredes kultur ud fra historiske synsmåder, særlig forholdet til moderniseringsprocessen, teknologi og urbanisering (Peter Madsen).

Kvinder, billeder, modernitet: Forbindelserne mellem køn-visualitet-erfaring-modernisme belyst gennem Paula Modersohn Becker og Käthe Kollwitz på baggrund af udvalgte billeder samt brev- og dagbogsmateriale og under inddragning af den aktuelle debat om repræsentationsformer i moderne maleri (Marie-Louise Svane).

Paradigmeskiftet i personlighedspsykologien: en undersøgelse af skredet i opfattelsen af den menneskelige psyke, der fandt sted i 1879-80 foranlediget af den danske hypnotisør Carl Hansens demonstrationer for tyske, østrigske og franske psykiatere; et bidrag til psykoanalysens forhistorie og til den psykologiske romans tilblivelseshistorie. Manuskriptet er færdiggjort (Uffe Hansen).

Seminarvirksomhed:

Instituttet har med støtte fra Forskerakademiet i foråret afholdt en række forskeruddannelsesseminarer om Modernitet/Avantgarde/Modernisme med deltagelse af bl.a. en række udenlandske forskere (kursusleder Peter Madsen).

Anden virksomhed:

Instituttets videnskabelige medarbejdere har i årets løb afholdt gæsteforelæsnings i ind- og udland, deltaget i videnskabelige seminarer og kongresser, medvirket ved efteruddannelseskurser, udøvet konsulentvirksomhed, såvel som anmeldervirksomhed og andet formidlingsarbejde, eksempelvis forbereder Martin Zerlang en række udsendelser i Danmarks Radio om dansk underholdning siden 1800-tallet.

Lars Peter Rømhild har deltaget i bedømmelsen af svensk doktorafhandling om Georg Brandes og Ungarn.

Udgivervirksomhed og lignende:

Instituttet udgiver serien Skriftrække fra Institut for Litteraturvidenskab (SIL). Redaktionsarbejdet koordineres af Peter Madsen.

Marie-Louise Svane og Martin Zerlang deltager i redaktionen af tidsskriftet 'Kultur og klasse'.

Niels Gunder Hansen deltager i redaktionen af tidsskriftet 'Tid/Skrift'.

Peter Madsen har sammen med professor Helge Rønning, Oslo, afsluttet arbejdet med et udvalg af afhandlinger om 'Litteratur og modernitet' til udgivelse i 1990.

Marie-Louise Svane har sammen med adjunkt Tanja Ørum, Center for Kvindeforskning, afsluttet arbejdet med et udvalg af bidrag til diskussionen om kønsspørgsmålets relevans i postmodernismedebatten (udgives 1990).

Rejser og videnskabelige møder:

Medarbejdere ved instituttet har i 1988 deltaget i følgende videnskabelige seminarer og kongresser som foredragsholdere:

Center for Kulturforskning (Århus), 'Æstetik/Politik', Lysbu, Oslo, januar (Niels Gunder Hansen).

Æstetisk seminar, Oslo, marts (Marie-Louise Svane).

International Society of Philosophy and Literature, Atlanta, GA, USA, april (Peter Madsen).

Æstetisk seminar, 'Genre og subjekt', Oslo, april (Peter Madsen).

European Community for Political Research, april (Jørgen Egebak).

'Modernitet/Avantgarde/Modernisme', forskeruddannelsesseminar, Københavns Universitet, maj (Henning Goldbæk).

Consumption and American Culture, Sandbjerg Slot, august (Henning Goldbæk, Lis Møller).

Norsk Folkemuseum, 'Ibsen, Freud og psykoanalyse', Oslo, september (Lis Møller).

Svensk psykoanalytisk Selskab, 'Freud og kulturlivet', Stockholm, september (Peter Madsen).

Selskab for nordisk Litteraturhistoriografi, Lund, september (Lars Peter Rømhild).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 14 (indtil 1.8. 88: 19).

Professor: Peter Madsen.

Lektorer: Jan Ulrik Dyrkøb (orlov), Jørgen Egebak, Uffe Hansen, Peter Larsen (orlov), Ralf Pittelkow (orlov), Lars Peter Rømhild, Marie-Louise Svane, Martin Zerlang (fra 1.8).

Adjunkt: Martin Zerlang (til 1.8).

Seniorstipendiater: Niels Gunder Hansen, Lis Møller. Kandidatstipendiater: Peter Bornedal (til 1.9), Erling Davidsen, Henning Goldbæk, Maj Skibstrup (fra 1.2). Eksterne lektorer: Peter Allingham, Steen Beck, Søren Nagbøl, Karin Højersholt.

Undervisningsassistent: Hans Henrik Møller.

TAP: Antal årsværk 1,8.

Aase Grosen Rasmussen (til 1.11), Hanne Christa Torp.

Ph.D.afhandling:

Hansen, Nils Gunder: Georg Simmel – Sociologi og livsfilosofi.

Specialer (konferens, gruppe):

Andersen, Henrik: Den mediepolitiske regulering – Fra det globale til det lokale.

Preisler, Hanne: Den mediepolitiske regulering – Fra det globale til det lokale.

Specialer (konferens):

Bender, Charlotte Elisabeth: Hetæren og Valkyrien – om Thit Jensen og Agnes Henningsen.

Chronstedt, Annette: Mysterium Cosmographicum Allegorien. Sjælens alkymi.

Dithmer, Monna Henriette: Mennesket i dansen.

From, Lilly: Sjunge-Koor, Sang-Offet og Svanesang. En civilisationshistorisk læsning af Thomas Kingo.

Dorothe Engelbretsdatter og Hans Adolph Brorson.

Heede, Dag Ole: Det tomme menneske. En introduktion til Michel Foucault.

Hreinsson, Vidar: Alle tiders historier.

Jørgensen, Anton: Motiver i Erich Auerbachs »Mimesis«.

Kaasbøl, Else Marie: »Fantomet«. Læseren som fænomen i modernitetens tekstlige dimensioner.

Munkholm, Per: Kunst og politik i modstandens æstetik. En læsning af Peter Weiss: »Die Ästhetik des Widerstands«.

Nielsen, Anne Beck: Mellem erindring og profeti. En analyse af Doris Lessings roman »The Four-gated City«.

Petersen, Bjørn Lekander: En studie i Sigurd Hoels skribent- og forfattervirksomhed med henblik på nazismens væsen.

Petersen, Helle Skoldan: Historisk og metaforisk køn i fire romaner fra århundredskiftet. Marie Grubbe, Lucie, Strømmen og Ditte Menneskebarn

Scavenius, Alix Maria B. Brønnum: Sandhedens begreb som det skønnes væsens indhold – Etik og æstetik hos Kant og Adorno.

Sinding-Olsen, Lisbeth Nordahl: »Ud med sproget. – Indgange til Helene Cixous' Skrift og Læsning«. Med individuel bedømmelse af afsnittene: »Een Opgave – Fire Læsninger« og »Skriften er Ladet Med ...«

Thorgrimson, Bjarne Joost: Terry Eagletons metamorfoser, et bidrag til kritikken af den marxistiske litteraturkritiks forfald.

Tygstrup, Frederik: Romanens form. Et romanteoretisk essay.

Specialer (hovedfag):

Andersen, Peter Simonsen: Hovedlivet. Et studie i Elias Canettis roman »Die Blendung«.

Morgils, Anne Mette: Om det nye højres menneskesyn og samfundsmode.

Pedersen, Lisbeth Armand: Billedkultur – Billeder og modbilleder.

Poulsen, Birgitte Ulla: Lesbiske billeder. En gennemgang af den kvindelige homoseksuelle eksistensform sådan som den kommer til udtryk i danske romaner i det 20. århundrede.

Sehested-Grove, Gitte: Billedkultur – Billeder og modbilleder.

Publikationer:

Bornedal, P.: Tænkning som omsorg for eksistensen. Slagmark 12, s. 87-101, Århus 1989.

–: Den underlige fortolkning. Den Blå Port 11, s. 76-88, København 1989.

Møller, L.B.: Freud og arkæologien. Den arkæologiske metafor i psykoanalysen. Kritik 90, s. 97-105, København 1989.

Rømhild, L.P.: Vedel, Ibsen og Henrik Pontoppidan med 6 breve fra Pontoppidan til Vedel. Danske Studier 1989, s. 132-43, København 1989.

–: Rubows litterære sandhed. Danske Studier 1989, s. 148, København 1989.

Rømhild, L.P.: Den litteraturhistoriske disciplin ligebegængelse. Kultur & Klasse, Kritik & Kulturanalyse 65-66: Litteraturvidensk. Metamorfoser, s. 75-81, Holte, København 1989.

Zerlang, M.: Underholdningens historie. Fra antikens gladiatorer til moderne TV-serier. København 1989, 352 s.

–: På sporet af Paludan. Bogens Verden 5, s. 375-78, København 1989.

–: Enegang og fællessang – Perioden 1825-1865 i mentalitetshistorisk perspektiv. Dansk Noter/Noter (fællesnummer) 1/99, s. 42-49, København 1989.

–: Romantik og underholdning i Oehlenschlägers Sanct Hansaften Spil. Kultur & Klasse, Kritik & Kulturanalyse 16 (4), s. 100-110, Holte, København 1989.

Peter Madsen

4. Musikvidenskabeligt Institut

Institutets virksomhed – undervisningsmæssigt og

forskningsmæssigt – er bestemt af, at faget indeholder både videnskabelige og kunstnerisk-håndværksmæssige elementer. Dette giver faget såvel en traditionel historisk og teoretisk retning som en mere eksperimenterende, der sigter på den praktiske musikudøvelse. Hertil kommer pædagogiske og fagdidaktiske emner. Fagets genstandsområde omfatter iøvrigt principielt musik af enhver art i enhver sammenhæng!

Hvad selve behandlingen af stoffet angår, spænder tilgangen fra en ren stil-, genre- og personalhistorisk metode, over socialhistoriske og sociologiske, til kommunikations-orienterede undersøgelser.

Undervisning:

Instituttet tilbyder undervisning på grunduddannelsen, på overbygningen samt på mag.art.- og licentiatniveau.

Fagets kandidater finder typisk ansættelse inden for tre hovedområder:

- de traditionelle ansættelser i gymnasieskolen og lignende skoleformer (seminarier etc.);
- ansættelse i medierne (radio, TV, dags- og fagpresse);
- ansættelse i utraditionelle jobs, der ikke umiddelbart har med musik at gøre.

Udover undervisning af instituttets ca. 500 interne studerende, omfatter undervisningen et betydeligt antal »fjernstuderende« under loven om åbne uddannelser. I 1989 har man fortsat tilbudt til de åbent universitets studerende med et tosemestres kursus på grunduddannelsen i musikalsk analyse, som har været drevet som fjernundervisning med en række indlagte heldages-seminarer undervejs. Kurserne har været fulgt af ca. 175 studerende.

Forskning:

Nedenstående redegørelse for de enkelte medarbejderes forsknings-område er opdelt i disciplinerne etnomusikologi, musikhistorie, musikteori og pædagogik, samt tale og sang.

I. Musikhistorie, Danmark

Undersøgelse og udgivelse af håndskrift A.M. 76.8° i København med den ældste flerstemmige musik overleveret i et dansk manuskript (J. Bergsagel, N. M. Jensen i samarbejde med andre danske og nordiske kolleger).

Udgivelse af håndskrift i Kiel Hs.S.H.SA 8° med dansk Skt.Knuds Officium (J. Bergsagel).

Niels W. Gade i sin samtids musik (N. M. Jensen).

Arbejde med Carl Nielsens kompositioner med henblik på en kritisk udgave, en tematisk værkfortegnelse samt en monografi (T. Schousboe).

Kvinder i musikprofessioner i Danmark i det 20. århundrede (I. Bruland).

National musik og nationalromantik (tilknyttet den af Det humanistiske Fakultet nedsatte forsk-

ningsgruppe for dansk identitetshistorie) (N. M. Jensen).

Studier i moderne kompositionsmusik, specielt forholdet mellem dansk musik efter 2. verdenskrig og musik fra de andre nordiske lande, Sovjetunionen og Centraleuropa (J. Brincker).

Studier i ældre dansk jazzhistorie med henblik på en fortsat udbygning af Arkiv for dansk Jazzhistorie, der har til huse på instituttet, samt udgivelse af lp-serie med ældre danske jazzoptagelser (E. Wiedemann).

Mozart-receptionen i Danmark (C. E. Hatting).

2. Musikhistorie, Europa og USA

»Magnus Liber Organi« fragment. Undersøgelse og udgivelse af nyopdukket fragment i Det kongelige Bibliotek med musik fra Paris o. 1200, anvendt som indbinding af astronomisk håndskrift (J. Bergsagel).

Studier over 1400-tals teoretikeren Johannes Tinctoris med henblik på udarbejdelsen af en monografi; specielt søges fremdraget netop den musik, der dannede udgangspunkt for Tinctoris' beskrivelse af den musikalske udvikling i begyndelsen af 1400-tallet (J. Bergsagel).

Det autonome musikalske kunstværk. Hovedtræk af musikæstetikens historie fra æstetikbegrebets opkomst til 1960'erne med særlig henblik på udviklingen af værkbegrebet (S. M. Sørensen).

Studier over Mozarts opera »Cosi fan tutte« (N. Brincker).

Den svenske sangerinde Jenny Linds sangstudier hos Manuel Garcia i Paris i begyndelsen af 1840'erne (S. Høgel).

Studier i Johannes Brahms' »Ein deutsches Requiem« (M. Topp).

Duke Ellingtons musik. En anoteret værkronologi omfattende ca. 1500 kompositioner samt en diskografisk registrering af den såkaldte »Mercer Ellington-samling«, omfattende en række Duke Ellington-bånd i Danmarks Radio (E. Wiedemann).

Deltagelse i forberedelse af en verdensmusikhistorie (UNESCO-projekt under ledelse af Barry S. Brook, New York), specielt de tre bind, der skal behandle europæisk musik (J. Brincker, C. E. Hatting, N. Krabbe).

3. Musikteori og musikpædagogik

Systematisk indføring i harmonikkens grundbegreber på basis af læren om de harmoniske funktioner (J. Mægaard).

Auditivt funderet analyse (G. Richel).

Studier i jazzharmonik og jazzimprovisation (J. W. Madsen).

4. Etnomusikologi

Folkemusikken i Prizrenka Gora, Jugoslavien (B. Trærup).

Undersøgelser af musikken på øerne i Vestpolynesi-

en i forbindelse med et internationalt UNESCO-støttet projekt (J. M. Rossen).

Danske viser og skæmteviser fra 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet som en afspejling af tidens kønsrelationer; delprojekt under den internationale studiegruppe omkring temaet »Music and Gender«, oprettet af International Council for Traditional Music (J. M. Rossen).

Jødisk sangtradition i København (J. M. Rossen).

5. Tale og sang

Fagets kunstneriske sider varetages i alt væsentligt af sang- og klaverlærerne, hvoraf kun sanglærerne i kraft af deres ansættelse har forpligtelser, der rækker ud over de rent undervisningsmæssige.

Sanglærernes forskningsforpligtelse kan selvsagt opfyldes på andre måder end musikhistorie- og teori-lærernes. Den kan således dels omfatte egen kunstnerisk perfektionering, dels forskning inden for fortolkningsmæssige og formidlingsmæssige sider af faget. Hertil kommer studier i stemmens funktion og muligheder.

Ligesom forskning i mere traditionel forstand er den nødvendige baggrund for historie- og teori-lærernes undervisning, er sådanne sangtekniske og fortolkningsmæssige undersøgelser den naturlige forudsætning for den sangundervisning, der gives af instituttets sanglærere (N. Brincker, V. Brincker, S. Høgel, E. Schouenborg, R. Teglbjærg).

Anden virksomhed:

Instituttet giver husly for Arkiv for dansk Jazzhistorie, der under ledelse af Erik Wiedemann er dokumentationscentral for specielt ældre dansk jazzhistorie. Her findes et betydeligt antal musikoptagelser, diskografier, båndinterviews, scrapbøger, fotos samt artikler, bøger og noder vedrørende dansk jazz med hovedvægt på perioden før 1950.

Endvidere har Dansk dansehistorisk Arkiv adresse på instituttet. Arkivet er informationscenter for alle former for dans og danseforskning i Danmark. Det indeholder en materialesamling af noder, bøger og andet dokumentarisk materiale til belysning af dansk dansehistorie. Arkivet ledes af Henning Urup. Telefonisk henvendelse til instituttet tilrådes forud for personlig kontakt til arkivet.

Også redaktionen for Dansk Musiktidsskrift har fast lokale på instituttet.

Det danske center for det internationale musikbibliografiske projekt, RILM (Eepertoire Internationale de Litterature Musicale) har hjemsted på instituttet. Her registreres dansk musikvidenskabelig litteratur med henblik på indlemmelse i den internationale RILM-database, der dels er søgbar via dataværten DIALOG, dels udkommer fire gange årligt i bogform. Medlemmer af den danske RILM komité er Torben Schousboe og Niels Krabbe med bibliotekar Tine

Vind som sekretær. Komiteen afsøger løbende litteratur (artikler og monografier) publiceret i Danmark og forsyner de relevante titler med »abstracts« (korte indholdsbeskrivelser) og emneord.

Den 5. april foretoges den officielle indvielse af afdøde professor Jens Peter Larsens store samling af bøger og musikaler, som i 1987 blev erhvervet til instituttet i medfør af en bevilling fra Københavns Universitet og Carlsbergfondet. Tyngdepunktet i samlingen ligger på hymnologi, musikteoretisk litteratur fra det 18. og tidlige 19. århundrede samt litteratur og musikaler omkring komponisterne G. F. Handel og J. Haydn.

Samlingen er en lukket præsenssamling, som er tilgængelig for instituttets lærere og studerende samt andre interesserede. Adgang til samlingen fås gennem henvendelse til instituttets bibliotekar.

Samlingen er systematisk opstillet, men en egentlig katalogisering af bøgerne og noderne har der ikke kunnet skaffes midler til. I 1990 påbegyndtes en restaurering af samlingens ældre dele i medfør af en bevilling fra Carlsbergfondet.

I. december afholdtes institutkonference under temaet »Kvalitet i undervisningen«. Med udgangspunkt i de i årets løb udkomne kvalitetsrapporter fra fakultetsstudienævnet og Det faglige Landsudvalg for de humanistiske uddannelser blev der sat kritisk lys på instituttets egen virksomhed. Arrangementet mundede ud i en principvedtagelse om at gøre 1990 til et »vejledningsår« – altså et år, hvor vejledning og vejledere roller står højt på dagsordenen.

I dagene 13. til 15. december var al skemalagt undervisning suspenderet til fordel for et stort anlagt fælles institutprojekt under titlen »tre danske dage«. Fra morgen til aften beskæftigede man sig udelukkende med dansk musik; gennem forelæsninger, emnegrupper, workshops, koncerter, paneldiskussioner m.v. blev dansk musik og musikliv belyst i al sin mangfoldighed.

Instituttets kor MUKO har under ledelse af Morten Schuldt-Jensen i årets løb givet en række koncerter.

Udgivervirksomhed:

Instituttets årlige publikation, Musik & Forskning, med artikler af medarbejdere ved instituttet udkom i 1989 med sit fjortende bind. Redaktionsarbejdet er forestået af et under institutrådet nedsat udvalg med Jan Maegaard som formand.

De enkelte medarbejderes redaktionelle hverv omfatter: Medlemskab af redaktionskomiteen for Monumenta Musicae Byzantinae (J. Bergsagel); medredaktør af kongresrapport fra internationalt Heinrich Schütz-seminar i København i november 1985, »Heinrich Schütz und die Musik in Dänemark zur Zeit Christian IV«, Kbh. 1989 (N. M. Jensen).

Rejser:

Studieophold i udlandet: J. Bergsagel (Italien), J. M. Rossen (Australien), E. Wiedemann (USA).

Følgende medarbejdere har medvirket med bidrag på internationale kongresser og seminarer eller holdt gæsteforelæsning i ind- og udland: J. Bergsagel (Heidelberg og London), J. Brincker (Reykavik, Bergen og Oslo), I. Bruland (Helsinki), N. M. Jensen (Como og Brno), S. Høgel (Odense, Århus og Brønderslev), J. M. Rossen (Cambridge, Mass. USA), B. Trærup (Lillehammer og Schladming, Østrig), E. Wiedemann (Washington).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 20,5.

Professorer: Dr.phil. J. Bergsagel, dr.phil. H. Glahn, dr.phil. J. Maegaard.

Lektorer: Cand.mag. J. Brincker, N. Brincker, cand.phil. V. Brincker, cand.mag. I. Bruland, mag.art. C. E. Hatting, cand.mag. S. Høgel, cand.mag. N. M. Jensen, cand.mag. N. Krabbe, cand.phil. J. W. Madsen, cand.mag. G. Rischel, cand.mag. E. Schouenborg, mag.art. T. Schousboe, cand.mag. R. Teglbjærg, cand.mag. M. Topp, cand.mag. B. Trærup, dr.phil. E. Wiedemann.

Adjunkt: Dr.phil. J. M. Rossen.

Kandidatstipendiat: Cand.phil. S. M. Sørensen.

Undervisningsassistenter: E. Brodersen, A. Christensen, A. Christoffersen, K. Eskildsen, H. Frydendall, H. Graugaard, A. Gørtz, I. F. Hansen, E. M. Jensen, A. Kirkegaard, B. B. Madsen, A. M. Nielsen, H. C. Nielsen, A. Nobbio, J. Rohard, P. Rosenbaum, A. Rosing-Schow, M. Schuldt-Jensen, E. Skjoldan, J. G. Sørensen, B. Thanning, J. O. Traasdahl, V. Warlev, E. A. Wessberg, P. Weincke, T. Westenholz.

TAP: Antal årsværk: 3.

Assistenter: K. Binne, L. Nielsen.

Betjent: O. G. Hansen.

Ph.D.-afhandling:

Afhandlingens opbevaringssted angives i parentes efter titlen.

Kirstein, Finn: Karl-Birger Blomdahl og tolvtoneteknikken. Fra »Facetter« til Trio. 2 bind, 1989 (Musikvidenskabeligt Institut, Klerkegade 2, 1308 K).

Specialer (hovedfag):

Andersen, Hattie Annette: Udviklingen i Herman B. Koppels stil belyst ud fra analyse af de seks strygekvartetter.

Brantelid, Signe Tofte: Billie Holiday.

Bøgestrøm, Frank: Fra Palmwine-Music til Burgher-Highlife. Highlife-Musikken i Ghana; Dens oprindelse og udvikling, set som et musikalsk svar på en akkulturations proces.

- menneskenes verden – Mellem traditionen og det moderne. Om Shona-Musik i Zimbabwe.
- Jarmer, Allan: Musikdidaktik – anskuet ud fra almen og faglig didaktisk filosofi og teori.
- Jensen, Tyge, Musaeus: J. J. Johnson – En undersøgelse af jazzbasunisten James Louis Johnsons spillestil.
- Jøkladal, Olavur: Gustav Mahlers 8. Symfoni. Analytisk og genrehistorisk betragtet.
- Kaufmann, Jørgen Michael: Den professionelle lyd.
- Kirkegaard, Annemette: Utamaduni – kultur og forandring i Tanzania.
- Kirstein, Finn: Karl-Birger Blomdahl og tolvtoneteknikken.
- Larsen, Per Juul: H.O.C. Zincks Korallbog. Dens forudsætninger og melodistof.
- Levensen, Jakob: Et nyt syn på harmoni. Philip Glass og den amerikanske minimalmusik.
- Lilvig, Anne Mette Brun: Hans Abrahamsen kompositionsteknik eksemplificeret ved analyser af klaverstudier og horntrio.
- Madsen, Kirsten: Mbira Broen mellem åndernes og menneskenes verden – mellem traditionen og det moderne. Om Shona-musik i Zimbabwe.
- Mathiasen, Jørgen Bidstrup: Cooljazz, dens formulering og storhedstid.
- Moos, Anne-Lise von: Hans Abrahamsens kompositionsteknik eksemplificeret ved analyser af klaverstudier og horntrio.
- Nielsen, Tim: Amatørrockmusikeren og den moderne musikteknologi.
- Raabo, Anders: Soulmusikken 1963-70 – Dens forudsætninger og sammenhæng med afro-amerikansk kultur.
- Rovsing, Dorte Kristine: Musikvideoen som et postmoderne element belyst gennem den historiske, musikalske og sociologiske udvikling.
- Rungwald, Eva: Les antiennes du premier mode, leur structures, evolution et esthetique.
- Schou, Hans Georg: Filmmusik – »Casablanca«. Et specialestudie i filmmusikkens æstetik, funktion og historie centreret omkring Hollywoodfilmen.
- Tuxen, Inger Merete: Problemer omkring brugen af rytmisk musik i kirkelig sammenhæng. En beskrivelse af kristen åndelig musik i nutiden.

Publikationer:

- Bergsagel, J.D.: Foreign Music and Musicians in Denmark During the Reign of Christian IV. Heinrich Schütz und die Musik in Dänemark zur Zeit Christians IV, Anne Ørbæk Jensen, Ole Kongsted (red.), s. 19-24, København 1989.
- Hatting, C.E.: Anmerkungen zu Mozarts Biographie. Mitteilungen der Internationalen Stiftung Mozarteum 37 (1-4), s. 137-60, Salzburg, Østrig 1989.
- : Klassikerreception i et "randområde". Nogle overvejelser over metodeproblemer i forbindelse med

- emnet "Mozart i Danmark". Musik & Forskning 14 (1988-89), s. 94-104, København 1989.
- Krabbe, N.: Jens Peter Larsen. Bibliografi 1971-1988. Musik & Forskning 14 (1988-89), s. 134-44, København 1989.
- : Beggar's Opera gennem 250 år – fra John Gay til Alan Ayckbourn. Musik & Forskning 14 (1988-89), s. 5-93, København 1989.
- Mægaard, J.: Avantgarde. Nutida Musik XXXII (4), s. 44-48, Stockholm 1989.
- : Musikken: De første 75 år. Uglen og Lyren, Studenter-Sangforeningen. Jørgen Buch (red.), s. 79-88, København 1989.
- : Romantik og realisme i musik. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 101-16, Københavns Universitet 1989.
- Rossen, J.M.: Extra-European Music in the Danish Folklore Archives: A Catalog. København 1989, 96 s.
- Trærup, B.: Marinemaleren Elias Petersen og hans tilknytning til Gilleleje. Gilleleje Museum 28, s. 47-70, Gilleleje 1989.
- Wiedemann, E.: Duke Ellington og Danmark 1950-1973. Den tredje nordiske konferansen om jazzforskning, Norsk jazzarkiv, s. 15-18, Oslo 1989.
- : Arkiv for dansk Jazzhistorie. Den tredje nordiske konferansen om jazzforskning, Norsk jazzarkiv, s. 82-83, Oslo 1989.

Niels Krabbe

5. Teatervidenskabeligt Institut

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er teatret, i dette ords allervideste betydning, dvs. indbefattende alle former for scenisk optræden der har fundet sted gennem tiderne og overalt på jorden, vurderet i sammenhæng med den almindelige historie, klassisk arkæologi, sociologi, kultur-, kunst-, litteratur-, musik- og filmhistorie samt medieforskning, idet man dog hele tiden søger at fremdrage de teaterspecifikke aspekter.

I det forløbne år er der specielt blevet forsket indenfor følgende områder:

1. Dansk teater

1.1 Romantikens teater i Danmark, belyst gennem Edvard Lehmanns scenetegninger. Teaterhistoriske og ikonografiske analyser for at opnå en dybere forståelse af den sceniske kunst i denne periode (Klaus Neiiendam).

1.2 Betty Nansen som skuespiller, instruktør og teaterleder (Kela Kvam).

1.3 Teaterhistorie i Danmark. Fællesprojekt med forskere fra Institut for Dramaturgi i Århus (Kela Kvam, Jytte Wiingaard).

2. *Europæisk teater*

Byzantinsk profanteater. Konsul Anastasius' diptychon 517 e.Kr.f. (Manus foreligger) (Klaus Neiiendam).

3. *Amerikansk teater*

Undersøgelse af kvindelige dramatikere i USA i perioden 1910-50 (Kela Kvam).

4. *Skuespilkunst*

4.1 Skuespilkunst i antikken. Ikonografiske studier i klassisk, hellenistisk og byzantinsk teater (manus foreligger) (Klaus Neiiendam).

4.2 Skuespilkunst. Tribune- og miljøsplil. To tidligere synsmåder, metoder, repræsenteret af henholdsvis Fr. Schyberg og Torben Krogh, forsøges suppleret med en tredje, der udgår fra scenens form og konventioner, dens ideologi og forhold, henvendelsesmåde, til publikum (Svend Christiansen).

5. *Dramaturgi*

Forsøg på at anvende de naturvidenskabelige kaosteorier (selvsimilaritet, fraktale mønstre) på den nyeste dramatik, Lars Norén f.eks. (Svend Christiansen).

6. *Mediekommunikation*

Undersøgelse af dansk teaters publikum fra midten af 1800-tallet og frem til idag (Jytte Wiingaard).

7. *Kunsthistorie*

7.1 Fortsatte undersøgelser af ikonografiske problemer i dansk og fransk kunst i 1700-tallet (Meir Stein).

7.2 Fortsatte studier i hofkunsten i Danmark under Christian IV (Meir Stein).

Udgivervirksomhed:

Instituttet har udgivet bind 10 af Teatervidenskabelige Studier (Sv. Christiansen, Det komiske på teatret, C. A. Reitzels forlag, Kbh.) – og bind 2 og 3 af en fællesnordisk publikation Nordic Theatre Studies, Yearbook for Theatre Research in Scandinavia, red. af Kela Kvam, Munksgaards forlag, Kbh.

Anden virksomhed:

Dokumentationscentralen for Gruppeteater har videreført sit indsamlede, registrerede og oplysende arbejde.

Rejser:

Følgende medarbejdere har medvirket med bidrag på internationale kongresser og seminarer: Klaus Neiiendam

ved The XIth World Congress of The International Federation for Theatre Research i Stockholm og Jytte Wiingaard har forelæst om semiotisk forestillingsanalyse ved Institut for Film og Teater også i Stockholm.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,6.

Professor: Mag.art. Kela Kvam.

Lektorer: Dr.phil. Svend Christiansen, dr.phil. Klaus Neiiendam, mag.art. Meir Stein, mag.art. Jytte Wiingaard.

Undervisningsassistent: Lindi Riel.

TAP: Antal årsværk: 1.

Else Fønss.

Specialer (konferens):

Bay-Petersen, Hans: Scenestruktøren Erling Schroeder. Studie af nogle instruktionsmetoder og af deres resultat.

Jørgensen, Niels Peder: Thomas Bruun. En undersøgelse omkring den første fastansatte teatermalers og dekorationsvæsenet ved Det kongelige Teater i slutningen af det 18. årh. på grundlag af Teaterkassens regnskaber.

Kofoed, Helene Sonne: Det moderne avantgarde-teater i Italien.

Larsen, Elsebeth Aasted: Corsini-scenariernes betydning for forståelsen af Commedia dell'arte, belyst gennem udvalgte billedkilder og tekster.

Lund, Merete: Symbolet under anklage. Et forsøg på – med TV-teatrets »Medea« som eksempel – at sætte ord på symbolets fraværende billede.

Nielsen, Benedikte Hammershøj: Spillet om TV-fiktionen. TV-spillet dramaturgisk belyst i forhold til teater, film og kommercielt TV.

Specialer (hovedfag):

Bruun, Annette: Radiomontagen – Mellem virkelighed og sandhed.

Hansen, Per Theil: Om faktionsæstetik og ironi. En fænomenologisk og receptionsæstetisk bestemmelse af den postmoderne faktionsæstetik.

Røgilds, Anne: Radiomontagen og møntøren.

Publikationer:

Kvam, K.: Activating Collective Myths. Perspectives on Wole Soyinka's "A Dance Of The Forest". Nordic Theatre Studies. Yearbook for Theatre Research in Scandinavia 2/3, s. 146-73, København 1989.

Neiiendam, K.: Anmeldelse (den officielle opposition) af Inga Lewenhaupts disputats: Signe Hebbe (1837-1925). Skådespellerska, Operasångerska, Pedagog. Nordic Theatre Studies. Yearbook for Theatre Research in Scandinavia 2/3, s. 202-205, København 1989.

Sprogvidenskab

1. Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab

Forskningsvirksomhed:

Instituttet driver forskning inden for en bred vifte af sprogvidenskabelige områder:

1. Indoeuropæisk

1.1 Studier over baltisk og slavisk akcent (Jens Elmegaard Rasmussen).

1.2 Studier over det indoeuropæiske verbum, herunder navnlig forhold inden for keltisk og italisk (Jens Elmegaard Rasmussen).

1.3 Oversigt over (og udvidelse af) eksempelmateriale til belysning af indoeuropæiske langvokalers immunitet overfor den omfarvende virkning af tilstødende laryngaler («Lex Eichner») (Jens Elmegaard Rasmussen).

1.4 Detailstudier i lyd- og formlære inden for diverse indoeuropæiske enkeltsprog, specielt med henblik på bestemmelse af de konkrete ordformers herkomst og argumentationsmæssige værdi for rekonstruktionen af det indoeuropæiske grundprog (Jens Elmegaard Rasmussen).

2. Beskrivelse af nutidige sprog

2.1 Studier af sproget mlabri i Sydøstasien. Der er tale om fortsatte studier over sproget hos en lille gruppe »primitive« samlere/jægere. Mlabri-folket er ved at blive indlemmet i den thailandske befolkning, og det haster således at få beskrevet sproget, hvis ejendommeligheder kaster lys over sprogudviklingen i Indokina og samtidig fortæller noget generelt om, hvorledes sprog udvikler sig med eller uden tæt kontakt med andre sprog. Der er specielt blevet arbejdet med dialektforskelle inden for gruppen, især fra leksikalsk synspunkt (Jørgen Rischel i samarbejde med Søren Ege-rod).

2.2 Arbejdet med undersøgelser af intonation i danske regionalprog blev afsluttet i 1989. En resumerende artikel om de teoretisk set mest interessante perspektiver ved resultaterne er under udarbejdelse. Det drejer sig særligt om tilstedeværelsen eller ikke af sætningsakcenter og deres manifestation, om signaleringen af sætningsintonationsfunktion (f.eks. terminal versus ikke-terminal) som enten globalt fordelt over hele ytringen eller lokaliseret til ytringens finale del, og endelig om trykgruppernes tonemønstre. Resultaterne af undersøgelserne af de ialt 6 danske lokaliteter,

med afledte undersøgelser af to former for svensk og to former for tysk, bliver brugt i forbindelse med en diskussion af, hvordan intonation bedst repræsenteres fonologisk: som en hierarkisk eller en lineær struktur, og også i en standende debat om i hvilket omfang den talende må anses at have brug for præplanering og 'look-ahead' i produktionen af intonation.

2.3 Som led i et flerårigt projekt under Statens humanistiske Forskningsråds initiativområde »Dansk talesprog i dets variationer« har tre fondslønnede stipendiater (Henrik Holmberg, Birgitte Jacobsen og Ole Nedergaard Thomsen) i 1989 arbejdet på en undersøgelse af trykket i dansk sammenhængende tale. Materialet til undersøgelsen består bl.a. af interviews optaget til brug i et nu afsluttet bysociolingvistisk projekt om talesproget i Nyboder. Der er i forbindelse med undersøgelsen udarbejdet en manual over sproglige (pragmatisk-syntaktiske) kategorier, der kan spille en rolle for trykplaceringen i sætninger. – Når det gælder naturlig tale, er det endnu et ret udforsket område, og udforskningen af det har både teoretisk interesse og praktiske anvendelser (bl.a. i taleteknologien og i undervisningen i dansk som fremmedsprog). Projektet er ledet af faste medarbejdere ved IAAS (Jørgen Rischel, Nina Grønnum) i samarbejde med professor Hans Basbøll, Odense Universitet.

3. Datalogvistik

3.1 Dansk sætningsanalyse på PC: Det er endnu ikke lykkedes at implementere en grammatik, der er komplet nok til at dække almindeligt dansk sprog. Der mangler endnu væsentlige konstruktioner. Der stiles mod at føre projektet videre til et mere acceptabelt niveau. Det eksisterende projekt har dog nået visse interessante resultater, fx med hensyn til verbalanalysen (Ebbe Spang-Hanssen, Henrik Rue).

3.2 Om at få en datamat til at forstå rumlige adjektiver. Undersøgelsen går ud på at forstå, hvilke principper der dirigerer vores valg af dimensionsbetegnelser, når vi skal beskrive en genstands dimensioner (højde, længde, bredde, tykkelse, dybde). Ud af de 5 mulige må der ifølge sagens natur hver gang kun vælges 3 (Ebbe Spang-Hanssen, Jens Erlandsen).

Der arbejdes i øjeblikket på at lave en tilsvarende undersøgelse for fransk, der på visse punkter klart adskiller sig fra dansk i prioriteringen af de forskellige hensyn (Ebbe Spang-Hanssen).

3.3 Automatisk tekstforståelse. I dette projekt er det planen at begynde med korte historiske beretninger, som maskinen skal kunne indlæse og siden kunne besvare spørgsmål om. Den specielle indfaldsvinkel er, at teksten ikke skal »oversættes« til en blot nogenlunde dækkende meningsrepræsentation, sådan som det sædvanligvis gøres, men at den egentlige fortolkning

udskydes til det øjeblik, da spørgsmålene eller kommandoerne kommer (Ebbe Spang-Hanssen, Jørgen Olsen, Henrik Prebensen, Torben Thrane, Simon Heilesen, Steen Jansen, Klaus Køller).

3.4 Der er arbejdet med teoretiske og praktiske problemer i forbindelse med automatisk morfologisk analyse og i denne forbindelse er der foretaget kritiske studier af den såkaldte toniveaumorfologi. I denne forbindelse er der udviklet et alternativt system til automatisk morfologisk og syntaktisk analyse (Peter Molbæk Hansen).

3.5 Der er udarbejdet en dansk udtaleordbog, der vil fremkomme på et større forlag i begyndelsen af 1990. I denne forbindelse er der udarbejdet et interaktivt datamatassisteret korrekturlæringsprogram, DIPA, som for tiden anvendes (også af forlaget) til strukturkontrol af opslagsord i ordbøger (Peter Molbæk Hansen).

3.6 Dansk tekst-til-tale projektet er et samarbejdsprojekt med deltagelse af medarbejdere ved IAAS og Teleteknisk Forskningslaboratorium, hvis formål er at udvikle et system, der kan omsætte danske sætninger fra orthografi via en lydskrift til styreparametre til en formantkodet syntesemaskine og endelig til lyd.

I arbejdet med de syntaktisk-morfologiske komponenter, som indgår i den del af systemet, der transformerer orthografi til lydskrift, er der løst to opgaver, nemlig a) at udbygge tekstparseren til at kunne foretage såvel syntaktisk som morfologisk analyse med samme formalisme og med samme algoritme, samt b) at udbygge og omformater det til systemet hørende morfemleksikon, der nu omfatter ca. 9000 enheder (Peter Molbæk Hansen).

Indenfor den fonetiske komponent, dvs. den del af det samlede tekst-til-tale system, der konverterer lydskriften til akustiske parametre, der varierer som funktion af tiden, er der udarbejdet og i det væsentlige færdiggjort et »bibliotek« af styreparametre for danske sproglyde. Endvidere arbejdes der med regelsæt, der sammenkæder enkeltlydene til længere sekvenser. Der har herunder især været arbejdet med den prosodiske komponent, dvs. med den akustiske repræsentation af tryk og intonation (Niels Reinholt Petersen).

I udviklingen af fortolker og debugger for de fonetiske regler er der færdiggjort en første version af et interaktivt udviklingssystem, der nu er tilgængeligt på alle projektets maskiner og således indgår i det daglige videre arbejde på projektet. Der er endvidere implementeret programmer til orthografisk præprocessering af tekst, f.eks. håndtering af forkortelser og talord. Disse rutiner er foreløbig sat i drift på systemet (Peter Holtse).

3.7 Indledende forsøg med opbygning af en fonetisk database. Tanken er, at det skal være muligt at håndtere transskription af en given talt tekst på flere sproglige niveauer samtidig, og iøvrigt have adgang til det originale lydsignal fra alle transskriptionsniveauer (Peter Holtse).

3.8 Placering af forskellige former for naturligt sprog i datalingvistikken. Tanken er at bringe alle former for naturligt sprog, også talesprog, ind som ligeværdige emner for datalingvistikken, med henblik på at koordinere de sproglige beskrivelser, der udfærdiges i forbindelse med frembringelse af syntetisk tale eller i forsøg med automatisk genkendelse af sammenhængende talt sprog (Peter Holtse).

4. Information og dokumentation

4.1 Humanioras situation på BDI-området (biblioteks-, dokumentations- og informationsområdet). Opfølgende og afsluttende deltagelse i fakultetets udbygning af organiseret forskningsrettet vidensøgning (Henning Spang-Hanssen).

4.2 Terminologisk ordbog på BDI-området. En dansk-sproget fremstilling af BDI-områdets begreber er afsluttet for den alfabetiske dels (hoveddelens) vedkommende. Afslutningsvis skal udarbejdes en tematisk gruppering af de henvendte 1500 opslagsord (Henning Spang-Hanssen som medlem af et specialudvalg under Dansk Standardiseringsråd).

4.3 Lingvistisk baggrund for brugerrettede verbale indgange (bl.a. stikordsregistre) til informationsøgningssystemer (klassifikationer, tesauruser, fritekstmetoder, viden i håndbøger mv. (Henning Spang-Hanssen).

5. Leksikografi

Ny grønlandsk ordbog: Oqaasit. Jørgen Rischel har deltaget i afsluttende redaktionsarbejde, udarbejdet grammatisk vejledning til ordbogen og påbegyndt korrekturlæsning af sats (Chr. Bertelsen, Fr. Nielsen, B. Jacobsen, Jørgen Rischel).

Der henvises iøvrigt til det særlige afsnit om Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi.

6. Fremmedsprogspædagogik

6.1 Undersøgelser af kognitive faktorerens betydning i fremmed-/andetsprogstilegnelse og -anvendelse, herunder danske elevers anvendelse af forskellige typer sproglig viden i oversættelse fra dansk til engelsk (Knud Anker Jensen i samarbejde med Margrethe Mondahl).

6.2 Interessen for kognitive faktorer har desuden ført til påbegyndelsen af et mindre projekt omkring neurale netværk og deres betydning for forståelsen af sprog-

indlæringsprocesser (Knud Anker Jensen i samarbejde med Ib Ulbæk).

6.3 I Projekt Indvandrer dansk er der arbejdet med interaktionsstrukturer i samtaler mellem modersmålstalende og andetsprogstalende på basis af data, der består af videooptagne samtaler (Knud Anker Jensen).

6.4 Projektet Datamatstøttet lytteforståelsesøvelse på Fransk er ved at blive implementeret, og der er foretaget teoretiske undersøgelser af forudsætningerne for udarbejdelse af lytteforståelsesøvelser (Esther Glahn).

7. Sprogpsykologi

7.1 Arbejdet med dimensionerne i skriftsprog fra den skrivendes side er fortsat. I forlængelse heraf er der arbejdet med sproget set fra sporgbrugers side, dvs. den fænomenologiske beskrivelse af sproget, med inddragelse af stof fra de sprogfilosofiske traditioner på K-O. Apel og K. E. Løgstrup (Jesper Hermann).

7.2 Læseoplevelser. Det drejer sig især om læserfunktioner i forbindelse med læsning af fiktion (Jesper Hermann og Iva Nebeska, Praha).

8. Logopædi

8.1 Nasal luftstrøm som klinisk metode til vurdering af ganesejlsfunktionen under tale – med særlig henblik på Exeter Bio-feedback Nasal Anemometer. Baggrunden for projektet er et generelt klinisk behov for en metode, der kan anvendes rutinemæssigt til undersøgelse af ganesejlsfunktionen under tale – som supplement til den auditive vurdering og til de traditionelle undersøgelser, der er baseret på ikke-talefunktioner eller på udholdte lyde. Registrering af luftstrøm er en af mulighederne. Den anvendte luftstrømsmåler er et Exeter Bio-feedback Nasal Anemometer, som er et handy og billigt apparat, hvilket er vigtige egenskaber ud fra et klinisk synspunkt. Men denne luftstrømsmåler er baseret på et princip, der betragtes som temmelig upålideligt. På baggrund af en række undersøgelser af apparaturets egenskaber og ved at sammenholde kvantitative luftstrømsdata for patienter med ganesejlsproblemer og for personer med normal ganesejlsfunktion med tilsvarende data i litteraturen, baseret på registreringer der anses for mere pålidelige, konkluderes det, at det billige og handy Exeter Anemometer – med visse forbehold – er tilstrækkeligt pålideligt til undersøgelse af nasal luftstrøm under tale. På baggrund af de opnåede luftstrømsmålinger for patienter og normaltalende, foreslås en meget enkel test – baseret på nasal luftstrøm – som kan indgå som routineundersøgelse ved den kliniske vurdering af ganesejlsfunktionen under tale (Birgit Hutter og Kirsten Brøndsted, Taleinstituttet i Hellerup).

8.2 Hvorfor udvikler nogle af de børn, der fødes med ganespalte, kompenserende artikulation? Ca. 10 % af de børn, der fødes med ganespalte (CP-børn) udvikler i de første leveår strubelukke som kompensation for en utilstrækkelig ganesejlsfunktion. Denne kompenserende artikulation udvikler sig til en udtalevane, hvilket er meget uheldigt, da den medfører, at talen bliver mere eller mindre uforståelig. En af forklaringerne på, at nogle CP-børn udvikler denne udtalevane kunne være en positiv holdning hos nogle forældre til den kompenserende artikulation. I projektet er en gruppe mødre til normale børn blevet præsenteret for den kompenserende udtale og den mere almindelige udtale med luftspild gennem næsen, og spurgt hvilken af de to udtaler, de foretrækker. Resultaterne viser ikke overraskende, at man klart foretrækker den forståelige udtale med luftspild gennem næsen, når man skal forstå, hvad der bliver sagt. Derimod afhænger resultatet af den del af testen, hvor forståelighedsfaktoren er elimineret, af lytternes baggrund. Dette kunne tyde på, at en del af forklaringen på, hvorfor nogle børn født med ganespalte udvikler strubelukke som kompensation, kunne være at nogle forældre stimulerer børnene til denne udtale (Birgit Hutter og Kirsten Brøndsted, Taleinstituttet i Hellerup).

8.3 Luftstrømsmålinger. En del logopæder er udmålt før og efter intensive stemmetræningskurser m.h.t. peakflow, vitalkapacitet, fonationstid, fonationskvotient og mean flow rate. Det vigtigste resultat er, at mean flow rate kan reduceres op til over 20 % efter en uges intensiv stemmetræning (Børge Frøkjær-Jensen).

8.4 Electro glottografi. Ved glottografi er det muligt at få oplysninger om stemmelæbernes åbningstid i den enkelte svingning. Der er konstateret en reduktion i åbningstiden efter kurser i stemmedannelse på 3-5 %, hvilket stemmer godt med resultaterne fra udmåling af luftforbruget ved intensive kurser (Børge Frøkjær-Jensen).

9. Kommunikationshandicappedes livsvilkår

9.1 Døvepsykologi/-psykiatri. For 20 år siden startede på Statshospitalet i Glostrup (nu KAS Nordvang) et døvepsykiatrisk team arbejdet med behandling af psykiske lidelser hos døve. I de sidste fem år har der været en stigende interesse rundt om i Europa for at indføre tilsvarende service for døve psykiatriske patienter i de enkelte lande. Dette har medført dels en øget rejseaktivitet for det danske team, dels et øget antal udenlandske besøgende her. For at kunne sammenfatte 20 års erfaringer er en større kvantitativ og kvalitativ bearbejdning af journalmaterialer indledt, ligesom en vidensbase er under opbygning i forbindelse med et af EF betalt Delphiprojekt, der arbejder ud fra euro-

pæriske og nationale møder om emnet (Lars von der Lieth m.fl.).

9.2 Skrivetelefonundersøgelser. Siden Følgeudvalget for skrivetelefonservice blev etableret i 1985 af Socialministeriet og Trafikministeriet, har en arbejdsgruppe bestående af medarbejdere og studerende ved Audiologopædi foretaget en række undersøgelser omkring brugeradfærd i forbindelse med skrivetelefonering. Gruppen har i 1989 indledt et samarbejde med forskellige institutioner under Københavns Kommune og opnået SUM-midler til gennemførelse af en større undersøgelse af ældre og kommunikationshandicappedes anvendelse af skrivetelefon og anden computerteknik i et lokalområde: Amagerbro i København. Herudover fortsætter gruppen med mindre undersøgelser, der samtidig fungerer som eksamensprojekter for audiologopædistuderende (Lars von der Lieth, Palle Vestberg, Eugenie Engberg, Karvig Rasmussen, Ildi Batory, Jette Fogelstrøm, Kirsten Holm).

9.3 Basale kommunikationsformer. En undersøgelse af kommunikationsbegrebet set ud fra 1. kulturpsykologiske, 2. dyrepsykologiske, 3. udviklings-/handicapppsykologiske aspekter forenet i en holistisk kommunikationspsykologisk referenceramme (Lars von der Lieth, Rolf Kuschel, Arne Frimuth Petersen, begge fra Psykologisk Laboratorium).

9.4 Hørehandicappedes behov for høreapparater i samfund, der ikke har økonomiske muligheder for at stille individuelt tilpassede høreapparater til rådighed for sine hørehandicappede. På opfordring fra WHO er en arbejdsgruppe nedsat til at undersøge muligheden for at afhjælpe dette problem. Der er lagt en forskningsplan for at afprøve et dansk fremstillet ikke-individuelt lavpris høreapparat under ekstreme forhold i forskellige lande i Asien, Afrika og Europa (Lars von der Lieth m.fl.).

9.5 MMPI som personlighedstest. MMPI blev introduceret i Danmark i forbindelse med den store befolkningsundersøgelse af 50-årige i 1964. Siden har der været udført en del forskning omkring testen, ligesom den er indgået i det klinisk psykologiske testbatteri. En database er opbygget på computer og denne søges nu nærmere analyseret i forbindelse med overførslen af den til PCere (Lars von der Lieth, Jolanta Czubinska-Owczaraz m.fl.).

10. Læseprocesser og dysleksi

10.1 Dysleksi og sprogspsykologiske forudsætninger. Der er tradition for at skelne mellem auditivt og visuelt betinget dysleksi. Projektet redegør for denne traditions svagheder og opstiller og efterviser i stedet en model for individuelle forskelle i dysleksi, der er sprog-

videnskabeligt funderet i skriftens principper. Projektet er afsluttet og indleveret som disputats (Carsten Elbro).

10.2 On-line undersøgelse af læsestrategier. Et PC-baseret system viser tekster i enheder af forskellig størrelse: bogstav, stavelse, morfem, ord. Foreløbige resultater tyder på store individuelle variationer i læsere's udnyttelse af disse enheder (Carsten Elbro).

10.3 Talesyntese som støtte til svage læsere. Formålet med projektet er at undersøge, hvordan syntetisk tale på PC kan støtte svage læsere. Med et program til læsning får læseren oplæst og analyseret de ord, som han eller hun udpeger på skærmen. Et program til skrivning læser ordene op, efterhånden som de skrives (Carsten Elbro og Åke Olofsson, Umeå Universitet).

10.4 Dysleksiens genetik. Der arbejdes med en undersøgelse af den mulige forbindelse mellem dysleksi og diabetes (Otto Hansen).

Udgivervirksomhed:

Instituttet har udgivet to publikationer i sine skriftserier: ARIPUC vol. 23, redigeret af Jørgen Rischel samt SAML vol. 14, redigeret af Bente Mægaard og Henning Spang-Hanssen.

Carsten Elbro er medredaktør af Mål og Mæle.

Jens Elmegaard Rasmussen er administrerende redaktør af lingvistkredsens internationale tidsskrift *Acta Linguistica Hafniensia*. I 1989 udkom vol. 21, no. 2, og vol. 22 (1+2) forelå ved årsskiftet i korrekturetryk.

Knud Anker Jensen er medredaktør af *ADLA Bulletin*.

Jørgen Rischel er medredaktør af tidsskrifterne *Acta Linguistica Hafniensia* og *International Journal of American Linguistics*.

Anden virksomhed:

Børge Frøkjær-Jensen er medlem af repræsentantskabet for International Society of Phonetic Sciences.

Knud Anker Jensen er medlem af bestyrelsen for Association Danoise de Linguistique Appliquée (ADLA).

Gæsteforelæsninger efter indbydelse:

Esther Glahn har været indbudt gæsteforelæser ved Odense Universitet d. 17. november. Titel: Lytteforståelse på et fremmesprog.

Birgit Hutter har holdt gæsteforelæsning efter invitation med titlen »Hvorfor udvikler nogle af de børn, der fødes med ganespalte, kompenserende artikulation?«, Umeå Universitet, 1. juni.

Peter Molbæk-Hansen, Niels Reinhold Petersen og Peter Holtse har holdt foredrag om tekst-til-tale systemet i Akademiet for de tekniske Videnskaber d. 30. maj og i Dansk akustisk Selskab d. 14. december.

Jørgen Rischel har været indbudt som foredragsholder ved The Seventh International Conference of Nordic and General Linguistics i Torshavn, august, og ved Fifth International Tromsø Symposium on Language, september.

Rejser:

Børge Frøkjær-Jensen har deltaget i XXII. internationale kongres for logopædi og foniatri i Prag 7.-11. august samt det internationale Symposium of Phonosurgery and Phoniatics i Carlsbad 2.-14. august. Han har desuden deltaget i møder i Gent og Nijmegen for at drøfte instituttets mulige deltagelse i tre ERASMUS projekter.

Esther Glahn og Knud Anker Jensen har deltaget i konferencen På väg mot ett nytt språk, Linköbing, 11.-12. november.

Jesper Hermann har deltaget i den anden internationale konference for »Fields of Empirical Studies of Literature«, Amsterdam 14.-16. december og i »Human Science Research«-konferencen ved Århus Universitet, august, samt i seminar om »Tidens Tegn« ved Center for Kulturforskning, Århus Universitet, september.

Lars von der Lieth har deltaget i følgende udenlandske aktiviteter: Konference i Bad Berleburg, Tyskland, om døves revalidering, april 1989. NAS-konference i Stockholm, Sverige. Emne audiologi, juni 1989. Besøg i Bombay, Indien. Institutionsbesøg, herunder forhandlinger med det indiske regeringsinstitut for hørehandicappede om et fælles projekt om høreapparatprøvnings, juli 1989. Deltagelse i døvepsykiatrisk/-psykologisk seminar i Paris i forbindelse med åbningen af 200-års jubilæumsudstillingen for den eksisterende døveskole i Paris (som medlem af komiteen for udstillingen og medforfatter til udstillingens program), december 1989.

Jens Elmegaard Rasmussen har deltaget i Kolloquium der Indogermanischen Gesellschaft i Jena, 21.-22. september om balto-slaviske.

Jørgen Rischel har foretaget en forskningsrejse i Thailand nogle uger i marts-april.

Henning Spang-Hanssen har deltaget i møder i Luxembourg som dansk delegat i EF-udvalg (CGC-12 og CSC) vedr. sproglige spørgsmål, især planlægning og styring af maskinoversættelsesprojektet EU-ROTRA.

Oluf Thorsen deltog som instituttets repræsentant ved »The IPA Kiel Convention«, 18.-21. august.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 17.

Professorer: Ebbe Spang-Hanssen, Henning Spang-Hanssen, Jørgen Rischel.

Lektorer: Børge Frøkjær-Jensen, Esther Glahn, Nina Grønnum, Jesper Hermann, Peter Holtse, Birgit Hutter, Lars von der Lieth, Bente Maegaard (orlov),

Niels Reinhold Petersen, Jens Elmegaard Rasmussen, Oluf Thorsen.

Adjunkter: Elisabeth Engberg-Pedersen, Peter Møl-bæk Hansen, Knud Anker Jensen.

Forskningsrådsstipendiater: Carsten Elbro, Henrik Holmberg, Birgitte Jacobsen, Hanne Erdman Thomsen, Ole Nedergaard Thomsen.

Videnskabelige assistenter: Michael Bundgaard (betalt af SNF via AUC), Per Fabech Knudsen (betalt af Egmont Fonden/AUC), Niels Dyhr (betalt af STVF). Ph.D-studerende: Hanne Erdman Thomsen (betalt af Naturv. Forskningsinstitut).

Gæsteforskere: Eugenie Engberg (fhv. konsulent i Socialstyrelsen), Fil. & fil.dr. Otto Hansen, Karen Marie Hauschild, Jong-mi Kim (assistent professor, Kangwon National Univ. Korea), Laila Abdelrazek Osman (lecturer of linguistics, Al-Azhar Univ. Ægypten), Karvig Rasmussen (fhv. omsorgschef, Institutionen for Døve), Berta Vishnivetz, Deborah Du Nann Winter (Whitman College, Walla Walla, Washington).

Eksterne lektorer: Gerhard Salomon, Henrik Rue.

Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Dømler.

Undervisningsassistenter: Carsten Ahlbom, Dodo Astrup, Viggo Balle, Christian Bohr, Lis Bresson, Kirsten Brøndsted, Niels O. Christensen, Christian Clemens, Birger Dilling-Hansen, Jennifer Draskau, Carsten Elbro, Nina Bjørk Eliason, Elisabeth Engberg-Pedersen, Sonja Hurwitz, Marie-Claud Højlund, Henrik Haack, Jan Katlev, Bent Erik Kjær, Carl Ludvigsen, Klavs Mosegaard, Susanne Nerup, Lis Nielsen, Agnete Parving, Jan Tinge, Kirsten Thyme-Frøkjær, Berta Vishnivetz, Åse Ørsted, Ane Mette Øster, Henrik Aack.

TAP: Antal årsværk: 7,4.

Bibliotekar: Lisbet Larsen.

Ingeniørassistenter: Svend-Erik Lystlund, Steen Schøler Petersen.

Overassistenter: Ethel Ussing, Solveig Vind.

Assistenter: Anlise Frederiksen, Britt Løtvedt, Kirsten Nissen.

Under jobtilbudsordningen: Frants Brandorff, Jan Katlev, Jennifer Draskau.

Knyttet til IAAS er Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi, der står omtalt som en helhed i slutningen af instituttets årsberetning.

Ph.D.afhandlinger:

Afhandlingens opbevaringssted angives i parentes efter titlen.

Holmen, Anne; Fremmedsprogspædagogik: Udviklingslinier i tilegnelsen af dansk som andetsprog (Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab).

Ulbæk, Ib; Sprogpsykologi: Evolution, sprog og kognition (Specialebiblioteket).

Specialer (hovedfag):

Hvass, Chenny: Døve kvinder. Fik de chancen?

Jensen, Marchen Corty; Lihme, Anita Ingeborg; Nielsen, Elisabeth Munk: Auditiv beskrivelse af dysfoniske stemmer – en undersøgelse af den danske terminologi med henblik på udarbejdelse af et forslag til en fælles terminologi for logopæder og øre-næse-hals-læger.

Sosniecki, Jan: Når Esperanto tages på ordet. Om ordet og syntaksen i plansproget Esperanto.

Publikationer:

Dollerup, C., Glahn, E., Hansen, C.R.: Vocabularies in the Reading Process. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 34 s.

Dollerup, C., Glahn, E., Hansen, C.R.: Vocabularies in the reading process. Vocabulary Acquisition, Poul Nation, Ron Carter (eds), s. 21-33, Amsterdam 1989.

Elbro, C., Dalby, M.A., Jansen, M.: Bogen om læsning I I – set i et udviklingsperspektiv. København 1989, 533 s.

–: Svage læsere og teksters tilgængelighed. Nordisk tv-tekstning, Rapport fra en konference på Schæffergården ved København 25.-27. november 1988, Nordisk Sprogsekretariat, s. 64-70, Oslo 1989.

–: Morphological awareness in dyslexia. Brain and Reading. Structural and Functional Anomalies in Developmental Dyslexia, C. von Euler, I. Lundberg, G. Lennerstrand (eds), s. 279-291, London 1989.

–: Current subtypes of dyslexia questioned: information processing at various levels in dyslexia. Advances in Systems Research and Cybernetics, G. E. Lasker (ed.), s. 450-62, Ontario, Canada 1989.

Frøkjær-Jensen, B., Thyme-Frøkjær, K.: Elektroglogtografi i den logopædiske praksis. Proceedings fra 1. nordiske kongres for logopedi og foniatry, "Håndværk og Videnskab", Bent E. Kjær (red.), s. 137-42, København 1989.

Hansen, O.: Systems Methodology Applied to the Question of a Common Genetic Origin of Specific Dyslexia and Insulin-Dependent Diabetes Mellitus. Advances in Systems Research and Cybernetics, G. E. Lasker (ed.), s. 463-68, Ontario, Canada 1989.

–: Is Speaking Man an Ethical Creature? Operational Research and the Social Sciences, M. C. Jackson, P. Keys, S. A. Cropper (eds), s. 259-64, New York, London 1989.

Hermann, J.: Bilingualism versus Identity. Bilingualism in Society and School, J. N. Jørgensen, E. Han-

sen, A. Holmen, J. Gimbel, s. 340, Clevedon, Philadelphia, USA 1988.

Maegaard, B.: Eurotra Dictionaries. Manuscripts & Program. ISED'88 (International Symposium on Electronic Dictionaries), Makoto Nagao (ed.), s. 58-61, Tokyo, Japan 1988.

–: Dictionaries in Denmark. Manuscripts & Program. ISED'88 (International Symposium on Electronic Dictionaries), Makoto Nagao (ed.), s. 55-57, Tokyo, Japan 1988.

Rasmussen, J.E.: Studien zur Morphophonemik der indogermanischen Grundsprache. Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft. Innsbruck, Øst- rig 1989, 374 s.

–: On the North Germanic Treatment of -eww-. Arkiv för Nordisk Filologi 104, s. 1-9, Lund, Sverige 1989.

–: Die Tenues Aspiratae: Dreiteilung oder Vierteilung des indogermanischen Plosivsystems und die Konsequenzen dieser Frage für die Chronologie einer Glottalreihe. The New Sound of Indo-European. Essays on Phonological Reconstruction. Trends in Linguistics, Studies and Monographs 41, Theo Vennemann (ed.), s. 153-76, Berlin, New York 1989.

–: Erwidderung auf Paul J. Hoppers 'Remarks'. The New Sound of Indo-European. Essays in Phonological Reconstruction. Trends in Linguistics, Studies and Monographs 41, Theo Vennemann (ed.), s. 249-54, Berlin, New York 1989.

Spang-Hanssen, E., Erlandsen, J.: Om at få en datamat til at forstå rumlige adjektiver. SAML. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik 13, s. 7-23, Københavns Universitet 1988.

Spang-Hanssen, H.: Registre på brugernes niveau. Orden i papirerne – en hilsen til J. B. Friis-Hansen, Ole Harbo, Leif Kajberg (red.), s. 149-55, København 1989.

Thomsen, H. E.: Søgning på dansk i en biblioteksdatabase. SAML. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik 14, s. 101-110, Københavns Universitet 1989.

Thorsen, N.G.: Stress group patterns, sentence accents and sentence intonation in southern Jutland (Sønderborg and Tønder) – with a view to German. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 23, s. 1-85, Københavns Universitet 1989.

–, Bannert, R.: Empirische Studien zur Intonation des Deutschen und Dänischen: Ähnlichkeiten und Unterschiede. Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik 24, s. 26-50, København 1988.

1a. Center for oversættelsesvidenskab og Leksikografi

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi blev oprettet i slutningen af 1988 i henhold til en fakultetsrådsbeslutning af 1/6-1987. Centret er det første af sin art i Danmark, og dets arbejdsområde er oversættelsesvidenskab i bred forstand, herunder leksikologi og leksikografi. For årene 1989 og 1990 finansieres forskningsdelen af en særlig grundforskningsbevilling.

Fra efteråret 1990 er det hensigten at iværksætte en modul-opbygget, 1 årig suppleringsuddannelse i oversættelsesvidenskab og leksikologi. Den primære målgruppe er kandidater med et fremmedsprog som hovedfag, der ønsker at virke som oversættere af skønlitteratur og andre tekster, der ikke er udpræget merkantilt, juridisk eller teknisk prægede.

Uddannelsen består af to teoretiske og to mere praktisk betonede moduler, hver af 1/4 årsværks omfang. De fire moduler er:

1. Grundkursus i oversættelsesteori og dermed beslægtede discipliner (oversættelseskritik, leksikografi, kontrastiv lingvistik m.v.).

2. Oversættelseskompetence til og fra et fremmedsprog på et niveau, der ligger over hovedfag. Kurset vil udover praktiske oversættelsesøvelser omfatte bl.a. grammatik og semantik samt realia.

3. Videregående studier af et specielt problemkompleks, samt udarbejdelse af en skriftlig opgave på overbygningniveau. Teori II kan evt. opdeles i 2 x 1/8 årsværk.

4. Oversættelseskompetence fra fremmedsprog nr. 2 til dansk. Undervisning som beskrevet under pkt. 2. Indgangsniveau: 1. del af et fremmedsprogsstudium.

Uddannelsen iværksættes i første omgang med engelsk som fremmedsprog. Fra 1991 kommer hertil fransk, og senere tysk, russisk samt evt. andre sprog. For modul 4s vedkommende vil der blive tilrettelagt individuel vejledning for studerende, der ønsker andre sprog som f.eks. græsk eller portugisisk.

Forskning:

Centrets medarbejdere deltager i en række større projekter samtidig med, at de hver for sig har egne forskningsopgaver, nogle af dem også ved deres hjeminstitutioner. I det følgende vil der først blive redegjort for projekterne, derefter for medarbejdernes individuelle forskningsaktiviteter, for så vidt de naturligt henhører under centrets arbejdsområde.

Centret danner ramme om en række ordbogsprojekter:

1. Vinterberg og Bodelsen: Dansk/Engelsk ordbog. Ordbogen redigeres af Viggo Hjørnager Pedersen, som i årets løb har afleveret manuskript til 3. udgave,

der vil udkomme hos forlaget Gyldendal i løbet af 1990.

2. Dansk/Tysk ordbog. Arbejdet hermed, der er beskrevet i tidligere beretninger, fortsættes under ledelse af Elisabeth Møller bistået af blandt andre Eva Hald og i redaktionelt samarbejde med Jørgen Harrit fra den russiske og Rolf Hesse fra den græske ordbog. I årets løb er Mogens Dyhr udtrådt af redaktionen. Der forhandles i øjeblikket om et samarbejde med forskere bl.a. fra Handelshøjskolen i Århus.

3. 2 medarbejdere, François Marchetti og Ghani Merad, deltager i det samarbejde, der under ledelse af Handelshøjskolen i København foregår med henblik på en revision af den store Dansk/Franske ordbog. Arbejdet forventes afsluttet i løbet af 1990.

4. Jørgen Harrit fortsætter arbejdet med Dansk/Russisk ordbog. Manuskriptet er færdiggjort til og med bogstav E, og størstedelen af bogstav F samt I er ligeledes færdigbehandlet.

5. Rolf Hesse arbejder som gæst ved centret på en Græsk/Dansk og en Dansk/Græsk ordbog. De to ordbøger vil få et omfang som Gyldendals røde ordbøger, og bliver de første egentlige ordbøger mellem nygræsk og dansk.

Udover ordbogsprojekterne har centrets medarbejdere i årets løb deltaget i en række andre større projekter:

1. Der er forberedt et arbejde med et kontrastivt dansk/engelsk semantisk projekt. Formålet er i første omgang at udarbejde en kontrastiv dansk/engelsk synonymik, der i vid udstrækning tager hensyn til fraser og idiomatiske udtryk og giver mere indgående forklaringer på de enkelte ords og frasers anvendelse end man finder i en normal to-sprogs ordbog. På længere sigt er det meningen, at dette arbejde skal danne kerne i en systematisk kontrastiv beskrivelse af moderne dansk og engelsk skriftsprog. Fra 1990 vil arbejdet blive ledet af Jørgen Erik Nielsen.

2. Der er indledt forskning i interaktive oversættelses-systemer (Helene Dunbar og Viggo Hjørnager Pedersen). Der arbejdes med en undersøgelse af systemet Winger 92, hvorom foreløbig en rapport og en artikel er under udarbejdelse.

3. Viggo Hjørnager Pedersen deltager, bistået af Eva Hald, i et projekt ved H. C. Andersen Centret, Odense Universitet, der har til formål at tilvejebringe maskinlæsbare tekster og andre data om H. C. Andersen på dansk og engelsk. Der søges tilvejebragt et corpus, der foreløbig omfatter eventyrene i dansk version og i

Hersholt's engelske oversættelse, og der udarbejdes artikler om forskellige aspekter af H. C. Andersen-forskningen. Formålet er at gøre det muligt at udarbejde undervisningsprogrammer for engelsksprogede studerende, og at lette udenlandske forskeres adgang til materiale om H. C. Andersen.

Hvad angår medarbejdernes individuelle forskningsaktiviteter henvises til den afsluttende bibliografi. Derudover kan oplyses følgende om de enkelte medarbejders forskningsprojekter:

Cay Dollerup arbejder på en undersøgelse af danske oversættelser af Grimms eventyr og har foretaget en foreløbig registrering af de danske oversættelser. Han har desuden fortsat et igangværende større arbejde med sammenligning af læseroplevelser hos danske, engelske, indiske, nigerianske og grønlandske læsere af folkefortællinger og er dansk redaktør af 'Language International'.

Keneva Kunz arbejder på en afhandling om oversættelser af islandske sagaer til engelsk.

François Marchetti har publiceret nogle artikler om oversættelsesproblemer, og arbejder p.t. på en artikel om »Les incises en français et en danois« (Se under Romansk Institut).

Ghani Merad arbejder på en kontrastiv analyse af spørgebisætninger på dansk og fransk.

Viggo Hjørnager Pedersen arbejder med en undersøgelse af engelske oversættelser af H. C. Andersen, og samarbejder herom med H. C. Andersen Centret, Odense Universitet. I årets løb er der færdiggjort 3 artikler, bl.a. om forkortede engelske versioner af eventyr som »Fyrtøjet« og »Den grimme ælling«.

Norman Shine har bl.a. indsamlet materiale i forbindelse med en undersøgelse af ældre danske oversættelser af engelsk børnelitteratur.

Andre aktiviteter:

En stor del af årets arbejde er gået med planlægning af de nye studier og med udarbejdelse af andre undervisningstilbud, bl.a. til åben uddannelse. Derudover har centret besvaret særdeles mange henvendelser om oversættelsesproblemer, og flere af medarbejderne har ydet sproglig bistand i forbindelse med videnskabelige publikationer m.v.

Arne Zettersten arbejder med anvendelsen af nye medier til leksikografiske og terminologiske formål. Han har desuden indledt et samarbejde med bl.a. Universitetet i Montpellier om udarbejdelse af flersprogede terminologier. Derudover deltager han i planlægningen af et internationalt symposium om leksikografi, der skal finde sted i København i maj 1990.

Rejser:

En del af centrets medarbejdere har været på studie- og forskningsrejser i 1989. Ghani Merad har foretaget

2 forskningsrejser til Frankrig, Viggo Hjørnager Pedersen 2 til England, og Arne Zettersten én til England og én til U.S.A.

Kongresdeltagelse:

I årets løb har forskellige af centrets medarbejdere efter indbydelse holdt forelæsninger om deres forskningsområder ved inden- og udenlandske universiteter, kongresser og konferencer. Det gælder således Cay Dollerup, Viggo Hjørnager Pedersen og Arne Zettersten.

Oversættelseskredsens forelæsningsprogram:

Der er i løbet af 1990 afholdt 12 forelæsninger med deltagelse af bl.a. Dr. Yvon Desportes, Montpellier (Leksikografi), Dr. Klaus Gommlich, Leipzig Universitet (The Control Potential of a Computer-Aided Translation System), Tina Lerche, Winger Consult (Computer-Aided Translation (CAT) på PC'er) og Bengt Sigurd, Lund Universitet (Det automatiske oversættelsesprogram Swetra). Oversættelseskredsens aktiviteter koordineres af Cay Dollerup.

Stab:

Centrets faste stab udgøres af lektorer, der med en del af deres arbejdstid er udlånt fra deres hjemsinstitut for 1 år ad gangen. Derudover har der i årets løb været tilknyttet 1 forskningsstipendiat og 2 langtidslidige:

VIP:

Professor: Arne Zettersten (engelsk).

Lektorer: Cay Dollerup (engelsk), Mogens Dyhr til d. 1/9-1989 (germansk), Jørgen Harrit (slavisk), François Marchetti (romansk), Ghani Merad (romansk), Elisabeth Møller (germansk), Viggo Hjørnager Pedersen (centerbestyrer, engelsk). Ovennævnte leverer tilsammen 5,6 VIP-årsværk.

Akademisk medarbejder: Helene Dunbar (fra d. 1/10-1989).

Licentiatstuderende: Keneva Kunz.

Gæsteforsker: Rolf Hesse.

Langtidslidige akademiske medarbejdere: Eva Hald, Norman Shine.

TAP: Tina Christensen.

Publikationer:

Dollerup, Cay et al.: Edited reader responses to the Danish narrative, 'Per Smed's Whip' from readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria. Folktale: Paper 8. 1989 ERIC/Educational Resources Information Center. Bloomington 1989, 36 pp.

– et al.: Edited reader responses to the Greenlandic narrative, 'The Barking Ones' from readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria. Folktale: Paper 9 1988. ERIC/Educational Re-

- sources Information Center. Bloomington 1989, 32 pp.
- et al.: Edited reader responses to the Turkish narrative, 'The Golden Apple' from readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria. *Folktale*: Paper 10. 1989. ERIC/Educational Resources Information Center. Bloomington 1989, 36 pp.
- et al.: The second, international testing of an experimental, cross-national version of a questionnaire on the readers' backgrounds in the *Folktale*-project. *Folktale*: Paper 11. 1989. 44 pp.
- et al.: Literary Analyses of the Danish, the Greenlandic, and the Turkish stories used in the 'Folktale-project'. *Folktale*: Paper 12. 1989. 28 pp.
- et al.: Preparations for charting reader responses in the *Folktale*-project. *Folktale*: Paper 13. 1989. 60 pp.
- Pedersen, Viggo Hjørnager: *Kompendium til oversættelsesteori*. Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi. 34 pp. 1989.
- Zettersten, Arne: *The Pristine Place-Names of St. Helena, Essays on English Language in Honour of Bertil Sundby*, pp. 389-96. Oslo 1989.
- *The Pristine Place-Names of the Tristan da Cunha Group, Instead of Flowers. Papers in Honour of Mats Rydén on the Occasion of his Sixtieth Birthday*, pp. 297-310. Stockholm 1989.

Viggo Hjørnager Pedersen

Indledning

Konkret

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og traditionelt område. Sproget er blevet et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Dansk og svensk sprog som videnskabelig og lingvistisk og et lingvistisk og et lingvistisk område har udviklet sig som et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

I de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Sprogvitenskapen har udviklet sig som et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Viggo Hjørnager Pedersen

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Enkelte forskningsprosjekter

Tal og måle

Inden for de sidste halvtreds år har sprogvitenskapen det særlige af interesse for dansk og svensk folktale og sprog. I Danmark har forskningen i folketale været et sprogligt og en kulturelt aktivt områdede. Overgangen i Danmark, der siden 1970'erne indføres i etableret form, har været et vigtigt og vigtigt område som det lille sproglige område og overgangsperioder.

Nordiske sprog

I. Institut for nordisk Filologi

Historie:

Institut for nordisk Filologi er oprettet i 1967 og har fra 1977 haft adressen Njalsgade 80. Finsk Afdeling har været tilknyttet instituttet fra 1985. Afdelingen for Dansens æstetik og historie er blevet oprettet i 1989.

Minoritetsstudier under fakultetsstudienævnet er fra 1989-90 administrativt lagt under instituttet.

Forskningsvirksomhed:

Generelt:

Institut for nordisk Filologi driver forskning inden for sprog og litteratur i det danske og nordiske kulturområde. Tidligere har forskningen ret klart kunnet deles i en sproglig og en litterær sektor. Overgangen i Danmark det sidste årti fra industrisamfund til informationssamfund med påfølgende ændringer i uddannelsessystemet og den hastige vækst i medieteknik har på godt og ondt sprængt fagets traditionelle rammer. Således er billed- og lydmedier indgået som stof i både grunduddannelse og overbygningsuddannelse.

Danmarks voksende status som indvanderland er baggrund for, at instituttet i et studiemønster på overbygningsuddannelsen har udviklet studiet af dansk sprog som undervisningsobjekt for udlændinge (med vidt forskellige modersmål) i såvel videnskabelig som praktisk retning.

Internationaliseringen af uddannelserne i (indtil videre) den vestlige verden har i stigende grad udløst henvendelser til instituttet fra udlandet om gæstestudie- og gæstelærerpladser, eksempelvis finansieret over Nordplus, Erasmus, gensidige statskulturaftaler eller ad individuel vej. Institutet har i sommeren og efteråret 1989 arrangeret holdundervisning i dansk sprog for udenlandske gæstestuderende til danske læreanstalter, siden suppleret med en velbesøgt engelsksproget forelæsningsrække over danske og nordiske kultur- og samfundsforhold; i begge tilfælde er der afholdt eksaminer.

Samtidig har instituttets status som det største i sin art med dansk sprog og litteratur som centralområde været opretholdt ved en fortsat kontakt med gamle forbindelser (skandinavist-institutter ved europæiske og oversøiske universiteter).

Instituttet har i foråret 1989 arrangeret en studiekreds for fagets forskerstuderende og undervisningsassistenter med indlæg fra disse og respons fra fastansatte lærere.

Instituttet deltager 1989-90 med Flemming Conrad og Flemming Lundgreen-Nielsen i Det humanistiske

Fakultets forskningsgruppe for Dansk identitetshistorie. Pil Dahlerup, Eva Haettner Olafsson og Anne E. Jensen er bidragsydere til Nordisk kvindelitteraturhistorie (hvis hovedredaktion og sekretariat har kontor på instituttet).

Instituttet administrerer tre afdelinger (med egne studieordninger), som alle har udvist stor aktivitet.

Finsk afdeling har deltaget i fællesseminarer med den tilsvarende afdeling i Lund, har haft gæsteforelæser fra Stockholm (Erling Wande) og Uppsala (Jarmo Lainio) og har afholdt en reception i anledning af udgivelsen af nr. 3 i sin skriftserie, John Linds bog om udviklingen i det finske sprogs historie fra almuesprog til statsbærende kultursprog; her deltog den finske ambassadør i Danmark.

Afdelingen for Dansens æstetik og historie er i løbet af 1989 blevet etableret med bogsamling, studieordning og undervisning, først og fremmest ved en omfattende, energisk og kyndig indsats af Erik Aschengreen. Arbejdet er heldigvis blevet belønnet med en stor interesse fra offentligheden såvel som fra de indskrevne deltagere.

Ved årets afslutning er det nye tværfag Minoritetsstudier, oprettet af Det humanistiske Fakultet, ligeledes lagt administrativt under instituttet.

Instituttet har i 1989 afsluttet fire års grunduddannelse på åbent universitet i København i samarbejde med Folkeuniversitetet i Købmagergade. Samtidig er der i efteråret 1989 igangsat åben universitetsuddannelse i Nykøbing Falster i et samarbejde med Voksenuddannelsescentret der. Endelig har et universitetskursus i dansk litteratur på grunduddannelsesniveau, der i flere år er forberedt af et fakultetsudvalg med fagkyndig bemanding fra instituttet, tiltrukket interesserede svarende til ti undervisningshold; denne undervisning, der udbydes ifølge den nye lov om åbne uddannelser, vil foregå under instituttets ansvar og tilsyn i 1990, dels gennem tv- og radioudsendelser, dels i lokale studiekredse.

Enkelte forskningsprojekter:

Teorier og metoder

Frederik Stjernfelt drøfter formens oprindelse over for strukturens problem i en filosofisk, sprogvidenskabelig og litterær undersøgelse af omverdensspørgsmålet i betydningslæren. Klaus P. Mortensen ser på mulighederne for i teori og praksis at inddrage elementer fra bevidsthedshistorie i teksthistorisk arbejde. Bent Fausing fortsætter udforskningen af sammenhængen mellem skue-lyst og vidensdrift i individets, i første omgang barnets, bevidsthedsdannelse og -udvikling. Erik A. Nielsen arbejder med receptionsæstetik, mens datamatiske modeller for analyse og betragtning af tekster afprøves af Ole Togeby, og Hanne Ruus og Thorkil Damsgaard Olsen behandler ældre nordiske tekster datamatisk. Klaus Kjølner søger at udvikle

edb-programmer til analyse, lagring og søgning af informationer i tekster, med særligt henblik på udarbejdelse af danske grammatikker baseret på betydningslære.

Et helt nyt felt inddrages i Erik Aschengreens kortlægning af danseanalysens metodik.

Sprog

Et stort projekt er netop påbegyndt til udgivelse i 1990'erne, Ordbog over dansk nutidsprog 1-6, med bl.a. Iver Kjær og Hanne Ruus som planlæggere. Erik Hansen fortsætter arbejdet med ortografiske enkeltproblemer i forbindelse med kommende reviderede udgaver af Retskrivningsordbogen og er derudover (sammen med Lars Heltoft, RUC) i gang med en moderne dansk grammatik. Hanne Ruus undersøger med DANLEX-gruppen (Dansk arbejdsgruppe for datamatstøttet leksikografi) behov og brugerprofiler for Dansk Ordbank og arbejder desuden med beskrivelse af sproglig betydning.

John E. Andersen er især involveret i udforskning af dansk som fremmed- og andetsprog og i udvikling af undervisning i dansk som studiesprog for udenlandske studerende. Iver Kjær fortsætter sine studier (med M. Baumann Larsen, AUC) i dansk-amerikansk talesprog, for tiden især med henblik på sproglig afsmittning i brug af forholdsord og på studier af bestemte ord og ordkombinationer.

Moderne dansk sprogbrug analyseres af flere medarbejdere. Otto Glismann ser i sin udforskning af tid og tempus for øjeblikket på, hvornår og hvordan en bestemt handling tolkes af en talende i dennes brug af udsagnsordenes tidsformer, eksempelvis før-førnutid. John E. Andersen koncentrerer sig i undersøgelser af sproghandlinger i teori og praksis om høflighedsmærker og ansigtsreddende sprogmanøvrer.

Endelig viderefører Olli Nuutinen sine studier i baltisk og germansk indflydelse i de østersøfinske sprog, og i det nye område Minoritetsstudier beskæftiger Helen Krag sig med sprog- og mindretalsidentitet under den igangværende perestrojka-proces i sovjetisk sprogpolitik.

Litteraturhistorie og litteratursociologi

Hans Hertel færdiggrediger og bidrager til Verdens litteraturhistorie 1-7. Pil Dahlerup skriver på en dansk litteraturhistorie til gymnasiebrug, hvoraf kapitler om middelalder og reformation foreligger.

Hans Hertel går videre med sin tidligere forskning i bogmarkedets og den litterære kulturs udvikling. Lisbeth Worsøe-Schmidt undersøger mere specielt danske (og norske) forfatters økonomiske, sociale og litterære vilkår i det 18. århundrede, herunder etableringen af et 'frit' bogmarked og af en litterær offentlighed med et nyt publikum. Poul Behrendt tager sig af tidskriftet *Heretica* med særlig interesse for Wivels forlag i 1940'erne og dets fusion med Gyldendal i 1950'erne.

Temaer og genrer

Knud Wentzel har afsluttet en afhandling om Utopia som motiv i dansk lyrik fra Völuspá til Malinovski. Pil Dahlerup bidrager til Nordisk kvindelitteraturhistorie med et afsnit om Mariaviserne. Damsgaard Olsen forsøger i de danske landskabslove, fortsætter sine studier i dansk almanakhistorie og tager disputater fra Elers Kollegium op til behandling. Eva Haettner Olafsson arbejder med svenske kvinders selvbiografier og dagbøger, i bibliografiform (med C. Sjöblad og L. Larsson) og i form af historieskrivning på ældre kvindelige selvbiografier i Sverige. Flemming Conrad analyserer konkurrencen 1818-20 om en dansk nationalsang. Lars Arild studerer skiftende tiders læserholdning til Blichers novelle *Sildig Opvaagnen* i et projekt om novelle og epoke, der også omfatter eksempelmateriale fra Cora Sandel. Poul Erik Tøjner sammenholder ironi og æstetisk erfaring, bl.a. hos Kierkegaard og Nietzsche. Kirsten Thisted har et projekt om eskimokvindens religiøse praksis. Endelig undersøger Ib Poulsen på baggrund af nogle år som sproglig konsulent i Danmarks Radio radioavisen, med det sigte dels at udvikle programmerne til øget forståelighed og større oplevelsesværdi, dels at analysere kritik af det sendte fra et udsnit af lytterne.

På udgiverfronten er Iver Kjær (med John Kousgård Sørensen) ved at slutte udsendelsen af Danmarks gamle Ordsprog med bind III og VIII.

Periodestudier

Studiet af bestemte perioder spiller en stor rolle i mange medarbejders forskning. Damsgaard Olsen kortlægger 'literacy' i dansk middelalder, og Erik A. Nielsen leder efter billedlogik i samme tidsrum kristne billedprog. Anne E. Jensen skriver til Nordisk kvindelitteraturhistorie om kvinden og teatret i Norden i det 18. århundrede. Flemming Conrad behandler dels dansk litteraturhistorieskrivning 1800-61, dels dansk-norsk fælleslitteratur efter 1814 som afspejlet i den litteraturhistoriske tradition (det sidste med kolleger fra Århus, Oslo, Bergen og Trondheim). Hertel fortsætter forskning af dansk kritikhistorie siden 1835, med afsæt og centrum i P. L. Møller og hans generation. Flemming Lundgreen-Nielsen arbejder på en redegørelse for begrebet danskhed i Grundtvigs forening Danske Samfund i 1839 ff. og i hans tidskrift *Danske* 1848-51. Kirsten Thisted belyser overgangen fra mundtlig kultur til skriftsprog i Grønland, herunder brydningen mellem et eskimoisk og et kristent livssyn. Thomas Bredsdorff er i sin beskæftigelse med tidlig modernisme nået til forbindelsen mellem angelsaksisk og nordisk digtning i den imagistiske prosa.

Forfatterskaber

Også behandlinger og udgaver af forfatterskaber samt egentlige biografier udgør et kerneområde.

Det omfatter følgende navne: Holberg ved Jens Kr.

Andersen, Bournonville ved Aschengreen, H. C. Andersen ved Jørgen Bonde Jensen, Ibsen ved Jette Lundbo Levy, Sophus Claussen ved både Aage Henriksen og Keld Zeruneith, Johs. V. Jensen (i forhold til Nietzsche) ved Klaus P. Mortensen, Sigurd Hoel ved Øystein Rottem, Knud Rasmussen ved Knud Wentzel, Birger Sjöberg ved Eva Haettner Olafsson, Karen Blixen ved både Lundbo Levy og Behrendt, Klaus Ribbjergs prosa ved Bonde Jensen og Inger Christensens poetik ved Lundbo Levy.

Tekstkritiske udgaver af forfatterskaber er undervejs med Erik Sønderholms efterladte manuskripter angående Jacob Worm ved Poul Lindegård Hjorth og angående Claus Dorus og J. O. Brasen ved Lundgreen-Nielsen. Anne E. Jensen er i gang med J. H. Wessels samlede skrifter.

Lundgreen-Nielsen fortsætter (med K. E. Bugge og Theodor Jørgensen) redigeringen af et kommenteret udvalg på tre bind af Grundtvigs skrifter i en ny tysk oversættelse.

Enkelte værker

Poul Behrendt vil belyse det athenske demokrati gennem læsninger af Sofokles' *Ødipus Tyrannos* og *Ødipus i Kolonos*. Lundgreen-Nielsen indgår (med kolleger fra andre fag på fakultetet og fra Göteborg, Reykjavik, Bergen og Sydney) i et projekt om Eddaerne i poetik-historisk belysning fra 1220'erne til nu. Pil Dahlerup demonstrerer dekonstruktion på H. C. Andersens *Den lille Havfrue*. Aschengreen behandler Bournonvilles ballet *Kermessen* i Brügge.

Også udgaver af enkeltværker er i arbejde: Registerbindet til *Den danske Rimkrønike* ved Damsgaard Olsen (med Hanne Regnar), Ghemen-trykket 1509 af *De femten Tegn* ved Lindegård Hjorth, Ghemen-trykket 1510 af *Lucidarius* ved Damsgaard Olsen, Jens Bielkes digte ca. 1608 om Grønland og tøjhushavnen ved Lundgreen-Nielsen, *Mallings Store og gode Handlinger 1777* ved Erik Hansen og J. L. Heibergs *Nye Digte 1841* ved Klaus P. Mortensen.

Kongres-, forelæsnings- og forskningsrejser:

Instituttets forskere har i forsknings- og formidlingsøjemed deltaget i kongresser, symposier og faglige sammenkomster i ind- og udland eller har været indbudt som gæsteforelæser. Af de udenlandske rejsemål kan nævnes: Agder (Rottem), Alma-Ata (Krag), Amsterdam (John E. Andersen), Bergen (Conrad, Fausing), Bologna (Bredsdorff), Californien (Aschengreen), Frankrig og Grækenland (Zeruneith), Hamburg (Bonde Jensen), Helsingfors (Erik Hansen), Italien (Zeruneith), Kiel (Rottem), Lancaster og Leeds (John E. Andersen), Lund (Aschengreen, Conrad, Nuutinen), Manchester (John E. Andersen), Moskva (Krag), New York (Aschengreen, Fausing), Oslo (Conrad, Lundbo Levy, Lundgreen-Nielsen), Reykjavik (Bredsdorff), Sisimiut (Thisted), Tammerfors

(Kjær), Tórshavn (Ruus), Tromsø (Thisted), Wien (Stjernfelt), Yale (Lundbo Levy), York (John E. Andersen), Øland (Fausing, Poulsen).

Knud Wentzel har i efteråret 1989 været gæstelærer i Nuuk.

Anden videnskabelig virksomhed:

Mange af instituttets medarbejdere er knyttet til fagtidsskrifter og faglige skriftserier. Denne virksomhed gælder følgende publikationer: Arkiv för nordisk Filologi (Lindegård Hjorth), Danske Studier (Kjær, Lundgreen-Nielsen), Efterlämnat (Haettner Olafsson), Gads biografiserie (Mortensen), Gyldendals Verdens litteraturhistorie (Hertel), Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (Helen Krag), Kritik (Tøjner), Litteratur og Samfund (Stjernfelt), Mål & Mæle (Hansen, Tøgeby), News from the Top of the World (Rottem), Nordica (Jens Kr. Andersen), Nordic Journal of Linguistics (Tøgeby), Nydanske Studier (John E. Andersen), OmVerden (Stjernfelt), Proverbium (Kjær), Tid Skrift (Stjernfelt), UJDS-Studier (Kjær, Lundgreen-Nielsen).

En del af de ansatte er aktivt engageret inden for fagligt relevante videnskabelige selskaber og institutioner. Poul Lindegård Hjorth er redaktør og medlem af præsidiumet i Det kongelige danske Videnskabernes Selskab. Iver Kjær er formand for Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Lundgreen-Nielsen er bestyrelsesmedlem her, og Conrad, Kjær, Lindegård Hjorth og Lundgreen-Nielsen har tilsynsopgaver under selskabet. Lindegård Hjorth er formand for fagets andet udgiverselskab, Universitets-Jubilæets danske Samfund, med Lundgreen-Nielsen som sekretær, Damsgaard Olsen som kasserer og Jens Kr. Andersen, Conrad og Kjær i bestyrelsen. Conrad sidder i bestyrelsen for Selskab for nordisk Filologi. Pil Dahlerup er medlem af Statens humanistiske Forskningsråd.

Dansk sprognavn har Erik Hansen som formand. Hanne Ruus er formand for bestyrelsen for UNI-C. Damsgaard Olsen er formand for Studieskolen i København. Lundgreen-Nielsen er næstformand for programrådet for Folkeuniversitetet i København.

Kjær er efor for den arnamagnæanske stiftelse, Damsgaard Olsen efor for Elers kollegium og tillige formand for Københavns Universitets kollegiesamvirke.

Nogle medarbejdere er inddraget i kollegial virksomhed i organer over institutniveau. Thomas Bredsdorff har siddet i konsistorium og deraf afledte udvalg (forretningsudvalg, forskningsudvalg, rengørings- og kantineudvalg, udvalg for ekstern finansiering, bestyrelsen for Københavns Universitets Almene Fond, udvalg vedr. Niels Bohr-symposiet). Damsgaard Olsen er formand for Det humanistiske Fakultets budget- og forretningsudvalg og medlem af diverse andre fakultære udvalg. John E. Andersen er medlem af bestyrelsen for DIS Study Program og af Det humanistiske

Fakultets Lingua-udvalg. Han og Lundgreen-Nielsen sidder i universitetets udenlands-lektoratsudvalg. Helen Krag er formand for et nyoprettet ad hoc-studienævn for minoritetsstudier under fakultetet.

Instituttet har afviklet en række tirsdagsarrangementer ('Blå tirsdag') for fagets egen befolkning, i form af dels diskussioner mellem personligheder udefra, dels forelæsninger ved fagets lærere. Der er også afholdt velbesøgte temadage for offentligheden. En dag om dans ved Erik Aschengreen, Mogens Klitgaard i roman og på film ved Hans Hertel og Erik Aschengreen, og Jørgen Leths film 'Dansk litteratur' ved Hertel.

Ledelse:

Bestyrer: Lektor, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen.

Formand for studienævnet for dansk (inkl. finsk): Lektor, mag.art. Poul Behrendt.

Formand for studienævnet for Dansens æstetik og historie: Lektor, dr.phil. Erik Aschengreen.

Formand for ad hoc-studienævnet for Minoritetsstudier: Adjunkt, cand.mag. Helen Krag.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 37,6.

Professorer: Dr.phil. Thomas Bredsdorff, cand.mag. Erik Hansen, dr.phil. Aage Henriksen, mag.art. Hans Hertel, dr.phil. Poul Lindegård Hjorth.

Lektorer: Lic.phil. Jens Kr. Andersen, lic.phil. John E. Andersen, mag.art. Lars Arild, dr.phil. Erik Aschengreen, mag.art. Poul Behrendt, cand.mag. Flemming Conrad, dr.phil. Pil Dahlerup, lic.phil. Bent Fausing, cand.mag. Otto Glismann, dr.phil. Anne E. Jensen, cand.mag. Jørgen Bonde Jensen, cand. mag. John Chr. Jørgensen (orlov), cand.mag. Iver Kjær, cand.mag. Klaus Kjøller, cand.mag. Jette Lundbo Levy, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen, cand.mag. Mogens Løj, cand.mag. Klaus P. Mortensen, dr.phil. Erik A. Nielsen, fil.dr. Olli Nuutinen, fil.dr. Stig Örjan Ohlsson (udlånt), mag.art. Thorkil Damsgaard Olsen, lic.phil. Ib Poulsen, mag.art. Hanne Ruus, cand.mag. Harald Steensig, cand.phil. Ole Tøgeby, mag.art. Knud Wentzel, dr.phil. Keld Zeruneith.

Nordiske lektorer: Fil.dr. Eva Haettner Olafsson, cand.philol. Øystein Rottem.

Stipendiater: Cand.mag. Eva Pohl, mag.art. Frederik Stjernfelt, mag.art. Kirsten Thisted, mag.art. Poul Erik Tøjner, mag.art. Lisbeth Worsøe-Schmidt.

Adjunkte: Cand.mag. Helen Krag.

Eksterne lektor: Tarja Soutkari (finsk).

Undervisningsassistenter: Nina Møller Andersen, Marianne Barlyng, Steen Beck, Chr. Becker-Christensen, Søren Birkvad, Dinna Bjørn, Niels Dalgaard, Lis Garbers, Carsten Hansen, Søren Peter Hansen, Ulrik Herskind, Bill Holmberg, Signe Højholt, Søren

Jakobsen, Flemming Roland Jensen, Lisbeth Gundlund Jensen, Lilliane Højgaard Jørgensen, Esther Kielberg, Marie-Louise Kjølbye, Finn Klysner, Kåre Engberg Lind, Karen Lund, Michael Meyer, Jan Foght Mikkelsen, Erik Møller, Hans Henrik Møller, Ole Nørlyng, René Rasmussen, Torsten Ryelund, Mette Rønning, Flemming Søgaard Sørensen, Ole Nedergaard Thomsen, Henrik Wivel.

TAP: Antal årsværk: 6,4.

Overassistent: Berit Grimstad Jensen.

Assistenter: Jan Bendixen, Keld Jensen, Kirsten Mathiesen, Solveig Wiberg, Winnie Østergård-Larsen.

Typografer: Jan Boris Pedersen.

Kontorelev: Birgitte Rishøj Jensen.

Specialer (konferens):

Hjelsted, Annemette: Mellem ekspressionisme og formalisme – En analyse af utopierne i Edith Södergrans digtning.

Barlyng, Marianne: Dianas gaver. Ideoplevelse og kunstnerisk udvikling i Edith Södergrans lyrik.

Kiærbye-Hansen, Elisabeth: Ewald og Bellman som dionysikere.

Sigurðardóttir, Aldis: En litterær/sproglig analyse af Njals Saga med hovedvægten lagt på fire kvinders sprog, karakteristik og betydning for sagaens struktur.

Specialer (gruppe, hovedfag):

Gjedde, Inge; Jensen, Lise: Dæmoniens vendekreds, mytebegrebet samt mytisk kreativitet hos Karen Blixen.

Karlsen, Lone Stilling; Lecker, Lene: Lad litteraturen ta' på langfart. En kvantitativ og kvalitativ analyse af dansk litteraturs formidling til den engelsksprogede verden efter 1950.

Kokholm, Ann Marie; Salomonsen, Yanne Harrington: Vi danser alle efter en højere lirekasse. En gennemgang af Gustav Wiedes forfatterskab med henblik på seksualitets- og skæbnesynt.

Specialer (hovedfag):

Aasen, Leila Wilson Nyborg: Lidelsen som eksistenproblem – En studie i udvalgte værker af Pär Lagerkvist belyst ud fra myten om Krist og Antikrist.

Andersen, Benedikte Neergaard: Jagten på forløsnningen. Hovedtemaer og tendenser i Anne Marie Løns forfatterskab.

Christensen, Carsten Hjulær: Naturalisme mellem determinisme og fri vilje belyst ved fire nordiske værker.

Christensen, Jørgen Karlo: Rockvideoens neurotiske epik.

Debois, Gertrud: En international forlægger. ILO's publikationsprogram med særligt henblik på brugen af ILO's arbejdsmiljøpublikationer i Danmark.

- Dokkedal, Laila: Kommunikation af teknisk humanistisk bifag og Kai Dige Bach Telefonmarketing. To eksempler på tekstproduktion og sproglig rådgivning.
- Fristed, Elsebet: En børnebogsforfatter med verdensry og -format. Udvalgte dele af Astrid Lindgrens forfatterskab.
- Frovin Jensen, Anne: Fiktionens storhed eller forfald – En analyse og genrediskussion af 3 historisk-biografiske romaner skrevet i 80'erne.
- Giertsen, Anette: Vinyl eller lyrik – dansk rockpoesi i litterær belysning (I del: Antologien Vinyllyrik – 227 tekster fra dansk rock- og folkemusik 1967-82).
- Hansen, Lone Jette Larsen: Paradis tur retur.
- Haurdahl, Marianne Bechmann: Det levende ord – Hvordan ser det ud? – Eller kan maskiner forstå et naturligt sprog?
- Jensen, John Ivan: En analyse og fortolkning af Martin A. Hansens to første romaner med særligt henblik på en bestemmelse af forholdet mellem seksualitet og livssyn.
- Jensen, Lisbeth Bilde: Historien om historien.
- Kjeldsen, Beatrice Søe: Ad-metoden, en metode til autentisk-dialogisk fremmedsprogformidling.
- Kongsbøl, Hanne: »Rosmersholm« – Den uspillelige klassiker. En litterær analyse og en forestillingsanalyse af »Rosmersholm« på Det kongelige Teater 1988.
- Kotthaus, Barbara Elisabeth Gisela: Den non-fiktive rejsebeskrivelse i det 18. og i begyndelsen af det 19. århundrede med udgangspunkt i dannelsesrejsen.
- Larsen, Helle Lisbeth: Det Fri Aktuelt – En avis for arbejdere?
- Larsen, Niels Flemming Roager: Dyd, dannelse og kærlighed i det 18. og 19. århundredes Europa. Belyst ved samtidig litteratur af Richardson, Rousseau og Thomasine Gyllembourg.
- Lassen, Niels: Danske undertekster. En fremstilling af undertekstbegrebet, med henblik på analyse og placering af den dramatiske dialog i dansk epik.
- Louv, Lise: Datamatisk tekstforståelse.
- Ludvigsen, Lars Henrik: Edb og informationsformidling.
- Madsen, Lis: Det store spøgelse. Religionskritikken i det moderne gennembrud eksemplificeret ved en analyse af Henrik Pontoppidans forfatterskab.
- Miletič, Ann-Marie: Kvinder og kvindelighed gennem tre årtier. En undersøgelse af kvinders og kvindelighedens udvikling fra 1960 og frem til i dag, set gennem litteraturen.
- Møller, Karen: Enok Mortensens forfatterskab.
- Møller, Vibeke Asser: Kunstnerproblemet i Dansk litteratur 1809-1907 – belyst ved udvalgte værker.
- Møllerskov, Marianne: Kvindelige forfatterskaber i en patriarkalsk efterkrigstid.
- Nielsen, Dorte: Du kender vel selv universets knagen. En undersøgelse af Michael Strunges og Søren Ulrik Thomsens forfatterskaber i belysning af samtidshistoriske fænomener.
- Nipper, Kirsten Ellitsgaard: Grænsetilstande – Subjektivitet, form og modernitet i Vibeke Grønfeldts forfatterskab – En analyse af »Djævlens trekant«, »Den blanke sol« og »Stenbillede«.
- Nordstrøm, Annette: Lexivisualitet. Om tekst og billeder.
- Okholm, Torben: Gustav Wieds teater, en analyse af fem skuespil med særligt henblik på forholdet opført teater kontra læsedrama.
- Pedersen, Ellen Esmarch: Personlig udvikling. Om tre personer i Henrik Pontoppidans forfatterskab. Emanuel Hansted – Lykke-Per – Torben Dihmer.
- Poulsen, Mette Bloch: Mord og moral. Analyser af nure danske kriminalromaner.
- Rasmussen, Inge-Lise: Fortælleren i William Heinesens prosaforfatterskab.
- Rasmussen, Lene Ingeborg: Paul la Cours livssyn efter 1945.
- Rasmussen, Solveig Kjær: Splittelse, erkendelse og eksistens. – Udviklingslinier i Strindbergs forfatterskab 1890 – 1907 belyst ved romanerne I Havsbandet, Ensam og Rejsegilde.
- Rasmussen, Torben Bech: Da Nexø giftede sig med proletariatet.
- Ravnbøl, Bjørn Ravn: Omkring den maskuline udfoldelsestematik i Erling T. Gjelsviks »Dødt løb«.
- Remmer, Anders: Det sted hvor nogen har skrevet noget helt ned. En analyse af udvalgte værker af Niels Frank og Søren Ulrik Thomsen.
- Rolfmark, Gerda: »Livet før Lærdom«. En indføring i Grundtvigs, Kolds og Steiners pædagogiske tanker.
- Ruge, Karen Bihlet: Moderne fortællekunst med bibelsk tema.
- Rødsgaard, Bente: En analyse af 5 skolelærerindringer fra tiden omkring Grundloven.
- Schmidt-Madsen, Marianne Charlotte: Surrealistiske tendenser i dansk og svensk 30'er-lyrik.
- Schrøder, Kirsten: Her lades håbet ude? Henrik Pontoppidans De dødes rige.
- Sobotta, Inge Merete: »Kunsten skal lære os at idealer er til«. En analyse af temaerne i Thomasine Gyllembourgs forfatterskab.
- Soele, Kirsten: Konfrontationer med den sammenhængende virkelighed – En analyse af de modernistiske træk i Edith Södergrans og Søren Ulrik Thomsens lyrik.
- Strandberg, Lars Erik: Danske kulturelle tidsskrifter – Før og nu.
- Sørensen, Marianne Mejdahl Chiler: Erindringer og erindringsprocesser.
- Ulrich-Lyng, Anne Birgitte: Dåd- og drift-temaet i Grønlandsfortællinger.
- Westermann, Hanne Theis: Indvandrere i Dagspressen. – En analyse af dagspressens formidling af information om indvandrere.

- Bakfeldt, Mogens Einar: Tekst og styring – Med særligt henblik på to læsninger af Henrik Pontoppidans fortælling »Bonde-Idyl«.
- Mitchell, Anne Marie: Den skabende bevidsthed set i et litteraturhistorisk perspektiv.
- Poulsen, Malan: Thomasine Gyldenbourg. »Analyser af to biografier om en farmoders liv«.
- Publikationer:*
- Aschengreen, E.: Der Körperlose Flug der Traüme – Jean Cocteau und der Tanz. Jean Cocteau, Jochen Poetter, Dirk Teuber, s. 165-75, Köln, BRD 1989.
- Barfoed, N., Bredsdorff, T., Christensen, L., Nathan, O.: The Challenge of an Open World. Essays Dedicated to Niels Bohr. København 1989, 235 s.
- Bredsdorff, T.: Præmodernismens problem. Kritik 87, s. 85-94, København 1989.
- : Teaterns energikris. Entré teatertidskrift 1, s. 10-11, Norsborg, Sverige 1989.
- : La recita del potere – il dramma di famiglia nel teatro europeo. Bologna, Italien 1989, 160 s.
- : The biographical pursuit – biography as a tool of literary criticism. Orbis Litterarum 44 (2), s. 181-90, København 1989.
- : Litteraturvidenskaben igår, i dag og i morgen. Kultur & Klasse, Kritik & Kulturanalyse 65-66: Litteraturvidensk. Metamorfoser, s. 14-22, Holte, København 1989.
- : Nora, Helmer och Urdockhemmet. Program til Ingmar Bergmans iscenesættelse af Et Dukkehjem, Ingmar Bergman, s. 2-6, Stockholm 1989.
- : Holberg and Scandinavian Radicalism. Aion-n. Studi nederlandesi, Studi nordici. Annali dell'Istituto Univ. Orientale XXX, s. 259-68, Napoli, Italien 1989.
- Fausing, B.: Glosuppe og kigboller. Om syn, køn og levende billeder. Reception af levende billeder, Lennard Højbjerg (red.), s. 103-24, København 1989.
- : Déjà Vu. Om Freud, psykoanalyse, visualitet og skue-lyst. Psyke og Logos 10 (1), s. 161-182, København 1989.
- : Drömbild. Bildanalys: Teorier, metoder, begrepp, Peter Cornell m.fl. (red.), s. 103-08, Stockholm 1988.
- : Fascination. Bildanalys: Teorier, metoder, begrepp, Peter Cornell m.fl. (red.), s. 117-21, Stockholm 1988.
- Hansen, E.: Da lo hun så hjerteligt. Seks læsestykker om vort sprogs nutid og fremtid. København 1989, 72 s.
- : Formaliteter. 4 livsvigtige sprogspørgsmål. København 1989, 43 s.
- : Dansk grammatik. Forskningsprofiler, Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen, Hanne Ruus (red.). Selskab for Nordisk Filologi, s. 135-57, København 1989.
- : Holdet ligger nr. 1 i turneringen. Nyt fra Sprog-nævnet 4, s. 8-9, København 1989.
- Hansen, J.Ø., Madsen, E.H., Nielsen, E.A.: Overblik 1: Tradition. Antologi over dansk litteratur til brug i gymnasiet. Århus 1989, 417 s.
- Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: Redaktion af: Blaise ikke på Pascal. Data Humana 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.
- Hermann, I., Lundbye, V., Nielsen, E.A.: Septemberfortællingerne. København 1989, 477 s.
- Hertel, H., Hertel, L.: Modernisme og litteraturformidling. Da litteraturen blev moderne, Malcolm Bradbury. Dansk udgave ved Hans og Lisbeth Hertel, s. 7-10, København 1989.
- : Videre læsning. Da litteraturen blev moderne, Malcolm Bradbury. Dansk udgave ved Hans og Lisbeth Hertel, s. 315-28, København 1989.
- : Bogen mellem sidegaden og supermarkedet. Litteraturen i multimediesamfundet. Litteratursociologi – en antologi, Erland Munch-Petersen (red.), s. 180-205, Ballerup, København 1989.
- : Den sataniske tragedie (Salman Rushdie). Revue – Verdenslitteratur 1989 1, s. 97-99, Århus 1989.
- : Mogens Klitgaard. Elly Petersen, Mogens Klitgaard, s. 1-2, København 1989.
- : Litteraturens vaneforbrydere. Politiken 4.10.89 (2.del), s. 5-6, København 1989.
- Hjorth, P.L.: Anmeldelse af: Dansk-dansk Ordbog af Børge Dissing og Sigrid Helles, 1988. Danske Studier 1989(84), s. 187-90, København 1989.
- : Anmeldelse af: Håndbog i Nudansk af Henrik Galberg Jacobsen og Peter Stray Jørgensen, 1988. Danske Studier 1989(84), s. 185-87, København 1989.
- : Leksikografi. Forskningsprofiler, Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen, Hanne Ruus (red.). Selskab for Nordisk Filologi, s. 27-63, København 1989.
- Holmberg, B., Frederiksen, B.O., Ruus, H.: Redaktion af: Forskningsprofiler. Udgivet af Selskab for Nordisk Filologi. København 1989, 246 s.
- Jensen, J.B.: Klaus Rifbjergs prosa. København 1989, 238 s.
- : Tiden går og vi går med. Et svar på spørgsmålet hvor går litteraturvidenskaben hen, med særligt henblik på Christoph Ransmayrs roman Die Letzte Welt. Kultur & Klasse, Kritik & Kulturanalyse 65-66: Litteraturvidensk. Metamorfoser, s. 32-40, Holte, København 1989.
- Kjær, I.: Folklore och litteratur i Norden. Anmeldelse af Ebbe Schön (red.): Folklore och litteratur i Norden. Studier i samspelet mellan folktradition och konstdiktning. Stockholm 1987. Folk og Kultur Årbog 1989, s. 135-38, København 1989.
- , Sørensen, J.K.: Danmarks gamle Ordprog. Carlsbergfondet Årsskrift 1989, s. 23-26, København 1989.

- , Holbek, B.: Ordsprog i Danmark. 4000 ordsprog fra skrift og tale gennem 600 år (3. gennemsete oplag med tillæg). København 1989, 336 s.
- Kjøller, K.: Anmeldelse af Hansen & Lund (red.): Sproget her og nu, København 1988. Danske Studier 1989 (84), s. 190-96, København 1989.
- : Havregrødsprojektet, oktober 89. Københavns Universitet 1989, 65 s.
- Lundgreen-Nielsen, F., Petersen, E.: C. C. Lyschander's Digtning 1579-1623. I Tekst. II Kommentar. København 1989, 392 + 355 s.
- : Udgaver af efterreformatoriske danske tekster. Forskningsprofiler, Bente Holmberg, Britta Orlrik Frederiksen, Hanne Ruus (red.). Selskab for Nordisk Filologi, s. 238-46, København 1989.
- : Sjælens natside. Det ubevidste i dansk romantik. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 75-100, Københavns Universitet 1989.
- Mortensen, K.P.: Svanen og Skyggen – historien om unge Andersen. København 1989, 204 s.
- Nielsen, E.A.: Alice i Underland eller Alice i Underverdenen. Den fantastiske fortælling, Finn Barlby, Jakob Gormsen, s. 9-14, Rødekrone 1989.
- : Fortællingen om fortællingerne. Septemberfortællingerne, Iselin Hermann, Vagn Lundbye, Erik A. Nielsen, s. 7-12, København 1989.
- Nuutinen, O.: Suomea Koöpenhaminassa. Kieliposti 2, s. 30-35, Helsinki 1989.
- : Majoneesisota. Kielikello 1, s. 22-23, Helsinki 1989.
- : Liuhupartasielun synti. Kanava 5, s. 273-76, Helsinki 1989.
- : Satakunnan synti ja Kainuun kato. Virittäjä 1, s. 11-49, Helsinki 1989.
- : Kaännöslainat. Nykysuomen sanavarat, Jouko Vesikansa (red.), s. 110-26, Juva, Finland 1989.
- Ohlsson, S.Ö.: Svensk. Om udtale, bøjning og andet. Svensk-dansk/dansk-svensk ordbog, Anna Garde (red.), s. 782-822, København 1989.
- : Konsulentmedvirken til: Svensk-dansk/dansk-svensk ordbog. København 1989, 822 s.
- Ruus, H., Fersbø, H.: Sprogsyn og maskinoversættelse. Mål og Mæle 4, s. 14-23, København 1989.
- , Hjorth, E., Madsen, B.N., Norling-Christensen, O., Schack, J., Widell, P.: Behov og Brugerprofiler for Dansk Ordbank. Københavns Universitet 1989, 59 s.
- , Nielsen, J.: Edb-oplysning: – tovejskommunikation? Konferencedokumentation, NordDATA 89, Bind 2, Dansk Dataforening, s. 351-56, København 1989.
- : Lexical Data Structures. Literary and Linguistic Computing 3 (3), s. 169-76, Oxford, England 1988.
- Stjernfelt, F., Tøjner, P.E.: Billedstorm. Om dansk kunst og kultur på det seneste. København 1989, 176 s.
- : Fordi. Lyotards etik mellem dissensus og ubetinget imperativ. Filosofiske Forskydninger – En bog om Jean-Francois Lyotard, Finn Frandsen, Niels Brügger (red.), s. 123-47, København 1989.
- : Metaforens død. Ø. En bog om Henrik Nordbrandts forfatterskab, Iben Holk (red.), s. 119-32, Odense 1989.
- , Jørgensen, H.: A Closer Analysis Always Reveals a Difference. Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague Vol. XXII. Linguistique et Sémiotique: Actualité de Viggo Brøndal, Per Aage Brandt (red.), s. 119-36, København 1989.
- : Ægishiálmr. Den islandske 1600-tals magi mellem tegn og blik. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 15, s. 23-56, Århus 1989.
- : Det naturlige ansigts semiotik. En note i anledning af spørgsmålet om kognition og inferens i semiotikken med stadigt stigende hensyn til C. S. Peirce. Almen Semiotik 1, s. 106-118, Århus 1989.
- Tøjner, P.E.: Af ham selv – Villy Sørensens dagbøger 1949-53. Kritik 87, s. 105-12, København 1989.
- : Den indlagte læser – om Thomas Manns 'Der Zauberberg'. Kritik 90, s. 5-23, København 1989.
- : En historie om historie. Kritik 89, s. 81-95, København 1989.
- : Poetik – at tænke med kunst. København 1989, 188 s.
- Zeruneith, K.: Menneskets genopdagelse i kunsten. Portrætter (Udstillingskatalog), Niels Winkel, upagineret, Hillerød 1989.

Flemming Lundgreen-Nielsen

2. Institut for Retorik

Forskningsvirksomhed:

Instituttet varetager forskning og undervisning inden for moderne retorik, dvs. læren om effektiv, sproglig kommunikation, også i forbindelse med billedmedier.

Faget bygger på en tæt samvirken af teori og praksis: Hvis man vil tale og skrive godt i en offentlig sammenhæng, er det ikke nok at 'vide', hvordan man gør det. Man skal også 'kunne' gøre det.

Faget minder noget om det, man i USA kalder »public address« og »oral interpretation«, men dets grundlag er den europæiske, klassiske tradition. Studiet omfatter derfor såvel retorikkens teori og praksis, som dens historie.

Man er ved at få øjnene op for nytten af denne meget centrale, humanistiske forskningstradition, ikke mindst i erhvervene og blandt politikerne. Den vok-

sende interesse for faget, som blev omtalt i 1988-årbogen, har nu resulteret i en mangedobling af studenter-tilgangen. Da faget er klart underbemandet, giver det problemer, som må løses snarest.

Instituttets medarbejdere er p.t. beskæftiget med forskning indenfor følgende områder: offentlig retorik, stemmebrug, skriftlig formidling samt versteori og -historie.

Offentlig retorik

Det med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd igangsatte projekt »Retorik der flytter stemmer« fortsætter under ledelse af Christian Kock. Videnskabelige medarbejdere er Charlotte Jørgensen, der lønnes af midlerne fra forskningsrådet, og Lone Rørbech. Sidstnævnte har færdiggjort et afsnit om det non-verbale sprogs betydning. Det er lykkedes at finde frem til de stemmelige og kropslige udtryksformer, som er signifikante for henholdsvis vinderen og taberen i en debat. Som materiale bruges TV-serien »Bytinget«.

Efter opfordring fra Gyldendals Forlag har Sten Høgel sammen med Lis Garbers udarbejdet et arbejdshefte i retorik til brug for gymnasieskolen. Manuskriptet, der bærer arbejdstitlen »Grib ordet og gør det til dit«, skal afleveres i foråret 1990.

Stemmebrugslære

Sten Høgel og Lone Rørbech har i samarbejde med AV-afdelingen på KUA produceret videofilmen »Tal rigtigt – syng godt« med øvelsesstof fra bogen af samme navn (1983, filmen færdiggjort i juni 1989).

Sten Høgel har færdiggjort afhandlingen »Några få, viktiga saker« om Jenny Lind og hendes sangstudier hos Manuel Garcia (33 ss., afleveret til »Musik og Forskning 1990« i oktober 1989).

Sten Høgel fortsætter sine studier over appoggio-funktionen ved tale og sang, med henblik på kommende artikel.

Skriftlig formidling

Christian Kock går (i fortsættelse af bogen »Skriv kreativt«, 1989, sammen med Birthe Tandrup) videre med undersøgelser over de undervisningsmetoder og -emner, der giver bedst resultat inden for faget skriftlig fremstilling.

Som medlem af en arbejdsgruppe på Danmarks Lærerhøjskole med emnet »tekstproduktion« arbejder Christian Kock desuden med spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan tale kan bruges som grundlag for skrift. Arbejdet skal udmøntes i en fællesudgivelse, der tænkes publiceret i 1990.

Versforskning

Projektet »Dansk Verskunst« fortsætter ved Jørgen Fafner. Der er planlagt tre bind, hvoraf det første, Verslæren, udkom i 1989 (se publikationslisten). Bind

2, den danske vershistorie, er p.t. under renskrivning, så den kan udkomme samtidig med bind 3, registranten over de poetiske former, som har foreligget færdig i en årrække.

Versforskningen har en særlig betydning i retorikkens emnekreds. Dels danner den det nødvendige komplement til prosaforskningen, dels bidrager den også til en dyberegående indsigt i sproget og i forholdene vedrørende den praktiske sprogfærdighed.

Anden virksomhed:

Instituttet fortsætter sine kurser i dansk sprogfærdighed (mundtlig og skriftlig formidling, stemmebrug og praktisk argumentation m.v.) for ansatte i offentlige institutioner og private virksomheder, i henhold til Undervisningsministeriets regler om indtægtsdækket undervisning.

Ved siden af grunduddannelsen og overbygningsuddannelsen varetager instituttet et étårigt hovedfagsmodul i Praktisk Formidling. Også her har tilgangen været stærkt stigende.

I »Retorikforeningen«s regie har der været afholdt faglige foredrag ved Christian Kock, Charlotte Jørgensen og Jørgen Fafner, ligesom der er blevet udsendt medlemsblade.

Sten Høgel har været gæsteforelæser på Odense Universitet i december 1989 med emnet mundtlig formidling og stemmebrug. Desuden har han holdt gæsteforelæsnings i Dansk musikpædagogisk Forening, Århus, i september og november 1989 i emnet sangteknik med særligt henblik på rytmisk sang. Ydermere har han afholdt kursus i stemmebrug for gymnasielærere i Brønderslev i november 1989.

Jørgen Fafner har gæsteforelåst ved Klassikerforeningens efteruddannelseskursus for gymnasielærere på Liselund i september 1989. Som medarbejder ved »Wörterbuch der Rhetorik«, der udgives af universitetet i Tübingen, har han forfattet artiklen »Barockrhetorik in Skandinavien«.

I Undervisningsministeriets to udvalg om skriftlig og mundtlig fremstilling har henholdsvis Christian Kock og Jørgen Fafner sæde. Sidstnævnte er desuden medlem af Dansk Sprognævns arbejdsudvalg.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,5.

Professor: Jørgen Fafner.

Lektorer: Sten Høgel (halv stilling, den anden halv ved musikvidenskab), Christian Kock, Lone Rørbech. Ekstern lektor: Charlotte Jørgensen (Instituttet indtjener ved sin indtægtsdækkende virksomhed midler til brug ved aflønning af den eksterne lektor).

TAP: Antal årsværk: 0,6.

Inge Persson.

Publikationer:

Fafner, J.: *Digt og Form. Klassisk og moderne verslære.*

Dansk Verskunst Bind 1. København 1989, 254 s.

- : *Retorik i vor tid. Interferens – om humaniora*, Finn Hauberg Mortensen (red.), s. 255-68, Odense 1988.
- : *Retorikkens brændpunkt. Vad är retorik?* Fyra föredrag från en seminariereserie, Kjell Lars Berge, s. 7-31, Stockholms Universitet 1988.

Kock, C., Tandrup, B.: *Skriv kreativt. Skriftlig fremstilling: Sagprosa/fiktion.* København 1989, 200 s.

Jørgen Fafner

3. Det arnamagnæanske Institut

Instituttets forskningsområde er islandsk, færøsk og ældre norsk sprog og litteratur med særligt henblik på den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftsamling. En mindre del af den forskning, der udføres på, eller i tilknytning til instituttet, baseres dog på arnamagnæanske håndskrifter i anden sprogform end islandsk, færøsk og norsk, f.eks. dansk, svensk eller latin.

En af instituttets vigtigste opgaver er at udarbejde tekstkritiske udgaver af den islandiske og norske middelalderlitteratur og af den senere islandiske og færøske litteratur indtil ca. 1800. Denne litteratur er overleveret i håndskrifter, kun undtagelsesvis i trykte bøger. Meget få værker er bevaret i originalmanuskript, og de fleste er overleveret i et ofte betydeligt antal afskrifter fra forskellige tider og i forskellige versioner.

En del af de overleverede værker er oversat efter udenlandsk forlæg (latin, fransk, tysk, dansk, o.fl.), og ofte har de under oversættelsen undergået en kraftig bearbejdelse under indflydelse fra den hjemlige kultur og tradition.

Grundlaget for en tekstkritisk udgave er en undersøgelse af hele håndskriftmaterialet og en klarlæggelse af sammenhængen mellem de forskellige tekster. I udgaverne aftrykkes den eller de tekster, der har vist sig at repræsentere det originale værk bedst, med variantapparat og noter. Hovedformålet med et variantapparat er at levere det tekstmateriale fra andre håndskrifter, som er relevant i forbindelse med rekonstruktion af den tabte original, men et variantapparat kan tillige bringe tekstmateriale, der belyser den sekundære udvikling af den tekst, der udgives. En udgave omfatter dog ikke altid hele håndskriftoverleveringen af et værk, den kan f.eks. begrænses til en enkelt redaktion eller til et fragment. I forbindelse med tekstundersøgelserne må der i reglen foretages omfattende undersøgelser af de enkelte værkers benyttelse af forlæg eller

kilder og af håndskrifternes sprog og historie, og man vil derved ofte nå til en præcisere placering af værker og håndskrifter i en sproglig og kulturel sammenhæng. For oversatte værkers vedkommende fører forsøgene på at finde de udenlandske forlæg ikke sjældent til en påvisning af, at der i islandsk og norsk overlevering er bevaret tekster, hvis udenlandske original helt eller delvis er gået tabt.

En stor del af instituttets øvrige forskning er snævert forbundet med den aktuelle udgivervirksomhed. Beskæftigelsen med et bredere forskningsområde af tværgående karakter, f.eks. en genre eller en periode, vil således både kunne resultere i kritiske tekstudgaver af enkeltværker og i afhandlinger, der på forskellige måder søger at perspektivere den undersøgte litteratur. Omvendt viser det sig ofte, at det er arbejde med en kritisk udgave, der giver anledning til videregående undersøgelser.

Udgivelsesprojekter:

Der har været arbejdet på flg. større projekter med henblik på udgivelse i serien *Editiones Arnarnagnæanæ*: 1. Egils saga Skallagrímssonar, A-redaktionen (Bjarni Einarsson, projektleder HJ); 2. Óláfs saga Tryggvasonar en mesta III (Ólafur Halldórsson, projektleder JLJ); 3. AM 76,8vo, et dansk blandingshåndskrift fra 15. årh. (en nordisk, tværfaglig forskergruppe, projektleder BOF, konsulent HJ/PS); 4. Eyrbyggja saga (Forrest Scott, projektleder JLJ); 5. Mírmants saga (Desmond Slay, projektleder JLJ, konsulent PS); 6. Placitus saga (John Tucker, projektleder MO; konsulent JLJ).

I serien *Bibliotheca Arnarnagnæana* er et bind *Opuscula* under udgivelse (redaktør PS).

Andre udgivelsesprojekter: Færøske visehåndskrifter i København (Kaj Larsen, Michael Chesnutt, JLJ og JI, i samarbejde med Frøðskaparsetur Føroya); Islandske folkebøger: til en serie med folkelig litteratur fra 16.-18. årh. oversat fra tysk og dansk, foreligger fire tekster rensket, en artikel med en forundersøgelse omkring denne teksttypes særlige overleveringsforhold på Island foreligger i korrektur (MO).

Faksimileudgaver af islandiske håndskrifter: i serien *Early Icelandic Manuscripts in Facsimile* er en udgave af AM 180a-b fol. udkommet (E. F. Halvorsen, redaktør AL), mens en udgave af Sth. perg. 4:o 19 er under forberedelse (Peter Foote, redaktør AL).

Igangværende specialundersøgelser

Norrøn syntaks: Artikel om konjunktionen *unz* og synonyme temporalsyntagmer under udgivelse (FH); Islandske renaissance i 17. årh.: artikel om Þorsteinn Björnssons latindigtning under udgivelse, en artikel om hans øvrige litterære virksomhed under udarbejdelse (PS); Østnordisk: i forbindelse med arbejdet på udgivelsen af AM 76,8vo undersøges de syv bodssalmer i gammeldansk overlevering (artikel under forbe-

redelse) og en passage i én af håndskriftets Mariaviser (artikel under trykning); endvidere er arbejder om danske landskabslove (sprogbeskrivelser) og om udgaver af landskabslovene under udarbejdelse (BOF).

Moderne islandsk: Den lyriske modernismes frembrud; brydninger i moderne islandsk litteratur (artikel under trykning); den socialistiske litteraturbevægelse på Island (monografi under afslutning) (ÖÓ).

Færøsk: monografi om Heðin Brús forfatterskab under afslutning; en færøsk litteraturhistorie under udarbejdelse (JI).

Oversættelser

Instituttet medvirker ved udgivelsen af en serie oversættelser. Et bind med tre islændingesagaer, med indledning og noter, er under færdiggørelse (MLR).

I anden sammenhæng udgives oversættelser af islandske bispesagaer. Et bind med Ísleifs þáttur og Hungrvaka er udkommet, et bind med Þorláks saga er under forberedelse (AL).

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttets VIP udgør redaktionskomiteen for Den arnamagnæanske Kommissions to skriftserier og medvirker som projektledere og konsulenter/redaktører ved de enkelte bind. MLR er koordinator.

PS er redaktør for instituttets oversættelsesserie, AL for Early Icelandic Manuscripts in Facsimile, BOF for Selskab for Nordisk Filologis årsberetning og jubilæumsskrift (sm.m. Bente Holmberg og Hanne Ruus, udg. 1989).

Jl er medredaktør af tidsskrifterne Brá og Café Existens, leder af forlaget Mentunargrunnur Studentafelagsins og sekretær i Selskabet til Udgivelse af Færøske Kildeskrifter og Studier.

JLJ er Associate Editor af Bibliography of Old Norse-Icelandic Studies.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Jonna Louis-Jensen (orlov).

Lektorer: Britta Olrik Frederiksen, Finn Hansen, Helle Jensen, Agnete Loth, Örn Ólafsson (islandsk lektor), Mariane Overgaard, Margit Lave Rønsholdt, Peter Springborg.

Adjunkt: Jógvan Isaksen (færøsk).

TAP: Antal årsværk: 4,5.

Áslaug Bryld, Arne Mann Nielsen, Bent Mann Nielsen, Anne Lise Nielsen, Áslaug Svane.

Tilknytning til instituttets virksomhed har endvidere en række forskere ved andre institutioner i ind- og udland, flere har gæstet instituttet i kortere og længere perioder i årets løb. – Lektor Preben Meulengracht

Sørensen, Institut for nordisk Sprog og Litteratur, AU, har været ansat ved instituttet 1.7. 1988-30.6. 1989. – Ordbogsredaktør Christopher Sanders har fra 15.2. fungeret som edb-konsulent, ansat af Den arnamagnæanske Kommission. – Flg. har modtaget et nyoprettet stipendium for islandske forskere til studier ved instituttet: Bjarni Einarsson, Guðvarður Már Gunnlaugsson, Kristján Árnason. – Flg. har været her som danske statsstipendiater: Noriko Banzai, Tokyo; Simonetta Battista, Macerata; Gesa Snell, Göttingen. – Hertil kommer Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog med en stab på 5 redaktører (ikke universitetsansatte).

Lektor mag.art. Helle Jensen afgik ved døden 13.11.

Speciale (konferens i nordisk filologi):

Sigurðardóttir, Aldís: En litterær/sproglig analyse af Njals saga med hovedvægten lagt på fire kvinders sprog, karakteristik og betydning for sagaens struktur.

Publikationer:

Ólafsson, Ö.: Brydninger i Islands Moderne Litteratur. Nordisk Tidskrift 6, s. 488-97, Stockholm 1989. –: Bókmenntatülkanir. Tímarit Máls og Menningar 1, s. 5-11, Reykjavík 1989.

–: Kedelig nostalgi om dengang i '68 (B. Reuter: Vi der valgte Mælkevejen, Dag Solstad: Brudgom). Socialistisk Information 30, s. 29-31, København 1989.

–: Ivan Malinowski. Socialistisk Information 33, s. 27-29, København 1989.

–: Halldór Stefánsson og Expressiónisminn. Skirnir 1, s. 146-80, Reykjavík 1989.

Frederiksen, B.O.: Den signede dag – et nordisk anliggende. Kulturtidskriften Horisont 6, 1988, s. 28-44, Vasa, Finland 1989.

Holmberg, B., Frederiksen, B.O., Ruus, H.: Redaktion af: Forskningsprofiler. Udgiven af Selskab for Nordisk Filologi. København 1989, 246 s.

Isaksen, J.: The Faroese literature. The Faroe Islands: Culture, Det færøske Repræsentationskontor, upagineret, København 1989.

Isaksen, J.: Om Amariel Nordoy og Rói Patursson. Café Existens, Bilaga: Detta landskap har en ton så glömd 41, s. 2-3, Hamburgsund, Sverige 1989.

–: Udgiver af: Tóroddur Poulsen: Innivist. Tórshavn, København 1989, 64 s.

–: Færøsk malerkunst – en situationsbeskrivelse. Katalogtekst til udstillingen "Færøske kunstnere". Færøske kunstnere, Huset i Asnæs, Asnæs 1989.

–, et al.: Redaktion af Brá nr. 13/14. Brá 13/14, s. 1-144, Tórshavn 1989.

–, et al.: Ingalvur av Reyni. Tekstur/Text: Gunnar Hoydal. Eftirmæli/Afterword: Jógvan Isaksen. Tórshavn, København 1989, 160 s.

- : Udgivelse og tilrettelæggelse af: Oddvør Johansen: Bella Katrina. Tórshavn 1989, 125 s.
- Jensen, H.: Om udgivelse af vestnordiske tekster. Forskningsprofiler, Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen, Hanne Ruus (red.). Selskab for Nordisk Filologi, s. 208-220, København 1989.
- Loth, A.: Early Icelandic Manuscripts in Facsimile, vol. XVIII, Karlamagnus Saga and Some Religious Texts, AM 180 a and b fol. Edited by E. F. Halvorsen. København 1989, 20+224 s.
- : To islandske bispekrøniker: Fortælling om Isleif, Hungervækker. Oversat med indledning, noter og efterord af Agnete Loth. Odense 1989, 96 s.

Peter Springborg

4. Institut for dansk Dialektforskning

Forskningsvirksomhed:

Instituttets centrale forskningsområde er de danske dialekter, som sprogformer og som kulturelt og socialt udtryk.

Instituttet fungerer som dialekt- og talesprogsarkiv. Der foregår fortsat indsamling af materiale, hvoraf en del udskrives på ordsedler eller lagres på edb.

Den videnskabelige udnyttelse af materialet kan rette sig mod lyd- og bøjningsforhold, grammatiske strukturer, eller mod ordforrådet, betydningerne, den kulturelle baggrund osv.

Derudover udforskes dialekternes rolle i sociale sammenhænge og spillet mellem dialekter og rigsmål, samt de københavnske talesprogsformer og deres sociale rolle.

Ordbogsarbejder

Ordbog over de danske øsmål. Denne har et langt videre sigte end ordbøger i almindelighed. Den dækker hele ordforrådet i dialekterne på Sjælland, Sydøerne og Fyn. Der redegøres for ordenes udtale, bøjning og betydning. Da dialekterne fortrinsvis har været talt i bondesamfund, og materialet i saglig henseende fortrinsvis dækker perioden 1800-1920, indtager det 19. århundredes bondekultur en central plads i ordbogen. Redskaber, arbejdsprocesser m.m. beskrives udføreligt, idet det tilstræbes at klarlægge forbindelsen mellem sagforhold og sprogligt udtryk. I 1989 er afsnit i bogstaverne F og G færdigredigeret. Der foreligger nu ca. 6000 A4-sider maskinskrevet manuskript samt 100 spalter manuskript skrevet med tekstbehandlingssystemet T3 (jf. nedf.). Der er valgt layout, efter forsøg (ved KMP). (I. Bévort, F. Køster, K. M. Pedersen, og i begrænset omfang J. Larsen og I. L. Pedersen).

Den primære redaktion af en ordbog over den dan-

ske dialekt i Angel er tilendebragt, og revideres nu, idet der indarbejdes optegnelser af M. P. Ejerslev fra 1930'erne. Af de reviderede afsnit er renskrevet 13 sider med T3 (jf. nedf.) (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

Studier i forudsætningen for det 16. årh.s latinskdanske leksikografi (J. Larsen).

Undersøgelser af lyd- og bøjningsforhold

Færdiggørelse af en afhandling om »Stød and Pitch Accent« (I. Ejskjær).

Undersøgelse af kortvokalstødet og andetledsstødet spec. i vestsjællandsk, og færdiggørelse af artikel om fakultativ stødløshed i sjællandsk (F. Køster).

Fortsat undersøgelse af bøjningsforhold i lollandsk (F. Køster).

Færdiggørelse af en afhandling om klusilparasitens udbredelse i det sønderjyske område (M. Nyberg).

Dialektgeografi

Fortsat deltagelse i arbejdet med et fælleseuropæisk sprogatlas (ALE): redigeret dansk materiale, udarbejdet »germansk legende« til et par ALE-spørgsmål forud for germansk møde (I. Ejskjær).

Sociolingvistik

Inden for dette område har der været arbejdet både teoretisk og empirisk:

Arbejdet med den danske sprogvidenskabelige strukturalismes historie fra 1928 til 1952 er afsluttet med indleveringen af afhandlingen »Sociolingvistikens (u)mulighed« til Det humanistiske Fakultet (F. Gregersen).

Redaktion af den endelige rapport fra det af SHF finansierede Projekt Bysociolingvistik. »The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics« der er på ca. 400 sider, er sendt til bedømmelse på et amerikansk forlag. Dermed er første fase i arbejdet med projektets omfattende datamateriale afsluttet. Rapporten indeholder, foruden en indledning om projektets formål, dataindsamling og opbygning, afsnit om stilanalyse, om de københavnske vokaler, om de historier der fortælles på båndene, og om grammatikken i dansk talesprog (F. Gregersen, I. L. Pedersen).

Til projektet »Sproglig norm og variation i Næstved« er indsamlet materiale fra 50 personer i »voksengruppen«, og sprogholdningsmateriale v.h.j.a. »matched guise-teknikken« blandt EFG- og gymnasieelever, folkeskolelærere og 'personalechefer'. Dele af dette materiale er analyseret (T. Kristiansen).

Færdiggjort manuskript til rapport fra Projekt Bysociolingvistik (jf. ovf.), og videreført undersøgelse af hvordan københavnere fortæller historier de selv har oplevet: De enkelte historiers opbygning, hvilke elementer de består af og i hvilken rækkefølge de kommer. Historiernes placering i fortællerens talestrøm og i forhold til andre samtaldedtageres tale (E. Møller).

Fortsat undersøgelse af talesprogsvariationen i Od-

der. Der er analyseret 11 interviews, og optaget 7 interviews i Århus til brug ved sammenligning med Oddermaterialet (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

Påbegyndt undersøgelse af sønderjysk regional-sprog på grundlag af et materiale fra Tinglev Kommune (M. Nyberg).

Påbegyndt undersøgelse af synet på dialekt i forskellige skoleformer i Danmark i 1800-tallet og i forbindelse hermed af forholdet mellem højskolen og dialektforskningen (I. L. Pedersen).

Fortsat undersøgelse af talesprogsvariationen på Langeland. Der er indsamlet 9 interviews og analyseret store dele af det indsamlede materiale (K. M. Pedersen).

Samlinger:

Seddelsamlingerne er forøget med 4000 ordsedler fra Øerne, 700 jyske. Båndsamlingen er forøget med 46 optagelser, 25 fra Øerne, 11 fra Jylland. Hertil kommer de ovf. nævnte optagelser fra Århus og Langeland, samt Projekt Bysociolingvistik's materiale bestående af 110 interviews.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttets tidsskrift, Danske Folkemål, redigeres af M. Nyberg (1/5 afløst af B. J. Nielsen), F. Køster og K. M. Pedersen.

Instituttet har anskaffet tekstbehandlingssystemet T3. Med dette system har B. J. Nielsen og K. M. Pedersen editeret danske og accentuerede bogstaver samt særtegn i lydskriftalfabetet Dania, herunder diakritiske tegn og hævdede bogstaver, ialt 206 tegn fordelt på 4 fontgrupper. Hvert tegn er i 2 versioner, til hhv. skærm og printer, og alle tegn er lagt ind på keyboards. Det er herved blevet muligt at skrive manuskripter med skift mellem flere fonte og skriftsnit og printe dem ud i reproklar form.

I. Ejskjær er medlem af hovedredaktionen af ALE. F. Gregersen er sekretær for Lingvistikredsen, og sammen med I. L. Pedersen medlem af styringsgruppen for SHF's talesprogsinitiativ. J. Larsen er medlem af referencegruppen for humanistisk information og dokumentation under DANDOK-udvalget, samt redaktionssekretær ved Acta philologica Scandinavica og har påbegyndt edb-behandling af 65 års løbende bibliografi over nordisk filologi.

Andre aktiviteter:

Der er besvaret spørgsmål og leveret bånd med dialektprøver til en række eksterne institutioner. Konsulenttjeneste er ydet til Institut for Grænseregionsforskning, Landbohistorisk Selskab. Medarbejdere ved instituttet har forelæst i Umeå og Groningen, fremlagt projekter ved faglige arrangementer og holdt formidledende foredrag.

Indlæg på symposium om Videnskabens Enhed (F. Gregersen), på Conference of Nordic and General

Linguistics (E. Møller, I. L. Pedersen), og på Nordisk Symposium om tekstile teknikker (I. L. Pedersen).

B. J. Nielsen har modtaget en pris fra Kungl. Gustaf Adolfs Akademien, Uppsala.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10,5.

Lektorer: Inger Ejskjær.

Professorer: Inger Bévort, Frans Gregersen (overflyttet pr. 1/2 89 foreløbig for 2 år), Finn Køster, Jørgen Larsen, Bent Jul Nielsen, Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen.

Kandidatstipendiater: Tore Kristiansen, Erik Møller.

TAP: Antal årsværk: 1,8.

Anna-Lise Bøjstrup, Lillian Keller.

Publikationer:

Ejskjær, I. J.: Svensk og dansk våsk(er) og våsk. Et jysk og sydsvensk dialektord – en folkeetymologi og en ordsbogshyperrestitution. Danske Folkemål 31, s. 31-51, København 1989.

–: Nogle jyske betegnelser for 'for lidt salt' eller 'vammel'. Danske Folkemål Bind 31, s. 1-30, København 1989.

–, et al.: Redaktion af: Atlas Linguarum Europae, Vol. 1, Fasc. 3. Assen, Holland 1989, 15kort+140 s.

Gregersen, F.: Saussure, Structuralism and Laudan's Problem. The Humanities between Art and Science. Intellectual Developments 1880-1914, Michael Harbsmeier, Mogens Trolle Larsen (eds), s. 129-42, København 1989.

–, Pedersen, I. L.: Projekt bysociolingvistik er slut – og begynder på en ny omgang. Snak 1, s. 11-13, Odense Universitet 1989.

–, Køppe, S.: A Normative Theory of Humanistic Knowledge. Zeitschrift für allgemeine Wissenschaftstheorie 20 (1), s. 40-53, Stuttgart, BRD 1989.

–: Viggo Brøndal and the linguistic barometer. Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague Vol. XXII. Linguistique et sémiotique: Actualité de Viggo Brøndal, Per Aage Brandt (red.), s. 83-94, København 1989.

Kristiansen, T.: Sprogholdninger i praksis. 2. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Mette Kunøe, Erik Vive Larsen (red.), s. 215-29, Århus Universitet 1989.

–: Sprogholdninger hos unge i Næstved og omegn – del II: adfærdstest. Snak 1, s. 2-10, Odense Universitet 1989.

Køster, F.: Om den fakultative apokope i sydømlæne. Danske Folkemål 31, s. 103-21, København 1989.

Nielsen, B. J., Nyberg, M.: Talesprogsvariationen i Odder Kommune. Hadsherredsmål, rigsmål, københavnsk, århusiansk? 2. Møde om Udforskningen af Dansk sprog, Mette Kunøe, Erik Vive Larsen (red.), s. 250-69, Århus Universitet 1989.

- , Nyberg, M.: Talesprogsvariationen i Odder Kommune. En foreløbig rapport. II. Yngre rigsmåls-træk. Danske Folkemål 31, s. 119-53, København 1989.
- : Talesproget i Hirtshals Kommune. Fra egnens fortid. Lokalhistorisk selskab for Hirtshals Kommune 10, s. 5-22, Vrå 1989.
- Nyberg, M.: Lehnwörter – besonders aus dem Niederdeutschen – im Südjütländischen und ihre geographische Verbreitung im dänischen Dialektgebiet. Zeitschrift für deutsche Philologie Beihefte 5: Niederdeutsch in Skand. II, s. 193-209, Berlin, Bielefeld, München 1989.
- Pedersen, I.L.: Under vejr med københavnsk. En situationsrapport fra Projekt Bysociolingvistik. 2. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Mette Kunøe, Erik Vive Larsen (red.), s. 270-81, Århus Universitet 1989.
- : Sprogligt Feltarbejde. Sprog og det sproglige studiemønster, John E. Andersen, Bent Pedersbæk Hansen, Inge Lise Pedersen, Harly Sonne, Ole Tøgeby, s. 5-16, København 1989.
- : Sproget er et samfunds lyd. Vartovbogen 1989, s. 122-36, København 1989.

Inge Lise Pedersen

5. Institut for Navneforskning

Forskningsvirksomhed:

Institut for Navneforskning (oprettet 1910 som Stednavneudvalgets kontor) er Danmarks eneste sted- og personnavnearkiv. De meget betydelige samlinger med tilhørende specialbibliotek – begge dele offentligt tilgængelige – udgør det nødvendige fundament for de videnskabelige medarbejders udforskning af dansk navneforråd. Instituttet har lokalefællesskab med Gammeldansk Ordbog, Supplement til Ordbog over det danske Sprog og Dansk Udtaleordbog.

1. Danske stednavne

1.1 Arbejdet med at supplere og revidere instituttets samlinger er fortsat. I samarbejde med Landbohistorisk Selskab (ved Susanne Vogt) er arbejdet med navneregistrering og -identifikation fra danske adkomst-dokumenter 1513-50 afsluttet (B. Jørgensen).

1.2 Til udgivelse i serien Danmarks Stednavne forelå ved årets udgang trykklart manuskript til bd. 20 Stednavne i Københavns Amt. Smørum Herred. Nordlige del (B. Jørgensen) og bd. 21 Stednavne i Hanherred (G. Albøge). Der arbejdes på materiale/manuskript til følgende områders stednavne: Thy (G. Albøge),

Amager (B. Jørgensen), Sallinge Herred (B. Hjorth Pedersen), Sorø Amt (L. Weise).

1.3 Bearbejdelsen af danske sø- og ånavne med bebyggelsesbogstav T-Å er afsluttet og et sammenfattende oversigtsbind er under forberedelse (J. Kousgård Sørensen).

1.4 Der er i årets løb arbejdet med såvel teoretiske (a) som praktiske (b) navneundersøgelser under følgende hovedtitler.

a) Den toponymiske analogis rolle ved stednavneomdannelse (V. Dalberg) og Stednavneændringer og funktionalitet. Analogisk stednavneomdannelse, expegetisk tilføjelse og stednavneskifte belyst ved danske toponymer (V. Dalberg).

b) Stednavne og arkæologi på Gudumholm Bakkeø (G. Albøge), Klitnavne og andre kystnære navne på Skagens Odde (G. Albøge), Spor efter tabte stednavne (V. Dalberg), Forsvundne bebyggelses navne og disses forhold til marknavne (B. Jørgensen), Middelalderkøbstæders navnestof som indikator for internationale forbindelser (B. Jørgensen), Gårdnavne i Tjæreby og Vemmeløv sogne (L. Weise) og Fortsat undersøgelse af danske -inge-navne (L. Weise).

1.5 Danske stednavne uden for Danmark indgår i undersøgelserne Stednavne som bebyggelsehistorisk kilde i East Anglia, England; Regionale forskelle i vikingetidens navngivningsskik; Knud den Store og dansk navngivning i England samt Nordisk navngivning i landene omkring Det irske Hav (alle ved G. Fellows-Jensen).

2. Danske personnavne

2.1 I årets løb afsluttedes arbejdet med tabelværket Fornavnepogen, og det tilhørende uddybende værk Danske Fornavne er klargjort til udgivelse (B. Hjorth Pedersen, L. Weise).

2.2 Trykklare manuskripter forelå ved årets udgang endvidere til Studier i københavnske fornavne 1650-1950 (disp., E. Villarsen Meldgaard), til Lærebog i danske personnavne for HF og gymnasiet (B. Jørgensen) og til Folkelige analogidannelser i nogle tilnavnetyper (L. Weise).

2.3 Det langsigtede arbejde med planlægning af og indsamling til Danmarks eftermiddelalderlige Personnavneordbog er genoptaget (E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen, J. Kousgård Sørensen).

2.4 I årets løb er der arbejdet på monografien Patronymi i Danmark ca. 1500 til nutiden (J. Kousgård Sørensen) samt på undersøgelser af Tilnavnestoffet fra et øsafund (L. Weise) og Sociale og regionale tendenser i moderne danske fornavne (B. Hjorth Pedersen).

2.5 Dansk navnestof uden for Danmark indgår i en undersøgelse af Nordiske spor i efternavne i England og Skotland (G. Fellows-Jensen).

3. Andre navneundersøgelser

Indsamling og bearbejdning af kattenavne i Danmark er iværksat i årets løb, ligesom en litterær-onomastisk undersøgelse af personnavne hos Karen Blixen er påbegyndt (E. Villarsen Meldgaard).

4. Internationalt samarbejde

4.1 Instituttet indgår i formaliseret samarbejde med Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen om projektet Komparative studier i nederlandsk og dansk toponymi (V. Dalberg), med Universität Mannheim om projekt vedrørende indsamling og tolkning af stednavne på øen Man (G. Fellows-Jensen) og med University of Dar es Salaam om projektet Tanzanian Traditional Names (B. Hjorth Pedersen).

4.2 Instituttet var 20.-24. maj 1989 arrangør af 10. nordiske navneforskerkongres. Der arbejdes løbende sammen med Nordisk Samarbejdskomite for Navneforskning (NORNA), som er de internordiske kongressers udøvende organ.

5. Andre projekter

I samarbejde med I. Kjær er der arbejdet på bd. 8 af Danmarks gamle Ordsprog (J. Kousgård Sørensen), og sammen med E. Hjorth, B. Holmberg og M. K. Jørgensen er der arbejdet på Gammeldansk Ordbog. Ordbog over dansk 1100-1515 (J. Kousgård Sørensen). Endvidere er der arbejdet med 1600-tals litteraturen John Aubreys syn på Englands stednavne (G. Fellows-Jensen).

6. Konsulentvirksomhed

6.1 I tæt samarbejde med Kirkeministeriet og Justitsministeriets civilretsdirektorat rådgives om personnavne, der ønskes godkendt og optaget i ministeriernes lister, samt om sproglige principper i forbindelse hermed (B. Hjorth Pedersen).

6.2 Stednavneudvalget (under Kulturministeriet) og Kort- og matrikelstyrelsen (under Boligministeriet) rådgives med hensyn til stednavnes brug og retskrivning, og der er i årets løb udarbejdet rettelserblade til tidligere udsendte retskrivningslister (B. Hjorth Pedersen, L. Weise).

6.3 Institutkets medarbejdere har derudover rådgivet offentlige myndigheder, Danmarks Radio, diverse dagblade og tidsskrifter i sted- og personnavnespørgsmål, og der er svaret på mange skriftlige, telefoniske og personlige henvendelser fra ind- og udland.

7. Redaktionsvirksomhed

V. Dalberg og B. Jørgensen har afsluttet redaktionen af *Namn i Norden* och det forna Europa (NORNA-rapporter 40). G. Albøge, E. Villarsen Meldgaard og L. Weise redigerer beretningen fra 10. nordiske navneforskerkongres. B. Jørgensen er medredaktør af et festskrift, der udkommer 1991. E. Villarsen Meldgaard er medredaktør af *Studia anthroponymica Scandinavica* og J. Kousgård Sørensen af *Namn och bygd*. Samtlige medarbejdere har deltaget i redaktionen af registre til Sydslesvigs Stednavne.

8. Gæster og rejser

Dr. R. Rentenaar, P.J. Meertens-Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, Amsterdam, har arbejdet på instituttet i flere perioder. Prof. Thorsten Andersson, Uppsala, har holdt gæsteforelæsnings ved instituttet. Institutets medarbejdere har efter indbydelse afholdt faglige indlæg, foredrag eller forelæsninger for videnskabelige forsamlinger følgende steder: Brandbjerg, Danmark (V. Dalberg, G. Fellows-Jensen, L. Weise), Gävle, Sverige (L. Weise), Herford, BRD (V. Dalberg), Bad Homburg, BRD (J. Kousgård Sørensen), Iona, Skotland (G. Fellows-Jensen), Moesgård, Danmark (B. Jørgensen), Moskva, USSR (B. Jørgensen), Orkney og St. Andrews, Skotland samt Uppsala, Sverige (alle steder G. Fellows-Jensen).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professor: Dr.phil. J. Kousgård Sørensen.

Lektorer: Cand.mag. G. Albøge, mag.art. V. Dalberg, dr.phil. G. Fellows-Jensen, dr.phil. B. Jørgensen, cand.mag. E. Villarsen Meldgaard, cand.mag. B. Hjorth Pedersen, dr.phil. L. Weise.

Stipendiat (Carlsberg): Cand.phil. Susanne Vogt.

TAP: Antal årsværk: 1,78.

Overassistent: H. Olufson.

Assistent: I. Schultz, T. Thystrup.

Medhjælp: K. Pors Lindberg.

Publikationer:

Dalberg, V.: Efterledsattraktion – belyst ved danske landsbynavne på -sø. *Studia Onomastica*. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 35-42, Stockholm 1989.

–: Opsummering af NORNAs 14. symposium, Stadnamn i kystkulturen. Stadnamn i kystkulturen (NORNA-rapporter 41), Peter Hallaråker, Arne Kruse, Terje Aarset, s. 149-50, Uppsala, Sverige 1989.

–: Afgrænsningsproblemer i navneforskningen. *Danske Studier* 1989, s. 34-46, København 1989.

–, Jørgensen, B.: Redaktion af: *Namn i Norden* och

- det forna Europa. Valda artiklar utgivna med anledning av Thorsten Anderssons sextioårsdag 23 februari 1989(NORNA-rapporter 40). Uppsala, Sverige 1989, 202 s.
- Fellows-Jensen, G.: Amounderness and Holderness. Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 87-94, Stockholm 1989.
- : Scandinavian Settlement in England: the evidence of place-names and personal names. Les Mondes Normands (VIIIe-XIIe s.). Actes du IIe Congrès International d'Archeologie Médiévale (Caen, 2-4 octobre 1987), Henri Galinié, s. 77-83, Caen, Frankrig 1989.
- : To divide the Danes from the Norwegians: On Scandinavian settlement in the British Isles. Nomina XI, s. 35-60, Cambridge, England 1988.
- Jørgensen, B.: Sideordnede adjektivsammensætninger i danske stednavne. Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 175-84, Stockholm 1989.
- : Folket eller Marstrand. Nyt om Arbejdermuseet 3, s. 2-3, København 1989.
- : Sted- og personnavneudgivelser. Forskningsfiler, Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen, Hanne Ruus (red.). Selskab for Nordisk Filologi, s. 9-26, København 1989.
- : Nordisk Namnforskning 1988. Danmark. Namn och Bygd 77, s. 107-17, Uppsala, Sverige 1989.
- Kjær, I., Sørensen, J.K.: Danmarks gamle Ord-sprog. Carlsbergfondet Årsskrift 1989, s. 23-26, København 1989.
- Meldgaard, E.V.: På sporet af Erasmus. Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 223-30, Stockholm 1989.
- : Two short articles on Danish personal names. Language, Culture and Communication 3, s. 1-10, Keio Universitet, Japan 1988.
- Pedersen, B.H.: Stednavnepleje – praksis i Danmark. Aktuella frågor inom ortnamnsvården. Handlingar från DOVA's och Göteborgs Universitets symposium mars 1988, Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson, Bo Ralph (red.), s. 31-37, Göteborg 1989.
- Sørensen, J.K.: Janus og Japetus, lærde renæssance-fornavne. Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 195-203, Stockholm 1989.
- : Peder Syv Danske Ordsproge II. København 1988, 48+433 s.
- : Om personnavne på -vi/-væ og den før-kristne præstestand. Danske Studier 1989, s. 5-33, København 1989.
- : Danske sø- og ånavne 7, T-Å. København 1989, 448 s.
- Weise, L., Pedersen, B.H.: Fornavnebogen. København 1989, 725+27 s.
- : Mine, Dine og Sine. Kvindenavne på -ine. Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989, Lena Peterson, Svante Strandberg, s. 415-25, Stockholm 1989.

Bent Jørgensen

Øvrige europæiske sprog

1. Engelsk Institut

Engelsk Institut har i det forløbne år taget en lang række nye initiativer og har samtidig fastholdt traditionen for, at lærere og studerende engagerer sig i instituttets liv. Der har således været 'lunch-time entertainments', hvor lærere og studerende har optrådt – dette gjaldt iøvrigt også ved NAES-konferencen i Helsingør, hvor instituttet var medarrangør. Der er blevet afholdt en række forelæsninger af lærere på Frue Plads under betegnelsen »På vej hjem«-forelæsninger; og internt afsatte instituttet en hel dag til, at alle lærerne kunne fortælle om deres forskning. I denne beretning er det i særlig grad denne forskning, vi samler os om.

Engelskfagets discipliner:

Engelskfaget omfatter sproglige, litterære og samfundsfaglige discipliner, og der arbejdes inden for dem alle.

Sprogforskningen

Der er forskellige projekter, der ligger inden for pædagogik, især fremmedsprogspædagogik.

Grå Borup-Nielsen har fortsat sit licentiatstudium og inden for rammerne af det afsluttet beskrivelsen af 'Det danske Selskabs Skole' og 'The Dewey School'; herudover har hun udarbejdet et ms om Junkers Gymnastikinstitut, der var aktivt i 1910-40 samt publiceret en artikel: 'Det Danske Selskabs Skole' til Årbog for dansk Skolehistorie.

Dorte Albrechtsens licentiatstudium har fortsat koncentreret sig om analysen af elevstile skrevet på engelsk af gymnasie- og universitetsstuderende inden for det nordiske projekt NORDSKRIV; hun har i den anledning deltaget i arbejds møder i Trondheim og København samt holdt et foredrag om skriftlig engelsk fremstilling.

Arne Zettersten har afsluttet en bog om de nye medier i undervisningen og har i den forbindelse afholdt en række gæsteforelæsninger.

Endelig har Merete Dahl arbejdet på en sammenligning af talehandlinger indsamlet ved henholdsvis rollespil og observation af autentisk sprogbrug.

Leksikografi

Inden for det leksikografiske område er der to større projekter ved instituttet.

I det ene, DEMEP (Dictionary of Early Modern English Pronunciation), samarbejdes der internationalt om udarbejdelsen af et udtaleleksikon, og som en del af dette arbejde har Else Fausbøll fortsat studeret John Skeltons rim.

Projektet har også inspireret Inge Kabell og Hanne Lauridsen til at undersøge de tidligste danske beskrivelser af det engelske sprog (fra 1678 og frem). De har herunder bl.a. publiceret artikler om Friderik Bolling og hans liv og virke samt udgivet dennes engelsk-danske ordbog fra 1678 med kommentarer. Hermed anses arbejdet med Friderik Bolling og hans samtidige for afsluttet, og der er påbegyndt studier af den nærmeste efterfølger, Carl/Charles Bertram og hans værker.

I det andet leksikografiske projekt er Viggo Hjørnager Pedersens ny udgave af den store dansk-engelske ordbog under trykning.

Jørgen Erik Nielsen har påbegyndt en studie af Svend Rosings Engelsk-danske Ordbog, der kom i syv oplag 1853-1899, med henblik på revisioner, konkurrerende ordbøger og vilkårene for ordbogsarbejde.

Arne Zettersten har påbegyndt et projekt om leksikografi og terminologi i de nye medier og har indledt et samarbejde herom med kolleger i bl.a. Montpellier og Augsburg m.v.

Sproglig grundforskning og moderne engelsk sprogbeskrivelse

Her er der forskellige undersøgelser.

Jørgen Staun har påbegyndt studier af konsonanternes artikulation og af beskrivelsen af den lokalistiske kaususgrammatiks primitiver.

Steen Schousboe har publiceret 'Meaning and English Grammar' og afsluttet en studie af pronominal sprogbrug i moderne amerikansk. Han har fortsat sit arbejde med tempus og påbegyndt en undersøgelse af historisk semantik.

Peter Harder har udgivet studier om tempus på dansk og om 'The Instructional semantics of Conditionals'. Inden for projektet 'Struktur og funktion i sprogbeskrivelsen' har han afsluttet arbejdet med nominal semantik og pragmatik og arbejder videre på at integrere fremstillingen af verbale og nominale indholdselementer i en samlet funktionel semantik.

H. E. Andersen har færdiggjort en sproglig og litterær undersøgelse af det oldengelske digt, *The Battle of Maldon* og har videreført sin analyse af sprogbrugen, hvad angår de mod. eng. udtryk for 'indhold': content og contents.

Bent Nordhjem har færdiggjort en studie om brugen af nominalised phrasal verbs i engelsk prosa samt påbegyndt en fortsættelse heraf, der især samler sig om brugen af disse verber i engelsk litteratur efter 1920.

Else Fausbøll har fortsat sine studier af det oldengelske ordforråds fordeling på de forskellige oldengelske dialekter; samt af brugen af akkusativ/dativ efter de forskellige oldengelske præpositioner.

Arne Zettersten arbejder med en udgivelse af the *Vernon Manuscript of Ancrène Riwle for the Early English Text Society* i Oxford.

Endelig er Ingeborg Nixon gået i gang med forstu-

dierne til et projekt om brugen af dialekt i engelsk litteratur.

Litteratur- og kulturformidling

Historiske perioder

Dorrit Einersen samarbejder med Nanna Damsholt om et længere værk om Birgitta af Vadstena og Margery Kempe.

Eric Jacobsen har fortsat sine studier af Francesco da Barberino og af middelalderlige kortfortællinger; herudover har han redigeret en dansk oversættelse af Pico della Mirandolas 'Oratio de hominis dignitate' for Renæssanceforum, samt haft et indlæg ved et skandinavisk forskeruddannelseskursus ved Det danske Institut i Rom.

Inden for det 18. århundrede har Niels Jørgen Skydsgaard fortsat sit prosahistoriske og ideologihistoriske studium af britisk opbyggelseslitteratur, specielt 'The Whole Duty of Man', og har i forbindelse med det været på studietur til Oxford og fremlagt et foredrag ved NAES-konferencen.

Inden for det 19. århundrede har Jørgen Erik Nielsen afsluttet en artikel om Byron og den franske revolution og videreført sin undersøgelse af den danske modtagelse af den russiske litteratur i første halvdel af det 19. århundrede.

Hvad angår det 20. århundredes litteratur har Niels Bugge Hansen dels undersøgt moderne engelske dramatikeres brug af Shakespeare som forlæg og inspirationskilde, dels foretaget en fortælleteknisk analyse af Graham Greenes romaner.

Viggo Hjørnager Pedersen har publiceret et arbejde om T. S. Eliot. Henrik Strandgaard har fortsat studierne af syntese og fragmentering i billedstrukturen hos Sylvia Plath og af stil og følelse i Jean Rhys' romaner.

Endelig har Paul Levine afsluttet en studie af Lynn Chadwick: *The Artist and His Work*; desuden har han fortsat som medredaktør for *Handbuch der USA*. Han er begyndt på et værk om E. L. Doctorows filmmanuskript og deltager i et tværfagligt projekt om amerikanske værdinormer i byerne i dette århundrede. I forbindelse især med sidstnævnte emne har han givet gæsteforelæsninger i bl.a. Oslo, Bonn og Berlin.

Der arbejdes også med litteraturen uden for Storbritannien og USA:

James Stewart har udgivet udvalgte fortællinger fra Decameron på gælisk. Herudover har han afsluttet et arbejde om Giraldus Cambrensis, *Topographia Hiberniæ*, samt færdiggjort en studie om den irske digter W. B. Yeats og Loricatraditionen. Han fortsætter i øvrigt sit arbejde med den danske sprogforsker Holger Pedersens virke; kilderne til *Topographia Hiberniæ*; folkefortællinger fra Kerry og ordsprogene i Corca Dhuibhne. Endvidere har han påbegyndt et studium af præteritum passiv i Munsterdialekten.

Bruce Clunies Ross har publiceret essays om Les Murray og skrevet indledningen til Percy Graingerbibliotekets katalog i Melbourne, hvor han også holdt den årlige Percy Graingerforelæsning. Han har fortsat sit arbejde med bidrag til essaysamlinger om Les Murray, Percy Grainger, og anden australsk litteratur. Derudover er han – med italienske og schweiziske kolleger – ved at redigere essays af europæiske forskere om Australien og i færd med en generel introduktion til australsk kulturhistorie.

Generelle studier

En del undersøgelser strækker sig over flere perioder eller er af mere generel teoretisk art.

Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon arbejder således fortsat med projektet 'kvinden som uhyre' med henblik på at udgive en illustreret og kommenteret tekstsamling. I forlængelse heraf har de færdiggjort en artikel om 'Duality and Ambiguity in the Female Image'. Derudover er de gået i gang med mor/datterforholdet, som det beskrives i fortrinnsvis engelsksproget litteratur i det 19.-20. århundrede og i teoretiske værker.

Niels Jørgen Skydsgaard har fortsat sine studier af litteraturteori. Bent Nordhjem har publiceret en artikel om 'Heroic, Comic, Tragic', og Niels Bugge Hansen har videreført sine studier af komedieteorier og -praksis.

Gorm Schou-Rode har publiceret sin lærebog om litteratursøgning og er i færd med at udarbejde en bog om elektronisk informationssøgning. Han har påbegyndt en studie af elektroniske ordbøgers og stilrettens anvendelighed i studiemæssige sammenhæng. Herudover har han deltaget i planlægning og afvikling af et tværfagligt kursus i informations- og videnssøgning.

Samfundsforhold

Inden for samfundsforhold pågår der studier af hhv. Storbritannien og USA:

Jørgen Sevaldsen har udsendt anden reviderede udgave af 'Contemporary British Society'; han har desuden publiceret artikler om Danmarksbilleder i Storbritannien og om Englands indre forhold siden 1945. Han fortsætter sit arbejde om det dansk-britiske forhold efter 1945 og har taget emnet 'nationalitets-spørgsmål i Storbritannien' op til behandling. I fortsættelse af sine undersøgelser har han bl.a. holdt foredrag for Folkeuniversitetet og gæsteforelæst i London, East Anglia og Edinburgh.

Niels Thorsen har været udlånt til Det humanistiske Forskningscenter. Han har taget emnet 'Studier i Amerika som idé i europæisk politik' op. Han har tillige været koordinator for Åbent Universitetsprojektet 'Inventing Modern America', der omfattede tv, radio og udarbejdelse af introduktionslitteratur og grundbog i 'American Studies'.

David Nye har bidraget til denne grundbog med 2

kapitler. Han har endvidere publiceret en artikel om det amerikanske fotografis diskurs og bidraget til Arbejdermuseets tidsskrift. Han har desuden færdiggjort en bog om indførelsen af elektricitet i USA. Han er i færd med at redigere essays om amerikansk kultur og forbrug og skal til at arbejde på en grundbog om 'Contemporary American Society'. Han har endvidere holdt foredrag og lavet en radioudsendelse om amerikansk humor.

Tverrfagligt samarbejde

»Engelsk i Danmark«, hvor Engelsk Institut samarbejder med HHK og DLH, har afholdt 2 forelæsninger i forårssemestret og medvirket ved gennemførelsen af »På vej hjem«-forelæsningsrækken »Storbritannien i dag« i efterårssemestret.

»Oversættelseskredsen«, som instituttet driver i samarbejde med Center for Oversættelse og Leksikografi, har afholdt 12 forelæsninger om emner spændende fra Danteoversættelser (Roberto Brunricardo) over Eurotra (Bodil Bøggild Andersen) til maskinassisteret oversættelse (Tina Lerche).

»Folktale: An Interdisciplinary Crosscultural Study of Reader Response« har i årets løb foretaget analyser af læseroplevelser i Danmark, Grønland, Storbritannien, Nigeria og Indien.

Der er desuden formaliseret samarbejde med H. C.-Andersen Centret i Odense (Viggo Hjørnager Pedersen), Forum for Renaissancestudier (Eric Jacobsen), Center for Kvindeforskning (Dorrit Einersen, Ingeborg Nixon), Center for Middelalderforskning (Dorrit Einersen). Hertil kommer utallige uformelle kontakter, fortrinsvis til institutioner inden for faget engelsk og det humanistiske hovedområde.

Øvrige aktiviteter:

Den mest direkte formidling foregår i form af besvarelse af uofficielle forespørgsler om emner af faglig art, især til instituttets bibliotek, men også i høj grad til den enkelte medarbejder.

Årets mest omfattende indsats har været arrangementet af The Nordic Association for English Studies' conference. Den fandt sted på LO-skolen i Helsingør og havde 154 deltagere.

Niels Jørgen Skydsgaard og Inge Kabell var arrangører af 7 offentlige »På vej hjem«-forelæsninger, der blev afholdt på Frue Plads. Disse forelæsninger havde overtittlen »Storbritannien i dag – hvorfra, hvorhen?«, og de afsluttedes med en reception, hvor bl.a. universitetets rektor deltog.

Inge Kabell og Grå Borup-Nielsen forestod en 'præsentationsdag', hvor alle lærere redegjorde for (en del af) deres forskningsarbejde for kolleger og studerende.

Instituttets medarbejdere deltager herudover i forskellige former for redaktionsarbejde. Niels Jørgen Skydsgaard er engelsk redaktør for 'Orbis Litterarum'. Paul Levine og Niels Thorsen redigerer 'Ameri-

can Studies in Scandinavia'. Cay Døllerup er dansk redaktør for 'Languages International'.

Udveksling og gæsteforelæsninger:

I lighed med tidligere har der været en udveksling med University of Iowa, Iowa City, således at Niels Bugge Hansen har været udvekslet med Robert Sayre og Allan Findlay med Florence Boos.

En række af instituttets medarbejdere har deltaget i konferencer og kongresser i ind- og udland, givet gæsteforelæsninger eller været på studieophold. Det gælder Dorte Albrechtsen, Cay Døllerup, Dorrit Einersen, Peter Harder, Eric Jacobsen, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Paul Levine, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Viggo Hjørnager Pedersen, Gorm Schou-Rode, Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, Niels Thorsen, Arne Zettersten.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 25+1 (Giese-stillingen).

Professorer: Eric Jacobsen, Paul Levine, Bent Nordhjem, Arne Zettersten.

Lektorer: H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Cay Døllerup, Dorrit Einersen, Else Fausbøll, Allan Findlay, Niels Bugge Hansen, Peter Harder, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Viggo Hjørnager Pedersen, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Gorm Schou-Rode, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart, Henrik Strandgard, Niels Thorsen (Viggo Hjørnager Pedersen har været udlånt til Oversættelsescenteret).

Adjunkt: David E. Nye.

Ekstern lektor: Henrik Nepper-Christensen.

Seniorstipendiat: Jørgen Staun.

Kandidatstipendiater: Dorte Albrechtsen, Merete Dahl.

Undervisningsassistenter: Helene Bekker-Nielsen, Merete Borch, Vera Böiken, Hanne Carlsen, Jens Bechsgaard Christensen, Lene Nordlund Christensen, Elsebeth Flarup, Jens Hadvig, Marlene Hansen, Thora Runge Hansen, Gunver Hasselbalch, Ebbe Klitgård, Tine Knudsen, Lise Trock-Jansen, Yvonne Sørensen, Jenny Weatherford-Hommeltoft, Annette Wernblad.

Langtidsledig akademisk medarbejder: Agnes Holmes.

TAP: Antal årsværk: 4,2 + 1 EFG-elev.

Marlene Barner (EFG-elev), Birte Erichsen, Majbritt Greger (EFG-elev), Charlotte Jespersen, Ditte Laurisen, Eva Nørregaard, Annette Rasmussen, Lizzie Würtz.

Ph.D.afhandling:

Døllerup, Cay: Denmark »Hamlet«, and Shakespeare

- (Publiceret i: Denmark, Hamlet, Shakespeare, Longwood Publishing, USA, 1985, »Filters« in our understanding of Hamlet, Hamlet Studies, Indien, 1990, Kronborg and Hamlet, Engelsk Institut, 1989).
- Specialer (hovedfag):*
- Andersen, Ann Neigt: Kvindeoprørets spæde begyndelse. Jane Austens samtid og kvindens position i hendes forfatterskab, set i relation til den efterfølgende periodes kvindeprotester.
- Austin, Elsebeth, Gabel: An Australian Eve: A Study of Barbara Hanrahan's Novels.
- Bagge, Sissel Annette: Harriet Martineau, her time and her writings.
- Borch, Merete Falck: A matter of justice. A discussion of judicial attitudes towards aboriginal title to the land.
- Bubandt, Hanne: The novels of Benjamin Disraeli: With special reference to the Jewish aspect of his novels.
- Fredgaard, Merete: Eksistentialisme, kunst og virkelighed hos John Fowles.
- Gjorling, Ulla Kjølby: Faces Rearranged from within. Literary Style in William Golding's The Inheritors, the Spire and Rites of Passage.
- Hagel-Sørensen, Anette: Læsepædagogiske problemstillinger i andetsprogsundervisningen.
- Berg, Birthe Højgaard: TV-mediets udvikling i England og Danmark med specielt henblik på Channel 4 (UK) og TV2 (DK).
- Jakobsen, Merete: Graham Greene og engagementets problematik.
- Kaas, Solveig Annelise: If God be with us who can be against us? A brief history of the relations between the Puritans and the Natives in terms of mission and wars in Massachusetts, 1630-1676.
- Knop, Mette: »'tis to Create, and in creating live a being more intense.« Byron's development as a poet.
- Kristensen, Eva-Marie: Benjamin Disraeli: Forfatter og politiker.
- Nielsen, Lene Marianne Bjørn: Narrans funktion og hans forhold til Rites de passage – mønstret i udvalgte Shakespearedramaer.
- Nielsen, Karen Hoby: The fatal virtue, an analysis of the opposed narratives in Charlotte Brontë's Jane Eyre with a reference to Jean Rhys' Wide Sargasso Sea.
- Pedersen, Doina: Tennessee Williams. The essential ambiguity of man.
- Rønn, Hannelise: Verbalkomplementering: En formalisering, evaluering og implementering af Quirk, Greenbau, Leech og Svartviks 'A Comprehensive Grammar of the English Language'.
- Søderberg, Mette: Kvindelighed. En analyse af et udvalg af Fay Weldon's romaner med baggrund i psykologiske teorier om kvindelighed.
- Sørensen, Anne Charlotte Møller: The Fallen Woman and the Double Standard – An analysis and a discussion of the discrepancy between fact and fiction as regards the »Fallen Woman« of the nineteenth century.
- Østermark-Johansen, Lene: Death in Venice. Images of Venice as a city of death in 19th century art and literature, with special reference to the writings of Henry James.
- Publikationer:*
- Albrechtsen, D.: Fremmedsproglig produktion – at tale. Grundbog i Fremmedsprogspædagogik, Gabriele Kasper, Johannes Wagner, s. 36-47, København 1989.
- Bennet, H., Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: Edited Reader Responses to the Greenlandic Narrative "The Barking Ones" from Readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktale-Project. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 32 s.
- Borup-Nielsen, G.: Det danske Selskabs Skole. Uddannelseshistorie. Årbog 1989, Selskabet for dansk Skolehistorie, s. 68-80, Tønder 1989.
- Clunies-Ross, B.A.: Les Murray and the Poetry of Australia. The Literature of Region and Nation, R. P. Draper (ed.), s. 206-18, London 1989.
- Conrad, B., Schousboe, S.: Meaning and English Grammar. Københavns Universitet 1989, 119 s.
- Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The second international testing of an experimental, cross-national version of a questionnaire on the readers' background in the "Folktale-project". Københavns Universitet 1989, 44 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: Literary Analyses of the Danish, The Greenlandic, and the Turkish Stories Used in the "Folktale-Project". Københavns Universitet 1989, 28 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: An Introductory Survey of the Danish Investigations in Experimental Reader Response Research, 5th ed. Københavns Universitet 1989, 34 s.
- , Glahn, E., Hansen, C.R.: Vocabularies in the Reading Process. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 34 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: Edited Reader Responses to the Turkish Narrative "The Golden Apple" from Readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktale-Project. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 36 s.
- , Grue, M., Lindhardsen, V., Reventlow, I., Nielsen, S.H., Hansen, C.R., Schjøtt-Kristensen, L.: Edited Readers Responses to the Danish Narrative "Per Smed's Whip" from Readers in Denmark, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktale-

- Project. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 36 s.
- : Universitetsuddannelsen i 90'erne. Engelskmeddelelser 59, s. 20-23, København 1989.
- : Practical Criticism: a course in the tools of criticism and information use in the humanities. Angles on the English Speaking World 3, s. 47-63, Københavns Universitet 1989.
- : Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Preparation for Charting Reader Responses in the Folktale-Project. Københavns Universitet 1989, 60 s.
- Dollerup, C., Glahn, E., Hansen, C.R.: Vocabularies in the reading process. Vocabulary Acquisition, Poul Nation, Ron Carter (eds), s. 21-33, Amsterdam 1989.
- Einersen, D., Nixon, I.: Kvinders rolleskift, genspejlet i engelsk litteratur fra middelalderen til nutiden. POET, Publications on English Themes Vol. 10, s. 7-33, Københavns Universitet 1989.
- Hansen, J.C.: Gertrude Steins operaer. Ascolta 5, s. 10-12, København 1989.
- : Self as Space: J. G. Ballard's Swimming Pools. Angles on the English Speaking World 3, s. 75-79, Københavns Universitet 1989.
- Hansen, N.B.: The Metamorphosis of Shylock. Shakespeare Jahrbuch Band 125, s. 72-78, Weimar, DDR 1989.
- : Wise Saws and Modern Instances. Observations on the Applicability of Traditional and More Recent Concepts of Comedy to 20th Century Drama. Proceedings from the Second Nordic Conference for English Studies, Håkon Ringbom, Matti Rissanen, s. 389-401, Åbo, Finland 1984.
- : Graham Greene – et forfatterportræt. Ballerup, København 1985, 8 s.
- : Anmeldelse af: G. E. Bentley, "The Profession of Player in Shakespeare's Time 1590-1642". Clio, a Journal of Literature, History and the Philosophy of History 15 (1), s. 89-91, Indiana University, USA 1985.
- : The Humour of Graham Greene. Proceedings from the Third Nordic Conference for English Studies, J. Lindblad, M. Ljung, s. 663-72, Stockholm 1987.
- : Twenty-five years with Shakespeare. Anglo Dania Magazine 1, 1987, s. 12-13, København 1987.
- : Råd og vink for romanlæsere. Inventing Modern America. An Introduction to American Studies – studiehæfte, Niels Thorsen, s. 4-11, Københavns Universitet 1988.
- : The Merchant, the Jew, and the Humanist. A Literary Miscellany, presented to Eric Jacobsen. Publications of the Dept. of English, Vol. 16, Graham D. Caie, Holger Nørgaard (eds), s. 260-69, Københavns Universitet 1988.
- Harder, P.: The instructional semantics of conditionals. Working Papers in Functional Grammar 30, s. 1-42, Amsterdam 1989.
- : Om fortid og førfortid. Mål og Mæle 4, s. 11-13, København 1989.
- Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: Redaktion af: Blaise ikke på Pascal. Data Humana 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.
- Jacobsen, E.: Francesco da Barberino. Man of Law and Servant of Love I. Analecta Romana Instituti Danici XV, s. 87-118, København 1986.
- : Om formidling (af nylatinsk litteratur). Litteratur & lærdom. Dansk-svenske nylatindage april 1985 (Renæssancestudier I), Marianne Alenius, Peter Zeeberg, s. 7-13, Københavns Universitet 1987.
- : Francesco da Barberino. Man of Law and Servant of Love II. Analecta Romana Instituti Danici XVI, s. 75-106, København 1987.
- Kabell, I., Lauridsen, H.: The Existing Copies of the First English-Danish Dictionary (Frideric Bolling's Engelske Dictionarium 1678). Angles on the English Speaking World 3, s. 89-93, Københavns Universitet 1989.
- : Lauridsen, H.: Frideric Bolling's Engelske Dictionarium (1678). A Facsimile with Comments and Notes. Publications of the Department of English 17, s. 1-185, Københavns Universitet 1989.
- : Lauridsen, H.: En nordmand på eventyr. Maal og Minne 3-4, s. 149-60, Bergen, Norge 1989.
- Nielsen, J.E.: Anmeldelse af Bjørn Tysdahl: Maurits Hansens fortellerkunst (Aschehoug, Oslo 1988). Angles on the English Speaking World 3, s. 103-108, Københavns Universitet 1989.
- : Otto Jespersen and Copenhagen University. Otto Jespersen: Facets of his Life and Work, Arne Juul, Hans F. Nielsen, s. 13-28, Amsterdam, Philadelphia 1989.
- : Byrons 'Mazeppa', en romantisk versfortælling. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 139-55, Københavns Universitet 1989.
- Pedersen, V.H.: Fra T. S. Eliots Verden. POET, Publications on English Themes Vol. 12, s. 138, Københavns Universitet 1989.
- Schou-Rode, G.: Informationsøgning I: Trykte kilder til informationsøgning inden for engelsk/amerikansk sprog, litteratur, samfund og historie. POET, Publications on English Themes Vol. 11, s. XVIII+138, Københavns Universitet 1989.
- Schousboe, S.: Review of HERMES, Tidsskrift for sprogforskning. Angles on the English Speaking World 3, s. 109-110, Københavns Universitet 1989.
- Stewart, J.: Boccaccio in the Baskets. Galway, Irland 1989, XXII+149 s.
- Thorsen, N., Pedersen, C., Nye, D.: Redaktion af American studies: A source book. København 1989, 257 s.
- : The Origins of Woodrow Wilson's "The Study of

- Administration". *American Studies in Scandinavia* 21 (1), s. 16-29, København 1989.
- The Political Thought of Woodrow Wilson 1875-1910. Princeton, New Jersey, USA 1988, 272 s.
- Nye, D., Pedersen, C., Hjort, Ø., et al.: *Inventing Modern America – An Introduction to American Studies*. København 1988, 112 s.
- Nye, D., Pedersen, C., Hjort, Ø., et al.: *Amerikanske forbilleder – kulturmønstre i det moderne USA*. København 1988, 116 s.

Inge Kabell

2. Institut for germansk Filologi

Forskningsvirksomhed:

Instituttet dækker det tyske og det nederlandske sprogområde samt jiddisch, og der undervises og forskes inden for hvert af disse områder i såvel sprog som litteratur og historie, samfundsforhold og kulturhistorie.

1. *Det sproglige område*

1.1 *Kontrastiv lingvistik*

1.1.1 Projektet »Kontrastive Dänisch-Deutsche Grammatik« forstattes som beskrevet i Københavns Universitets Årbog 1975/76 (L. F. Jakobsen, M. Dyhr m.fl.).

1.1.2 Studier i indholds- og udtryksvalens inden for almensyntaks (L. F. Jakobsen).

1.1.3 Studier i kontrastiv lingvistik: A. Arbejde med metodologiske og teoretiske problemstillinger i forbindelse med selve sammenligningsproblematikken. B. Valens og sætningsled samt C. Nederlansk i relation til dansk (L. F. Jakobsen).

1.2 *Grænseregionsforskning*

I projektet sprogvariation i Flensborg beskrives udviklingen i voksne flensborgeres brug af forskellige varieteter i forskellige situationer, og disse varietetets karakter af blandingsprog belyses (M. Dyhr).

1.3 *Leksikografi*

1.3.1 Dansk-tysk ordbog (E. Møller).

1.3.2 Udarbejdelsen af bind i-k til Frühneuhochdeutsches Wörterbuch forstætter i samarbejde med stud.mag. J. E. Mogensen (V. Winge).

1.4 *Grammatik*

Studier i nyhøjtyske bisætninger (A. Dittmer).

1.5 *Ældre sprog og dialektologi*

1.5.1 Oldhøjtysk. Ordstillingen i den oldhøjtyske Tatianoversættelse (A. Dittmer).

1.5.2 Projektet »Tysk i Danmark« fra middelalderen til 19. århundrede afsluttes i indeværende år (V. Winge).

1.5.3 Fortsatte undersøgelser over jiddisch med vægt på kontakten til tysk sprog og kultur (M. Dyhr).

2. *Litteraturvidenskab*

2.1 *Middelalderlitteratur*

2.1.1 Studier i »Tristan und Isolde« (N. A. Grossert).

2.1.2 Receptionen af den høviske kultur i Norden (N. A. Grossert).

2.2 *Nyere tysk litteratur*

2.2.1 Udgivelse med udførlig kommentar til udvalgte romaner af C. M. Wieland samt udarbejdelse af en Wieland-»Arbeitsbuch« (S.-Aa. Jørgensen).

2.2.2 Analyse af Novalis: Hymnen an die Nacht (N. A. Grossert).

2.3 *Det 20. århundredes litteratur*

2.3.1 En undersøgelse af commedia dell'arte i det wienske drama ved århundredeskiftet (K. Wolgast).

2.3.2 Undersøgelser af forholdet mellem dekadence og demokrati i Thomas Manns romantetralogi »Joseph und seine Brüder« (B. Kristiansen).

2.3.3 Studier i »Doktor Faustus« (B. Kristiansen).

2.3.4 Studier i tysksproget exillitteratur (B. Nielsen).

2.3.5 Redigering og ajourføring af bogen »På flugt fra nazismen« i forbindelse med en tysk udgave af bogen (se Københavns Universitets Årbog 1987) (B. Nielsen).

2.3.6 Karin Michaelis-biografi (B. Nielsen).

2.3.7 Udarbejdelse af en Nelly Sachs biografi (R. Dinesen).

2.4 *Litteraturteori*

2.4.1 Fortsatte studier i oplevelsens æstetik (indlevelse og fremmedgørelse) ved læste og hørte tekster – (navnlig skønlitterære tekster på tysk i 18.-20. årh.) (B. Ekmann).

2.4.2 Den internationale tværfaglige arbejdsgruppe om latterkultur fortsætter (B. Ekmann).

3. Tyske samfundsforhold m.m.

3.1 Undersøgelse af forholdet til national og kulturel tradition i de to tyske stater (B. Ekmann).

3.2 En afhandling om Tyskerfejden i København er under udarbejdelse i samarbejde med O. Feldbæk (V. Winge).

3.3 Billedet af tyskeren i dansk litteratur i det 18. og 19. århundrede i samarbejde med O. Feldbæk (V. Winge).

4. Kildestudier

Projektet om Chr. L. v. Hagedorn fortsætter (Se Københavns Universitets Årbog 88) (R. Wiecker).

5. Nederlandsk

5.1 Affattelse af en nederlandsk syntaks for danske studerende (L. F. Jakobsen).

5.2 En grafematisk undersøgelse af en middelnederlandsk tekst. Se Københavns Universitets Årbog 1988. (N.-E. Larsen).

Andre aktiviteter:

Instituttet har i 1989 afholdt undervisning i tysk litteratur på Åbent Universitet, ligesom der igen har været udbudt sprogundervisning på DTH og afholdt semesterkurser og intensivkursus for danske studerende fra andre institutioner.

Arrangør af symposier m.v.:

B. Ekmann er medarrangør af symposium om tysk kultur i 1980'erne. L. F. Jakobsen har arrangeret foredragsrækken »Functional Grammar« (Diks version) på KU. B. Nielsen var medarrangør af kongres om tysk exil i Danmark i København (oktober 89) samt af udstilling om tysk exil i Danmark i Oldenburg. V. Winge tegner som medarrangør af Verein für niederdeutsche Sprachforschungs kongres i Herford (maj 89).

Redaktionsvirksomhed:

B. Ekmann er redaktør af »Humor und Lachkultur« i »Jhrb. für internationale Germanistik«. Redaktion for »Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik«: M. Dyhr, J. Olsen, K. Hyldgaard-Jensen. Redaktion for »Text & Kontext«: K. Bohnen (AUC), B. Ekmann, B. Kristiansen. Forlagsleder: G. Wolff-Jakobsen. S.-Aa. Jørgensen er medlem af Herausgeberbeirat ved »Germanistik« og »German Quarterly«. V. Winge er medudgiver af »Niederdeutsch in Skandinavien«, 89.

Kongresdeltagelse, gæsteforelæsninger og rejser m.v.:

En række af medarbejderne har deltaget i konferencer og holdt gæsteforelæsninger ved inden- og udenlandske universiteter eller været på studieophold: A. Dittmer, M. Dyhr, B. Ekmann, L. F. Jakobsen, S.-Aa. Jørgensen, N. A. Grossert, N.-E. Larsen, B. Nielsen, V. Winge og K. Wolgast.

Anden virksomhed:

Institutbestyrer: B. Kristiansen. Stedfortræder: N.-E. Larsen. Studienævnet: A. Dittmer (formand) og B. Nielsen.

Fakultetsstudienævnet: B. Nielsen. Fakultetsrådet: N. A. Grossert. Konsistorium: L. F. Jakobsen (fra 1. dec. 89).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Professorer: S.-Aa. Jørgensen (frisemester i ES), P. Øhrgaard (orlov).

Docent: L. F. Jakobsen.

Lektorer: A. Dittmer, M. Dyhr, B. Ekmann, N. A. Grossert, B. Kristiansen, N.-E. Larsen, B. Nielsen, R. Wiecker, V. Winge (orlov), Elisabeth Møller er allokert den leksikografiske afdeling ved Institut for Lingvistik, men 20 % af hendes arbejdsforpligtelse ligger dog ved Institut for germ. Filologi.

Undervisningsassistenter: S. Carstensen, H. P. Dahm, C. Hansen, L. Häckert, J. E. Mogensen, O. F. Olesen, J. D. Domela Nygaard, P. Sørensen.

Forskningsrådsstipendiat: R. Dinesen.

Introduktionsstipendiat: Karin Wolgast.

TAP: Antal årsværk: 1,5. (til 30.11). Fra den 1.12.: 1,8:

Gurli Egelund Olsen, Pia Åkerstrøm (31 timer om ugen). Gurli Tietz fratrådte pr. 30.11.

Specialer (hovedfag):

Askjær, Hanne: Lessings placering i komedietraditionen. En analyse af Lessings komedier og hans komedieteoritiske betragtninger i relation til den klassiske komedie og Lessings tyske samtidige.

Hedegaard, Dorte: Gibt es Unterschiede im Sprachverhalten bei Frauen und Männern in Fernsehgesprächen?

Lydach, Jonna: Litterær censur i Tyskland. En analyse af den litterære censurs udvikling i Tyskland fra 1400-tallet til 1949 – med vægt på de allieredes og specielt amerikanernes kultur- og litteratur-politik i Tyskland 1945-1949.

Nissen, Annelise: En undersøgelse af oversættelsen af tre romerske komedier til tidlig nyhøjtysk.

Petersen, Kenn Erik: Om at identificere semantiske kasus.

Carstensen, Christine Sonne: En kontrastiv undersøgelse af de tyske passiviske bekommen/kriegen/er-

- halten + perfektum participium konstruktioner samt de tilsvarende danske konstruktioner.
- Jøhncke, Helle Ekensteen: Valensansættelse og valensreduktion. En redegørelse for afgrænsningen af valensbundne og ikke valensbundne størrelser samt en undersøgelse af årsagerne til valensreduktion i konkrete sætninger.
- Rønbjerg, Helle Søgaard: Indlånsmåder og låneforekomster under særlig behandling af tysk computersprog.
- Wive, Bente: Individet og det grænseløse. Viljessvækkelse som problem i nogle Franko-Josephinske romaner.
- Text und Kontext, Sonderreihe 27, Sven-Aage Jørgensen (red.), s. 101-24, København, München 1989.
- : Anmeldelse af: Walther Hoffmann og Friedrich Wetter: Bibliographie frühneuhoceutscher Quellen. Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 24, s. 171-73, København 1988.
- Wolgast, K.: Spil og intrige i Lessings drama. Odense 1989, 91 s.
- : Die Commedia dell'arte im Wiener Drama der Jahrhundertwende. Orbis Litterarum 44, s. 283-311, København 1989.

Børge Kristiansen

Publikationer:

- Ekmann, B.: Verfremdung in der "Erlebnislyrik" II. Text und Kontext 15 (2), s. 209-60, København, München 1989.
- Grossert, N.A.: Spejlet. Islamisk og kristen middelalderlitteratur. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 29, København 1989.
- : Zur Symbolik, Stoff- und Entstehungsgeschichte von Hofmannsthals "Die Frau ohne Schatten". Text und Kontext 15 (2), s. 46, København, München 1987.
- Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: Redaktion af: Blaise ikke på Pascal. Data Humana 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.
- Jakobsen, L.F.: Die Kategorie der Satzglieder als Tertium Comparationis. Studien zur kontrastiven Linguistik und literarischen Übersetzung. Europäische Hochschulschriften, Reihe XXI, Vol. 76, Andrzej Katny (ed.), s. 47-65, Frankfurt am Main, BRD 1989.
- Jørgensen, S.: Sing, Komische Muse in freier, irrenden Tönen... Zur Museninvokation im 18. Jahrhundert. Idee, Gestalt, Geschichte. Fs Klaus von See, Gerd Wolfgang Weber, s. 13, Odense 1988.
- Larsen, N.: Die Vokalgrapheme in den frühmittel-niederländischen Statuten des Genter Leprosoriums (1236). Liber Amicorum Prof. dr. Kåre Langvik-Johannessen, Karel Porteman, Kurt Erich Schöndorf (red.), s. 45-53, Leuven, Belgien 1989.
- Nielsen, B.S.: Tyske forfattere på flugt for Hitler. Tysk. Et sprog – Fire stater – Fire kulturer? Text und Kontext, Sonderreihe 27, Sven-Aage Jørgensen (red.), s. 87-109, København, München 1989.
- : Tyske forfattere på flugt for Hitler. Københavns Universitets Almanak 1990, s. 141-67, København 1989.
- Winge, V.: Zum Gebrauch des Niederdeutschen in Dänemark im Mittelalter. Zeitschrift für deutsche Philologie Beiheft 5: Niederdeutsch in Skand. II, s. 106-15, Berlin, Bielefeld, München 1989.
- Winge, V.: Da Vimmelskafet hed Tyskemannegaden. Tysk. Et sprog – Fire stater – Fire kulturer?

3. Romansk Institut

Romansk Institut har i de senere år både i sin undervisning og i sin forskning mærket virkningerne af de store nedskæringer, der har været inden for humaniora. Forskningsmæssigt kan det især spores gennem en stærk afgang af forskere inden for feltet fransk grammatik og lingvistik.

Det er instituttets stadige bestræbelse at afbøde de uheldige virkninger af dette tab inden for et område, der tidligere var fagets flagskib. Samtidigt går arbejdet også ud på i denne situation at udbygge aktiviteterne på andre felter, hvor vi traditionelt har haft en mere begrænset indsats. Generelt kan man sige, at omstillingen fra det snævert filologiske til en bred orientering i sprog, kultur og aktuelle samfundsforhold er gennemført på institutniveau. Det vil fortsat være instituttets fornemste opgave i respekt for den faglige identitet at udvikle sådanne nye forskningsfelter, som samfundet i almindelighed og vore kandidater i særdeleshed vil kunne drage nytte af.

Den følgende oversigt over igangværende projekter på instituttet falder i tre hovedafsnit, centeret om den sproglige, den litterære og den historisk-samfundsmæssige dimension, der generelt definerer vort forskningsfelt.

En betydelig del af vor lingvistiske forskning udfolder sig i et kontrastivt perspektiv, altså med direkte sammenligning mellem dansk og det studerede sprog. Det gælder således en undersøgelse omkring tolv semantiske felter, eksempelvis »advare«, »i hvert fald«, »stor«, hvor forholdene mellem fransk og dansk belyses (Gettrup). To specialanalyser forberedes vedrørende spørgebisætninger på fransk og dansk (Merad) og anførende sætninger på de to sprog (Marchetti). Derudover arbejdes der på systematisk at fremstille centrale problemtyper ved oversættelse fra fransk til dansk (Schnack). Endelig skal det i forbindelse med

instituttets forskning i semantiske problemer nævnes, at en stor afhandling om det spanske verbums semantiske potentiel og de dermed forbundne syntaktiske konstruktionsmuligheder er under udarbejdelse (Schack Rasmussen). Sideløbende med dette projekt undersøger samme forsker klicheer og faste vendinger i moderne spansk med henblik på at indkredse metaforbrugens funktioner.

Den franske ortografis struktur undersøges på et tidspunkt, hvor netop dette problem er til offentlig debat i Frankrig (Kongsdal), og et for instituttet uopdyrket område, forskerbiografien, bliver nu taget op i en bog om en af fagets historiske grundpiller, Kr. Sandfeld (Skytte). Samme forsker arbejder med den italienske grammatiktradition med henblik på en dybere forståelse af dagens grammatikopfattelse, primært i Italien. Et punktarbejde i italiensk grammatik behandler flertalsdannelser på -a (Ibsen).

Af mere omfattende art er et projekt, der sigter på at indkredse fænomenet 'gentagelse's funktion og status i forskellige sprog og på forskellige sproglige planer (Hjordt-Vetlesen).

Sprogpædagogikken har spillet en stigende rolle i instituttets forskning gennem det sidste årti. Et spansk begynder-system, der allerede har vundet udbredelse, bearbejdes nu videre med henblik på udnyttelse i interaktiv video-teknik med stregkodelæsning. Til dette arbejde knytter sig også en ledsagende bog (Dam Jensen og Vinther), ligesom et sideløbende projekt arbejder på at formulere en egentlig video-pædagogik i fremmedsprogsundervisning (Dam Jensen). EDB-baseret undervisningsmateriale er der også tale om i et projekt, der sigter mod at opøve lytteforståelse og ortografiske færdigheder hos franskstuderende (Noer). Endelig kan det i denne sammenhæng nævnes, at der arbejdes med udnyttelse af almindelig TV-programmer i sprogundervisningen, hvilket bl.a. indebærer analyser af franske og danske TV-avisudsendelser (Durousseau).

Syntaksstudier af mere sammenfattende art er fortsat repræsenteret i instituttets forskningsprogram. Det gælder således en stor afhandling om modus i spanske kompletivætninger (P. Rasmussen) og et større arbejde om aspekt i moderne portugisisk, der også anlægger et sammenlignende synspunkt i forhold til dansk (Lohse).

Tekststudgivelser er der gammel tradition for ved instituttet, og der er fremdeles flere projekter inden for dette felt. I samarbejde med både italienske og franske forskere forberedes en kritisk udgave om Geoffroy d'Auxerre (Lange), ligesom både franske sange fra middelalder og tidlig renaissance og fransk profant teater figurerer i listen over udgivelsesprojekter og litteraturhistoriske undersøgelser (Hendrup).

Endelig bør det nævnes som en karakteristisk side af vor 'brugerorienterede' forskning, at leksikografi fortsat er et aktivt forskningsfelt på instituttet. Det gælder

tre medarbejders deltagelse i det store dansk-franske ordbogsprojekt, der gennemføres i samarbejde med Handelshøjskolen i København, og det gælder også arbejdet med den Portugisisk-danske Database, der vil få til huse på instituttet (Lohse).

Det kan således afslutningsvis konstateres, at den sproglige forskning ved instituttet fortsat er alsidig og levende på trods af en faretruende ensidig afgang af medarbejdere, der netop arbejdede inden for dette felt. Det skal dog ikke skjules, at det på blot lidt længere sigt vil være aldeles nødvendigt at udvide staben med henblik på især nyere fransk syntaks.

Litteraturkritiske problemstillinger og den litterære historie har deres naturlige plads i billedet af instituttets forskningsaktiviteter. En afhandling om tidsoplevelsen hos Proust ser dennes hovedværk og dets indre sammenhæng i den kunstneriske genskaben af fortidig oplevelse (Soelberg). Et andet projekt af samme forsker undersøger den fortællekniske sammenhæng i en Balzac-fortælling. Et projekt arbejder med de kvindelige mediationsfigurer i fransk roman, teater og maleri (Laffitte), ligesom der pågår en undersøgelse af myter i argentinsk kvindelitteratur (Vinther). I skæringen mellem litterær kritik og historie ligger et projekt om den italienske forfatter Italo Calvino og hans læsning af det store renaissance-epos, Orlando Furioso (Waage Petersen).

Af mere litteraturhistorisk orienterede arbejder kan nævnes to om barokperioden, der dels ser på barokbegrebet som sådan, dels forholder sig til henholdsvis Don Juan-figuren (Laffitte) og Corneilles 'L'Illusion Comique' (J. Pedersen). Det attende århundrede er bl.a. repræsenteret ved undersøgelser af den nye forfatterbevidsthed i den tidlige oplysningstid og af den opbyggelige rejselitteratur (Grevlund). I begge tilfælde rejses spørgsmålet om kundskabsformidling i litteratur og kunst. Fra samme periode arbejdes på en artikel om frihedsbegrebet i Montesquieus roman 'Lettres Persanes' (J. Pedersen), og endvidere er en medarbejder engageret i to store litteraturhistoriske projekter, nemlig Gyldendals Verdenslitteraturhistorie og det franske 'Dictionnaire des Œuvres des littérateurs de langue française' (H. P. Lund). Endelig arbejdes der på en analyse af italiensk litteratur i 80'erne (Waage Petersen).

Overgangen fra de 'rent' litteraturhistoriske arbejder til projekter, der er mere generelt anlagte og går over i det kulturhistoriske, er glidende. Det kan f.eks. ses i to projekter, der beskæftiger sig med middelalderen. Et arbejde om afhandlinger fra det 12. århundrede over talsymbolikken (Lange) og en undersøgelse af fransk-skandinaviske kulturforbindelser i middelalderen (Kjær) er udtryk herfor. Det samme gælder arbejder om den rumænske digter Eminescu og hans forbindelse til Wagner (Lozovan) og om Torquato Tasso og musikken (Ibsen). Yderligere to projekter skal nævnes fra denne gruppe, nemlig en undersøgelse af

den arabiske indflydelse på spansk litteratur frem til renæssancen (Alegre) og endelig en afhandling i anledning af 200 året for Estrela-Basilikaens indvielse i Lissabon (Vasconcelos).

Et andet historisk jubilæum har i nogen grad været med til at præge aktiviteterne inden for historie og samfundsforhold. Det drejer sig om Den franske Revolutions 200 års jubilæum, der har aflødt en del artikler, foredrag og konsulentvirksomhed fra flere sider.

Bortset fra sådanne udnyttelser af det lejlighedsvist aktuelle i offentlig sammenhæng kan man konstatere, at projekterne inden for feltet historie og samfundsforhold fordeler sig overordentlig bredt, som de følgende eksempler viser.

Et arbejde er under forberedelse om minoritetsproblemer i Bretagne (Noer). Dette arbejde sigter bl.a. på den obligatoriske undervisning i moderne franske samfundsforhold. Mere generelt anlagt er en metodiklærebog for den nævnte undervisning (Kryssing-Berg og Clipet). Den italienske politisk-filosofiske historie fra midten af forrige århundrede til i dag udgør et tilsvarende felt, hvor der er stort behov for sammenfattende fremstillinger. Et arbejde her nærmer sig afslutningen (G. Sørensen), ligesom samme forsker igennem flere år har arbejdet med den grundlæggende politiske tænker Antonio Gramsci. I samme forbindelse skal nævnes, at andet bind af et lærebogsprojekt om Spanien i det 20. århundrede nærmer sig afslutningen (Grubbe).

Samtidshistorisk er også en undersøgelse af selvstyreprocessen i Castilla y León (Alegre og Pallares), og et arbejde, der beskæftiger sig med den moderniseringsproces, der er begyndt i Spanien efter Francos død (Grubbe), mens det bagudrettede perspektiv dominerer i projekter om inkvisition og censur af litterære værker i det 16. århundredes Spanien (Alegre) og i en redegørelse for, hvad Rigsarkivet rummer af materiale om de dansk-portugisiske forbindelser til forskellige tider (Vasconcelos).

Igennem 25 år har skiftende medarbejdere ved instituttet været kraftigt engageret i redaktionen af vort internationale, fællesromanske tidsskrift, 'Revue Romane', der i dag betragtes som nordisk romanistik's vindue mod den internationale romanske forskning. Det er her, vi præsenterer en del af vor egen produktion, og det er ikke mindst her, vi ofte får en første kontakt med kolleger udefra, i takt med at tidsskriftet er blevet et eftertragtet forum for såvel lingvistisk som litterær forskning inden for Romaniaområdet.

Udover *Revue Romane* har instituttet en international skriftserie, 'Etudes Romanes', der rummer monografier og tematisk orienterede samlinger af artikler. De fleste af de sidste femten års danske disputatser inden for vort felt er udkommet i denne serie.

Men det gælder som før nævnt også, at vor forskning står i en frugtbar vekselvirkning med vor under-

visning, og det giver sig i denne forbindelse udtryk i yderligere to skriftserier, vore RIDS, en mindre prætentios serie, hvor man kan fremlægge foreløbige resultater til faglig debat, men hvor vi også undertiden optager bidrag fra nylige kandidater i form af bearbejdelser af deres specialeafhandlinger. Endelig må nævnes vor læremiddelserie, der udover at skabe undervisningsmateriale til de studerende til kostpris er en vej til at bygge bro mellem undervisning og forskning.

Det samme sigte har instituttets Franske Dokumentationscenter, der nu i nogle år har fungeret, primært som materialegrundlag under en del af vor undervisning i moderne franske samfundsforhold, men også som et naturligt udgangspunkt for vor opbygning af forskningskompetence inden for dette relativt nye felt i vore forskningsforpligtelser.

Tradition og fornyelse har i nogle år været nøgleord i instituttets forskningsstrategi. Det indebærer, at vi føler en stærk forpligtelse til at fastholde vor traditionelle forskningsidentitet, taget vi systematisk udvider felterne og orienterer os mod nye mål, ikke mindst områder som samtidshistorie, samfundsforhold i bred forstand og problemer knyttet til begreber som national selvforståelse og kulturel identitet. Vores indsats i så henseende, vore forsøg på at fastlægge en strategi og skabe gunstige rammer om fællesprojekter samler sig især i vore postgraduate seminarer, de såkaldte PS'er, der i praktisk taget alle semestre de sidste femten år har fungeret som det sted, hvor man kunne fremlægge nye tanker, diskutere egen og andres produktion og vedligeholde et levende forskningsmiljø, som det på grund af instituttets størrelse og vore sammensatte undervisningsopgaver ellers kunne være vanskeligt at bevare.

Et institut af vor art lever i udpræget grad i et slags spændingsfelt mellem på den ene side det internationale forskningsmiljø og på den anden side den hjemlige kulturelle offentlighed. Forstået på den måde, at den samlede forskningsaktivitet kan siges at ligge inden for disse to poler med et kernefelt samlet om de problemer, der kan afledes af vore undervisningsforpligtelser.

Vor internationale kontaktflade har i de senere år været i en markant vækst. Det vil være helt uoverkommeligt i detaljer at redegøre for den enkelte medarbejders forskningsmæssige kontakter til udenlandske kolleger og institutioner, men eksempelvis har Vibeke Grubbe og Gunver Skytte siddet i bedømmelsesudvalg ved svenske universiteter, Gunver Skytte og John Pedersen har været officielle opponenter ved disputatshandlinger i henholdsvis Uppsala og Oslo, Alegre har holdt gæsteforelæsning i Salamanca og Hans Peter Lund ved Ecole Normale Supérieure i St Cloud, ligesom en række kongresindlæg og foredrag har været givet rundt om i verden, f.eks. Thora Vinther i Glasgow, Hans Boll Johansen i Stuttgart, Poul Rasmussen i Sevilla og Merete Grevlund i Hedemora i Sverige. Eva

Dam Jensen har været på udvekslingsrejse i Louvain som led i et Erasmusprogram. Værdien af disse og mange andre kontakter kan ikke fremhæves kraftigt nok; en betragtelig del af inspirationen til det daglige forskningsarbejde kommer fra sådanne kontakter med fremmede faglige miljøer.

Heroverfor står, hvad man kunne kalde den afledte virkning af vor forskning i det hjemlige kulturmiljø i bred forstand. Også her ville det være uoverkommeligt at gennemgå i detaljer, hvad den enkelte bidrager med; men det drejer sig om en varieret og ikke altid lige synlig formidlingsindsats mellem vor egen og de romanskprogede kulturer. Det sker bl.a. gennem en udstrakt foredragsvirksomhed ved faglige foreningers efteruddannelseskurser, på Folkeuniversitetet, i oplysningsforbund osv. Også oversættelser, radio- og TV-udsendelser, anmelder- og skribentvirksomhed i dagspresse og tidsskrifter hører med i billedet, hvis man vil danne sig et indtryk af vort instituts placering i det hjemlige kulturliv.

Alle disse kulturformidlende aktiviteter hører i høj grad med i den forestilling, vi har om vore faglige forpligtelser. Men hovedopgaven vil naturligvis fortsat for den enkelte medarbejder være en kandidatundervisning, der hviler på stadig og aktiv forskningsindsats. Instituttets opgave, mere generelt, kan ses som en bestræbelse på at skabe frugtbare rammer, gerne fælles for flere projekter, om vores forskning. Sådanne »grupperinger« af individuelle projekter tegner sig som en af de kommende års centrale opgaver.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 35 (heraf 1 på orlov og 2 udlånt).
Professor: Dr.phil. John Pedersen.

Lektorer: Dr. José M. Alegre-Peyron, dr.phil. Hans Boll-Johansen, lic. Isabelle Drousseau, cand.mag. Merete Gerlach-Nielsen (orlov), cand.mag. Harald Gettrup, Merete Grevlund docteur de l'Université de Paris, cand.phil. Vibeke Grubbe, cand.phil. Svend Hendrup, mag.art. Ole Hjørdt-Vetlesen, mag.art. Hugo Ibsen, cand.phil. Eva Dam Jensen, cand.mag. Jonna Kjær, cand.mag. Oleg Koefoed, lic. Ginette Kryssing-Berg, lic. Maryse Laffitte, cand.mag. Hanne Lange, lic. Eugeniu Lozovan, dr.phil. Hans Peter Lund, cand.mag. Jules Lund, cand.phil. John K. Madsen, cand.mag. François Marchetti, cand.mag. Ghani Merad, cand.mag. Annie Noer, dr. Berta Pallares, mag.art. Lene Waage Petersen, cand.phil. Poul Rasmussen, dr.phil. Gunver Skytte Schmidt, dr.phil. Arne Schnack, cand.mag. Nils Soelberg, lic. Luis Vasconcelos, cand.phil. Thora Vinther.

Seniorstipendiater: Ph.d. Lone Schack Rasmussen, ph.d. Gert Sørensen.

Kandidatstipendiat: cand.mag. Birger Lohse.

Ekstern lektor: Peter Rohde Jensen.

Undervisningsassistenter: Françoise Andersen, Karin Andersson, Roberto Brunicardi, Poul Fangel, Maria

Giacobbe, Aase Gudnason, Jan Gustafsson, Gudrun Hartvigson, Marianne Havsteen, Anne Jespersen, Carsten Juhl, Iben Jørgensen, Patrick Lavaud, Anne Loddegaard, Carla Juul Madsen, Maryse Mikkelsen, Christian Ottesen, Hanne Thygesen, Lene Waagstein.

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Overassistenter: Bitten Brandt, Hanna Laulund.

Assisterter: Elsebeth Bolwig, Else Skydsgaard, Annick Wewer.

Vikarer for Agnete Langkjær (orlov): Anita Hilbert, Birgit Matz.

Specialer (hovedfag, fransk):

Av Kak, Katrin: Fransk middelalderlitteratur på Færøerne. Emunds Rema og Runsivalstrid.

Fitzner, Jutta: Kvinder og idræt i Frankrig.

Henriksen, Winnie: Masculin du féminin? Études des genres prenant son point de départ aux noms se terminant en (-e).

Jørgensen, Lisbeth Breindahl: Sprogundervisning eller kulturformidling? Om den kulturelle kompetences placering og funktion i fremmedsprogsundervisningen.

Kaspersen, Jette: Une approche de la pensée Lecleziennne. Le rêve dans la réalité.

Kertesz, Hanne: Udviklingen i fransksproget tunesisk litteratur – Med en historisk, politisk og sociologisk baggrund for dens udbredelse.

Kristensen, Anna Elisabeth: Kulturelle udtryksformer. Les Beurs i det franske samfund.

Rasmussen, Birgitte Skovby: En analyse af Albert Camus' La Chute.

Schmidt, Charlotte Benedicte: Landbokvindens rolle i det franske familiebrug i det 20. århundrede.

Strømgren, Anne Birgit: La mise en scène autobiographique de Stendhal.

Woll, Lisbeth Aggerbeck: En udlægning af livssynet hos Samuel Beckett – På baggrund af en analyse af det absurde i 'En Attendant Godot' og set i et eksistensfilosofisk perspektiv.

Zarling, Maria Sabine: Aspektets rolle på moderne fransk belyst ud fra to nyere modeller.

Jensen, Marianne: Kampen om seerne – Det nye franske TV-landskab.

Speciale (hovedfag, portugisisk):

Jordal, Ida Barbara Hartmann: De symmetriske verber i portugisisk.

Specialer (hovedfag, spansk):

Becerra Bascunan, Silvia Susana: Diccionario de los casos en el español de Chile.

Hansen, Inge Birgit Thisted: Indlæring af fremmedsprog. Spørgsmålet om, hvordan udvikling af fremmedsprogslevers intersprog kan finde sted belyses

- ved eksempler fra to samtaler mellem elever i 1. og 2. G og en jævnaldrende spanier.
- Jørgensen, Iben Benedikte Hvidbjerg: *Borgerstanden i Kastilien i det 16. årh.*
- Pedersen, Bolette Sandford: *Datamatisk syntaksanalyse af spansk. Med særligt henblik på konstruktioner med infinitiv som objekt og prædikat.*
- Speciale (hovedfag, latinamerikansk):*
- Mogens, Jan: *Nogle aspekter af det spanske talesprog i Peru.*
- Publikationer:*
- Agostiniani, L., Hjordt-Vetlesen, O.: *Lessico etrusco cronologico e topografico dai materiali del The-saurus Linguae Etruscae.* Firenze, Italien 1988, 34+219 s.
- Alegre, J.M., Pallares, M.B.: *Espana Hoy: Autonomias. Galicia.* Københavns Universitet 1989, 400 s.
- Boll-Johansen, H.: *Introduction. L'Identité française. Colloque à l'université de Copenhague le 20 et 21 novembre 1987.* Hans Boll-Johansen (red.), s. 6-11, København 1989.
- : *Indledning. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik.* Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 9-14, Københavns Universitet 1989.
- : *Romantik og nationalisme. Relationerne mellem individ og stat i det 19. og 20. århundrede. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik.* Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 219-49, Københavns Universitet 1989.
- Durousseau, L.: *L'inconscient, la soupe familiale.* *Agalma* 6, s. 14-15, 1989.
- : *La maison du fada.* *Tous Azimuts* 30, s. 26-29, København 1989.
- Gettrup, H.: *A marquant la caractéristique. Le Problème de l'Article.* *Etudes Romanes de l'Université de Copenhague* 31, s. 14, Københavns Universitet 1988.
- Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: *Redaktion af: Blaise ikke på Pascal.* *Data Humana* 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.
- Hendrup, S., Christoffersen, P.W.: *Høviske sange fra Thott-Chansonier (Kgl. Bibl. ms Thott 291-8°) og Populære sange fra 1400-tallet (Bibl. Nat., Paris, ms fr. 9346).* 13 tekster: Tekstudgivelser og oversættelser (Koncertprogram). København 1989, 8 s.
- , Christoffersen, P.W.: *Tre populære franske sange fra det 15. årh. (Bayeux Chansonier, Bibl. Nat., Paris, ms fr. 9346).* Særtryk prof. H. Glahn 70, 29.5.1989, Tekstudgivelser og oversættelser. København 1989, 16 s.
- , Christoffersen, P.W.: *Gamle franske sange fra Thott-Chansonier (ms Thott 291-8°, Kgl. Bibliotek, Kbh.). 7 chansons og rondeaux: Tekstudg., overs. og recitation på gammelfransk.* *Koncert, Danmarks Radio II, 10.7.1989.* København 1989, 1 time.
- , Christoffersen, P.W.: *Gamle franske sange fra Thott-Chansonier (ms Thott 291-8°, Kgl. Bibliotek, Kbh.). 7 chansons og rondeaux: Tekstudg., overs. og recitation på gammelfransk.* *Koncert, Danmarks Radio II, 24.7.1989.* København 1989, 1 time.
- : *Anmeldelse af: J. Koopmans & P. Verhuyck: Sermons joyeux et traunderie.* Amsterdam 1987, 255 p. *Revue Romane* 24 (1), s. 144-47, København 1989.
- Hjordt-Vetlesen, O.: *Systematic non-repetition, paradigmatic and syntagmatic – a linguistic universal.* *Papers from the eighth Scandinavian conference of linguistics, København 1985.* Ole Tøgeby (red.), s. 416-25, Københavns Universitet 1985.
- : *Bestemmelse af tidspunktet for dansk /r/ til /R/ ved en lydstatistisk metode, med anvendelse af edb.* *Papers from the eighth Scandinavian conference of linguistics, København 1985.* Ole Tøgeby (red.), s. 127-38, Københavns Universitet 1985.
- Jensen, O.K.: *Marguerite Yourcenar.* *PAN* 1, s. 28-29, København 1989.
- : *Ortografi og udtale på fransk.* *Tous Azimuts* 28, s. 35-41, København 1988.
- Kjær, J.: *Anmeldelse af: Glyn S. Burgess: The 'lais' of Marie de France. Text and Context.* Manchester Univ. Press, 1987. *Revue Romane* 24 (1), s. 142-44, København 1989.
- : *Kærligheden i den høviske kultur. Kvindebilleder.* Eva, Maria og andre kvindemotiver i Middelalderen, Karin Kryger, Louise Lillie, Søren Kaspersen (red.), s. 139-48, København 1989.
- Køfoed, O.: *Noget om oversættelsesteori.* Københavns Universitet 1989, 83 s.
- Kryssing-Berg, G.: *Les droits de la femme et la Révolution, Olympe de Gouges et l'échafaud.* *RIDS* 121, s. 1-33, Københavns Universitet 1989.
- Landschultz, K.: *Rekursion.* *Blaise ikke på Pascal.* Heilesen, Jansen, Landschultz, Ohlsson, Olsen, Prebensen, Thrane, Ørum (red.), s. X, 1-7, Københavns Universitet 1989.
- : *Løkker.* *Blaise ikke på Pascal.* Heilesen, Jansen, Landschultz, Ohlsson, Olsen, Prebensen, Thrane, Ørum (red.), s. IX, 1-9, Københavns Universitet 1989.
- : *Betingelser.* *Blaise ikke på Pascal.* Heilesen, Jansen, Landschultz, Ohlsson, Olsen, Prebensen, Thrane, Ørum (red.), s. VIII, 1-9, Københavns Universitet 1989.
- Lange, H.: *Traité du XIIe siècle sur la symbolique des nombres et des choses, bind 4: Odon de Morimond, "Analetica numerorum et rerum" (II): "De sacramentis dualitatis".* *Cahiers de l'Institut du moyen âge grec et latin* 58, s. XXII-322, Københavns Universitet 1989.

- Lohse, B.J.: Claudia T. G. de Lemos: "Ser" and "estar" in Brazilian Portuguese: With Particular Reference to Child Language Acquisition. Gunter Narr, Tübingen, 1987. 168 p. *Revue Romane* 24 (1), s. 140-41, København 1989.
- Lund, H.P.: Anmeldelse af Paul Bénichou: Les Mages romantiques. *Revue Romane* 24 (1), s. 147-49, København 1989.
- : Images de l'art chez Villiers de L'Isle-Adam. *Revue d'Historie Littéraire de la France* 4, s. 661-73, Paris 1989.
- : Anmeldelse af Pierre-Marc de Biasi: Gustave Flaubert: Carnets de travail, og A. Herschberg-Pierrot: Le dictionnaire des idées reçues de Flaubert. *Revue Romane* 24 (2), s. 318-21, København 1989.
- : Romantik og realisme i Frankrig med særligt henblik på Balzac. *Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik*, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 117-38, Københavns Universitet 1989.
- : *Revue Romane. Romanische Forschungen* 100 (1-3), s. 258-60, Frankfurt am Main, BRD 1988.
- Marchetti, F.: Petite chronique du Zoo de Copenhague, 1899. *Forum* 11, s. 6-8, Paris 1989.
- : Les quais de la Seine au tournant du siècle. *Forum* 12, s. 31-33, Paris 1989.
- : Etranges vélocipèdes. *Forum* 13, s. 2-4, Paris 1989.
- : Le bateau sous la mer. *Forum* 14, s. 2-5, Paris 1989.
- Pallares, M.B.: Anmeldelse af: Tirso de Molina. Diálogos teológicos y otros versos diseminados. Edition Reichenberger 1988 af Luis Vázquez. *Revue Romane* 24 (2), s. 324-28, København 1989.
- : Udgivelse af: Las ataduras af Carmen Martin Gaité. København 1989, 90 s.
- Pedersen, J.: Pour étudier la Révolution. Københavns Universitet 1989, 92 s.
- : Nej, Sire, det er en revolution. *Forskning & Samfund* 15 (2), s. 18-20, København 1989.
- : Humanisterne og samfundet. *Berlingske Tidende* 15.3 .89, kronik, København 1989.
- : Brynja Svane: Le Monde d'E. Sue. *Revue Romane* 24 (2), s. 305-308, København 1989.
- Rasmussen, P.: Algunas construcciones pasivas con infinitivo. Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark, Michael Herslund, Hanne Korzen, Ghani Merad, John Pedersen (red.), s. 13, København 1988.
- Soelberg, N.: Pour une poétique du plus-que-parfait. – A propos des nouvelles de Christine Arnothy. *Revue Romane* 24 (2), s. 273-94, København 1989.
- : Anm. af: Ralph Sarkonak: Claude Simon. Les carrefours du texte. Toronto 1986. *Revue Romane* 24 (2), s. 321-24, København 1989.

- Vinther, T.: Encuentros. *Sproglæreren* 4, s. 10-12, København 1989.
- : Encuentros Interactivo. *Sproglæreren* 5, s. 18-20, København 1989.
- : Interaktiv video med stregkodelæser. *Sproglæreren* 7, s. 12-13, København 1989.
- : Barbarie y civilización en "Martín Fierro". *Actas de las jornadas internacionales Domingo Faustino Sarmiento*, Angela di Tullio et al., s. 229-49, Neuquén, Argentina 1989.
- : Anmeldelser af mexikansk litteratur. *Bogens Verden* 4, s. 318-21, København 1989.

John Pedersen

4. Institut for Slavistik og Øststatsforskning

Historie:

Studiet af de slaviske sprog og kulturer indførtes ved Københavns Universitet i 1859, da det første docentur i slaviske sprog blev oprettet. Slavisk Institut blev dannet i 1955, og havde fra 1958 lokaler i Bispeterovanket. I 1971 flyttede instituttet til Østervoldkomplekset og derfra i 1978 til de nuværende lokaler på KUA. 1. januar 1989 ændrede instituttet navn til Institut for Slavistik og Øststatsforskning.

Forskningsvirksomhed:

Institut for Slavistik og Øststatsforskning har i løbet af de seneste år mistet samtlige 3 professorater, som instituttet rådede over i begyndelsen af 1980'erne, samt adskillige lektorstillinger. Særlig alvorlig har situationen været inden for hovedsproget russisk, hvor instituttet i begyndelsen af 1987 mistede sin sidste heltidsansatte lektor med lingvistisk speciale.

Instituttets forskning falder i hovedsagen inden for fagets tre traditionelle hovedgrene: lingvistik, litteratur og historie/samfundsfag.

Undersøgelsen over differensformernes udvikling inden for de slaviske sprogs kasussystemer for de syd-slaviske sprogs vedkommende (oldbulgarsk, bulgarsk, makedonsk, serbokroatisk og slovensk) er afsluttet. Forsat arbejde med udforskningen af forholdene i de øvrige slaviske sprog (Rolf H. Christensen).

I forlængelse af tidligere studier over slaviske verbalsystemer arbejdes med historisk futurum i polsk sammenlignet med andre slaviske sprog (Kristine Heltberg).

Færdiggørelse af oversigten over typologiske og andre væsentlige forskelle mellem de moderne slaviske sprog (Jens Skov-Larsen).

Fortsatte studier over det 16. årh.s ændringer i det polske sprogsystem. Formålet er at belyse det polske

sprogs pludselige rigdom og blomstring i renessancen (Kristine Heltberg).

Færdiggørelse af manuskriptet »Coherence Theory. The Case of Russian«, som er indleveret til Det humanistiske Fakultet til bedømmelse for den filosofiske doktorgrad. Arbejdet består i en strukturel-semantic beskrivelse af forskellige typer formelle kohærensmarkører i russisk og er således af tekstlingvistisk art (Jens Nørgård-Sørensen, medforfatter: lektor Per Durst-Andersen, HHK).

Udarbejdelse af en russisk syntaks til brug for studerende på universitetet og på handelshøjskoler (Jens Nørgård-Sørensen).

Fortsat arbejde med en morfologisk beskrivelse af det tjekiske sprog med udgangspunkt i en opdeling i basistemfer og andre allomorfer (Jens Skov-Larsen).

Inden for moderne russisk litteratur har et igangværende projekt titlen »Den litterære proces i Sovjet i 1980-erne«. Projektet, hvori deltager medarbejdere ved instituttet sammen med andre danske og nordiske slavister, vil skaffe indblik i omfanget og karakteren af vekselvirkning mellem den litterære proces og den samfundsmæssige omkalfatring under perestrojka. Der sigtes mod en samlet publikation af arbejdsresultater i sommeren 1990 og drøftelser på efterfølgende Nordiske Slavistikongres i Lund samme år (Eigil Steffensen).

Fortsat arbejde med en polsk litteraturhistorie fra den ældste periode og til 1980 (Kristine Heltberg).

Indsamling af materiale til tredje bind af »Litteraturen i Jugoslavien«, som vil belyse udviklingen i serbisk og kroatisk litteratur i perioden 1945-1990 (Per Jacobsen).

Videreførelse af projektet »Den russiske avantgardes æstetik i 1920-erne«. Sigtet med projektet er en udforskning af interaktionen mellem parallelle udviklingsforløb inden for det litteraturteoretiske, kunstteoretiske og kulturfilosofiske felt (Alex Fryszman).

Med udgangspunkt i den netop publicerede bog »Stalin's Special Departments« fortsættes studierne i Stalins hemmelige magtapparat og dets placering og funktion i det sovjetiske kommunikationssystem. Et manuskript om forholdet mellem Stalins hemmelige kancelli og Kominterns centrale administration er under udarbejdelse med henblik på IV World Congress for Soviet and East European Studies. Desuden forbedres en mere generel og teoretiserende analyse af stalinismen som kommunikationssystem (Niels Erik Rosenfeldt).

En analyse af sovjetsamfundets udvikling under Mikhail Gorbatjov er netop blevet færdiggjort med hovedvægten på den økonomiske og politiske perestrojka. Studier i Sovjetunionens nationalitetsproblemer er under forberedelse (Niels Erik Rosenfeldt).

Studier i aktuel sovjetisk udenrigs- og sikkerhedspolitik er under forberedelse, til dels i sammenhæng med

forfatterens medlemskab af Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg, SNU (Niels Erik Rosenfeldt).

På grundlag af utrykt materiale fra sovjetiske arkiver gennemføres en strukturel analyse af Ruslands politik over for de skandinaviske stater 1721-1780 (Hans Bagger).

En analytisk oversigt over vestligsprogede informationsmidler vedrørende Sovjetunionen og Østeuropa er netop blevet afsluttet. Publiceres i bogen »Nøglen til Østeuropa« (Hans Bagger sammen med E. A. Andersen og K. B. Hansen).

Et manuskript til bogen »Opbrud i Øst« om periodisering og regionalisering i Østeuropa er blevet afsluttet (Hans Bagger).

Med udgangspunkt i et studieophold i Polen fortsættes udforskningen af den polske intelligentsias politiske virke efter 1945. Analysen af intelligentsiaens skiftende strategier over for den politiske magt kombineres med en undersøgelse af gruppens selvforståelse på baggrund af den sociale og politiske krise i landet. Perioden 1970-80 er også blevet behandlet i essayet »Historien som oppositionens rådgiver«, der blev publiceret i 1989 (Bronislaw Swiderski).

Et manuskript om »Polske kulturstrategier 1970-1980« er blevet afsluttet. Det vil sammen med bidrag fra polske og svenske slavister blive publiceret i en bog om »den uafhængige kultur i Polen«, som udgives i samarbejde med Slaviska Institutionen, Stockholms Universitet (Bronislaw Swiderski).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver tre skrifterækker: »Studier«, »Materialer« og »Rapporter«. I disse rækker er i 1989 publiceret to bind i »Materialer«: Per Jacobsen: Litteraturen i Jugoslavien II. Serbisk litteratur 1770-1945, og »Opbrud i Øst«. Foredrag af en række af instituttets medarbejdere, februar-april 1989 – samt to bind i »Rapporter«: Tim Toftekar: Katyn aflæren og den polske eksilregering, og Niels Erik Rosenfeldt: Stalin's Special Departments A Comparative Analysis of Key Sources.

Redaktionsvirksomhed:

K. Heltberg, P. Jacobsen, N. E. Rosenfeldt og E. Steffensen er medlemmer af redaktionskomiteen for instituttets skrifterækker.

Hans Bagger er kasserer og medlem af bestyrelsen for Den danske historiske Forening og Historisk Tidsskrift.

Niels Erik Rosenfeldt er medlem af Editorial Advisory Committee, Nordic Journal of Soviet and East European Studies.

Jens Nørgård-Sørensen er medlem af redaktionen af »Svantevit«, Dansk Tidsskrift for Slavistik.

Bronislaw Swiderski er medlem af redaktionen af »Svantevit«, Dansk Tidsskrift for Slavistik.

Rejser:

Per Jacobsen har deltaget i konference i Brussels i maj 1989 om oprettelse af en Fælleseuropæisk Foundation for Østeuropastudier, arrangeret af EF-kommissionen.

Alex Fryszman har deltaget med foredrag i konferencen på Tartu Universitet (Estland), og på Louisiana.

Eigil Steffensen har holdt gæsteforelæsning ved Det sovjetiske Videnskabsakademis Institut for Verdenslitteratur i Moskva, samt ved Det sovjetiske Udenrigsministeriums Institut for internationale Relationer i november 1989.

Niels Erik Rosenfeldt har gennemført studierejser til Moskva samt de tre kaukasiske sovjetrepublikker Georgien, Armenien og Azerbajdzjan og har desuden holdt gæsteforelæsning på det danske Forsvarsakademii.

Bronislaw Swiderski har holdt gæsteforelæsninger på hhv. School of Slavonic and East European Studies, University of London og Sociologisk Institut, Warszawas Universitet og har været på studieophold i Tjekkioslovakiet og i Polen. Desuden har han deltaget i to seminarer om polske kulturstrategier i Stockholm.

Andet:

Kristine Heltberg er medlem af fakultetsrådet og dettes forskningsudvalg og indtil 1.5. tillige institutbestyrelser, efter denne dato medlem af institutbestyrelsen.

Niels Erik Rosenfeldt er medlem af styrelsen for Den nordiske Komite for Øststatsforskning og af det Danske sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Lektorer: Hans Bagger, Kristine Heltberg, Per Jacobsen, Niels Rosenfeldt, Jens Skov-Larsen, Eigil Steffensen.

Adjunkter: Rolf Christensen, Jens Nørgård-Sørensen. Seniorstipendiat: Bronislaw Swiderski.

Kandidatstipendiat: Alex Fryszman (til 30.9. 1989).

Sovjetisk gæstelektor: Galina Jegorova (fra 1.9. 1989).

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Aslaug Bryld, Rita Nærvig-Jensen, Birgitte Wasehuus.

Under jobtilbudsordningen: Helle Hind.

Speciale (hovedfag, bulgarsk):

Lassen, Grethe Holtmark: Bortfald af kasus i bulgarsk – En helhedsanalyse af nedbrydningen af de gamle kasusfunktioner, de moderne analytiske udtryk, der erstatter dem, og af kasusresterne.

Speciale (hovedfag, russisk):

Aeschlimann, Margit: Lev Sestovs religiøse univers –

en undersøgelse af Sestovs sene eksistentielle tænkning.

Speciale (hovedfag, tjekkisk):

Scheplern, Martina: Det moderne gennembrud i tjekkisk kunst.

Publikationer:

Halicz, E.: Die Rolle des gebildeten Offiziers im Europa des 18. Jahrhunderts. Die polnische Ritterakademie in den Jahren 1765-1794. Zeitschrift für Ostforschung 1, s. 13, Marburg/Lahn 1989.

–: Anmeldelse af: M. Tymowski, J. Kieniewicz, J. Holzer. Historia Polski. Zeitschrift für Ostforschung 1, s. 4, Marburg/Lahn 1989.

–: Russian Attitude towards the Conflict between Denmark and Germany. East European Quarterly 1, s. 8, Colorado University, USA 1989.

–: Konserwatyzm polski a niepodleglosc w XIX wieku. Zeszyty Historyczne 87, s. 4, Paris 1989.

–: Marian Tyrowicz: Jan Tyssowski i rewolucja 1846r. w Krakowie. Zeitschrift für Ostforschung 3, s. 460-61, Marburg/Lahn 1989.

Nørgård-Sørensen, J.: Kvpoproso o linejnoj organizacii predlozenija (na materiale russkogo, polskogo, bolgarskogo i nemeckogo jazykov). Studia gramatyczne VIII, s. 155-79, Warszawa 1987.

–: Redaktion af: Den russiske kirke i 1000-året. Århus 1988, 153 s.

–: Anmeldelse af: Binder, A. et al. (red.): Slavica Lubomiro Durovic Sexagenario Dedicata. Slavica Lundensia 10, Lund 1986. Svantevit 12 (2), s. 5-10, Århus 1988.

Rosenfeldt, N.E.: Moskva og det mesketiske mareridt. Forår i Moskva. Indtryk fra maj 1989. Udenrigspolitiske Skrifter nr. 78, Klaus Carsten Pedersen (red.), s. 88-91, København 1989.

–: The Historic Perspective. The Challenge of an Open World. Essays Dedicated to Niels Bohr, Niels Barfoed, Thomas Bredsdorff, Leif Christensen, Ove Nathan (eds), s. 189-93, København 1989.

–: Stalin's Special Departments. A Comparative Analysis of Key Sources. Københavns Universitets Institut for Slavistik og Øststatsforskning. Rapport 20. København 1989, 116 s.

Steffensen, E.: Om dansk litterær slavistik. En oversigt. Voprosy Literatury 5, s. 7-10, Moskva 1989.

–: Rock og relikvier. Kampen om den russiske identitet. Dansk udsyn 4-5, s. 225-33, Vejen 1989.

–: Sovjetlitteraturen og omstillingsprocessen. Opbrud i Øst, Per Jacobsen (red.), s. 65-71, København 1989.

Swiderski, B.: Historien som oppositionens rådgiver. Brugte historier. Ti essays om brug og misbrug af historien, Lotte Hedeager, Karen Schousboe (red.), s. 39-55, København 1989.

Per Jacobsen

5. Institut for Nygræsk og Balkanistik

Forskningsberetning:

1. Græsk kultur i Middelalderen

En del af instituttets forskning fokuserer på den græske middelalder, såvel den byzantinske lærdomstradition som den folkelige kultur, og begge dele på basis af byzantinske håndskrifter. Sysse Engberg foretager en kodikologisk, dvs. teknisk beskrivelse af de ca. 200 håndskrifter som rummer det græske gammeltestamentlige lektionar »Profetologion«. Hun har i den forbindelse haft forskningsophold i Rom og Thessaloniki. Desuden undersøger hun de byzantinske billedframstillinger af Dommedagsmotivet, og deres ikonografiske og symbolske sammenhæng med gammeltestamentlige tekster og med græske kirkefædre. Ole Smith udgiver de græske lærde kommentarer til Aeschylus fra byzantinske håndskrifter.

Den byzantinske folkelige litteratur studeres af Ole Smith, som er i færd med at udgive folkesprogsromanen »Achileiden« i dens tre forskellige versioner fra håndskrifter i Oxford, London og Napoli. Birgit Olsen udgiver »Theseiden«, den græske oversættelse af et digt af Boccaccio. Hun baserer udgaven på håndskrifter i Paris og Rom og har i den forbindelse opholdt sig to måneder i Rom.

2. Græsk kultur i moderne tid

Lars Nørgaard arbejder med græske folkeeventyr og er i færd med at udgive 24 eventyr indsamlet 1881-82 på Korfu af den danske filolog Jean Pio. Desuden fortsætter han studiet af Pio-Vikelas-Hahn arkivet. Sysse Engberg udgiver nogle hidtil ukendte breve skrevet af Nikos Kazantzakis. Den græske, folkelige musik i bykulturen i første halvdel af det 20. århundrede, de såkaldte »rebetika«, studeres af Lisbeth Torp Jensen, som forener studiet af musik, dans og tekst med en tværfaglig, sociologisk-folkloristisk analyse af de samfundsforhold under hvilke rebetika trivedes. Dette indebærer registrering af ca. 1500 fotografier til dokumentation af miljøet, samt udarbejdelse af registranter over musikere, ensembler og publiceret nodemateriale. Ole Smith udarbejder en registrant og diskografi til »rebetika« før 1940.

3. Grækenland og Danmark

Sophia Scopetëa studerer fortsat Søren Kierkegaards forhold til den antikke græske filosofi. Sysse Engberg har sammenstillet en bibliografi over græsk skønlitteratur oversat til dansk.

4. Det moderne Grækenlands historie

Ole Smith undersøger den politiske udvikling efter 2. Verdenskrig, herunder specielt partidannelser og folkelige bevægelser på venstrefløjen; han udarbejder

endvidere en bibliografi over den græske borgerkrig 1945-1949.

5. Balkansprogene

Jørn Qvonje fortsætter sit sammenlignende historisk-typologiske studium af græsk, albansk, makedonsk, bulgarsk og rumænsk, i forbindelse med de omliggende sprog, og er i færd med et større arbejde om udtryksmåderne for personalpronominal possessor. Der foreligger forstudier til et større arbejde »Albanske studier«, og til en genetisk-typologisk beskrivelse af den serbiske Gora-dialekt, baseret på et foreliggende feltmateriale. Et albansk-dansk glossar er færdiggjort.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver tidskriftet »EPSILON – Modern Greek and Balkan Studies«, som udkommer dels med ordinære numre, dels med supplementnumre. Sysse Engberg er redaktør for EPSILON og for serien »Nygræske Studier«. Ole Smith er medlem af redaktionen af »Classica et Mediaevalia«, samt af »Journal of the Hellenic Diaspora«, New York.

Rejser m.v.:

Ole Smith var på studieophold hele forårssemestret på Harvard University og holdt gæsteforelæsninger ved dette og flere andre universiteter. Sysse Engberg forhandlede udvekslingsaftaler under ERASMUS-programmet ved to kortere rejser til Grækenland.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6,1.

Lektorer: Sysse G. Engberg, Lars Nørgaard, Ole L. Smith.

Adjunkt, pr. 1.10. lektor: Jørn I. Qvonje.

Ekstern lektor: Sophia Scopetëa.

Seniorstipendiat: Lisbeth Torp Jensen.

Fondsstipendiat: Birgit Olsen.

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Elisabet Mortensen.

Specialer (hovedfag, nygræsk):

Al-Hababeh, Charlotte Eva Keck: Kvindeskildringer hos Kattina Papa – En analyse af temaer og symboler i udvalgte dele af hendes forfatterskab.

Enemark, Ida Birgit: W. Sponneck og den politiske udvikling i Grækenland 1863-1865.

Madsen, Bodil Højbjerg: »Kærlighedsskibet« – En analyse af Maro Douka's »I Ploti Poli«.

Speciale (hovedfag, balkanistik):

Thau-Knudsen, Erik: Kristian Sandfeld og Lingvistique Balkanique.

Publikationer:

Nørgaard, L.: Byzantine Romance – Some Remarks

- on the Coherence of Motives. *Classica et mediaevalia* 40, s. 271-94, København 1989.
- Qvonje, J.I.: Eine historisch-typologische Analyse der Konstruktion "ime motër/sestra mi/sora-mea". *Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung* 42, s. 339-48, Berlin, DDR 1989.
- : Lettisch "iz" – Bulgarisch "iz". *Linguistique balkanique* 32 (1), s. 31-37, Sofija, Bulgarien 1989.
- : Hjelpebog i albansk. INB-Læremidler 1, s. 1-176, Københavns Universitet 1989.
- Smith, O.L.: KKE Reactions to the Truman Doctrine. *Journal of Modern Hellenism* 5, s. 1-8, New York 1989.
- : Anmeldelse af Hagen Fleischer: Im Kreuzschatten der Mächte. Griechenland 1941-1944. Frankfurt

1986. *Journal of the Hellenic Diaspora* 14 (3,4), s. 124-26, New York 1988.
- Smith, O.L.: The Greek Communists 1941-1949. Review Article. *Epsilon. Modern Greek and Balkan Studies* 2, s. 77-101, København 1989.
- : Greek Scholars in Renaissance Italy. Aspects of their Role in the Dissemination of Classical Literature. *Epsilon. Modern Greek and Balkan Studies* 2, s. 45-54, København 1989.
- Torp, L.: The Dance Event and the Process of Transformation – A Case Study of the Anastenaria in Langadha, Greece. The "Dance Event": A Complex Cultural Phenomenon, Lisbet Torp, ICTM Study Group on Ethnochoreology, s. 74-80, København 1989.

Syssel G. Engberg

1. Indledning og forord til udvalgte skrifter 1987

1.1. Indledning til udvalgte skrifter

Institutionen for sprogvidenskab består af geografiske områder, der strækker sig fra Centralasien og det indiske subkontinent i vest over til arabiske og sydlige dele af den sydlige Asien (afgansk, vietnamsk) i øst. Tidspunktet spænder fra historiske skrifter over nutidens og post-nutidens fra oldtiden til det sene middelalder og det moderne tidspunkt (Middelalderen og Renæssancen). Områderne er geografisk, sprogligt, historisk og kulturelt forskellige. Institutet har et bredt udvalg af sprogvidenskabelige skrifter, bl.a. om klassisk og moderne litteratur og på det filologiske område med de sprogvidenskabelige skrifter.

2. Centralasien og Asien

Afgangsværket er udgivet i samarbejde fra sommeren 1987.

2.1. Indledning

2.1.1. Tekstanalyse af hindi-tekster – sproglige og kulturelle aspekter

2.1.2. Arbejde på Fil. Tipitaka (samarbejde Fil. Ind. Society, London) sommeren 1987 med de phil. Bhabani Nath og vedr. ang. Bernardine Nygård (et computerprogram) (I. Thier)

2.1.3. Forbereder udg. på dansk (i samarbejde) af *History of Madhya Pradesh* (indisk) (Tilbage til med en engelsk overs. i samarbejde med David Seidel, Harvard). Forbereder udg. af en række indiske sanskrit-tekster fra Kashi Tibet (i samarbejde med Hui Haiyan, Beijing). Forbereder udg. af to sanskrit-udvalgte af episke digte på basis af sanskritmanuskripter fra Indien og København. Subjektindholdsregister og lingvistiklæber.

Forbereder oversættelse af forskellige litterære og filosofiske tekster, bl.a. af et bind om Vedanta

3. Indledning til udvalgte skrifter 1988

3.1. Indledning til udvalgte skrifter

3.1.1. *Metroléktor (franca) af Chrysostomos Laskaris* (udgivet i *Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung*, Heidelberg, 1987) (P. Andersen)

3.1.2. *Parasit arbejdet med et for nogle år siden indledt samarbejde med Institutet for de klassiske og moderne sprogvidenskab i Athen* (i samarbejde med Institutet for de klassiske og moderne sprogvidenskab i Athen) (L. Torp) (1986, I. bind udgivet 1987, 2. bind udgivet 1988)

3.2. Forbereder arbejde med provinsdansk ordbog

3.2.3. *Lærebog i latin af Beryceus (franca) (Columbia University, New York), som forskellige franske områder (J. Veltman)*

3.2.4. *Delagelse af »Nordisk Mellemøstern-Konferens«* (Lunds Universitet 26-29 januar 1988) – Efter indlydelse foretog J. Leisinger, Academy Schwed, om altså's literary style (Sept. 1989) (J. Veltman)

4. Semitisk arbejde

4.1.1. *af Sarsed's (d. 988 = Kr.) indledning af islamske mysterier i klasser svarende til deres hebraiske stede.*

4.1.2. *Arbejde i samarbejde med Hagen Fleischer (Eton, Wilfrid) et manuskript af profeten Amos (de Fæst Løkkegaard; udgivet i juni 1988).*

Forbereder et seminar i forbindelse med et seminar for immitanter.

–: *Delagelse til Nordisk Mellemøstern-Konferens* (26-29 jan. 1988) udg. af medlem af Institutet for de klassiske og moderne sprogvidenskab i Athen (J. M. Sandegaard)

4.2.1. *Die arabischen Dichtungen im Mittelalter*

Ikke-europæiske sprog

1. Institut for orientalsk Filologi

Historie:

Institut for orientalsk Filologi er oprettet i juli 1983 ved administrativ sammenlægning af centralasiatisk, indisk, iransk og semitisk filologi. I en overgangsperiode fra 1981 til 1983 indgik de fire afdelinger i et løst samarbejde i form af et centralt institut.

Selv om disse institutters historie er forholdsvis kort, må det bemærkes, at fagene har en meget lang historie ved Københavns Universitet. Semitisk filologi har haft en lærestol siden 1557, indisk siden 1844, iransk siden 1919 og centralasiatisk siden 1946.

Forskningsvirksomhed:

Institutts fire afdelinger dækker tilsammen et geografisk område, der strækker sig fra Centralasien og det indiske subkontinent i øst over den iranske og tyrkiske verden til den semitiske (hebraisk, arabisk) i vest. Tidsmæssigt spænder forskningsområdet over mere end et par årtusinder fra oldtiden til vore dage (idet dog studiet af oldtidskulturerne i Mesopotamien og Egypten hører hjemme i Carsten Niebuhr Institutet). Der forskes i disse områders sprog, litteratur, religion, filosofi og historie. Hovedvægten ligger på det filologiske arbejde med de primære tekstkilder.

1. Centralasiatisk afdeling

Afdelingen har været uden bemanning fra sommeren 1989.

2. Indisk afdeling

2.1.1 Tekstanalyse af hidtil ukendte videnskabelige sanskrit tekster.

2.1.2 Arbejdet på Pāli Tipitakam Concordance, Pali Text Society, London fortsættes i 1989 med dr.phil. Elisabeth Strandberg og cand.mag. Benedicte Mygind (et computerprogram) (I. Fišer).

2.2.1 Forbereder udg. på sanskrit-tibetansk af Bhavyas Madhyamakahrdayakārika/Tarkajvāla med en engelsk overs. (i samarbejde med David Eckel, Harvard). Forbereder udg. af en række mindre sanskrit-tekster fra Kina/Tibet (i samarbejde med Hu Haiyan, Beijing). Forbereder udg. af to antologier indeholdende epigramdigte på basis af sanskritmanuskripter fra Indien og København: Subhāsitasārasamgraha og Srngārālāpa.

Forbereder oversættelser af forskellige litterære og filosofiske tekster, bl.a. til et bind om Vedānta.

2.2.2 Er redaktør af serien »Indiske Studier«. Flere bind bl.a. vedr. jainismen under forberedelse.

Har efter indbydelse forelæst bl.a. i München, Wien, Vancouver, Berkeley, Harvard, Austin Tx. (C. Lindtner).

3. Iransk afdeling

3.1.1 Fortsatte leksikografiske undersøgelser af de jødisk-persiske bibeloversættelser. Fire afhandlinger er under trykning.

3.1.2 Fortløbende arbejde med udarbejdelse af artikler til Encyclopædia Iranica. Artiklen Cocices Hafnienses er lige afleveret (oktober 1989).

3.1.3 Fortsatte, men langsomt fremadskridende studier i den armenske fabeltradition.

3.1.4 Medredaktør (Iranica) af Orientalistische Literaturzeitung (Deutsche Akademie der Wissenschaften), Berlin, DDR, fra 1. sept. 1989 (J. P. Asmussen).

3.2.1 Fortsat arbejde med et for nogle år siden indledt langsigtet projekt sammen med Dr. Asatrian, Videnskaberne Akademi, Erevan, hvis formål er at bearbejde og udgive vest-iransk dialektmateriale, som er indsamlet af den engelske forsker D. L. Lorimer i 1906. 1. bind udkom i 1987, 2. bind udkommer i 1990.

3.2.2 Fortsat arbejde med persisk-dansk ordbog.

3.2.3 Løbende bidrag til Encyclopaedia Iranica (Columbia University, New York), om forskellige iranske emner (F. Vahman).

3.2.4 Deltagelse i »Nordisk Mellanöstern-Konferens«, Uppsala Universitet 26.-29. januar 1989.

Efter indbydelse forelæst i Lendegg Academy, Schweiz om »Baha'i literary style« (Sept. 1989) (F. Vahman).

4. Semitisk afdeling

4.1.1 al-Sarradj's (d. 988 e.Kr.) inddeling af islamske mystikere i klasser svarende til deres åndelige stade.

4.1.2 Redigeret (sammen med Egon Keck og Ellen Wulff) et festskrift til professor emeritus dr. Frede Løkkegaard; udkommer i jan. 1990.

Formand for semitisk studienævn; eksamensleder for instituttet.

Deltog i »Nordisk Mellanöstern-konferens« 26.-29. jan. 1989; valgt til medlem af styrelsen for det nydannede »Nordisk Selskab for Midtaustenforskning« (S. M. Søndergaard).

4.2.1 Die aramäischen Ideogramme im Mittelpersi-

schen. En ny forklaring om ideogrammerne opbygning og funktion.

4.2.2 Oversigt og beskrivelse af fem islamiske astrolabier fra årene 1328-1812 (Sammen med lektor K. Møller Pedersen, Århus).

4.2.3 La fabrication de monnaies d'après les sources arabes médiévales.

Ny udgave bestilt af *Revue Numismatique*, Paris.

4.2.4 Biografier over Uppsalasemitisterne Nordling, Norrelius og H. S. Nyberg, bestilt af Svensk biografisk Lexikon.

4.2.5 Tekstedition og noter til en beretning om den sidste audiens før opløsningen af janitscharkorpset og omdannelsen af den osmanske administration.

4.2.6 Deltagelse i kongressen »Viking age coinage« i Sigtuna maj 1989 med forelæsningsen »The fabrication of Arabic coins«.

Deltagelse i Nordisk Mellanöstern-konferens, Uppsala januar 1989.

Forberedelse og organisation af symposiet »Det hebraiske sprog og dets genoplivelse« nov. 1989 (C. Toll).

4.3.1 Uri Zvi Greenberg (1896-1989). Mellem ideologi og poetisk Konservativ Revolutionisme og verdslig national messianisme.

I Jerusalem ca. 5 måneder i forbindelse med ovennævnte projekt med støtte fra Carlsbergfonden.

4.3.2 Congress of World Association for Hebrew Language and Culture, 13.16. aug. 89. Jerusalem. Begyndelsen til hebraisk journalistik i Eretz Israel 1863-1909 (forelæsningsen holdt på hebraisk).

4.3.3 Deltaget i Historisk Forum, 8.2.89, Københavns Universitet: Fra klassisk Zionisme til postzionisme – hen imod en ny israelsk national identitet.

4.3.4 Deltaget i Symposium for The Hebrew Language, 1.11.89, KUA: The Hebrew Revolution and the Revolution of the Hebrew Language in the 1920's and 1930's (Judith Winther).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professorer: J. P. Asmussen, C. Toll.

Lektorer: I. Fiser, C. Lindtner, S. M. Søndergaard, F. Vahman, J. Winther.

Forskningsrådsstipendiat: B. A. Olsen.

Kandidatstipendiat: Kurt Villads Jensen.

Ekstern lektor: B. Rod-Salomonsen.

Undervisningsassistenter: Y. N. Sallam, Ellen Wulff.

TAP: Antal årsværk: 1.

Vita Andersen, Ulla Pedersen (bibliotekar).

Publikationer:

Andersen, P.B., Preben-Hansen, K.: *Hinduisme – en splittet tradition*. København 1989, 195 s.

Asmussen, J.P.: *Bar Konay, Theodore*. Encyclopædia Iranica, Vol. III, Fasc. 7, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 737A-738A, London, New York 1989.

–: *Barlaam and Iosaph*. Encyclopædia Iranica, Vol. III, Fasc. 8, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 801A-801B, London, New York 1989.

–: *Barr Kaj*. Encyclopædia Iranica, Vol. III, Fasc. 8, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 821B-822B, London, New York 1989.

–: *Basilius of Caesarea*. Encyclopædia Iranica, Vol. III, Fasc. 8, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 845B-846A, London, New York 1989.

–: *Judeo-Persian Translations of the Bible*. Encyclopædia Iranica, Vol. IV, Fasc. 2, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 208A-209B, London, New York 1989.

–: *Bokt-Ardashir*. Encyclopædia Iranica, Vol. IV, Fasc. 3, Ehsan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 332B-333A, London, New York 1989.

–: *Remarks on Judeo-Persian Translations of some Aramaic Passages in the Hebrew Bible*. *Archiv orientální* 56 (4), s. 341-45, Praha 1989.

Jensen, K.V.: *Djævle eller ædle vilde*. *Europæerne, mongolen og jernporten*. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 135-50, København 1989.

Lindtner, C.: *Forord*. *The Agamasāstra of Gaudapada, Vidhushekhara Bhattacharya* (ed.), s. 4, New Delhi, Indien 1989.

Søndergaard, S.: *Arabernes syn på europæerne i middelalderen*. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 55-69, København 1989.

Toll, C., Ehrensverd, U.: *Redaktion af: On both sides of al-Mandab*. Ethiopian, South-Arabic and Islamic studies presented to Oscar Löfgren on his ninetieth birthday 13 May 1988 by colleagues and friends (Transactions 2). Stockholm 1989, 168 s.

–: *The 10th Maqala of al-Hamdani's Sara'ir al-Hikma*. Some observations. On both sides of al-Mandab. Ethiopian, South-Arabic and Islamic studies presented to Oscar Löfgren on his ninetieth birthday by colleagues and friends, Ulla Ehrensverd, Christopher Toll (eds). *Swedish Research Institute in Istanbul*. Transactions 2, s. 115-21, Stockholm 1989.

-, Utas, B.: *Frahang i Pahlavik* edited with transliteration, transcription and commentary from the posthumous papers of Henrik Samuel Nyberg by Bo Utas with the collaboration of Christopher Toll. Wiesbaden, BRD 1988, 175 s.

Vahman, F.: *Bazi, Games in Iran*. *Encyclopædia Iranica*, Vol. III, Eksan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 60-65, London, New York 1989.

-: *Persian Translations of the Bible*. *Encyclopædia Iranica*, Vol. III, Eksan Yarshater, Center for Iranian Studies, Columbia University, New York, s. 209-13, London, New York 1989.

Winther, J.: *De jødiske fællesskaber i middelalderen. Europa og de fremmede i middelalderen*, Kurt V. Jensen (red.), s. 151-69, København 1989.

Jes P. Asmussen

2. Østasiatisk Institut

Historie:

Oprettet 1960 i forbindelse med professoratet i østasiatiske sprog med særligt henblik på kinesisk, i lokaler i Niels Hemmingsensgade 23. I 1962 flyttedes til Gråbrødretorv 6, og i 1968 til Kejsersgade 2, hvor også Centralinstitut for nordisk Asienforskning fik til huse. I kælderen sammesteds anbragtes dele af Det kgl. Biblioteks orientalske samlinger. Senere skete udvidelser med lokaler i Store Kannikestræde 11, hvor bl.a. afdelingen for Stillehavsforskning anbragtes (senere sparet bort). I 1988 flyttede instituttet til de nuværende lokaler på KUA, 3die etage mellem trapperne 6 og 8. Institutet startede sin virksomhed med forskning og undervisning i kinesisk sprog (klassisk og moderne). Feltet blev siden udvidet med Kinas litteratur, ældre og nyere historie, åndshistorie, samt med oprettelsen af en selvstændig afdeling for kinesisk kunst og kultur (lektoratet i dette fag er dog nu sparet bort). I løbet af 1960'erne blev oprettet stillinger i andre af Østasiens sprog og kulturområder: japansk (professorat i østasiatiske sprog med særligt henblik på japansk), koreansk, thai, vietnamesisk, indonesisk og tagalog (de sidste tre senere sparet bort). Der undervises også i moderne og klassisk malajisk. Fra begyndelsen af 1980'erne kom Østasiatisk Institut også til at huse faget tibetansk.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Østasiatisk Institut spænder vidt.

Geografisk fra det tibeto-burmanske sprogområde i vest til thai og malajo-polynesiske i syd og øst, og til japansk, kinesisk og koreansk mod nord og nordøst. Sproglige såvel som kulturelle, historiske og samfundsmæssige emner er omfattet. Tidsmæssigt strækker emnerne sig fra det forhistoriske lige til moderne tid.

Japansk

Arbejdet med Keizaigaku »Politisk økonomi« i Tokugawa-tidens Japan fortsættes under et seks måneders ophold i Japan. Oversættelsen af Ogyu Sorai's Seidan er færdiggjort, kun en sidste sprogranskning mangler. Generel beskæftigelse med keizaigaku har ført til den næste opgave: arbejdet med Dazai Shundai's Keizairoku. En artikel om Ogyu's Seidan er indleveret til publicering i Tokyo. Værket »History of Japanese Thought« er trykt i 1989 i samarbejde med universiteterne i Bochum og Tübingen. Studierne fortsætter dog med stadig nyt kildemateriale. Inden for moderne japansk litteratur fortsættes arbejdet med Abe Kobo's forfatterskab (en artikel herom er indleveret til trykning i Belgien). Et forskningsprojekt om Tanegashima og de første europæeres ankomst til Japan påbegyndtes i Japan under et besøg på Tanegashima-øen (et kapitel foreligger færdigt) (O. Lidin).

Japanernes møde med Danmark, et sammenlignende kulturforsknings-projekt i samarbejde med en række forskningsinstitutter i Japan. Inden for dette projekt er i 1989 offentliggjort en artikel og en bog, og endnu en bog vil blive trykt i løbet af foråret 1990. Et komparativt studium er i gang i et hidtil uudforsket aspekt af Mori Ogai's forfatterskab, nemlig hans oversættelse af skandinavisk litteratur. Resultaterne offentliggøres en gang årlig i tidsskriftet »Ogai«. Der er hidindtil bragt fem artikler, en sjette er afsluttet og vil blive trykt i juli 1990. Iøvrigt foretages en gennemgang af nogle aktuelle aspekter ved forholdet mellem kulturtradition og kulturfornyelse i Japan, bl.a. om kejser-institutionen i moderne tid (Y. Nagashima).

Moderne japanske kvindelige forfattere (en bog om dette emne udkom i 1989) (S. Schierbeck).

Kinesisk

Moderne kinesisk litteratur og lingvistik, især forarbejder til en artikel om kinesiske modalverber: mulighed, forpligtelse og futurum (B. Arendrup).

En afhandling om »Readjustment and reform in the Chinese economy, 1953-86«, er afsluttet og indsendt til bedømmelse for licentiatgraden. Der foretages stadig studier i begrebet »personlige forbindelser« (»guanxi«) i det moderne Kina, og ligeledes i de politisk-økonomiske grundpositioner og interessegrupper og deres betydning for fraktionsdannelsen (K. E. Brødsgaard).

Kategorien aspekt i den kinesiske grammatik (artikel indleveret til trykning). Begrebet tao (dao) i den kinesiske religion og tænkning (artikel indleveret til trykning) (S. Egerod).

Den kinesiske militærtraktat-tradition studeres (Værket »Krigskunsten« er udkommet i 1989). Der forskes i den taoistiske tekst »Taiping Jing«, og imperfekte rim i den taoistiske tradition gøres til genstand for en undersøgelse (J. Ø. Petersen).

Oversættelse og udgivelse med kinesisk tekst af Yu Xue's novelle Yu Lan. Oversættelse til kinesisk af debatindlæg om studenteroprøret i Peking (til udgivelse i Hong Kong) (R. Tung).

Jern og stål i oldtidens Kina: Arbejdet på bogen »Iron and steel in ancient China« skrider fremad. Der sigtes på at give en detaljeret fremstilling af den tekniske og økonomiske udvikling i Kinas jernindustri for begyndelsen ca. 500 f.v.t. indtil Handynastiets slut 220 e.v.t. Der anvendes både skriftlige og arkæologiske kilder. I den tekniske fortolkning af disse benyttes teoretiske overvejelser, empiriske forsøg og studier over Kinas traditionelle jernindustri i det 20. århundrede (D. B. Wagner).

Kinesisk kunst og kultur

Kinesisk buddhisme, særlig Dunhuang manuskripterne (chan buddhisme, esoteriske ritualer, ikonografi). Buddhistisk skulptur i Sichuan (primært i Anyue og Dazu). Studier i buddhistiske og taoistiske bronzer fra Nationalmuseets samlinger i København (H. H. Sørensen).

Koreansk

Den sino-koreanske chan/son buddhistiske tradition (en bog er under udarbejdelse med titlen »Facets of Korean Son Buddhism«). Der udarbejdes en annoteret oversættelse af Songa Kwigam fra det 16. årh. Endvidere studeres den esoteriske buddhistiske tradition, de esoteriske ritualer og den buddhistiske ikonografi (H. H. Sørensen).

Malajisk

Malajiske studier i Danmark i dette århundrede (artikel herom indleveret til trykning) (S. Egerod).

Thai

Viden og magt: Struktur og ideologi i traditionelle thai manualer. Delprojekt: Brahminernes indflydelse på magi, astrologi og tidsregning. Udarbejdelse af nordthai – engelsk leksikon på computer (medarbejder: Bundhit Pian-Ampai). Studier vedrørende Cindamani: oversættelse og analyse af de to første lærebøger i thai sprog (1680 og 1732) (V. Brun).

Østasiatisk

Konfucianismens betydning for den østasiatiske moderniseringsproces (K. E. Brødsgaard).

Studier i sprogenes typologi, især inden for grammatikken (S. Egerod).

Datalogi

Informationsteknologiens samfundsvirkninger. Data-matisk tekstforståelse. Prolog/kunstig intelligens. Sorteringsprojekt for Institut for Navneforskning (S. Heilesen).

Servicevirksomhed:

Japansk Informationscenter drives i samarbejde med den japanske ambassade. O. Lidin er bestyrer og Y. Nagashima daglig leder af centret.

Redaktionsvirksomhed:

Medlem af redaktionskomiteen for Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies (V. Brun).

Redaktør af Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies. Medlem af redaktionskomiteen for Pacific Review. Medlem af redaktionskomiteen for Vindue Mod Øst (K. E. Brødsgaard).

Redaktør af Acta Orientalia. Medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia. I egenskab af institutbestyrer redaktør af East Asian Institute, Occasional Papers (fra 1. maj 1989) (S. Egerod).

I egenskab af institutbestyrer redaktør af East Asian Institute, Occasional Papers (til 31. april 1989) (S. Heilesen).

Medlem af Editorial Board of Japan Forum (sponsored by the British Association for Japanese Studies). Medforfatter ved Nationalencyklopedin, Höganäs, Sverige (O. Lidin).

Redaktør, Shueisha's 6-binds Sekai bungaku daijiten (Verdenslitteratur leksikon) (Y. Nagashima).

Medlem af redaktionskomiteen for Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies (J. Ø. Petersen).

Redaktør, Studies in Central and East Asian Religions (H. H. Sørensen).

Bestyrelsesposter og hverv ved kollegiale organer:

Formand for studienævnet ved Østasiatisk Institut (til 23. aug. 1989). Eksamensleder ved Østasiatisk Institut (B. Arendrup).

Vice-bestyrer ved Østasiatisk Institut. Medlem af styringsgruppen for Center for Øst- og Sydøstasien. Rådmedlem, International Association for the Study of Traditional Asian Medicine (IASTAM) (V. Brun).

Bestyrer for Center for Øst- og Sydøstasien. Medlem af Det humanistiske Fakultetsråd. Honorary Research Fellow, Peking Universitet. Opponent ved doktorhandling, Stockholms Universitet. Censor ved Aalborg Univesitetscenter) (K. E. Brødsgaard).

Bestyrer af Østasiatisk Institut (fra 1. maj 1989). Medlem af styringsgruppen for Center for Øst- og Sydøstasien. Formand for Orientalisk Samfund og for Lingvistikredsen. Medlem af bestyrelsen for Einar

Hansens forskningsfond. Medlem af bestyrelsen for Premio Internazionale Torino e l'Oriente. Censor ved universiteterne i Oslo og Bergen. Medlem af udvalgene til besættelse af professoraterne i kinesisk ved Lunds og Stockholms universiteter samt professoratet i lingvistik ved universitetet i Bergen. Honorary Adviser, International Center for Asian Studies, Hong Kong (S. Egerod).

Bestyrer af Østasiatisk Institut (til 31. april 1989) (S. Heilesen).

Medlem af styringsgruppen for Center for Øst- og Sydøstasien. Bestyrelsesmedlem, Europalia, Bryssel. Bestyrelsesmedlem, ERASMUS programmerne, Leiden project. Medlem af udvalgene til besættelse af professoraterne i japansk ved Stockholms og Oslos universiteter. Censor ved universiteterne i Oslo, Bergen og Aarhus. Bestyrelsesmedlem, Committee for European-American Exchanges in East Asian Studies. Medlem, Special Project on The Image of Japan Abroad in History and the Present (O. Lidin).

Daglig leder af Japansk Informationscenter (Y. Nagashima).

Formand for studienævnet ved Østasiatisk Institut (fra 24. aug. 1989) (J. Ø. Petersen).

Rejser og kongresdeltagelse:

Rural Southeast Asia in Transition, Lund, sept.-okt. 1989 (V. Brun).

Party Reform and Reform in Ideology, Royal Institute of International Affairs, London, febr. 1989 (Party Reform Post-Mao). Chairman of session on Political Perspectives, Rural Southeast Asia in Transition, Lund, sept.-okt. 1989. Forty Years of the People's Republic of China, Helsingfors Universitet, okt. 1989 (Economic developments in China 1949-1989). Confucius, the Confucianists, and the Contemporary Society, Qufu Universitetet, Kina, okt. 1989 (Confucianism and contemporary society with particular reference to China) og i forbindelse hermed ophold i Peking. Arrangør af symposierækken Economic, Political and Cultural Aspects of the East Asian Modernization Process with Particular Reference to the »Four Tigers«: Hong Kong, Singapore, South Korea, Taiwan (K. E. Brødsgaard).

International Congress on Malay Studies, Kuala Lumpur, aug. 1989 (Malay Studies in Denmark). 22nd International Congress on Sino-Tibetan Languages and Linguistics, Honolulu, okt. 1989 (Aspect in Chinese). Symposium in Memory of Bernhard Karlgren, Stockholm, nov. 1989 (S. Egerod).

Ophold i Japan som Japan Foundation Fellow, dec. 1988-maj. 1989 (O. Lidin).

Ophold i Japan ved Historiografisk Institut, Tokyo Universitet, sept. 1989-jan. 1990 (Y. Nagashima).

Arrangør af symposiet The Esoteric Buddhist Tradition, Samsø, aug. 1989, og af symposiet Dunhuang:

An International Religious Center, som vil finde sted i København i sept. 1990 (H. H. Sørensen).

Studieophold ved Needham Research Institute, Cambridge, aug. 1989 (D. B. Wagner).

Gæsteforelæsninger:

Folkeuniversitetet i København, okt.-nov. 1989 (Tre forelæsninger om kinesisk sprog og litteratur) (B. Arendrup).

Folkeuniversitetet i København, febr. 1989 (Hovedtendenser i Kinas historie 1949-1976, og De politiske ændringer i Kina efter Mao). Assens Efterskole, juli 1989 (Den kinesiske studenterbevægelse: krav og visioner). Venskabsforbundet Danmark-Kina, sept. 1989. (Hovedtendenser i den kinesiske udvikling 1949-1989). Mellemfolkeligt Samvirke, Odense, nov. 1989 (Kinas økonomiske og politiske krise). Folkeuniversitetet i København, nov. 1989 (Kinas nyere filosofi) (K. E. Brødsgaard).

Klub 70, Skaføgaard, febr. 1989 (Glimt af Kinas posei). Folkeuniversitetet i København, nov. 1989 (Kinas religioner og filosofi i den ældste tid) (S. Egerod).

DANIDAS kursuscenter, jan., febr., marts og okt. 1989. Biblioteksskolen, nov. 1989. Göteborgs Universitet, febr. 1989 (V. Brun).

Seminar afholdtes, Kita-Hiroshima, Hokkaido, jan. 1989. Forelæsning ved Tokai Universitetet, Tokyo, febr. 1989. Seminar, Nichibunken, Kyoto, marts 1989. Forelæsning, Fukuoka UNESCO, apr. 1989. Seminar for H. M. Kejseren af Japan med familie, apr. 1989. Forelæsning ved Tokyo Universitet, maj 1989; og ved Leiden Universitet, juni 1989. Forelæsninger ved ASTRA, Södertälje, sept. 1989; og ved EFL, Stockholm, sept. 1989; og ved Linköpings Universitet, sept. 1989. Forelæsning ved Tampere Universitet, sept. 1989. EF gæsteprofessor ved Trier Universitet, okt. 1989. Forelæsning ved Danske Arkitekters Landsforbund, okt. 1989. Forelæsning ved Göteborgs Universitet, nov. 1989 (O. Lidin).

Forelæsninger i Japan om emnerne: Dansk-japanske forbindelser i det 19. årh. William Carstens rejsekildring »Japans hovedstad og Japaneserne«. Problemet omkring 'citat fra' og 'oversættelse af' rejsekildringer. Japanskstudier i Danmark. Danskhed i dagens Danmark (Y. Nagashima).

Foredrag ved Dansk Nationalkomité for de Eksakte Videnskabers Historie's årsmøde, København, maj 1989 (Den traditionelle kinesiske jernindustri og mødet med den vestlige konkurrence). Foredrag ved Institut for de Eksakte Videnskabers Historie, Århus Universitet, nov. 1989 (Teknologi uden naturvidenskab. I rækken: Teknologi og naturvidenskab) (D. Wagner).

Gæsteforelæsere:

F. Sionil Jose, forfatter, maj 1989 (Literature and society: Trends in modern Philippine literature).

Prof. Yan Jiaqi, Det socialvidenskabelige Akademi, Peking, sept. 1989 (Ten years of reform in China: An assessment).

Dr. Alexander Kabanow, sept. 1989 (Japansk Kamakura-buddhisme).

Prof. Brian Moeran, University of London, okt.-dec. 1989 (seks forelæsninger om japansk kultur).

Dr. Catarina Blomber, Stockholm, nov. 1989 (Oha-guro).

Prof. Wang Yao, Det centrale Institut for Nationalitetsstudier i Peking (Tibetan history and religion).

Gaver:

Østasiatisk Institut har i årets løb modtaget værdifulde boggaver fra Free China Information Office, Japan Foundation, Korea Research Foundation, og Den koreanske Ambassade. I aug. 1989 modtog vi som støtte til undervisning og forskning inden for koreansk 12.000 US dollars fra Korea Research Foundation.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,7.

Professorer: S. Egerod, O. Lidin (orlov til maj 1989).

Lektorer: B. Arendrup, V. Brun, S. Heilesen (Juli 1989 reallokeret til Institut for humanistisk Informatik), L. Littrup (orlov), Y. Nagashima (orlov i efterårssemesteret 1989); R. Tung (orlov indtil sommeren 1989).

Extern lektor: J. Ø. Petersen.

Adjunkt: K. E. Brødsgaard.

Seniorstipendiat (Carlsbergfondet): D. B. Wagner.

Kandidatstipendiat: F. Faber.

Ekstern lektor: J. Ø. Petersen.

Undervisningsassistenter: N. Hansen, S. Hartvig, T. R. Holst, C. S. Krarup, T. T. Losang, W. Liu, K. Minami, K. T. Nielsen, B. L. Petersen, S. Schierbeck, H. H. Sørensen, M. Toft.

TAP: Antal årsværk: 1,4.

Sekretær: R. Jørgensen.

Bibliotekar: B. Schlamowitz.

Jobtilbudsordning: T. Makne.

Speciale (konferens, japansk):

Minami, Kirsten Gottfredsen: Inoue Yasushis forfatterskab: et studie i kodoku (ensomhed).

Specialer (hovedfag, japansk):

Frellesvig, Bjarke Max: The Japanese Ombin Sound Changes.

Holm, Mette: Klædedragt og rang. Klædedragten som en afspjeling af Ritsuryo-systemets storhed og forfald.

Møller, Anni Birgitte: Enchi Fumikos forfatterskab. Et moderne kvindeligt forfatterskab belyst gennem en analyse og fortolkning af tre udvalgte noveller.

Specialer (hovedfag, kinesisk):

Kjær, Vivi Allan: Nogle hovedaspekter i kinesisk musikopfattelse og musikudøvelse til og med Handynastiet.

Hansen, Helle Søderberg: Religion i Taiping Tianguo. Taipingernes opfattelse af religion og begrebet Gud.

Nielsen, Bent: The 32-year cycle of the Qian Zuo du. Wang, Yi-Nong: Xi Xiang Ji in History and on the Present Stage.

Publikationer:

Brun, V.: Anmeldelse af: Jean Mulholland: Medicine, Magic and Evil Spirits. Study of a Text on Thai Traditional Paediatrics. Asian Folklore Studies 48 (1), s. 176-78, Nagoya 1989.

—: Mrs. Aquino's New Set of Cronies. Interview with Jose Maria Sison. Southeast Asia between Autocracy and Democracy: Identity and Political Processes, Mikael Gravers, Peter Wad, Viggo Brun, Arne Kalland (eds), s. 175-97, Århus 1989.

Brødsgaard, K.E.: Topmøde i Peking. Vindue mod Øst 8, s. 5-6, Esbjerg 1989.

—: Studies of Chinese Politics: A Survey. Københavns Universitet 1989, 48 s.

—: Studenterdemonstrationerne i foråret 1989 i Beijing: En Kronologi. Danmark-Kina 9, s. 10-13, København 1989.

—: Kildegrundlag og indfaldsvinkler i studiet af kinesisk samtidshistorie. Historisk Tidsskrift 89 (2), s. 300-323, København 1989.

—: Fra Kejserdømme til Folkerepublik. Udkig 4, s. 10-13, København 1989.

Egerod, S.: A Sigmese letter dated 7 December 1776. South-East Asian Linguistics. Essays in honour of Eugénie J. A. Henderson, J. H. C. S. Davidson, s. 89-109, London 1989.

—: Anmeldelse af: Laycock, Donald C. and Werner Winter (eds): A World of Language. Papers presented to Professor S. A. Wurm on his 65th Birthday, Canberra 1987. Anthropos 84 (4/6), s. 619-24, Sankt Augustin, BRD 1989.

—: Anmeldelse af: Weldon South Coblin: A sinologist's handlist of Sino-Tibetan lexical comparisons. Monumenta Serica Monograph 18 (1986). Bulletin of the School of Oriental and African Studies 51 (3), s. 590-91, London 1988.

Gravers, M., Wad, P., Brun, V., Kalland, A.: Redaktion af: Southeast Asia between Autocracy and Democracy. Århus 1989, 279 s.

Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: Redaktion af: Blaise ikke på Pascal. Data Humana 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.

Lidin, O.G.: Yoroppa ni okeru Nihon kenkyu. Mugen 38, s. 1-4, Tokyo 1989.

—: Østens storrigger. Japan. Verdens historie, Göran

- Malmqvist, Olof G. Lidin, s. 272-333, København 1989.
- H. C. Andersen's Improvisatoren and Mori Ógai's Sollyó shijin. Bruno Lewin zu Ehren – Festschrift aus Anlass seines 65. Geburtstages, Band I, Japan – Sprach- und litteraturwissenschaftliche Beiträge, I. Hijiya-Kirschner, J. Stalph, s. 231-37, Bochum, BRD 1989.
- History of Japanese Thought. Japanische Geistesgeschichte, K. Kracht, Wiesbaden, BRD 1988.
- Nagashima, Y.: Ogai yaku Strinberg geki (2) – "saiki" to "pariasu" (Ogai's oversættelse af Strindbergs skuespil Fordringsägare og Parias). Ogai 45, s. 167-93, Tokyo, Japan 1989.
- Edo bakumatsu taizaiki (kommenteret oversættelse af Edouard Suensons Skitser fra Japan, 1866-67). Tokyo, Japan 1989, 205 s.
- Wagner, D.B.: Toward the Reconstruction of Ancient Chinese Techniques for the Production of Malleable Cast Iron. East Asian Institute Occasional Papers 4, s. 3-72, Københavns Universitet 1989.

Søren Egerod

3. Carsten Niebuhr Institutet

Forskningsvirksomhed:

Institutet er i sin struktur en tværfaglig konstruktion og dækker flere forskningsområder.

Ægyptologisk afdeling varetager udforskningen af det førislamiske Ægyptens sprog og kultur med hovedvægt på den førkristne tid. Nærorientalsk arkæologisk afdeling beskæftiger sig med arkæologien i hele det nærorientalske område fra forhistorisk tid til Senantikken. Assyriologisk afdeling varetager udforskningen af Mesopotamiens, Levantens og Anatoliens historie og kultur i den førhellenistiske oldtid og af det sumeriske og det akkadiske sprog. Afrikansk afdeling beskæftiger sig med forskning i berbersprog og nordvestafrikansk kultur, lejlighedsvis også arabisk folkeligt (Kairiodialekt, marokkansk arabisk); hovedvægten ligger på tuaregisk (berbersprog i Niger, Mali m.v.).

I. Afrikansk afdeling

1.1 Overleverede tuaregiske digte i Ayr-dialekt (Niger). Klargjort til udskrift på laserprinter: Bind 2 fransk oversættelse og indledning m. indholdsanalyse, 600 ss (Karl-G. Prasse).

1.2 Redaktion af tuaregisk ordbog over Adrar-dialekt (Mali). Spalte 150-300 færdiggjort (Karl-G. Prasse).

1.3 Redaktion af tuaregisk ordbog over Hoggar-dialekt (Algeriet). 100 ss. færdiggjort, inkl. indledning m. fonetisk analyse. = Retranskription af Foucauld 1952 (Karl-G. Prasse).

1.4 Redaktion af Ghabdouane Mohamed: Levnedsskildring (tuaregisk Ayr/Niger). 30 ss. redigeret (Karl-G. Prasse).

1.5 Verbalformernes brug i Cairo-dialekten (arabisk folkeligt). 20 ss. redigeret med henblik på publikation (Karl-G. Prasse).

2. Assyriologisk afdeling

2.1 Fortsat arbejde med oversættelsen af Gilgamesh-Eposet til dansk i samarbejde med stud.mag. Ulla Koch (Aage Westenholz).

2.2 Studierejse til Israel Museum, Jerusalem, for at kopiere et fragment af Gilgamesh-Eposet (Aage Westenholz).

2.3 Fortsat arbejde med seniorstipendieprojektet »The Family in Mesopotamia in the Second Millennium B.C.« (Katarzyna Grosz).

2.4 Erhvervet licentiatgrad for afhandlingen »The Archive of the Wullu Family« (Katarzyna Grosz).

2.5 Socialt landskab i Nordmesopotamien. Fortsættelse af licentiatprojekt af de demografiske forhold i det nordlige Mesopotamien i perioden ca. 1850-1725 f.v.t., samt udgivelse af kildesamlinger fra oldtidsbyerne Shemshara og Leilan (Jesper Eidem).

2.6 Udgivelse af kileskrifttekster fra Tell Shemshara. Primær bearbejdelse af de ca. 150 administrative dokumenter fra Tell Shemshara, fundet ved danske og irakiske udgravninger i 1957-58. Et færdigt manuskript vil foreligge i 1990 (Jesper Eidem).

2.7 Udgivelse af kileskrifttekster fra Tell Leilan. Der forberedes en monografi med brevene og de politiske traktater (Jesper Eidem).

3. Nærorientalsk afdeling

3.1 Tall Sukas i Nordsyrien

Bearbejdelse af fund fra Carlsbergfondets udgravninger på byhøjen Tall Sukas i 1958-1961 og 1963. Det færdige manuskript er indleveret til Videnskabernes Selskab (Evelyn Oldenburg).

3.2 Tidlig-ægyptiske hytter

I den seneste forhistoriske periode og i 1.-3. dynasti afbildedes forskellige bygninger, som normalt anses for at være konstruktioner af træ og siv. Der arbejdes

med de enkelte hytteformer og deres konstruktion, samt med den eventuelle overlevn i tiden efter 3. dynasti (Evelyn Oldenburg).

3.3 Udgravninger i *ed-Dur, Umm al-Qaiwain, U.A.E.*

3. og afsluttende sæson af dette projekt i samarbejde med forskere fra Edinburgh, Gent og Lyon (Dan Potts).

3.4 Udgravninger i *Tell Abraç, Umm al-Qaiwain, U.A.E.*

I samarbejde med forskere fra universitetet i Tübingen, Geologisk Museum i København, DTH, Nationalmuseets Bevaringssektion og Kulstof 14 Laboratoriet samt Forhistorisk Museum, Moesgård påbegyndtes i jan.-feb. 1989 en udgravningskampagne i Tell Abraç, der skal strække sig over i alt 5 sæsoner (Dan Potts).

3.5 Præ-islamiske mønter

Færdiggørelse af arbejdet med behandling af flere samlinger af præ-islamiske mønter fra *ed-Dur* og det østlige Saudi-Arabien til publikation i »The Pre-Islamic Coinage of Eastern Arabia« (Dan Potts).

3.6 Informationssystemer og tidlig statsdannelse i *Den nære Orient*

Indsamling af oplysninger fra udgravninger i Syrien og planlægning af ekspedition til Khabur-området med henblik på udgravning af relevante levn fra Ubaid- og Halafkulturerne. I den forbindelse er gennemført en studierejse til Khabur-området (Ingolf Thuesen).

4. Ægyptologisk afdeling

4.1 Offer- og gavegivning

Projektet, der blev påbegyndt i 1988, er fortsat, og der er skrevet en artikel om emnet (Paul John Frandsen).

4.2 Oversættelse

Der er et meget stort behov for at gøre ægyptiske tekster tilgængelige for et større publikum, og der er derfor taget initiativ til at få (ny)oversat en række centrale værker til dansk. Tanken er, at de løbende skal publiceres i PAPHYRUS, instituttets tidsskrift rettet mod den danske offentlighed. Der bliver arbejdet med at oversætte en tekst der går under navnet »Merikare's Visdomstekst«. Den er det ældste kendte eksempel i verden på genren »kongespejlet«, dvs. lærebøger i hvordan en konge bør handle (Paul John Frandsen).

4.3 Papyrussamlingen

CNI's samling af papyri rummer en af verdens største samlinger af papyri fra den sidste halvdel af det 1. årtusinde f.Kr. affattet på demotisk, der er betegnelsen

på det ægyptiske sprog i denne periode. Størsteparten af disse papyri, som blev skænket til Københavns Universitet i 1938 til brug for datidens forskere, er forblevet upubliceret og ukatalogiseret. CNI har længe ønsket at råde bod herpå, og med økonomisk støtte fra Carlsbergfondet oprettedes i foråret 1989 The International Committee for the Publication of the Carlsberg Papyri. Komitéens medlemmer er professorerne Francoise de Cenival (Paris), Janet Johnson (Chicago), Karl-Th. Zauzich (Würzburg), Dr. John Tait (London), og Paul John Frandsen (CNI). Opgaven er at få samlingen publiceret og at genskabe den danske demotiske tradition ved bl.a. hvert år at invitere en udenlandsk gæsteforsker til at arbejde på CNI i op til 6 måneder. I 1989 arbejdede således Dr. Michel Chauveau (Paris) på CNI i 4 måneder og det lykkedes ham at få katalogiseret ca. 780 papyri. Projektet tænkes at løbe i 10 år (Paul John Frandsen).

Udgivervirksomhed:

I instituttets skriftrække med titlen CNI-Publications er udkommet Bind 8, *Poemes Touaregs De L'Ayer, Texte Touareg 1* (red. Karl-G. Prasse), bind 9, »Miscellanea Hasaitica« (red. Dan Potts), bind 10, »Upon this Foundation« (red. Ingolf Thuesen).

CNI-Publications redigeres af Paul John Frandsen, Dan Potts og Aage Westenholz. Paul John Frandsen er fortsat medlem af Det humanistiske Fakultets publikationsudvalg.

Dan Potts er blevet redaktør af et nyt tidsskrift »Arabian Archaeology and Epigraphy«, der bliver udgivet hos Munksgaard. Første nummer udkommer juni 1990.

Gæster og rejser:

Jesper Eidem har som epigrafiker og arkæolog opholdt sig i Deir ez-Zoor (Syrien) for at studere materiale fra Tell Leilan.

Paul John Frandsen har i jan. og feb. gæsteforelæst ved Yale University, Dept. of Near Eastern Languages and Civilizations. Han har ligeledes efter indbydelse gæsteforelæst ved University of Pennsylvania, Philadelphia, og universitetet i Göttingen.

Daniel Potts har holdt foredrag og forelæsninger i Cambridge i maj, ved et seminar i Blaubeuren i juni og ved Peabody Museum, Harvard University i august. Desuden har han i jan.-feb. ledet de arkæologiske udgravninger i *ed-Dur, Umm al-Qaiwain, U.A.E.*, og i juli-august været i USA for at arbejde med møntsamlinger.

Karl-G. Prasse har i januar holdt gæsteforelæsninger i LAPMO, Aix-en-Provence.

Ingolf Thuesen har været på en studierejse til Khabur-området i Syrien med henblik på udgravning af levn fra Ubaid- og Halafkulturerne.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Lektorer: Paul John Frandsen, Mogens Trolle Larsen (orlov), Evelyn Oldenburg, Daniel T. Potts, Karl-G. Prasse, Aage Westenholz, Eva Richter Ærøe.

Seniorstipendiat: Katarzyna Grosz.

Kandidatstipendiat: Jesper Eidem.

Studentermedhjælp: Bente Holmen.

Jobtilbud: Kåthe Bonnicksen, Dan Nielsen.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Lis Skærbo, Anne Zeeberg.

Speciale (konferens, berberisk):

Allaoua, Abdelmadjed: Un parler Berbère d'Algérie Kabylie.

Specialer (hovedfag, nærorientalsk arkæologi):

Hermansen, Bo Dahl: Ubaid Pottery from the Deep Sounding at Eanna, Warka. Its Implications for our Understanding of the Late Ubaid Period in Southern Mesopotamia.

Lassen, Ulla Hanne Clausager: Metallfussringe des 3., des 2. und Anfang des 1. Jahrtausends v. Chr. in Südwestasien.

Publikationer:

Eidem, J.: Anmeldelse af Limet, H.: Textes administratifs relatifs aux métaux. Archives Royales de Mari XXV. Syria 66, s. 362-63, Paris 1989.

–: Anmeldelse af Mari: Annales de Recherches Interdisciplinaires 5. Syria 66, s. 363-65, Paris 1989.

–: Historien om et kongerige. Sfinx 3, s. 106-110, Århus 1989.

–: Some Remarks on the Iltani Archive from Tell al Rimah. Iraq 51, s. 67-78, London 1989.

Frandsen, P.J.: Trade and Cult. The Religion of the Ancient Egyptians: Cognitive Structures and Popular Expressions. Proceedings of Symposia in Uppsala and Bergen 1987 & 1988, Gertie Englund, s. 95-108, Stockholm 1989.

–: A Word for "Causeway" and the Location of "The Five Walls". The Journal of Egyptian Archaeology 75, s. 113-23, London 1989.

–: Mana ... if we are to talk in terms of modern professional jargon. Om Jens Vanggaard og Ramses den Anden. CHAOS. Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier 10, s. 95-115, København Universitet 1988.

Oldenburg, E.F.: Af sengens kulturhistorie. Papyrus 9 (1), s. 4-14, København 1989.

Potts, D.T.: Gundeshapur and the Gondeisos. Iranica Antiqua 24, s. 323-37, Gent, Belgien 1989.

–: Seleucid Karmania. Archaeologia Iranica et Orientalis: Miscellanea in Honorem Louis van den Berghe, L. de Meyer, E. Haerinck, s. 581-604, Gent, Belgien 1989.

–: Miscellanea Hasaitica. Københavns Universitet 1989, 104 s.

Prasse, K., Mohamed, G.: Poemes Touaregs de l'Ayr 1, Texte touareg, Révision et Introduction Karl-G. Prasse. CNI-Publications 8. Københavns Universitet 1989, 425 s.

Prasse, K., Tolstrup, I.A.: Ægyptisk-arabisk begynderbog (Cairo-dialekt) 3. København 1989, 75 s.

–, Tolstrup, I.A.: Ægyptisk-arabisk begynderbog (Cairo-dialekt) 4. København 1989, 88 s.

–: Awjili, parler berbère d'Augila pp. 1052-1055. Encyclopédie Berbère VII, Asarakae-Aurès, UISPP, UISAE, LAPMO, s. 953-1095, Aix-en-Provence, Frankrig 1989.

Aage Westenholz

3a. Center for sammenlignende Kulturforskning*Historie:*

Det humanistiske Fakultet oprettede pr. 1.2. 1985 Center for sammenlignende Kulturforskning. Centret er administrativt knyttet til Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidskulturer. Centret blev oprettet med henblik på at fremme og koordinere tværfaglige aktiviteter i udforskningen af sociale og kulturelle systemer i deres historiske kontekst.

Centrets aktiviteter har siden 1.1. 1986 i det store og hele været overført til Det humanistiske Forskningscenter og har ikke haft selvstændige bevillinger siden 1986.

Aage Westenholz

4. Institut for Eskimologi*Historie:*

Der har siden 1920 været en lærestol i »Grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur« ved Københavns Universitet, men Institut for Eskimologi blev først oprettet i 1967. Institutet har haft til huse forskellige steder i den indre by og siden 1980 i Fiolstræde 10.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed omfatter sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuitområderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

De sidste årtiers økonomiske og politiske udvikling i de arktiske områder har medført et øget behov for eskimologisk forskning i bred forstand og dermed et forsknings- og informationsmæssigt pres på medarbejderne ved instituttet, som er det eneste tværfaglige institut i Danmark med speciale i Arktis. Det er siden instituttets oprettelse lykkedes at opbygge et særdeles godt bibliotek, der indeholder meget materiale, som ikke findes andre steder i Danmark.

Den 29. september blev der organiseret en temadag om shamanisme i Arktis, hvori alle instituttets medarbejdere deltog sammen med inviterede lærere og studerende fra andre interesserede institutter. Endvidere medvirkede der en repræsentant for »The Shamanistic Revival« i USA. Der var tale om en noget utraditionel, men vellykket blanding af foredrag, diskussion, grønlandsk trommesang og indiansk shamanistisk raslen.

1. *Den komparative eskimoiske ordbog*

Der blev arbejdet videre på det langsigtede ordbogsprojekt, der blev påbegyndt i 1988 i Alaska. I første halvdel af året var Dr. Lawrence Kaplan fra Alaska Native Language Center, University of Alaska, Fairbanks fortsat gæst ved instituttet. I samarbejde med ham er de komparative data, som prof. E. Holtved efterlod, nu alle blevet gennemgået og integreret i ordbogens database. Sidst på året deltog også Nikolai Vakhtin fra Institut for Lingvistik i Leningrad i projektet. Her var der tale om nye data for Sireniskisk – et meget afvigende og næsten uddødt sprog i Sibirien. De fleste vestgrønlandske stammer, der har beslægtede former i Nordamerika, er nu indgået i ordbogen. De eksisterende kilder for østgrønlandsk og Thuledialekten er også ved at blive gennemgået for relevante former (Michael Fortescue).

2. *Udviklingen af morfofonemisk kompleksitet i eskimoiske sprog*

Med udgangspunkt i den komparative eskimoiske ordbog er der foretaget en rekonstruktion af de historiske forløb, som de indviklede morfofonemiske forhold (variation og grænsefænomener af morfemer) i de moderne eskimoiske sprog forudsætter. Rekonstruktionen afspejler overgangen fra et tidligere mere agglutinerende stade i udviklingen af disse polysyntetiske sprog (Michael Fortescue).

3. *Grønlandsk-dansk ordbog*

Deltagelse i redaktionsarbejdet med den grønlandsk-danske ordbog »Ordbogi« (1977), som i revideret og stærkt forøget udgave vil blive udgivet under navnet »Oqaasit« i 1990 (Inge Kleivan).

4. *Grønlandske symboler*

Fortsat arbejdet med at kortlægge brug af symboler i det moderne Grønland (Inge Kleivan).

5. *Den grønlandske kajak*

En lille brik til kajakkens kulturhistorie: Hvorfor og hvordan kom grønlandske kajakmænd om bord på europæiske skibe i åben sø? En mindre undersøgelse baseret på grønlandske og danske kilder (Inge Kleivan).

6. *Fangstens betydning i Grønland*

Forholdet mellem lønarbejde, indhandling og subsistens i Grønland. Udgangspunktet er en mindre bygd i det centrale Vestgrønland (Jens Dahl).

7. *Selvbestemmelse, kultur og identitet*

Fortsat arbejde med komparativt projekt over selvstyremodeller i det arktiske område. En voksende etnisk bevidsthed har medført fremsættelse af krav om forskellige former for selvbestemmelse. Flere eksempler tyder imidlertid på, at den omvendte proces også forekommer. Projektet sigter mod en kortlægning af forholdet mellem etnopolitiske processer og identitetskabelsen (Jens Dahl).

8. *Grønlands sikkerhedspolitiske stilling i det dansk-amerikanske forhold i de formative år 1945-54*

Delprojekt til videre belysning af publicerede urfolksretlige analyser af de amerikanske baser i Grønland. Tidligere danske, grønlandske og udenlandske kilder er blevet suppleret med omfattende datamateriale indhentet ved arkivarbejde i USA (Jens Brøsted).

9. *De internationale menneskerettigheder og deres gennemførelse i Grønland*

Den usikre gennemførelse af menneskerettighederne i Grønland undersøgt med udgangspunkt i Menneskerettighedskomiteéns behandling af Danmarks 2. periodiske rapport (Jens Brøsted).

10. *Suverænitetsbevægelsen i Alaska*

Fortsatte undersøgelser i forbindelse med undervisning om indfødt politisk udvikling og retsstilling efter kritikken og revisionen af Land Claims loven fra 1971 (Jens Brøsted).

11. *Exxon Valdez ulykken i Alaska*

Behandlet med særlig henblik på betydningen for de indfødte lokalsamfund (Jens Brøsted).

12. *Slægtshistorie, bosættelsesmønstre og social stratifikation i Sydvestgrønland, 1750-1950*

Forskningsprojektet omhandler demografiske, genealogiske og etnografiske betingelser for sociale gruppers opkomst og vitalitet i Sydvestgrønland. Projektet beskæftiger sig især med befolkningen under den tyske Brødremission ved Lichtenfels (1758-1900), og der arbejdes med en to-faset model til analyse dels af gruppers dannelse v.h.a. forskellige spatio-kulturelle gruppers migration fra Grønlands østkyst m.v., – og dels til analyse af gruppens reproduktion som demografisk og

ægteskabsmæssigt lukket gruppe (Hans-Erik Rasmussen).

13. Undersøgelse af programmet til mikro-datamat med henblik på anvendelse i antropologiske analyser

I forbindelse med undersøgelsen planlægges en »Nordisk Workshop i brugen af mikrodatamat i antropologien m.v.« (Hans-Erik Rasmussen).

14. Religios synkretisme i arktiske inuitsamfund
(Birgitte Sonne).

Udgivervirksomhed:

Jens Dahl er i redaktionen af Stofskifte – tidsskrift for antropologi, Michael Fortescue er i redaktionskomitéen for Acta Linguistica Hafniensia, Inge Kleivan er redaktionskomiteerne for Études/Inuit/Studies og Acta Borealia, Nordic Journal of Circumpolar Societies og Hans-Erik Rasmussen er i redaktionen af Jordens Folk – Etnografisk Revue. Birgitte Sonne er redaktør ved Danmarks Radios Interaktiv-Videoprojekt »Siulleq«.

Gæster og rejser:

Larry Kaplan, University of Alaska har fortsat sit ophold ved instituttet i hele forårssemesteret i forbindelse med det komparative ordbogsprojekt, og Nikolai Vakhtin fra Institut for Lingvistik, Leningrad har tilbragt efterårssemesteret ved instituttet i forbindelse med samme projekt. Ligeledes fra Leningrad var historikeren Valerij Vozgrin på besøg i en måned i efteråret.

Forskningsrejser:

Arkivundersøgelser på National Archives i Washington D.C. omkring Grønlands stilling i det dansk-amerikanske forhold 1945-1954 (Jens Brøsted).

Deltagelse i symposier og kongresser:

Symposiet »Grønland i national bevægelse og kulturel identitet i komparativ perspektiv«, Aarhus Universitet (Inge Kleivan), FN's arbejdsgruppe for indfødte, Genève (Jens Dahl).

Gæsteforelæsnings:

Smithsonian Institute, Washington (Jens Brøsted), Nationalmuseet, København (Hans-Erik Rasmussen).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,5.

Lektorer: Jens Dahl (½ år), Michael Fortescue, Inge Kleivan.

Eksterne lektorer: Birgitte Sonne, Gaba Thorning.

Seniorstipendiat: Jens Brøsted (½ år).

Kandidatstipendiat: Hans-Erik Rasmussen (½ år).

Undervisningsassistent: Lars Kristoffersen.

TAP: Antal årsværk: 0,7.

Adda Schack Andersen.

Specialer (konferens):

Nielsen, Jørn Lars Berglund: Suverænitet og økonomisk styring eksemplificeret ved: Inupiat's økonomiske og politiske institutioner på North Slope, Alaska, set i forhold til olie- og gasaktiviteter i Prudhoe Bay.

Thomsen, Marianne Lykke: Inuit Women in Greenland and Canada – Political Influence through Formal and Informal Structures.

Specialer (hovedfag):

Elling, Henrik Michael: Palæo-eskimoiske kulturer i Grønland.

Forchhammer, Søren: Erhvervsøkonomisk og social udvikling i et grønlandsk fangersamfund – Forudsætninger og konsekvenser.

Lyberth, Jakob Seth Møller Ole T.: Diskursive studier i Pavia Petersens romantiske poesi.

Publikationer:

Brøsted, J.: Nyt fra Invin-Nuna – det barbariske Grønland. Anmeldelse af Peder Hansen Resen: Groenlandia under red. ved J. Kisbye Møller og af Poul Egede: Efterretninger om Grønland. Dagbladet Information 28.7.89, s. 7, København 1989.

–: Knud Rasmussens møde med Nunivak-eskimoerne. Anmeldelse af Birgitte Sonne: Aqayut. Knud Rasmussens samlinger fra Nunivak Alaska / Eskimo Masks from the 5th Thule Expedition. Dagbladet Information 8.3.89, s. 7, København 1989.

–: Verdenserklæring om indfødte rettigheder (udkast). FN-Orientering 3, s. 11-15, København 1989.

–, Fægteborg, M.: Olie på vandene. Grønland 3-4, s. 111-17, København 1989.

–: Danish Accession to the Thule District, 1937. Nordic Journal of International Law 57 (3), s. 259-65, København 1989.

–, Fægteborg, M.: Uddrag fra: Thule – fangerfolk og militæranlæg: Kap. VIII. Konklusion & Kap. XII-I. Valg af løsning. Den 4. Verden – et spørgsmål om overlevelse. Antologi, Tove Friis (red.), s. 127-32, København 1989.

Brøsted, J.: Indigenous Rights Centers – A Directory. Research, Education and Legal Service. IWGIA Yearbook 1988, International Work Group for Indigenous Peoples, s. 189-99, København 1989.

Brøsted, J.: Da staten kom til Thule. Tusaat, Forskning i Grønland 2/88, s. 1-12, København 1989.

–: Bekendtgørelse af menneskerettigheder på grønlandsk. Juristen 8, s. 344-46, København 1989.

–: Publication of human rights instruments in Greenlandic – a proposal for a handbook on human rights. IWGIA Newsletter 58, s. 43-48, København 1989.

- Dahl, J.: Hunting and Subsistence in Greenland in the Light of Socio-Economic Relations. Greenland Subsistence Hunting, Janne Jervin (ed.), s. 81-100, Nuuk 1989.
- Fortescue, M.: Thule and Back: A critical appraisal of Knud Rasmussen's contribution to Eskimo language studies. *Etudes Inuit Studies* 12 (1-2), s. 171-92, Québec, Canada 1989.
- : Inuit ogaasiisa nalunaarsorneqarfiaq (tekst til kort over Inuitsprogene). *Kalaallit Nunaat / Grønland Atlas*, Christian Berthelsen, Ebbe Mortensen, Inger Holbech Mortensen, s. 18 & 108, København 1989.
- Kleivan, I.: Anmeldelse af Birgitte Sonne: Agayut: Nuniavak Eskimo Masks and Drawings from the 5th Thule Expedition 1921-24. København 1988. *Jordens Folk. Etnografisk revy* 24 (2), s. 38-39, København 1989.
- : Egede, Hans P. Handbook of North American Indians, Vol. 4, History of Indian-White Relations, Wilcomb E. Washburn, William C. Sturtevant (eds), s. 642, Washington D.C. 1988.
- : Børnebøger i Grønland: Sprog og indhold. Bilingualism and the Individual. Copenhagen Studies in Bilingualism, Vol. 4. Multilingual Matters 42, A. Holmen, E. Hansen, J. Gimbel, J. N. Jørgensen (eds), s. 325-37, Clevedon, Philadelphia, USA 1988.
- : Aningaaq. The Encyclopedia of Religion, Vol. 1, Mircea Eliade, s. 302-303, New York 1987.
- : Inuit Religion. The Encyclopedia of Religion, Vol. 7, Mircea Eliade, s. 270-73, New York 1987.
- : Sedna. The Encyclopedia of Religion, Vol. 13, Mircea Eliade, s. 165-66, New York 1987.
- : Institute of Eskimology, University of Copenhagen. *Inter-Nord* 18, s. 367-71, Paris 1988.
- , Burch, E.S.: The Work of Knud Rasmussen Among the Inuit: An Introduction / *L'œuvre de Knud Rasmussen chez les Inuit: Introduction*. *Études Inuit Studies* 12 (1-2), s. 5-19, Québec, Canada 1988.
- , Gilberg, R., Burch, E.S.: Selected Works by Knud Rasmussen. *Etudes Inuit Studies* 12 (1-2), s. 205-21, Québec, Canada 1988.
- , Burch, E.S., Gilberg, R.: Selected Titles About Knud Rasmussen and his Work / *Liste d'ouvrages sur Rasmussen et son œuvre*. *Etudes Inuit Studies* 12 (1-2), s. 223-33, Québec, Canada 1988.
- Rasmussen, H.: Stifinderen – en samisk spillefilm. *Jordens Folk. Etnografisk revy* 24 (1), s. 29-32, København 1989.
- : Anmeldelse af: Chr. Berthelsen, Inger Mortensen & Ebbe Mortensen: *Kalaallit Nunaat – Atlas – Grønland*, Nuuk/Godthåb 1989. *Jordens Folk. Etnografisk revy* 24 (3), s. 39-40, København 1989.

Michael Fortescue

Klassiske sprog

1. Institut for græsk og latinsk

Middelalderfilologi

Center for europæiske Middelalderstudier

Instituttet fungerer dels som samarbejdsorgan (center) for forskning og undervisning i middelalderlige emner, dels som hjemsted for en gennemgående filologisk præget forskning, især vedrørende tekster på europæisk middelalders to internationale sprog, græsk og latin. Centerfunktionen har i år særlig været markeret ved opbygningen af et stadig større program til udveksling af lærere og studerende mellem København og andre universiteter i EF. Programmet ledes af G. Caie og finansieres af Fællesskabet. En ny 1-årig uddannelse, middelalderkundskab, trådte officielt i kraft i 1989. Medarbejdernes forskning fordeler sig som flg.:

1. Antik og middelalder

Den vesteuropæiske middelalders benyttelse af antikke latinske tekster er blevet undersøgt af B. Munk Olsen, med flg. problemstillinger: (a) Hvilke klassiske tekster indgik i skoleprogrammerne på forskellige niveauer? (b) Hvilke principper og hvilken praksis lå til grund, når man dengang udgav antikke tekster? Han har i samarbejde med J. Hamesse (Louvain-la Neuve) og J. Deckers undersøgt florilegier som kilde til vor forståelse af middelalderens kultur (med henblik på publikation i serien »Typologie des sources du moyen âge occidental«). K. Friis-Jensen har ledet et forskeruddannelseskursus om klassikerne i middelalder og renaissance og har med henblik på serien »Corpus Translationum et Commentariorum« registreret og beskrevet 9.-12. århundredes kommentarer til Horats digte, viet et særligt studium til Saxos forhold til historikerne Valerius Maximus, Curtius og Justin, samt i øvrigt fortsat arbejdet på en ny tekstkritisk udgave af Saxos historieværk fra omkring 1200. Ældre historieværker fra ca. 500-800, der som hans skulle bringe germanske folk ind i den latinsksprogede kulturs varme, var genstand for en Ph.D.-afhandling ved L. B. Mortensen.

2. Vesteuropæisk filosofi, sprog- og naturvidenskab

A. Tabarroni og R. Lambertini (begge stipendiater fra Bologna) afsluttede i samarbejde med S. Ebbesen udgaver og fortolkninger af logiske og erkendelsesteoretiske tekster fra 13.-14. årh. A. Tabarroni påbegyndte endvidere en udgave af Tue af Viborgs kommentar fra 1430erne til Aristoteles' *Metafysik*; den skal trykkes i *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi* (»Samlede værker af danske videnskabsmænd fra middelalderen«, under Det danske Sprog- og Littera-

turselskab), som har S. Ebbesen til hovedudgiver. Som ledsageforskning til samme serie har F. S. Pedersen fra Odense Univ. ved instituttet arbejdet med overleveringshistorie for astronomiske tabelværker fra 12.-13. årh. S. Ebbesen har med I. Rosier og A. de Libera, begge Paris, samarbejdet om udgave af logiske og grammatiske essays (*sophismata*) fra 13. årh., ledet et dansk-hollandsk-belgisk projekt til udgave af Johannes Buridans *Summulæ* (14. årh.) og et dansk-svensk-finsk projekt til registrering af Aristoteleskommentarer i Nordens biblioteker, samt fortsat arbejdet på en »Middelalderens Filosofihistorie.«

3. Den ortodokse kirkes musikalske tradition

J. Raasted, der er medredaktør af den internationale serie »Monumenta Musicae Byzantinae«, har til den fortsat arbejdet på en facsimileudgave af håndskriftet Ambrosianus gr. 44 (A. 139.sup.). N. Ulf-Møller har arbejdet med den musikalske udvikling i russiske sticherarer fra 12. til 17. århundrede, og Chr. Troelsgaard har påbegyndt en undersøgelse af de byzantinske liturgiske sange i vestlig tradition.

4. Andet

G. Caie har arbejdet på udgaver af tekster om dommedag fra det angelsaksiske England: »Old English Judgment Day II« og Bedas »De die iudicii«. Endvidere på udgave af Chaucer's »The Man of Law's Prologue and Tale« (14. årh.) og på en artikel om folkesproglig poesi i håndskriftet CCCC 201. K. Friis-Jensen har fortsat arbejdet med en udgave af bibliotekskataloger fra Peterborough Abbey og med nylatinsk litteratur fra 1500-tallet. B. Schartau med en katalog over de græske håndskrifter på Det kongelige Bibliotek. B. McGuire har i USA påbegyndt feltstudier af klosterramfunds fortsættelse af middelalderlige traditioner, samt studier af senmiddelalderens fromhedsudtryk, især i nordiske klostermiljøer, med henblik på en omvurdering af J. Huizingas forståelse af perioden. Han har endvidere foretaget studier af omstændigheder ved Bernhard af Clairvaux's liv (12. årh.) og legender om ham samt, i fællig med M. Cawley fra Oregon, arbejdet med cisterciensiske helgenlegender fra 1200-tallet. J. Raasted har ledet instituttets fællesprojekt om udgivelse af en hidtil ukendt version af sidste bog af Petrus Comestors *Historia Scholastica* (12. årh.) og har i øvrigt tilrettelagt udgave af de latinske tekster i det senmiddelalderlige danske blandingshåndskrift AM 76,8°.

Redaktionsvirksomhed:

Flere af instituttets medarbejdere har medvirket som redaktører af artikelsamlinger, samt af tidsskrifterne *Classica et Mediaevalia*, *Revue d'Histoire des Textes*, *Archivum Latinitatis Medii Aevi*, *Vox Mediaevalis*, *Medieval Philosophy and Theology*. Instituttets eget talerør, *Cahiers de l'Institut du Moyen Age Grec et*

Latin, udkom med to numre (58-59), tilsammen ca. 700 sd.

Gæsteforelæsninger m.v.:

Medarbejderne har holdt gæsteforelæsninger ved universiteter og konservatorier som flg.: B. McGuire i Los Angeles, Riverside, Kalamazoo, Oxford. J. Raasted i Helsinki. K. Friis-Jensen i Bergen. G. Caie i Groningen. B. Munk Olsen i Firenze, Rom og Odense. S. Ebbesen i Warszawa og Kraków. N. Ulff-Møller i Moskva.

N. Ulff-Møller deltog i »30th World Conference on Traditional Music« i Schladming, og »15th US Conference on Byzantine Studies« i Amherst; S. Ebbesen talte ved symposiet »Gli studi di filosofia medievale tra Otto e Novecento« i Rom; G. Caie deltog i International Medieval Drama Congress i Lancaster og talte ved Nordic Association of English Studies' møde i Helsingør.

Rejser m.v.:

Rejser til fremmede biblioteker for håndskriftsstudier: Paris (K. Friis-Jensen), Firenze og Kraków (S. Ebbesen). B. Munk Olsen har til samme samt administrative formål besøgt Paris, Oslo, Firenze, Rom, Cesena, Wien, Melk, London, New York, Baltimore, Princeton, Harvard, Yale.

Kollegiale organer:

B. Munk Olsen har året igennem beklædt posten som formand for Statens humanistiske Forskningsråd. G. Caie blev af rektor tildelt titlen »Årets Underviser«.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7 (+ 2 fondsbetalte).

Professor: Dr.univ. Birger Munk Olsen.

Docent: Dr.phil. Jørgen Raasted.

Lektorer: Dr.phil. Sten Ebbesen, Brian McGuire, D.phil., Dr. Graham Caie.

Adjunkt: Dr.phil. Karsten Friis-Jensen.

Kandidatstipendiater: Ph.D. Lars Boje Mortensen, cand.mag. Christian Troelsgård.

Ekstern lektor: Christian Gorm Tortzen.

Fondslønnede stipendiater: Ph.D. Bjarne Schartau, Ph.D. Nina Ulff-Møller.

Akademisk medarbejder: Cand.phil. Conrad Kisch.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent: Hannah Krogh Hansen

Studentermehhjælp: Signe Louw.

Ph.D.afhandlinger:

Afhandlingens opbevaringssted angives i parentes efter titlen.

Mortensen, Lars Boje; latinsk middelalderfilologi: Civiliserede barbarer – folkevandringens historikere

400-800 (Institut for græsk og latinsk middelalderfilologi).

Schartau, Bjarne; bysantinsk kirkemusik: En kypriotisk kirkemusiker mellem øst og vest (Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi).

Speciale (hovedfag):

Haaning, Aksel: Alkymien i det 13. årh. Thomas Aquinas og Albertus Magnus.

Publikationer:

Ebbesen, S.: Three 13th-century Sophismata about Beginning and Ceasing. Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 121-80, Københavns Universitet 1989.

Friis-Jensen, K.: Maximus Pontifex in Saxo Grammaticus. The textual fidelity of the editio princeps. Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 323-30, Københavns Universitet 1989.

→ Was Saxo Grammaticus a Canon of Lund? Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 331-57, Københavns Universitet 1989.

McGuire, B.P.: Efterskrift. Festung Europa og de usynliggjorte flygtninge. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 225-34, København 1989.

→ Østens orkenfædre og Vestens efterligning. Europa og de fremmede i middelalderen, Kurt V. Jensen (red.), s. 11-26, København 1989.

→ Taking Responsibility: Medieval Cistercian Abbots and Monks as their Brother's Keepers. Cîteaux. Commentarii Cisterciensium 39, 1988, s. 249-69, Cîteaux, Frankrig 1989.

→ Purgatory, The Communion of Saints, and Medieval Change. VIATOR. Medieval and Renaissance Studies 20, s. 61-84, Los Angeles, California, USA 1989.

→ The First Cistercian Renewal and a Changing Image of Saint Bernard. Cistercian Studies 24, s. 25-49, Gethsemani, Kentucky, USA 1989.

→ Peopling Solitude. Petrarch in Crisis years, 1346-50. A Literary Miscellany, presented to Eric Jacobsen. Publications of the Dept. of English, Vol. 16, Graham D. Caie, Holger Nørgaard (eds), s. 17-31, Københavns Universitet 1988.

Olsen, B.M.: L'étude des auteurs classiques latins aux XIe et XIIe siècles. Tome II, 2. Addenda et corrigenda – Tables. Paris 1989, 310 s.

→ Les bibliothèques bénédictines et les bibliothèques de cathédrales: les mutations des XIe et XIIe siècles. Histoire des bibliothèques françaises. Tome I. Les bibliothèques médiévales, André Vernet, s. 30-43, Paris 1989.

→ Petitemengin, P.: Les bibliothèques et la transmission des textes. Histoire des bibliothèques françaises. Tome I. Les bibliothèques médiévales, André Vernet, s. 414-35, Paris 1989.

- Raasted, J.: Zur Melodie des Kontakion Hēparthenos sémeron. Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 233-46, Københavns Universitet 1989.
- : Compositional Devices in Byzantine Chant. Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 247-70, Københavns Universitet 1989.
- : Byzantine Heirmoi and Gregorian Antiphons, Some observations on structure and style. Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin 59, s. 271-96, Københavns Universitet 1989.
- Tortzen, C.G.: Lukian: Æslet. Helsingør 1989, 48 s.
- : Aischines fra Sphettos I-II. Klassikerforeningens Meddelelser 121 & 122, s. 10-39; 8-29, Helsingør 1989.
- : Redaktion af: Liber compositionum. Christian IV's latinske brevstile 1591-1593. Hjørring 1988, 262 s.
- : Introduktion til Æslet. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning 311 (1987), s. 66, København 1988.

Sten Ebbesen

2. Institut for klassisk Filologi

I anledning af DVUs planer om indskrænkninger af humanistisk forskning har instituttets medarbejdere arbejdet på at synliggøre fag og institut i flere forskellige sammenhænge; bl.a. har man sammen med søsterinstitutterne i Odense og Århus udgivet »GRÆSK, LATIN – OG SIDENHEN, Tolv års forskning ved de klassiske institutter.« I forbindelse med Det humanistiske Forskningsråds initiativ »Hellenismen« har instituttet i efteråret afholdt en tværfaglig forelæsningsrække om »Det hellenistiske og romerske Ægypten« med mange deltagere. Instituttets medarbejdere har rådgivet offentlige institutioner og private virksomheder. Instituttet er hjemsted for Forum for Renæssancestudier.

Den fulde beretning fås ved henvendelse til instituttets sekretariat.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet danner ramme om forskning i meget forskellige emner med det fællestreik, at beherskelsen af græsk og/eller latin er forudsætning for, at man kan behandle stoffet. J. Christensen og C. M. Taisbak beskæftiger sig med en række sproglige emner, der er forudsætning for overhovedet at arbejde med disse tekster. B. Mygind studerer, som led i forskningsrådets Hellenisme-initiativ, oversættelsen af græske filosofiske fagudtryk til latin.

Et andet vigtigt område er studiet af håndskrifter og

papyri, hvorigennem de antikke tekster er overleveret til eftertiden; A. Bülow-Jacobsen udgiver dels papyri, dels tekster på potteskår, som fremkommer ved udgravningen af Mons Claudianus-stenbruddet i Ægypten. A. Bülow-Jacobsen har også varetaget Papyrus-samlingen og udgiver løbende Papyri Carlsberg (som findes på Carsten Niebuhr Institutet).

Et hovedemne i faget er udgivelse, kommentering og oversættelse af græske og latinske tekster; L. Andersen har deltaget i arbejdet med den nye bibeloversættelse og er i færd med at udgive og kommentere græske orakelvers; M. Skafté Jensen, P. Zeeberg og K. Skovgaard-Petersen er i gang med at oversætte og udgive danske renæssanctekster, der er skrevet på latin. J. Mejer er med til at oversætte Sophokles' Kong Ødipus for Det kgl. Teater; C. M. Taisbak oversætter og kommenterer græske og latinske matematiske tekster. Litterære studier spænder fra studiet af Homers poetik (M. Skafté Jensen) over antik talekunst (J. Christensen) og lejligheds litteraturens historie fra oldtid til renæssance (P. Harsting) til 1500-tallets danske latinpoesi (M. Skafté Jensen). Inden for græsk historie koncentrerer forskningen sig om Athen i det 5.-4. årh. f. Kr.: M. Herman Hansen viderefører sine studier over det athenske demokrati og, sammen med nogle studerende, over befolkningsudviklingen belyst ud fra en edb-baseret fortegnelse af alle athenske gravindskrifter 400 f.Kr.-300 e.Kr. V. Gabrielsen koncentrerer sig om den athenske flåde og dens administration. J. Mejer arbejder med antik filosofihistorie og filosofihistorieskrivning; J. Christensen viderefører studier i stoisk samfundsfilosofi.

Flere af instituttets medarbejdere beskæftiger sig med arkæologi: V. Gabrielsen og A. Bülow-Jacobsen deltager i udgravninger på Kypren og i Ægypten, mens H. Salskov Roberts arbejder med en gruppe Mars-figurer fundne i Danmark, og med faliskisk keramik.

På IKF er placeret den danske del af Forum for Renæssancestudiers fællesnordiske forskningsprojekt »Nordisk litteratur på latin og dens forhold til Europa«, der er finansieret af Nordisk Samarbejdsnæv for humanistisk Forskning (NOS-H) og de humanistiske forskningsråd i de fem nordiske lande. Projektet, som ledes af M. Skafté Jensen, har tilknyttet to forskningsstipendiater, L. Boje Mortensen og K. Skovgaard-Petersen. Der arbejdes på en koordineret edb-registrering af disse latinske tekster, denne registrant har hovedsæde i København.

Faglige hverv, udgivervirksomhed m.m.:

»Homerstudier«, sidste bind af en serie på fire planlagt og redigeret af L. K. Andersen, J. Christensen, M. Skafté Jensen, H. Salskov Roberts samt K. Møller Nielsen.

M. Alenius er medredaktør af Renæssancestudier og medlem af bestyrelsen for Museum Tusulanum

samt medlem af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier.

A. Bülow-Jacobsen er Field Director for the International Photographic Archive of Papyri og medlem af The International Committee for the Excavation of Mons Claudianus.

J. Christensen er formand for Videnskabernes Selskabs Kommission for Corpus Lexicographorum Græcorum og medlem af dets Kommission for Thesaurus Linguae Latinae og af SHF's styringsgruppe for Projekt nordisk Nylatin og programgruppen for Hellenisme-initiativet.

M. Herman Hansen er referee for tidsskrifterne American Journal of Ancient History, Classical Philology, Greek, Roman and Byzantine Studies og Classical World.

M. Skaftø Jensen er medlem af redaktionskomiteen for Oral Tradition, af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier, af redaktionen af serien Renæssancestudier og af styrelsen for Center for sammenlignende Kulturforskning, efor for Den arnamagnæanske Kommission samt leder af NOS-H projektet »Nordisk litteratur på latin og dens forhold til Europa« og af det tilsvarende danske SHF-initiativ.

J. Mejer er formand for Folkeuniversitetet i Kbh., studieleder for Antikken og programrådsmedlem; medlem af og generalsekretær for Platonselskabets præsidium samt redaktør af rapport fra Platonselskabets symposium i København 1987; referee for Classical World.

P. Zeeberg er medlem af redaktionen af Museum Tusulanum og af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier.

Gæsteforelæsninger og rejser:

A. Bülow-Jacobsen har i Ægypten deltaget i udgravningen af Mons Claudianus i jan.-marts, og har holdt foredrag ved 19. internationale papyrologkongres i Kairo, og i Århus.

J. Christensen har holdt foredrag ved Platonselskabets symposium i Trondheim.

V. Gabrielsen har forsket ved Wolfson College, Cambridge og har i september været på Kypren som led i projektet »Roman Cyprus«.

M. Herman Hansen har holdt gæsteforelæsninger ved Rijksuniversiteit te Leiden og ved Yale, Cornell, Harvard (The Loeb Lecture) og Boston universiteter, USA.

P. Harsting opholdt sig ved Det danske Akademi i Rom 1/2-1/7.

M. Skaftø Jensen har holdt gæsteforelæsninger ved universitetet i Trento, Italien, og været arrangør af det fællesnordiske symposium om nylatin på Lysebu.

J. Mejer har holdt gæsteforelæsninger ved Rutgers University, New Jersey, University of Maryland, College Park, University of Florida, Gainesville, alle USA,

og Werner-Reimers-Stiftung, Bad Homburg, Tyskland.

H. Salskov Roberts har gjort studier ved museet i Ravenna og optaget billeder dér samt ved udgravningen af det romerske Sentinum til instituttets samling.

K. Skovgaard-Petersen har demonstreret Projekt nordisk Nylatin's database i Rom, København og Oslo og har været på studieophold i London juni-okt.

P. Zeeberg har holdt foredrag ved det fællesnordiske symposium om nylatin på Lysebu.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Johnny Christensen.

Lektorer: Mogens Herman Hansen, Minna Skaftø Jensen, Jørgen Mejer, Helle Salskov Roberts, Christian Marinus Taisbak.

Seniorstipendiat: Vincent Gabrielsen.

Kandidatstipendiat: Peter Zeeberg.

Introduktionsstipendiat: Pernille Harsting.

Forskningsprofessor: Adam Bülow-Jacobsen.

Fondslønnede stipendiater: Marianne Alenius, Lene Andersen, Lars Boje Mortensen, Benedicte Mygind, Karen Skovgaard-Petersen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Assisterter: Lone Klevehøj, Vivi Lund.

Ph.D. afhandling:

Afhandlingens opbevaringssted angives i parentes efter titlen.

Pade, Marianne: Guarino og Plutarch (Specialebiblioteket, KUA).

Specialer (hovedfag, klassisk filologi):

Rubinstein, Lene: Adoption i Athen. En beskrivelse af institutionen og en vurdering af dens udbredelse.

Topp, Pia Wedell: Vivae Defossae. Studier i Vestalindeinstitutionen.

Speciale (hovedfag, klassisk latin):

Helles, Sven: Anklagerbelønninger i politiske processer i romersk strafferetspleje.

Publikationer:

Bülow-Jacobsen, A.: Two Greek Papyri Carlsberg from Tebtunis. P. Carlsberg 53 & 57. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 78, s. 125-31, Bonn, BRD 1989.

Gabrielsen, V.: IG II² 1609 and Eisphora Payments in Kind? Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 79, s. 93-99, Bonn, BRD 1989.

—: The Number of Athenian Trierarchs after ca. 340 B.C. Classica et Mediaevalia 40, s. 145-59, København 1989.

- Hansen, M.H.: Was Athens a Democracy? Det kgl. danske Vidsk. Selsk., Hist. Filos. Medd. 59, s. 47, København 1989.
- : The Athenian Ecclesia II. A Collection of Articles 1983-89. Københavns Universitet 1989, 324 s.
  - : Athenian Democracy – Institutions and Ideology. Classical Philology 84, s. 137-48, Chicago, USA 1989.
  - : Demography and Democracy – A Reply to Eberhard Ruschnbusch. Ancient History Bulletin 3, s. 40-44, Calgary, Canada 1989.
  - : Solonian Democracy in Fourth Century Athens. Classica et Mediaevalia 40, s. 71-99, København 1989.
  - : Demos, Ekklesia and Dikasterion – A Reply to Martin Ostwald and Josiah Ober. Classica et Mediaevalia 40, s. 101-106, København 1989.
  - : On the Importance of Institutions in an Analysis of Athenian Democracy. Classica et Mediaevalia 40, s. 108-13, København 1989.
  - : Var det Athenske demokratia et demokrati? Klassikerforeningens Meddelelser 123, s. 13-34, Hjørring 1989.
- Jensen, M.S.: The seventh congress of the International Association for Neo-Latin Studies (IANLS), Toronto. Wolfenbütteler Barock-Nachrichten 16, s. 37-38, Wiesbaden, BRD 1989.
- : Homer og teorien om mundtlighed. Homerstudier, Lene Andersen, s. 71-101, Københavns Universitet 1989.
  - : Homertekstens historie. Homerstudier, Lene Andersen, s. 27-33, Københavns Universitet 1989.
  - : Dansk latin – hvad er meningen? Humaniora 3, s. 28-30, København 1989.
  - : Helena: Die schöne H. Enzyklopädie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung. Band 6. Lieferung 2/3, K. Ranke, R. Brednich, H. Bausinger, W. Brückner, L. Röhrich, R. Schenda, s. 765-67, Berlin, New York 1989.
  - : Tabt og fundet. Hans Jørgensen Sadolins bodsalmer indkøbt til Det kongelige Bibliotek. Magasin fra Det kongelige Bibliotek og Universitetsbiblioteket I 4 (2), s. 41-50, København 1989.
  - : Variability in Oral Literature. Oral Tradition 3 (1-2), s. 254-56, Columbus, Ohio, USA 1988.
  - : Hans Jørgensen Sadolin (1528/9-ca.1600) und die zeitgenössische lateinische Dichtung Dänemarks. Wolfenbütteler Beiträge 8, s. 31-46, Frankfurt am Main, BRD 1988.
  - : Latin Bucolic Poetry in 16th Century Denmark. Acta Conventus Neo-Latini Guelpherbytani. Proceedings of the Sixth International Congress of Neo-Latin Studies, Stella P. Revard, Fidel Rädle, Mario A. di Cesare, s. 269-75, Binghamton, N.Y., USA 1988.
- Taisbak, C.M.: Skanlat. Et PC-program der skanderer latinske hexametre på farveskærm. SAML. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik 14, s. 15, Københavns Universitet 1989.

Jørgen Mejer

Filosofi, pædagogik, informatik og psykologi

1. Filosofisk Institut

Historie:

Filosofisk Institut blev oprettet som Filosofisk Laboratorium i 1959 og fik tildelt lokaler på øverste etage af Metroannexet, hvor faget allerede i nogle år havde haft til huse. Navneskiftet fandt sted i 1968. Institutet blev i sommeren 1969 flyttet til lokaler i Trinitatisannexet på Købmagergade. I december 1987 flyttede det til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80.

Ved instituttets oprettelse var det bemanded med 3 professorer og 1 videnskabelig assistent. I løbet af 60'erne og 70'erne steg bemandingen til 4 professorer og 9 lektorer. De stedfundne reduktioner har medført, at instituttet i dag er bemanded med 1 professor, 5 lektorer og 1 adjunkt.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter et bredt felt af emner såvel inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. I overensstemmelse med traditionen og med de undervisningsopgaver over for studerende fra andre fag, der påhviler instituttet, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora.

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejders forskningsvirksomhed er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: Filosofi- og idéhistorie, teoretisk og praktisk filosofi, der anvendes ved filosofistudiets opbygning.

1. Antik og middelalderfilosofi

1.1 En større fremstilling af den antikke filosofis historie er færdigskrevet og er under redigering (K. Friis Johansen).

1.2 Færdiggørelse af en redegørelse for de sidste 30 års Platon-forskning (K. Friis Johansen).

1.3 Undersøgelse af hellenistisk filosofi som medlem af en arbejdsgruppe nedsat af SHF (K. Friis Johansen).

Nyere tids filosofi

2.1 Fortsatte og afsluttede undersøgelser i den danske højrehegelianer A. P. Adlers liv og forfatterskab (C. H. Koch).

2.2 Fortsatte studier i Anton Thomsens efterladte papirer og breve (C. H. Koch).

2.4 Fortsat forberedelse af en udgivelse af F. C. Eilshovs samlede værker. Arbejdet foregår sammen med professor Johnny Christensen (Institut for klassisk Filologi) og cand.mag. H. Galberg Jacobsen (Dansk Sprognævn) (C. H. Koch).

2.5 Fortsat udarbejdelse af 3. del af en dansk idéhistorie (Sv. E. Stybe).

3. Teoretisk filosofi

3.1 Fortsat udarbejdelse af en lærebog i videnskabsteori, der lægger vægt på at markere de fælles træk ved natur- og adfærdsvidenskaber og samtidig give en præcis karakteristik af det, der adskiller dem (F. Collin).

3.2 Fortsatte undersøgelser af naturalistiske opfattelser af information og intentionalitet. Færdiggørelse af et manuskript om Dretnes opfattelse af information og intentionalitet (J. Riis Flor).

3.3 Udarbejdelse af afsnit om natur, erkendelse og videnskab til en lærebog i filosofi for gymnasiet (J. Riis Flor).

3.4 Fortsatte studier af tidsproblemet i moderne tysk og fransk filosofi (P. Kemp).

3.5 Fortsat arbejde med A. Sidgwicks teori om argumentation i naturligt-sproglige diskussioner. Færdiggørelse af et manuskript om Sidgwicks opfattelse af domme, sætninger og påstande (F. S. Nielsen).

4. Praktisk filosofi

4.1 Fortsatte studier af den moderne materialisme/naturalisme især koncentreret om naturalistisk etik (E. Elten).

4.2 Fortsatte studier over moral, jura og livssynsfrihed i folkeskolen (E. Elten).

4.3 Fortsat arbejde med projektet: Forholdet mellem etik og teknologi. Et manuskript er færdiggjort og er antaget til udgivelse i Tyskland og i Sverige. Der arbejdes på et yderligere manuskript om etikens grundlag (P. Kemp).

Redaktionsvirksomhed:

C. H. Koch (indtil 31/7), J. Riis Flor, K. Friis Johansen og F. Collin (fra 1/8) er redaktører af Filosofiske Studier.

F. Collin er medlem af redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy.

Gæster og rejser:

J. Riis Flor har forelæst om videnskabens enhed på et symposium arrangeret af Centret for Kulturforskning ved Aarhus Universitet 9.-11. oktober.

P. Kemp har deltaget i kongres om brug af ukrudtsmidler i den tredje verden i Bruxelles 16.-18. februar og i Nordisk Filosofikongres i Oslo 17.-20. maj. Han har desuden gæsteforelæst på Umeå Universitet 10.-11. marts, på Aarhus Universitet 22. september og i Lund 5. december. Som gæsteforsker har han forelæst i januar på Institut für Technik und Gesellschaft, Technische Universität, Wien.

C. H. Koch har i januar holdt foredrag om A. P. Adler i Kierkegaardsselskabet.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7 5/6.

Professorer: Karsten Friis Johansen, Svend Erik Stybe (indtil 30/6).

Lektorer: Erik Elten, Jan Riis Flor, Peter Kemp, C. H. Koch, Flemming Steen Nielsen.

Adjunkt: Finn Collin.

Forskerstipendiat: Peter Sandøe (Indtil 30/4).

Videnskabelig medarbejder: Flemming Juhl (indtil 31/8).

TAP: Antal årsværk: 1 1/5.

Overassistent: Inge Bernhoff.

Medhjælp: Jørgen Mikkelsen, Asger Sørensen.

Specialer (konferens).

Andreasen, Poul Holm: Clausewitz og Bomben – Et studie af Clausewitz' strategiske teori med henblik på den vestlige strategi efter 2. Verdenskrig.

Jensen, Henrik Gade: Uintenderede konsekvenser. Om individuelle handlingers kollektive konsekvenser.

Matwijkiw, Anja: Retspositivisme contra naturretsteori – Et spørgsmål om de rettighedsteoretiske implikationer med særligt henblik på menneskerettighederne.

Speciale (hovedfag).

Hansen, Kirsten: Brud og kontinuitet i Michel Foucault's forfatterskab.

Publikationer:

Collin, F.: Den "ny holisme". *Filosofiske Studier* 10, s. 35-57, Københavns Universitet 1989.

Elten, E.: Moral, jura og livssynsfrihed i folkeskolen. *Filosofiske Studier* 10, s. 59-85, Københavns Universitet 1989.

Flor, J.C.R.: Dretskes opfattelse af information og intentionaltitet. *Filosofiske Studier* 10, s. 85-104, Københavns Universitet 1989.

Johansen, K.F.: Plotins opfattelse af den menneske-

ge frihed. *Filosofiske Studier* 10, s. 105-27, København Universitet 1989.

–: Platon (Klassikerforeningens Oversigter). Århus 1989, 44 s.

Koch, C.H.: Idehistoriske betragtninger over det 17. århundredes naturvidenskabelige revolution. *Filosofiske Studier* 10, s. 127-39, Københavns Universitet 1989.

Inge Bernhoff

2. Institut for Pædagogik*Forskningsvirksomhed:*

1. En undersøgelse af »Bourdieu's habitusbegreb og praksisteori« gennem hele hans forfatterskab for at belyse det pædagogiske praksisbegreb som en del af pædagogikkens grundbegreb. En undersøgelse af uddannelsessystemet og læreruddannelserne i Namibia for FN's institut i Lusaka, Namibia. Fremlagt på international konference i Lusaka »Teaching and Teacher Training in Namibia, today and tomorrow. Medlem af et netværk finansieret af Det svenske Forskningsråd »Transnational Cultural Flows and National Culture« universitetet i Lund (Staf Cahlewaert).

2. Uddannelsesproblemer i forbindelse med formelle og non-formelle uddannelsesprojekter i den 3. verden. Arbejdet med »Den pædagogiske uddannelse af lærere til den højere skole siden 1770'erne fortsætter. Undersøgelse af speciallægeuddannelsen for læger (Joan Conrad).

3. Undersøgelse af lægers videreuddannelse. Belysning af faktorer af betydning for valget af to specialer i lægers videreuddannelse og kortlægning og vurdering af det kliniske og teoretiske uddannelsesforløb efter grunduddannelsen (Helge Dohn, Jørgen Nystrup).

Undersøgelse af studieplaner ved det lægevidenskabelige studium og ændringer heri, inden for det sidste hundrede år (Helge Dohn).

4. Dannelse af matematisk og teknisk bevidsthed i universitetsuddannelserne. Empiriske og teoretiske undersøgelser af den prægnation, der finder sted ved matematikundervisning på højeste niveau, med efterfølgende rekommandationer for pædagogisk tilrettelæggelse af de pågældende studier (Bo Jacobsen).

5. Voksenundervisning og edb. En undersøgelse af deltagernes vurdering af edb-efteruddannelse (Sammen med Leif Hansen, Vibe Aarkrog).

Unge valg af uddannelse. En undersøgelse af bag-

grundsfaktorernes betydning for og unges grunde til valg af uddannelse (Sammen med Ole Bredo, Arne Jakobsen, Lisette Jespersen, Thomas Nissen) (Per Fibæk Laursen).

6. Den moderniserede barndom. Færdiggørelse af rapport om forskningsprojekt vedrørende den moderne barndoms kulturelle status.

Evaluering og tilrettelæggelse af virksomhedsbaseret undervisning og uddannelse på DSB. (Sammen med Anne Wessberg og Susanne Lemvig) (L. J. Mutschinsky).

7. Edb-undervisning af voksne. Har tidligere indsamlet empirisk materiale med henblik på publicering på et internationalt sprog. To artikler, en om empiriske resultater, og en om disse resultaters didaktiske implikationer, er udarbejdet.

Bio-etik og pædagogik. Har afsluttet en mindre undersøgelse om sammenhængen mellem den filosofiske etiks natur og muligheden for at inddrage de etiske problemer, som den moderne bio-teknologi rejser, i den folkeoplysende undervisning.

Pædagogisk paternalisme. Har fortsat undersøgelsen af beherskelsesforhold i pædagogiske sammenhænge (Sven Erik Nordenbo).

7. Pædagogik som videnskab og som universitetsfag – i dansk tradition. Undervisningens grundkategorier. En analyse af fundamentale begreber i relation til undervisning Læruddannelse i Norden – en komparativ analyse (Thyge Winther-Jensen).

8. Personaleudvikling og det personlige ledelsesmoment. En undersøgelse vedrørende lederuddannelse og ledelsespraksis specielt mhp det personlige moment i ledelsesarbejdet forstået som påtagelse af lederskab, kontaktforholdet og afgivelse lederskab. Perspektivet er demokratisk, tidsbestemt, ledelsesarbejde i private/offentlige virksomheder samt i organisationer.

Forskningsmetodologiske studier. Der arbejdes videre med udviklingen af et perspektiv på kontemporær tænkning vedr. forskeruddannelse, især mhp vægtning af originalitet og empirisk systematik (Sten Clod Poulsen).

9. Et kompartivt forløbsstudie af det konkrete sammenstød mellem omsorgskultur og systemverden i de kvindelige reproduktive omsorgsuddannelser.

En fremstilling af den erhvervsocialisering, som rent faktisk finder sted i de kvindelige reproduktive omsorgsuddannelser. I delrapport I findes en empirisk fremstilling af pigers livshistoriske forudsætninger for at søge mod dette uddannelsesfelt. Ud fra en kvantitativ og kvalitativ kortlægning af 10 unge pigers livshistorie fremsættes nogle ansatser til en teori om køns-

og klassespecifikke omsorgskompetencer produceret i de kvindelige livssammenhænge. Både køn, klasse og livsform inddrages og der søges at finde nye veje mod en teori om kvinder og kvalifikationer i kvinde-fag (Tine Rask Eriksen).

10. Kønnets betydning for småbørns dannelse af indbyrdes relationer. Projektet sigter mod at kortlægge og begrebsliggøre kønnets betydning for 0-6 åriges dannelse af indbyrdes relationer. Gennem analyse og bearbejdning af omfattende videomateriale fra 3 forskellige institutioner beskrives mønstre i børnenes interaktionsformer, sådan som de kønsspecifikt kommer til udtryk. Ud fra et interaktionistisk og kulturrenologisk perspektiv vil disse mønstre søges ekspliceret (sammen med Jan Kampmann).

Småbørns autonomi og indbyrdes interaktion. Redigering af videomateriale omhandlende vuggestuebørns erobringer (Sammen med Jan Kampmann) (Peter Østergaard Andersen).

11. Forskningsprocessen i de humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. En undersøgelse af den humanistiske forskningsproces' egenart i videnskabs-sociologisk og erkendelsespsykologisk belysning. Undersøgelsen er baseret på en række kvalitative interviews (Kirsten Grønbæk Hansen).

12. Kønnets betydning for småbørns dannelse af indbyrdes relationer. Projektet sigter mod at kortlægge og begrebsliggøre kønnets betydning for 0-6-åriges dannelse af indbyrdes relationer. Gennem analyse og bearbejdning af omfattende videomateriale fra 3 forskellige institutioner beskrives mønstre i børnenes interaktionsformer, sådan som de kønsspecifikt kommer til udtryk. Ud fra et interaktionistisk og kulturrenologisk perspektiv vil disse mønstres betydning søges ekspliceret (Sammen med Peter Østergaard Andersen).

Småbørns autonomi og indbyrdes interaktion. Redigering af videomateriale omhandlende vuggestuebørns erobringer (Sammen med P. Ø. Andersen) (Jan Kampmann).

13. Kommunikative omgangsformer i to vuggestuemiljøer. Set i et modernistisk perspektiv. I projektet foretages en række analyser af videooptagelser i to vuggestuemiljøer. Tilgangen er kommunikations- og sprogteoretisk. Spørgsmålet er, i lyset af modernisme/postmodernismediskussionen, om det er muligt at vise, hvordan modernistisk tænkning slår igennem i nutidens omgangsformer, og hvordan omgangen med små børn kan beskrives i dette perspektiv. Teoretisk baseres de empiriske analyser på Habermas teori om kommunikativ rationalitet, angelsaksisk sprogfilosofi, kontinental filosofi samt nyere udviklingspsykologi (Lis Nielsen).

14. Psykoanalysens historie. Psykoanalysen efter Freud. Projektet udføres sammen med mag.art. Simo Køppe med sigte på udgivelsen af en grundbog om psykoanalysen efter Freud. I projektet er udvalgt de lande, der gennem psykoanalysens historie har været toneangivende: Østrig, Ungarn, Tyskland, England, USA og Frankrig, hvis psykoanalytiske foreninger, skoledannelser og vigtigste enkeltforfattere gennemgås. Der lægges særlig vægt på at forstå baggrunden for de konflikter og personrelaterede brud, der lejlighedsvis har ført til dannelsen af nye foreninger eller fraktioner inden for de gamle (Ole Andkjær Olsen).

Redaktionsvirksomhed:

Staf Callewaert er regional redaktør for Skandinavien af International Journal of Qualitative Studies in Education. Joan Conrad er redaktør af Scandinavian Journal of Educational Research. Lars Jakob Muschinsky redaktør af Dansk pædagogisk Tidsskrift. Sven Erik Nordenbo medlem af redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy, vol. 26 (1989). Tine Rask Eriksen er medlem af refercegruppen i tidsskriftet Vård i Norden samt i referencegruppen for tidsskriftet Social Kritik. Ole Andkjær Olsen er i redaktionen af tidsskriftet Psyke og Logos.

Arbejde inden for kollegiale organer:

Staf Callewaert er formand for fagstudienævnet i pædagogik samt medlem af hum. fakultets udvalg vedr. bedre undervisning. Joan Conrad er medlem af institutbestyrelsen, medlem af studienævnet samt medlem af Konsistorium. Bo Jacobsen er medlem af studienævn, fakultetsstudienævn samt medlem af hum. fakultets udvalg vedr. bedre undervisning.

Per Fibæk Laursen er medlem af Fællesnævnet for idræt samt fællestillidsmand for magistrerne. Lars Jakob Muschinsky er medlem af bestyrelsen i Center for Småbørnsforskning og var institutbestyrer indtil 1.5.89. Sven Erik Nordenbo er programrådsmedlem og studieleder for pædagogik, Folkeuniversitetet i København, medlem af DANDOKS referencegruppe i pædagogik og uddannelse, forskningsdirektoratet, medlem af NEP (Nordisk ekspertgruppe i pædagogik) Forskningsdirektoratet. Thyge Winther-Jensen er institutbestyrer samt censorformand ved Danmarks Lærerhøjskole. Jan Kampmann er medlem af studienævnet for pædagogik.

Rejser:

Staf Callewaert har været på studierejse til Namibia. Joan Conrad har foretaget 2 rejser til London vedr., ERASMUS, samt været på 1 uges studierejse i Bucarest, Rumænien. Thyge Winther-Jensen har foretaget rejse til Berlin i forbindelse med ERASMUS-projekt. Ole Andkjær Olsen var i Paris.

Gæsteforelæsnings efter invitation:

Staf Callewaert har holdt gæsteforelæsnings på Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet. Lars Jakob Muschinsky har holdt forelæsnings ved konferencen: Kvalitet i børns liv. Sven Erik Nordenbo har forelæst ved Bonns Universitet over emnet »Europæisk filosofiundervisning«. Thyge Winther-Jensen har forelæst ved seminar i Lysebu, Norge, ved Vestthimmerlands Gymnasium om den pædagogiske udvikling i folkeskole og gymnasium, ved seminar for lærere i de pædagogiske fag ved seminarierne om »Undervisning og menneskesyn« samt i Giessen, Vesttyskland om »Gegenwärtige Probleme der Universität Dänemarks«. Tine Rask Eriksen har forelæst ved Nordisk Forening for Pædagogisk Forskning i Uppsala, ved Nordisk Symposium om kønssocialisation og social forandring i Orust, i Danske Studerendes Fællesråd om Kvinder i kvindefag, i Dansk Institut for Sundheds- og Sygeplejeforskning om socialisation og kvalifikation til kvindeligt omsorgsarbejde, i humanistisk sundhedsforskning om omsorgshabitus og på Institut for almen Medicin om Livshistoriebegrebet, teori og metode. Ole Andkjær Olsen har holdt forelæsnings i Det danske Sigmund Freud Selskab, København, Psykiatrisk afd. Amtssygehuset i Hillerød samt på Institut for analytisk Gruppe- og Familierapi, Gentofte og haft disputatsforsvar ved Odense Universitet.

Gæsteforelæsnings ved instituttet:

I løbet af 1989 har følgende forskere afholdt gæsteforelæsnings: Rokhata Diop og Ardou Sane, Senegal, professor Senteza Kajubi, Uganda, og professor Donald Broady, Stockholms Universitet har afholdt et seminar.

Gæstestuderende:

Instituttet har for tiden 3 gæstestuderende: Zhao Li-nyuan og Qi Zhang, Kina og Stefan Graf, Bern, Schweiz.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12,5.

Professorer: Fil.dr. Staf Callewaert.

Lektorer: Cand.pæd.pæd. Joan Conrad, cand.psych. Helge Dohn, lic.phil. Bo Jacobsen, mag.art. Per Fibæk Laursen, mag.art. Lars Jakob Muschinsky, lic.phil. Sven Erik Nordenbo, mag.art. K.D. Wagner (orlov), dr.philos. Thyge Winther-Jensen.

Forskningsadjunkt: Cand.mag. Anne-Marie Søderberg.

Amanuensis: Sten Clod Poulsen (midlertidig udvekslet med lektor Sven Erik Nordenbo).

Kandidatstipendiat: Mag.art. Tine Rask Eriksen.

Forskningsstipendiat: Mag.art. Peter Østergaard Andersen, cand.psych. Kirsten Grønbæk Hansen, mag.art. Jan Kampmann, cand.mag. Lis Nielsen, dr.phil. Ole Andkjær Olsen.

Ekstern lektor: Mag.art. Jan Kampmann.

TAP: Antal årsværk: 2,1.

Overassistent: Inger Nyegaard Jensen.

Assistent: Lone Dahl.

Bibliotekar: Mette Worning Andersen.

Ph.D. afhandling:

Afhandlingens opbevaringssted angives i parentes efter titlen.

Elle, Birgitte: Hvad betyder lærerens livshistorie for hans/hendes undervisning: Den kvalitative forsknings problemer (Specialebiblioteket, KUA).

Specialer (konferens):

Andreasen, Kurt Harry: Skolepsykologi – Uddannelse og praksis.

Borggaard, Winnie Rossmann: Forandringsperspektiver og muligheder i børns erkendelsesmæssige udvikling – En teoretisk og empirisk undersøgelse af børns opvækstvilkår og lege.

Wrangel, Michael: Om forholdet mellem uddannelse og samfund i relation til strukturelle forhold og social interaktion belyst gennem en makrosociologisk forklaring af udviklingen i de statslige uddannelsessystemer.

Specialer (hovedfag):

Birkelund, Lis Salbøg: Identitet og kulturel fornyelse.

Bisleth, Ole: Formidling af resultater og erfaringer fra pædagogisk udviklingsarbejde – en empirisk undersøgelse af rapporteringsformen fra pædagogiske udviklingsprocesser.

Bregengaard, Arne Per: Vejledning og pædagogik hos Maisons Familiales Rurales i Senegal.

Rasmussen, Anne-Lise: Betragtninger over tiden, Børnen, Skolen og Daginstitutionen i det moderne samfund.

Ringgaard, Marie-Louise: Krigsfrygt i præpuberteten. Nogle 10-11-åriges følelser og forestillinger i forbindelse med temaet: Krig.

Rønholt, Helle Marianne Gyldholm: Spilkompetence og oplevelse – Effekten af 2 forskellige undervisningsstrategier i basketundervisning i 10. kl.

Sørensen, Peter Bregendal: Aristoteles – en analyse og vurdering af sammenhængen mellem Aristoteles' menneskesyn og hans tanker om opdragelse.

Publikationer:

Callewaert, S., Ahleden, B., Cissoko, M., Gomes, A., Daun, H.: Carreira escolar dos EBE – alunos na Zona 1. Bissau, Guinea-Bissau 1989, 100 s.

–, Cissoko, M., Daun, H.: A vida profissional & social dos professores na Zona 1 e Bissau. Bissau, Guinea-Bissau 1989, 41 s.

–, Freud og Pædagogikken. Psyke og Logos 1, s. 102-126, København 1989.

–, Kallos, D.: Teaching and Teacher Training in Na-

mibia: today and tomorrow. Lusaka, Zambia 1989, 50 s.

Conrad, J., et al.: Environmental Issues and Human Health. København 1989, 60 s.

–, et al.: Klinisk træning af læger – mangel på kontinuitet. DSI-Information 2, s. 8-13, København 1989.

–, Saugmann, P., Steensen, J.P., Wagner, A.L.: Klinisk træning af læger. København 1989, 117 s.

Dohn, H.: Frafald i gymnasiet – en undersøgelse. Vejle 1989, 173 s.

–, Nystrup, J.: Klinikken som undervisningsform. Nordisk Psykologi 41, s. 67-71, København 1989.

–: Bedømmelse af universitetslæreres pædagogiske kvalifikationer. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 22, s. 665-68, København 1989.

–, Nystrup, J.: Teacher Notion on the Clinical Teaching Determines the Teaching-Learning Process. Medizinische Ausbildung 6 (1), s. 21-25, Münster, BRD 1989.

Jacobsen, B.: Fornylens udfordring. Kvan 24, s. 19-24, Århus 1989.

–: Det faglige og det menneskelige hænger sammen. Tøbrud Efterår, s. 4-5, København 1989.

–: Fungerer læreruddannelsen? En undersøgelse af 1966-læreruddannelsen, belyst ud fra den uddannede folkeskolelærers situation. København 1989, 142 s.

–: The concept and problem of public enlightenment. International Journal of Lifelong Education 8 (2), s. 127-37, London 1989.

–: Dansk folke-kraft. Strategier for voksenundervisning og folkeoplysning hen imod år 2000. København 1989, 64 s.

–: Om at undersøge en uddannelse. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 6, s. 417-19, København 1989.

–: Voksenundervisning og livserfaring. Mål og metoder. København 1989, 96 s.

Laursen, P.F., Bredo, O.: De unges syn på adgangsregulering. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 3, s. 186-89, København 1989.

–, Jespersen, L.: Hvorfor vælger de unge som de gør? Vejledernyt 1, s. 26-30, København 1989.

–, Hansen, L., A arkrog, V.: Oplyst kvalificering? – På vej mod en bredere efteruddannelse. Forskningsnoter. Københavns Universitet 1989, 119 s.

–, Andreasen, A.: Dovne studerende eller dårligt studium? Hovedområdet 3, s. 14-15, Københavns Universitet 1989.

–, Berg, U.: Det diffuse humaniora. Fælles krav – fælles tarv?, Det humanistiske Fakultet, s. 2-20, Københavns Universitet 1989.

–: Stoppøver er langt værre end karakterkriteriet. Dagbladet Information 14.11.89, kronik, København 1989.

Muschinsky, L.J.: Den administrerede barndom.

- Dansk Pædagogisk Tidsskrift 2, s. 92-102, København 1989.
- : Om livskvalitet og småbørnsforskning. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 4, s. 216-21, København 1989.
  - Nordenbo, S.E.: Er følelser "psykiske fænomener"? Er psykologien pædagogikkens teori? – Et svar til Møller, Vejleskov og Friemuth Petersen. Skolepsykologi. Tidsskrift for pædagogisk psykologi og rådgivning 1, s. 3-28, København 1989.
  - : The Teaching of Philosophy in the Upper Secondary Schools in Western Europe – a Survey. København 1989, 99 s.
  - : Bio-etik og pædagogik. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 8, s. 594-601, København 1989.
  - , Laursen, P.F.: Når voksne lærer – fx edb. En studie i informatikkens didaktik. København 1989, 224 s.
  - : Er folkeoplysende undervisning i bio-etik mulig på Det Ethiske Råds præmisser? Bio-teknologi og folkeoplysning. Rapport fra et seminar om formidling, Jens E. Olesen (udg.), s. 20-31, Odense Universitet 1989.
  - : Children's Rights, die Antipädagogen, and the Paternalism of John Stuart Mill. Western European Education 21 (2), s. 45-70, Armonk, N.Y., USA 1989.
  - : Narrativ læsning, polær struktur og fænomenografisk analyse. Kvalitative metoder i en undersøgelse af informatikkens didaktik. Kvalitative metoder i systemudvikling og følgeforskning, O. Danielsen, I. Lytje (red.), s. 139-65, Århus 1989.
  - Winther-Jensen, T.: Problemer i dansk og norsk læreruddannelse i de sidste 20 år. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 6, s. 429-38, København 1989.
  - : Undervisning og menneskesyn belyst gennem studier af Platon, Comenius, Rousseau og Dewey. En antropologisk betragtningsmåde. Disputats. København 1989, 225 s.

Inger Nyegaard

3. Institut for humanistisk Informatik

Historie:

Institut for humanistisk Informatik, der oprettedes som Humanistisk Edb-center den 1. jan. 1985, omdannedes den 1. april 1989 til institut med samme opgaver som det gamle center.

Institutts primære opgaver er at undervise og forske i humanistisk informatik og datamatik, samt at

ydre service i form af konsulentarbejde på edb-området for Det humanistiske Fakultet og dets institutter, at udvikle programmel, at vejlede brugere, mv.

Instituttet fik pr. 31/8 godkendt sin forretningsorden. Ifølge forretningsordenen udgøres den daglige ledelse af en bestyrelse med 4 medlemmer (2 VIP, 1 TAP og 1 stud.) Man kunne derefter i oktober vælge sin første bestyrelse.

Forskningsvirksomhed:

Ved instituttet arbejdes med edb-projekter inden for alle dele af humaniora med henblik på grundforskning og anvendelsesorienteret forskning. Desuden har enkelte medarbejdere produceret programmel til forskere uden for instituttet til frembringelse eller formidling af forskningsresultater.

Institutts forskning er især inden for kunstig intelligens, kognition, sprog og information, med henblik på datamatisk repræsentation af tekst, betydning og viden, fx i databaser, informationssystemer og ekspertsystemer. Der arbejdes her særligt med programmeringssproget PROLOG. Der arbejdes desuden med neurale netværk og perception.

Der forskes endvidere i anvendelse af datamatik og informatik inden for humanistiske videnskabsgrene, især historie og litteratur og filologi, og med erkendelsesmæssige og sociale virkninger af informationsteknologiens fremtrængen.

Der arbejdes med databaseprogrammel, publiceringssystemer, specielt forholdene omkring fremmede tegnsystemer, og kommunikation med eksterne systemer og databaser. Endelig arbejdes med informatik i undervisningen, og interaktiv video.

Området kunstig intelligens, kognition og tekst

FTU-gruppen har fortsat sit arbejde med anaforisk resolution med bevilling fra Forskningsrådet. Gruppen har i 1989 omfattet S. Heilesen, S. Jansen, J. Olsen, H. Prebensen, T. Thrane, lektor Klaus Kjølner fra Institut for nordisk Filologi, professor Ebbe Spang-Hansen fra Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab samt lektor Finn Sørensen, Institut for Datalogivistik Handelshøjskolen. Sekretær H. Koefoed. Gruppens medlemmer har i 1989 udarbejdet og i visse tilfælde udgivet forskellige artikler om teoretiske og anvendelsesorienterede aspekter ved datamatisk tekstforståelse. Gruppen har desuden arbejdet med anvendelsen af neurale netværk i sprog og tekstforståelse.

Gruppens bevilling ophører i 1990. Gruppen (minus Finn Sørensen) vil dog fortsætte med et mere omfattende projekt, CODEXUS, Computational Dynamic tEXt UnderStanding. Formålet er at udvikle et større, modulært opbygget, interaktivt PROLOG-system til forståelse af tekster skrevet på dansk. Projektets første fase er foreløbig planlagt at vare tre år og tænkes afsluttet med udviklingen af en prototype. Systemet skal simulere forskellige typer af tekstforståelse.

se, såsom besvarelse af spørgsmål om indhold, resumering, læsning ud fra bestemte synsvinkler mm.

Henrik Prebensen har ved Lunds Universitet holdt to gæsteforelæsninger om det eksperimentelle PROLOG-program Blockhead der er udviklet i forbindelse med FTU-projektet.

Torben Thrane har arbejdet med at udvikle et test-program i PROLOG som forløber for CODEXUS.

Ib Ulbæk arbejder på et projekt om perception af intentionale handlinger i kunstig intelligens systemer. Projektet sigter mod at afklare den menneskelige evne til at afkode og tolke handlinger, og den anvendes bl.a. neurale netværk til opbygning af eksperimentelle modeller.

Historie og datalogi

Gunner Lind arbejder med en database over danske officerer i et projekt med titlen: »Hæren og magten i Danmark 1614-1662. En analyse af den nyskabte hærs indpasning i samfund og politik.«

Endvidere deltager G. Lind i et projekt under European Science Foundation om den moderne stats opståen i Europa. Projektet omfatter bl.a. en stor database.

Gunner Lind har holdt foredrag ved flg. konferencer: Tromsø: Nordisk arbejdsgruppe for historiske databaser. Kungälv: Democratization in Scandinavia in Comparison. Oslo: Skole og undervisning i Danmark og Norge i det 18. århundrede.

Det pædagogiske område

Karen Landschultz arbejder med flere projekter om informatik i undervisningen, interaktiv video, edb-styrede undervisningsprogrammer i samarbejde med de romanske institutter ved KU og HHK.

Anvendelsesorienteret forskning

Stig Ohlsson fortsætter med udgivelsen af første bind af en tekstkritisk udgave af Urban Hiärnes værker med støtte fra Carlsbergfondet.

Stig Ohlsson har holdt to gæsteforelæsninger ved Stockholms Universitet om runer i vikingetiden.

Jørgen Olsen har arbejdet med databaseprogrammer, CD-ROM teknik til informationsøgning, UNIX.

Henrik Prebensen har færdiggjort et databaseprogram (skrevet i PROLOG), STEDNA, over optisk indlæste data fra Danmarks Stednavne nr. 12 (1964).

Henrik Prebensen har arbejdet med tilpasning af tekstbehandlingssystemer og desk top publishing til humanistiske forskningsopgaver.

Henning Ørum har arbejdet med databaseprogrammer.

Anden virksomhed:

Programmel og service

Centrets medarbejdere har i 1988 udviklet program-

mel til diverse formål på fakultetet, fx behandling af fremmede tekster til publikationer, fremstilling af automatiske index. Således har Henrik Prebensen udarbejdet et system til brug for satsfremstilling (anvendes til Revue Romane) og Simon Heilesen har udarbejdet et system til generering af index til Sydslesvigs Stednavne (Institut for Navneforskning).

Jørgen Olsen har sammen med lektor Hanne Ruus (Nordisk) og lektor Gorm Schou Rode (Engelsk) forestået et tværfagligt kursus i avanceret informations- og videnssøgning.

Stig Örjan Ohlsson har været opponert ved disputats i Stockholm.

Udgivervirksomhed:

Centret udgiver hæfter med arbejdspapirer under titlen Data Humana.

Redaktionsvirksomhed:

S. Heilesen: Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies og Occasional Papers, East Asian Institute.

J. Olsen: Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik og Kontra.

G. Lind: Scandinavian Journal of History, (bibliografisk redaktør).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Lektorer: Mag. art. Simon B. Heilesen, cand.mag. Steen Jansen, cand.mag. Karen Landschultz, fil.dr. Stig Ö. Ohlsson (udlånt fra Institut for nordisk Filologi), mag.art. Jørgen Olsen, cand.mag. Henrik Prebensen, mag.art. Torben Thrane, mag.art. Henning Ørum.

Adjunkt: Mag.art. Gunner Lind.

Forskningsstipendiat: Lic.fil. Ib Ulbæk.

TAP: Antal årsværk: 4.

Overassistent: Kirsten Schaumburg. Ingeniørassistent: Bjarne Christoffersen. Programmører: Keld Hansen, Ole F. Jensen.

Publikationer:

Heilesen, S.B., Jansen, S., Landschultz, K., Ohlsson, S.Ö., Olsen, J., Prebensen, H., Thrane, T., Ørum, H.: Redaktion af: Blaise ikke på Pascal. Data Humana 5. Københavns Universitet 1989, 180 s.

Jansen, S.: Handlingselementerne i Commedia dell'Arte-tekster, eller ISABELLA, et Prolog-program. Data Humana 6. Københavns Universitet 1989, 99 s.

-: Datamatstøttet analyse af Commedia dell'Arte-tekster. Humanistisk Data, edb i humaniora 1988 1-2, s. 235-60, Bergen, Norge 1989.

Lind, G.: Military State and Bourgeois Democracy.

Democratisation in Scandinavia in Comparison, Bo Stråht et al. (ed.), s. 112-19, Göteborg 1989.

Prebensen, H.: Experiments in noun phrase comprehension on the computer. Papers from The First Nordic Conference on Text Comprehension in Man and Machine, Östen Dahl, Kari Fraurud (ed.), s. 161-72, Stockholm Universitet 1989.

Jørgen Olsen & Henrik Prebensen

4. Institut for klinisk Psykologi

Institut for klinisk Psykologi blev oprettet i 1968 med tre afdelinger: En børneklínik, en voksenklínik og en forskningsafdeling. Med styrelseslovens ikrafttræden i 1971 blev de tre afdelinger integreret på institutplan.

Institut for klinisk Psykologi varetager i fællesskab med Psykologisk Laboratorium og under samme studienavn undervisningen i faget psykologi. Derudover har instituttet sit særpræg ved, at det parallelt med undervisning og forskning har et tredie hovedfunktionsområde, den psykologiske klínik, som udøves i arbejdsgrupper svarende til de tidligere børne- og voksenklínikker og en nyoprettet projektklínik med speciale i behandling af psykosomatiske reaktioner.

Klinikarbejdet er underlag for både studenterundervisning og postgraduat uddannelse i psykoterapi af kliniske psykologer, ligesom klínikken også danner grundlag for psykoterapeutisk udviklingsarbejde og forskningsprojekter.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsaktiviteter falder under otte brede områder. I den konkrete forskning integreres disse otte områder og supplerer hinanden: 1. Studier af psykiske lidelser/problemer; 2. Teoretiske studier af grundlæggende kliniske begreber; 3. Sundhedspsykologi: psykosomatiske og somatopsykiske problemstillinger; 4. Studier af behandlingsmæssige forløb; 5. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne; 6. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klínikvirksomhed; 7. Eksperimentel psykopatologi; 8. Komparative studier i udviklingslandene.

1. Psykiske lidelser/problemer

1.1 Spiseforstyrrelser

En testpsykologisk og psykoterapeutisk undersøgelse af kvinder med diagnoserne Anorexia Nervosa og Bulimi. Formålet med undersøgelsen er dels at vurdere de to grupper og sammenligne dem indbyrdes m.h.t. psykopatologi og kognitiv funktion. Herudover er der

tale om et metodestudie m.h.p. vurdering af psykoterapi som forskningsmetode (Susanne Lunn).

1.2 Indvandreres og flytninges psykiske konflikter

Med udgangspunkt i unge indvandreres kulturkonflikter undersøges sammenhængen mellem individopfattelse og kulturel livsform og denne sammenhængs implikationer for diagnostik og behandling (Libby Tata Arcel).

1.3 Prospektiv langtidundersøgelse af skizofrene mødres børn

Man har fortsat arbejdet med at transformere 231 forsøgspersoners interviewdata fra 1972-74 til DSM-III-R diagnoser (Hanne Schulsinger).

1.4 En prospektiv undersøgelse af 1800 3-års børn i Mauritius

Man har fortsat supervision af en mauritiansk født, dansk uddannet psykolog, som i en follow-up undersøgelse interviewer et udsnit på 600 personer af en i 1972 påbegyndt prospektiv undersøgelse (Hanne Schulsinger).

1.5 Psykosociale aspekter ved prænatal hjerneudvikling

I et samarbejde mellem universitetets Anatomisk Institut C og Psykologisk Institut ved Kommunehospitalet undersøges hjernens udvikling hos fostre aborteret i 2. semester i svangerskabet. Man har instrueret og yder supervision til den psykiater, som foretager et psykosocialt interview af nogle af forældrene (Hanne Schulsinger).

1.6 Seksuelle overgreb mod børn og unge

1.6.1 Statistisk analyse af senvirkninger af seksuelt misbrug i barndommen (Ingrid Leth).

1.6.2 Procedurer i forbindelse med undersøgelse af børn, der mistænkes for at have været udsat for seksuelt misbrug. Der foregår indsamling af TV-optagelser af to grupper 6-årige børn, hhv. eksperimentalgruppe og kontrolgruppe (Ingrid Leth).

1.7 Børn og tab

Undersøgelse af alderstypiske reaktions- og oplevelsesmåder hos børn, som har været udsat for tab og har været i behandling på instituttets børneklínik (Vivi Maar).

2. Teoretiske studier af grundlæggende kliniske begreber

2.1 Katharsis i psykoanalyse og tragedie

En undersøgelse af katharsis' etymologiske historie i litteraturhistorisk og psykoterapeutisk tradition. Breuer og Freuds katharsiske metode præciseres, og der argumenteres for at løse katharsis fra termen af-

reageren. Et psykoanalytisk begreb om katharsis introduceres, og den moderne psykoterapi brug af begrebet katharsis kritiseres. Herefter introduceres katharsisbegrebet fra Aristoteles Poetik, og der foretages en præsentation af de filologiske og litterære diskussioner af Poetikens katharsis fra de italienske renesancefortolkere til nutiden. Dette arbejde afsluttes med en sammenligning af psykoanalysens og tragediens erfaringsform (Judy Gammelgaard).

2.2 Skam og stolthed

Et teoretisk studie af begreberne skam og stolthed ud fra en kulturhistorisk, moralfilosofisk og psykologisk synsvinkel (Libby Tata Arcel).

3. Sundhedspsykologi: psykosomatiske og somatopsykiske problemstillinger

Forskningsaktiviteter inden for sundhedspsykologien drejer sig om undersøgelser af baggrunden for og behandlingen af dels psykosomatiske reaktioner (d.v.s. somatiske klager/sygdomme, hvor psykiske faktorer spiller en afgørende rolle) og dels somatopsykiske reaktioner (d.v.s. psykiske reaktioner på sygdom, medicinsk behandling og hospitalsindlæggelse).

3.1 Videreførelse af en psykosomatisk klinik

Flere medarbejdere har arbejdet med forskellige aspekter af den psykologiske behandling af somatiske problemer samtidig med, at det nye undervisningsprogram om sundhedspsykologi videreudvikles (John Smidt Thomsen, Gretty M. Mirdal, Susanne Lunn, Libby Tata Arcel, Vibeke Nathan).

3.2 Astma og psykosomatisk hyperreaktivitet

En undersøgelse af de komplekse interaktioner mellem biologiske, psykologiske og sociale aspekter af astma i opståen, fortsat udvikling og behandling af symptomer. Følgende spørgsmål søges belyst: Er der sammenhæng mellem psykosociale påvirkninger og svingninger i astmaens forløb? Findes der en relation mellem psykisk og immunologisk overfølsomhed? Kan man ved hjælp af psykoterapi påvirke forekomsten af astmasymptomer? Hvilke psykologiske interventionsmetoder giver de bedste resultater i den psykologiske og medicinske behandling af astmapatienter? Da indsamlingen af data tildels er baseret på psykoterapeutiske forløb, som strækker sig over gennemsnitligt 6-8 måneder per patient, regnes dette projekt først afsluttet i 1992 (Gretty M. Mirdal).

3.3 AIDS/HIV smitte

En undersøgelse af de neuropsykologiske og psykosociale implikationer af HIV-smitte. Dataindsamlingen er afsluttet og den neuropsykologiske del af undersøgelsen færdigbearbejdet. Bearbejdningen af de psykosociale data samt artikelskrivning forestår (Susanne Lunn).

4. Studier af behandlingsmæssige forløb

4.1 Parterapi

Dataindsamlingen fra instituttets journalmateriale om psykoterapi med par fortsætter. Erfaringsmateriale anvendes til videreudvikling af modeller for parterapi (Kirsten Boman, Eric Friis Jørgensen, Jytte Vestergaard-Bogind).

4.2 Længerevarende samtalebehandling med par, hvor den ene er skizofren

Artikel forfattet og afsendt til publikation (Eric Friis Jørgensen, Lise Lindgård).

4.3 Skilsmisseprojektet

Psykologiske reaktioner på skilsmisse. Databearbejdelse og dataindsamlingen fortsætter (Kirsten Boman).

4.4 Afslutning af psykoterapi

Med udgangspunkt i en analyse af forskelligartede behandlingsforløb med børn og voksne beskrives karakteristiske processer i forbindelse med afslutning af psykoterapi (Vivi Maar).

4.5 Intern årsrapport for behandlingsarbejdet i børnekliviken i årene 1984-88

Indeholdende en beskrivelse af populationen i den 5-årige periode og behandlingsforløbenes varighed for et tilfældigt valgt år (Annie Darum).

5. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne

5.1 Center for spædbørn og deres familier ved Institut for klinisk Psykologi. Forebyggende rådgivning og behandling

Centret er et forsøgs- og udviklingsprojekt, startet i april 1989 i samarbejde med Københavns Kommune. Projektet er tværfagligt med psykologisk ledelse. I forsøgsperioden på 3 år koncentrerer indsatsen til at omfatte beboere i socialdistrikterne Amagerbro og Sundbyvester. Projektets hovedformål er at yde rådgivning og behandling til spædbørnsfamilier med psykiske vanskeligheder og samspilsproblemer og hermed forebygge fejludvikling og mindske behov for senere og mere omfattende interventioner. Medarbejdere: Inger Poulsen (socialrådgiver), Pernille Matejka (afspændingspædagog), Marianne Malm (psykologkandidat), Marissa Alvarez (studentermedarbejder), Birgit Honore og Karen Mindegaard (sekretærer) (Hanne Munck).

6. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klinikvirksomhed

6.1 Med ydre anledning i, at det i 1990 er 40 år, siden Universitetets børnepsykologiske Klinik blev oprettet, har medarbejderne i børnegruppen påbegyndt en

samlet beskrivelse af den kliniske virksomhed, som den er integreret med undervisning og forskningsvirksomhed.

6.2 Integration af hypnoanalytiske principper og visualiseringsmetoder i psykodynamisk korttidsterapi (Jytte Vestergaard-Bogind).

6.3 Grupp supervision af psykoterapi. Undersøgelse og vurdering af gruppesupervisionens anvendelighed i forbindelse med undervisning i klinisk terapeutisk praksis (Vivi Maar i samarbejde med Marianne Malm).

6.4 Faser i udviklingen fra begynder til erfaren psykoterapeut (Eric Friis Jørgensen i samarbejde med Henriette Wonsløw).

6.5 Grundlæggende supervisionsprincipper (Eric Friis Jørgensen).

6.6 Psykologisk supervision af andre faggrupper (Eric Friis Jørgensen i samarbejde med Uno Hedelund).

6.7 Oplevelsesorienteret formidling af klinisk psykologisk grundviden (Eric Friis Jørgensen i samarbejde med Uno Hedelund).

6.8 Akutpsykologi i et somatopsykisk arbejdsfelt (Eric Friis Jørgensen i samarbejde med Uno Hedelund).

6.9 Gruppeterapi med børn. I samarbejde med specialpædagog Randi Gregersen beskrives forhold af terapeutisk betydning i gruppeterapi med børn i forskellige aldre (Ole Almstrup).

6.10 En analyse af en række aspekter i samarbejdet med forældre, der har deres børn henvist til psykologisk behandling i instituttets børneafdeling (Ole Almstrup).

7. Eksperimentel Psykopatologi

7.1 Virkning af diazepam på hukommelse og emotionelle reaktioner

Barry Hutchings har i samarbejde med Hans Henrik Jensen afsluttet dataindsamlingen på KAS Nordvang vedrørende undersøgelse af interaktionen mellem stress og angstdæmpende medicin i forbindelse med aklaring af kognitive og emotionelle processers samvirke. En omfattende databearbejdning fortsætter (Barry Hutchings).

7.2 Odontofobi (tandlægeskræk)

I samarbejde med dr.odont. Erik Friis-Hasche, Institut for Pæodonti, Københavns Tandlægehøjskole, er

der etableret en klinik for psykologisk behandling og forskning. Samarbejdet fortsætter (Barry Hutchings).

7.3 Visuel genkendelse

Der er udviklet en ny beregningsmæssig model for visuel mønstergenkendelse ved sammenligning af synsindtryk med hukommelsesbilleder. I modellen antages genkendelse at være baseret på template matching i form af krydskorrelation. Positions-, størrelses- og orienteringsinvarians opnås ved aksetransformationer, mens støjproblemet tackles ved gaussisk filtrering. Modellen er implementeret som selvlerende mønstergenkendelsesalgoritme. Der gøres nu forsøg på at tune algoritmen til præstationer, der tåler sammenligning med menneskets (Axel Larsen).

8. Klinisk psykologi med særligt henblik på komparative studier i udviklingslandene

Udarbejdelse af Research Proposal: An Interdisciplinary and Cross-Cultural Study of Drug Prescription and Drug Use in Nepal (Lise Østergaard).

Klinikvirksomhed:

Klinikvirksomheden, hvor børn, familier og voksne modtager psykologisk rådgivning og behandling, er grundlaget for instituttets praktiske og teoretiske udforskning af basale områder inden for klinisk psykologi. Herudover integreres det klinisk psykologiske arbejde i såvel undervisningen af studerende som den postgraduate undervisning af psykologiske kandidater.

Ved visitation af klienter til instituttet foretages ikke blot et skøn over, hvilken behandlingsform der i det enkelte tilfælde vil være mest hensigtsmæssig, men også over, hvilken grad af terapeutisk erfaring der synes påkrævet for gennemførelse af behandlingen.

Af undervisningsmæssige grunde anses det for betydningsfuldt at arbejde med et differentieret klientel, som giver mulighed for kontakt med klienter fra forskellige befolkningsgrupper og med forskellige former for psykiske lidelser. Ofte er klienternes situation præget ikke blot af psykologiske og medicinske, men også af sociale problemstillinger og fordrer derfor et tæt samarbejde med institutioner inden for socialvæsenet. I årets løb er det lykkedes at genetablere den lægekonsulentordning, der ophørte i 1972, dog i noget ændret form.

Inden for de overordnede faste rammer for arbejdet i klinikken er behandlingsstrategier under stadig udvikling, hvilket fremgår af de enkelte klinikmedarbejderes forskningsbeskrivelser.

Antallet af klienter/klientfamilier, der har været i behandling i instituttet i 1989 ligger omkring 300 (Anne Darum, Eric Friis Jørgensen).

Rejser/Aktiviteter:

Libby Tata Arcel har præsenteret fire indbudte foredrag om selvmordsforsøg hos kvinder ved VIII World

Congress of Psychiatry i Athen; indbudte foredrag ved kvindehistorisk seminar i Athen; Ålborg Universitetscenter; Københavns Amts Rådgivningscenter for Børn og Unge; Danmarks Lærerhøjskole; Socialministeriet; Birkerød sogn; deltagelse i radio og avisdebat om flygtninge samt selvmordsforsøg hos unge.

Kirsten Boman har deltaget med indlæg i Tavistock Summer School for Marital Studies; undervist gymnasiale vejledere og undervisere ved de voksenpædagogiske uddannelser om emnet: parforhold.

Judy Gammelgaard har haft stipendieophold på San Cataldo; holdt foredrag for Dansk og Norsk psykoanalytisk Selskab.

Axel Larsen er dansk redaktør af Scandinavian Journal of Psychology.

Ingrid Leth har afholdt kursus om incest ved Nordisk Psykologkongres, Island; indlæg ved Nordisk Børnepsykoterapikongres og på alkoholambulatorier; vært ved Nordisk Møde om incest i Norden; medlem af Dansk Psykologforenings etikkævn.

Susanne Lunn har holdt inviterede gæsteforelæsnings samt: foredrag ved 1. Nordiske Kongres om Spiseforstyrrelser, Bergen og Oslo; foredrag om »Neuropsychological Implications of HIV« ved VIII World Congress of Psychiatry, Athen.

Hanne Munck har givet indlæg ved: Nordisk Kongres i Børne- og Ungdomsterapi; Fourth World Congress on Infant Psychiatry and Allied Disciplines, Lugano; Dansk Selskab for Børnepsykiatri og Klinisk Børnepsykologi; efteruddannelseskursus for speciallæger i pædiatri; efteruddannelseskursus i Svensk Psykologforening; det tværministerielle Børneudvalgs konference om familier med 0-2-årige børn; er medlem af redaktionspanelet for et internationalt Newsletter, der har sæde i University of Mass., USA.

Vivi Maar har undervist og superviseret ved Institut for analytisk Gruppe- og Familierapi; deltaget i X International Congress of Group Psychotherapy, Amsterdam.

Hanne Schulsinger er indvalgt som medlem af World Psychiatric Association's Section on Classification and Diagnostic Assessment.

Jytte Vestergaard-Bogind har deltaget i 1st European Congress of Eriksonian Hypnosis and Psychotherapy, Heidelberg; i kursus om Advanced Hypnotherapy, København.

Lise Østergaard er medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet »OmVerden«, Munksgaards Forlag; har udøvet en omfattende informationsvirksomhed i form af foredrag og indlæg i dagspressen om aktuelle emner i forbindelse med flygtninge, menneskerettigheder, u-landsforhold samt forhold vedrørende børnefamilier og arbejdsmarkedspolitik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 24,1.

Professor: L. Østergaard.

Lektorer: O. Almstrup, L. Tata Arcel, K. Boman, A. Darum, J. Gammelgaard, U. Haslund, B. Hutchings, E. Friis Jørgensen, A. Larsen, I. Leth, L. Lindgård, S. Lunn, G. M. Mirdal, H. Munck, V. Maar, H. Schulsinger, B. Strandbygaard (orlov), J. Smidt Thomsen, J. Vestergaard-Bogind.

Adjunkt: E. Ørum.

Seniorstipendiat: T. W. Teasdale.

Introduktionsstipendiat: P. Kirk Jørgensen.

Kandidater: J. Bech-Jessen, R. Elgaard, E. Groth, M. Malm, H. Søltoft, D. M. Søndergaard, H. Winsløw.

TAP: Antal årsværk: 10,4.

V. Andersen, H. Daun, H. Dittmann (orlov), R. Ellegaard, M. Gige, R. Gregersen, P. Matejka, B. Matz, V. Nathan, I. Poulsen, H. Qvortrup, H. Rübber, L. Sedorff, B. Strange.

Publikationer:

Arcel, L.T., Jørgensen, E.: Modige kvinder. Samtaler med kvinder på flugt. København 1989, 120 s.

–: Selvmordsforsøg som kvindelig handlemåde. Kvinden i psykiatrien, B. Petersson, K. Garde, M. Kastrup, R. Luggin, B. Mogensen, B. Vange (red.), s. 202-21, København 1989.

–: Et håb om liv. Social Kritik 4, s. 23-33, København 1989.

Boman, K.: Sådan overvindes flyveskræk. København 1989, 158 s.

–: Efter frigørelsen. Berlingske Tidende 15.1.89, kronik, København 1989.

–, Nissen, M., Schwartz, R.: Opbrud i Familien. København 1989, 175 s.

Gammelgaard, J.: Angstneuroser og fobier. Med sjælen i centrum, Birgitte Rahbek, s. 32-39, København 1988.

Gammelgaard, J.: Freud og psykoanalysen i erindring og katharsis. Psyke og Logos 1, s. 33-45, København 1989.

–: Psykoanalytisk og tragisk katharsis. Edda 3, s. 209-19, Oslo 1989.

–: "Og jeg mener hvad jeg siger". Nyt Forum for Kvindeforskning 1, s. 72-74, København 1989.

–: Den tragiske helt. Fønix 4, s. 215-27, Københavns Universitet 1989.

–: Puberteten – en vanskelig tid for den unge eller samfundet. Kan man være både ung og ansvarlig, T. Andersen, B. Kyvsgaard, B. Tullberg (red.), s. 18-23, København 1989.

–: Psykoterapi og forførelse. Forførelse, Finn Korsaa, s. 11-33, København 1987.

–: Introduktion. Freud og menneskets sjæl, Bruno Bettelheim, s. 7-10, København 1988.

–: Neuroser. Med sjælen i centrum, Birgitte Rahbek, s. 9-16, København 1988.

–: Hysteri. Med sjælen i centrum, Birgitte Rahbek, s. 16-24, København 1988.

- : Tvangsneuroser. Med sjælen i centrum, Birgitte Rahbek, s. 24-32, København 1988.
- Hutchings, B.: Conditioned Emotional Responding Under Diazepam: A Psychophysiological Study of State Dependent Learning. *Psychopharmacology* 98, s. 392-97, Berlin West 1989.
- : Genetic Factors in Criminal Behavior: A Review. Development of Antisocial and Prosocial Behavior, S. A. Mednick et al., s. 33-50, New York 1986.
- : Genetic Factors in the Etiology of Criminal Behavior. The Causes of Crime: New Biological Approaches, S. A. Mednick, T. E. Moffit, S. A. Stack, s. 74-91, Cambridge, England 1987.
- : IQ as a Protective Factor for Subjects at High Risk for Antisocial Behavior. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 56, s. 224-26, Washington D.C. 1988.
- Jørgensen, E.F.: Supervisionsprincipper. *Psykolog Nyt* 10, s. 296-300, København 1989.
- , Winsløw, H.: Psykoterapisupervision og faglig udvikling. *Nordisk Psykologi* 41, s. 10, København 1989.
- Kandel, E., Mednick, S.A., Kierkegaard-Sørensen, L., Hutchings, B., Knop, J., Rosenberg, R., Schulzinger, F.: IQ as a protective factor for subjects at high risk for antisocial behavior. *J. Consult. Clin. Psychol.* 56, s. 224-26, Washington D.C. 1988.
- Larsen, A., Kyster, H., Harms, L.: Brugervenlighed i praksis. Hørsholm 1989, 91 s.
- : Eksperimentelle undersøgelser over visuel skinbevægelse, idenfikation, klassifikation og selektion. *Psykologisk skriftserie* 8, s. 1-129, Københavns Universitet 1988.
- Leth, I.: Sexual Abuse of Children and Adolescents – Results from a Scandinavian Research Concerning the Extent and Character of Sexual Abuse. *Counselling on Rape and Sexual Abuse. Report of a Workshop*, Else Christensen, Nell Rasmussen, Marianne Søndergård, Angela Spinella (eds), s. 16-24, London 1989.
- : Incest – børns grænser. *Månedsskrift for praktisk lægegerning* 7, s. 503-506, København 1989.
- , Stenvig, B., Pedersen, A.: Svar og nærmere oplysninger til Berl Kutchinsky. *Nordisk Psykologi* 1, s. 56-60, København 1989.
- , Stenvig, B., Pedersen, A.: Seksuelle overgreb mod børn og unge. *Nordisk Psykologi* 5 (1988), s. 383-93, København 1988.
- Lunn, S.: Anorexia Nervosa – Personality and Treatment. *Psychiatrie pratique du médecin* 59, s. 3-8, Royan, Frankrig 1989.
- Maar, V.: Attempts of Grasping the Self during the Termination Phase of Group-analytic Psychotherapy. *Group Analysis* Vol. 22, s. 99-104, London 1989.
- Malm, M., Sander, S.: Legeterapi. *Psykologi* 22, s. 5-12, København 1989.
- Munck, H.: Clinical intervention with "newborn" families in Copenhagen. *Ab Initio. An international newsletter for professionals working with infants.* 1 (2), s. 4 & 7, Lexington 1989.
- : For tidlig fødte – de præmature børn. Gyldendals bog om småbørn, F. Andersen, C. J. Bindslev (red.), s. 18-22, København 1988.
- Poulsen, A., Andersen, R., Cour, P., Lund, Y., Lunn, S., Theilgaard, A.: Kan man tage temperaturen på livskvaliteten? *Ugeskrift for Læger* 151, s. 2616-17, København 1989.

Barry Hutchings

5. Psykologisk Laboratorium

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Psykologisk Laboratorium er bredspektret. Betraget under ét omfatter forskningen ved Psykologisk Laboratorium og ved Institut for klinisk Psykologi stort set alle psykologiens basale discipliner og anvendelsesfelter. I det følgende gøres rede for hver enkelt af laboratoriets videnskabelige medarbejders forskningsindsats i det forløbne år.

1. Med henblik på udgivelsen af en bog om træk ved følelselivet er der udarbejdet afsnit bl.a. om kommunikation af følelser, om udledning, eller sider af hævnens psykologi, og om passion. Arbejdet blev afbrudt i september af svær sygdom (Martin Johansen).

2.1 Der er indledt eksperimentelle undersøgelser af egocentrisk lokalisation og dennes betydning for oplevelse af genstandsverdenen.

2.2 Teksterne til »The Concept of Observation in Physics and Psychology« og »Samtalen i psykologisk belysning« foreligger færdiggjorte (I. K. Moustgaard).

3. Der er arbejdet med hukommelse, perception og hjerneprocesser. Vedrørende hukommelse har de særlige former for hukommelse (systemer), der viser sig at være brudt sammen ved ophævet hukommelse (amnesi), været studeret. Visuel perception og bevidsthed er sat i fokus ved undersøgelser af synsfunktioner hos personer med halvsidig blindhed. Perceptionsforstyrrelser vedrørende specielle kategorier af emner (ansigter, objekter) kan her belyse væsentlige forhold ved hjernens formidling af syn (Rolf Willanger).

4.1 Bearbejdning af indsamlede data om udbytte og læreprocesser ved deltagelse i et uddannelsesprogram

om »Person-Centered Expressive Art Therapy« er fortsat. Undersøgelsen afsluttes med en artikel (sm.m. kollega ved Sonoma State University).

4.2 Fortsat undersøgelse af følelsernes erkendelsesmæssige funktioner. Første fase i projektet: Udvikling af et kursus, der i form og indhold er i overensstemmelse med den erkendelse, at der er en ligefrem sammenhæng mellem den personlige og den faglige udvikling i uddannelsen af psykologer, er afsluttet. Anden fase, indsamling og bearbejdning af empiriske data, er indledt (Svend Børge Andersen).

5. I forbindelse med forskning i forholdet mellem undervisningsprocessens faglige indhold og elevers personlige udbytte heraf, er der udviklet et begrebsapparat om indlæring forstået som en både kontekstbundet og overskridende proces. Forskningen udføres dels tværkulturelt, dels ved undervisning af børnepsykiatriske klienter og dels i voksenpædagogisk sammenhæng, hvor deltagernes personlige forudsætninger og reaktionsmønstre inddrages som essentielle for indlæringsforløbet. Omfattet er også pædagogik og terapi, ligesom en forskningsmetode der tillader bl.a. intervention har måttet udvikles (Peter Berliner).

6. Undersøgelser over udviklingspsykologiens begreber og implicitte værdier med henblik på at belyse muligheder og begrænsninger for disse praktiske anvendelse er fortsat, dels ved at placere hovedteoriene i idehistorisk og samfundsmæssig sammenhæng, dels gennem modstilling af dem med andre kulturers opfattelser. Japansk kultur har her vist sig særlig nyttig. Vestlige hovedteorier findes baseret på et individualistisk menneskesyn, utilitaristisk såvel som ekspansivt. Konsekvenserne heraf søges udredt (Inger Bernth).

7. Arbejdet med udvikling og fremstilling af psykologiske videofilm (interaktiv video) til brug i universitets- og åben uddannelse er fortsat sammen med medarbejdere ved Handelshøjskolen. Et besøg af professor M. Segal, University of Washington D.C., har bidraget til udvikling af to nye former for universitetsundervisning: »Experiential Learning« og »Organizational Laboratory« (Jens Berthelsen).

8.1 En første årsrapport om 90'er-hjemmets elektroniske situation er færdiggjort. Der er arbejdet videre med brugertilpasning af installationer i den anvendte prototype på et fuldt informatiseret privathjem, og klargjort er diverse anvendelser med vejledninger til løsning af betjeningsproblemer, belastninger, beslutningsdilemmaer, m.v. I anledning af en industrirapport om hjemme-informations-netværk er fremstillet en video-film om projektet.

8.2 To mindre afhandlinger om »Hjemfølelse« og »Teknologivurdering som redskab til konstruktiv produktudvikling« er færdigskrevne, og en studiebog om »Personligheds-psykologiske teorier« er produceret (Kresten Bjerg).

9.1 En empirisk undersøgelse af fleksible arbejds-mønstres betydning for den enkeltes og familiens muligheder for og måder at forlige arbejdslivets og familielivets forskellige krav og tidsrytmer på er fortsat. Foruden enkelte færdiggjorte artikler arbejdes der på en samlet rapport om undersøgelsen.

9.2 I forbindelse med en forskningsrejse til Mondragou-Kooperativerne i Spanien er et udviklingsprojekt indledt om nye former for demokratisk arbejdsorganisering (Karin Borg).

10. Der er arbejdet videre på en samlet teori om, hvordan sygdomme – specielt hjertesygdomme – kan forebygges og sundheden fremmes. Teorien baseres på fortolkning af resultater af interventionsundersøgelser, hvor man ved modifikation af kendte og/eller formodede risikofaktorer har søgt at mindske risikoen for sygdom og for tidlig død (Vilhelm Borg).

11. En matematisk udformet kognitionspsykologisk teori om visuelle selektionsprocesser (genkendelse og opmærksomhedskontrol) er blevet videreudviklet og afprøvet ved analyse af både klassiske og nye forsøgsresultater (Claus Bundesen).

12. På basis af empiriske studier af behandlingspraksis, efteruddannelsesvirksomhed og et internationalt samarbejde om udforskningen af psykologisk praksis søges udviklet en samlet teoriramme for psykologisk behandlingspraksis. Som led heri er der i årets løb blevet udarbejdet et koncept for efteruddannelse og en teoriskitse om mennesket som subjekt for psykiske sygdomme (Ole Dreier).

13. Der er foretaget litteraturstudier og teoretiske analyser af menneskesindets psyko-genetiske forudsætninger med sigte på en almenpsykologisk beskrivelse og blotlægning af tre grundlæggende niveauer af det psykiske. Svarende hertil har indsatsen været delt på forskellige aspekter af det psykiske: En begrebsliggørelse af såvel det intentionelle som af følelseslivet samt af forholdet mellem samfundsmæssighed og personlighed (Niels Engelsted).

14.1 Der er foretaget undersøgelser af normale forsøgspersoner med henblik på afprøvning af en tidligere formuleret model til forudsigelse af kognitivt præstationsniveau ud fra givne baggrundsvariable (sm.m. Erik Lykke Mortensen).

14.2 Indledt er sammenlignende studier af normale, ældre forsøgspersoner og patienter med Alzheimer's sygdom og Korsakoff's sygdom med korrelationer mellem kognitive fund og data over hjernens blodgen-nemstrømning (sm.m. Peter Bruhn og Gunhild Waldemar).

14.3 Endvidere er to artikler færdiggjort: »Undersøgelse af tidsgradienter i tab af fjernhukommelse hos amnestiske patienter« og »Litteraturstudier over mentale forestillingsbilleders neuropsykologi« (Anders Gade).

15.1 Elementerne i den proces, som foregår i et pædagogisk miljø, er undersøgt og en syntese af resultaterne præsenteret ved et seminar i Paris og et nordisk symposium i Stockholm. Syntesen af arbejdet publiceres i »Specialpædagogik«.

15.2 En fremstilling af forholdet mellem etik og menneskesyn i pave Johannes Paul II's forfatterskab publiceres i bogen »Omkring pavebesøget«, der udkom ved pavens besøg i Danmark.

15.3 En række radioudsendelser under navnet »Etisk værksted« blev tilrettelagt (sm.m. programsekretær Mogens Hansen og oversygeplejerske Ulla Windfeldt).

15.4 Et manuskript om »Udbrændthed og kreativitet« er revideret og færdiggjort (Jørgen Hviid).

16. Ud fra en komparativ ethologisk synsvinkel er forskellige primatgruppers sociale struktur og adfærd undersøgt og beskrevet, specielt hvad angår gruppe-medlemmers rolle i ungerne socialisering. Projektet udføres for at kunne anskue børns udvikling i større evolutionistisk sammenhæng. Den sociale strukturs betydning for socialiseringen undersøges ved observationer af 4 grupper af menneskeaber: chimpanse, gorilla, orangutan og hvidhåret gibbon. Der fokuseres på den opvoksende unges relationer til moderen, men også dens relationer til faderen, søskende, jævnaldrende og andre gruppe-medlemmer bliver analyseret, hvor dette er muligt (Svend Aage Jepsen).

17. Et hovedprojekt om kognitionspsykologi og design af edb-systemers brugergrænseflader falder i 3 mindre delprojekter: (1) AMODEUS, som er et internationalt projekt under EF's ESPRIT grundforskningsprogram. Københavns del af projektet består i at undersøge dagens design-praksis m.h.t. brugergrænseflader og systemdesigneres behov for redskaber til modellering af kognitive egenskaber. (2) Dertil en undersøgelse af praksis m.h.t. sikring af kvaliteten af brugergrænseflader i systemudvikling. (3) Som et personligt fingeraftryk udføres en undersøgelse af brugeres

anvendelse af faciliteter til individuel tilpasning af edb-systemer (Anker Helms Jørgensen).

18.1 En afhandling om »virksomhedsteorien som udgangspunkt for de antropologiske videnskaber« er halvt færdiggjort.

18.2 »Et statistisk ekspertsystem (DIGRAM) til analyse af multivariate data er under udvikling (sm.m. Svend Kreiner Møller, DPI) (Benny Karpatschof).

19.1 Med udgangspunkt i et indsamlet materiale på Bellona er der påbegyndt analyse af slægtsfejder med det formål bl.a. at efterprøve von Velzen & van Wetering's 1960-teori om »fraternal interest«.

19.2 Med brug af data fra fremmede kulturer er det sandsynliggjort, at den såkaldte »Jante-lov« har rod i socialpsykologiske forhold og ikke er at betragte som et specifikt dansk fænomen.

19.3 En bibliografi over publikationer indsamlet over tyve år om øerne Rennell og Bellona er udarbejdet (Rolf Kuschel).

20. En empirisk undersøgelse er indledt af evalueringstrategier, som ti danske virksomheder anvender i kurser og uddannelser, med henblik på at analysere strategiernes hovedrationale, relevans for virksomhedens og medarbejdernes uddannelsesbehov, samt en strategis nytte, dvs. i hvilket omfang omkostninger ved strategien står mål med udbyttet af evalueringen for såvel virksomhed som for medarbejder (Claus Ljungstrøm).

21.1 En analyse af skolens indflydelse på den kognitive udvikling og tænkningens former er fortsat.

21.2 En artikel er afsluttet om samspillet mellem (Vy-gotski's) »nærmeste udviklingszone«, kontekstfaktorer og et sæt pædagogiske paradokser vedrørende børns kognitive aktiviteter i og udenfor skolen (Aksel Mortensen).

22.1 I et projekt om udvikling og social orientering er ca. 200 unges indgåen i og indstilling til skoleaktiviteter undersøgt. Der fokuseres dels på deres handlingsledende kvalifikation i relation til udvikling af selvbestemmelse, dels på forholdet mellem skolefunktionen og ændring af sociale relationer, indstilling til fremtiden og fremmede i det danske samfund.

22.2 I et andet projekt om erfaringsdannelse som metodisk udfordring arbejdes der med de metodeproblemer, der opstår når evalueringsforskningens formative side og den traditionelle videnskabs kvantitative side udfordres af en analyseredskabsudvikling, der fo-

kuserer på en historisk kategorial betydningsanalyse som basis for erfaringsdannelse her og nu (Sven Mørch).

23. Med udgangspunkt i en færdiggjort artikel om incestproblematikken er psykologers dobbelte rolle som hjælpere og magtudøvere taget op til diskussion og analyseret ud fra konteksten: differentieret adfærdskontrol (Lone Pål).

24.1 Ved studier af psykologiens videnskabshistorie med sigte på at udskille de skiftende paradigmer (videnskabsteorier) den har været ledet af, er paradigmemenes betydning og relevans for bestemmelsen af psykologiens særlige forskningsgenstand godtgjort.

24.2 Der er indledt studier af begrebet »relation« (filosofisk, logisk-matematisk) med henblik på dets forskellige anvendelser i psykologien (Johs. Mørk Pedersen).

25.1 Undersøgelser af kemisk kommunikation hos fisk (Københavns Universitets Årbog 1984, s. 562) har i perioden ført til eksperimentel afvisning af en af en tysk forskergruppe foreslået formel for alarmsubstansen hos elritser. Arbejdet med at bestemme den pågældende formel fortsættes (sm.m. C. Christoffer- sen, Kemi II, H. C. Ørsted Institutet).

25.2 En undersøgelse af tidlig kommunikativ udvikling hos børn i alderen 9-24 mdr. er indledt (sm.m. A. Guillaín, Université Paul Valéry, Montpellier).

25.3 En undersøgelse af psykotiske og normale børns kommunikative adfærd og dennes betydning for sel- vudviklingen (Københavns Universitets Årbog 1987, s. 698) har fundet foreløbig afslutning i en afhandling skrevet til udgivelse i Les Cahiers du CERFEE, Mont- pellier (Arne Friemuth Petersen).

26. Et teoretisk arbejde om betydningen af kulturelle forandringer, herunder migration, urbanisering og nye medier, for den personlige udvikling er fortsat. Endvidere er spædbarnets bevidsthedsudvikling gen- optaget som forskningstema (Arne Poulsen).

27. Et projekt om den tredje decentralisering i de nor- diske lande sigter mod at belyse muligheder og proble- mer knyttet til forskellige samarbejdsformer mellem lokale offentlige og private aktører m.h.t. at skabe en samfundsudvikling, der forbedrer lokalsamfundets muligheder for at forebygge og løse sociale problemer. Projektet tager udgangspunkt i udvalgte forsøgspro- jekter i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Der er blevet udarbejdet en eksempelsamling med danske projekter. En fællesnordisk eksempelsamling er under udarbejdelse. Udvikling af analysespørgsmål med

henblik på at finde gennemgående tendenser i de ud- valgte projekter forventes afsluttet ultimo 1989 (Arne Prahl).

28. Et projekt om udvikling og afprøvning af display- system til repræsentation af processer i komplekse tek- nologiske anlæg (Københavns Universitets Årbog 1986, s. 646) er videreført (Nini Prætorius sm.m. pro- fessor K.D. Duncan, School of Psychology, Cardiff).

29. Fortsat undersøgelse af auditiv sensorisk trans- duktion ved hjælp af computer-implementerede mo- deller, der søger at simulere det temporære fyrings- mønster fra auditive sanseceller (hårceller) som funk- tion af stimulationens art (Strange Ross).

30.1 Aktuelt anvendes »integration« som en slags trylleformular, når allehånde psyko-sociale problemer søges løst. I et forsøg på at vurdere konkrete integra- tionsforsøgs forskellige kvaliteter er der opstillet en model, som gør det muligt idealtypisk at skelne mel- lem 4 forskellige integrationsformer. Den røde tråd i fremstillingen er spørgsmålet om, hvorvidt og hvor- dan de forskellige integrationsformer fremmer hhv. hæmmer muligheden for sund personlig udvikling (Afsluttet forår 1989).

30.2 Små børn udtrykker og udvikler deres subjekti- vitet på særegen måde igennem fri leg. Ved hjælp af video-optagelser er der påbegyndt indsamling af materiale med henblik på a) undersøgelse af forskel- lige teser om legens betydning for børns udvikling, b) eksperimenteren med video-optagelser som ind- slag i formidling af psykologisk kundskab (Ivy Schousboe).

31. Menneskets muligheder for visuel informations- bearbejdning er begrænsede, og der sker en selektion. Opfattelsen af fysiske træk som farve og begrebsklas- ser som bogstaver og tal er undersøgt i forsøg over se- lektiv opmærksomhed og forarbejdning i det visuelle system. En model for menneskelig informationsbear- bejdning betraget som en stokastisk hændelse, er ud- viklet i et dataprogram, som kan give detaljerede for- sigelser om forsøgspersoners reaktioner under giv- ne testbetingelser. Løbende dataanalyser og testning af modellen synes lovende (Hitomi Shibuya sm.m. Claus Bundesen og Axel Larsen).

32.1 Under forberedelse er en artikel om forholdet mellem kulturens opfattelse af »det hellige« og forskel- lige personlighedspsykologiske teorier.

32.2 Som forberedelse til en større redegørelse om be- tydningen af kultursammenstød og minimering af kul- turforskelle for personlighedsdannelsen foretages stu- dier af litteraturen.

32.3 Endvidere forberedes et kongresoplæg om virksomhedsteoriens muligheder for at beskrive kultursammenhængenes og kultursammenfaldets problemer (Erik Schultz).

33.1 Arbejdet med at beskrive Poul Bahnsens indsats i dansk arbejdspsykologi er fortsat med udarbejdelse af en faglig biografi om Bahnsen på grundlag af dennes arkiv.

33.2 Som gerningen ved Psykologisk Laboratorium kommer til afslutning, genoptages arbejdet med at udvikle en psykologisk teori om arbejdet (Poul Vi-driksen).

34. Kunstforståelse, som den introduceres på kunstmuseerne i dag, bygger hovedsagelig på kunsthistorisk forskning. De anvendte metoder koncentrerer sig omkring kunstværkets dokumentariske kvaliteter og inddrager kun undtagelsesvis billedbetragteren. Med det formål at bidrage til den kunstpædagogiske praksis søger projektet gennem empiriske og teoretiske studier af billedkunst som bevidsthedsfænomen at redegøre for personligheds- og perceptionspsykologiske faktorer, som gør sig gældende ved oplevelse af billedkunstneriske værker (Bjarne Sode Funch).

35.1 Der er arbejdet videre med følgende forskningsstøttede projekter: (1) Udfærdigelse af artikelse-rie vedrørende håndskriftforstyrrelser hos patienter med diffus cerebral atrofi (sm.m. professor dr.med. C. Gyldensted, Århus); (2) Computeriseret automatisk måling og registrering af håndskriftvariable (sm.m. mag.art. Magnus M. Magnusson, dr.phil. Strange Ross og elektronikmekaniker Søren Ellegaard); (3) Afprøvning af automatisk statistisk syndromfindingsmetode (sm.m. Magnus M. Magnusson, Reyki-avik).

35.2 Herudover arbejdes der med ikke-økonomisk støttede projekter: (4) Ændringer af håndskriften efter medicinindgivelse/placebo (Roche A/S); (5) Håndskriftforstyrrelser hos Torticollipatienter (sm. m. cand.psych. A. M. Thomsen, Rigshospitalet), og (6) Håndskriftforstyrrelser hos patienter med Chorea Huntington (sm.m. cand.psych. Gunilla Öberg, Rigs-hospitalet).

Projekterne har til formål, dels at afdække specifikke ændringer hhv. forstyrrelser i håndskriften under forsøgs- eller sygdomsmæssige tilstande og dels at øge målesikkerheden ved analyser af håndskriften (Connie Ankjær Jensen).

36. Et af Statens humanistiske og lægevidenskabelige Forskningsråd støttet projekt om nyere tværvenskabelige hypoteser, som indebærer en ændring af den hidtidige grænsedragning mellem naturvidenskab,

humaniora og samfundsvidenskab, er afsluttet med affattelsen af 1 artikel i 1987 og 1988, 2 artikler i 1989 og 1 bog i 1990 (Simo Køppe).

37. I en undersøgelse af børnehavepersonalets psykiske arbejdsmiljø er der indhentet oplysninger om arbejdsbelastninger og reaktionsformer hos børnehavepersonalet i 39 institutioner i Gentofte Kommune. Ved hjælp af deskriptiv- og matematisk-statistiske analyser vurderes eventuelle sammenhænge mellem arbejdsmiljøforhold og stressbelastninger. På baggrund af disse resultater stilles der forslag til ændring af de fundne belastningsforhold i det psykiske arbejdsmiljø (Ole Robenhagen, Johnny Schultz).

Redaktionsvirksomhed:

Rolf Willanger har været lektor på artikler til »Acta Neurologica Scand.«, »Pharmacol. & Toxicol.«.

Karin Borg, medredaktør af »Kontext«.

Claus Bundesen, medlem af redaktionskomiteen for tidsskrifterne »Psychological Research« og »European Journal of Cognitive Psychology«.

Ole Dreier, medlem af redaktionen af »Forum Kritiske Psykologi« og af Dansk psykologisk Forlags redaktørstab.

Niels Engelsted, medredaktør af antologien »Essays in General Psychology. Seven Danish Contributions«.

Jørgen Hviid har redigeret laboratoriets årbogsbidrag

Benny Karpatschof, medlem af redaktionen af »Psyke & Logos«.

Claus Ljungstrøm, medlem af redaktionen af »Udkast«, Tidsskrift for kritisk Samfundsvidenskab.

Aksel Mortensen, medlem af redaktionsgruppen for »Nordisk Psykologi« og forskningsspalten i »Psykolog Nyt«.

Sven Mørch, medlem af redaktionen af »Udkast«, Tidsskrift for kritisk Samfundsvidenskab.

Arne Friemuth Petersen har redigeret laboratoriets årbogsbidrag. Lektor på artikler til »Philosophy of the Social Sciences«.

Arne Poulsen, medlem af redaktionen af »Psyke & Logos«.

Forskningsophold, kongresdeltagelse, gæsteforelæsnin-ger m.v.:

Rolf Willanger har efter invitation i januar præsente-ret neuropsykologisk universitetsundervisning for kolleger fra hoveduniversiteterne i Sverige til møde i Stockholm. Endvidere deltaget i møde i International Neuropsychological Society i Antwerpen i juli og i gerontologisk symposium i Århus i november.

Peter Berliner har i maj og september forelæst ved Psykologisk Institut, Århus.

Inger Bernth har i april forelæst ved Psykologisk Institut, Århus, og ved Danmarks Lærerhøjskole i november.

Kresten Bjerg har deltaget i IFIP/TC9 arbejdsgruppens møde i Bremen om Hjem-orienteret Informatik og Telematik i februar.

Karin Borg har været på studierejse hos Mondragon Kooperativerne i Baskerlandet, juni.

Vilhelm Borg har holdt foredrag i Lægekredsföreningen for Århus amt i januar.

Claus Bundesen har været lærer ved »Summer School on Visual Perception« afholdt af »European Society for Cognitive Psychology«, Stockholm juli.

Ole Dreier har været leder af forskningskonference i Vestberlin i januar og maj; givet foredrag ved »Eight International Human Science Conference« i Århus i august og gæsteforelæst ved universitetet i Tübingen i januar.

Niels Engelsted har gæsteforelæst ved »Nordic Conference of Students in Psychology«, Århus, oktober.

Anders Gade har holdt foredrag ved kongres i New York i marts og deltaget i kongres i England i juli samt holdt foredrag i Selskabet danske Neuropsykologer i marts og maj.

Jørgen Hviid har deltaget i seminar i Paris i maj og oktober og i et nordisk symposium i Stockholm i maj.

Anker Helms Jørgensen har deltaget i kongresser i Cambridge og York i januar, marts og november, i Stuttgart i oktober, i Boston i september og i Amsterdam i juni.

Benny Karpatschof har deltaget i kongres i Berlin i februar og symposium i Finland i maj.

Rolf Kuschel har deltaget i konferencer i Ungarn i foråret og i Canada i efteråret.

Sven Mørch har gæsteforelæst ved Århus Universitet, ved Linköpings Universitet og ved uddannelses-seminar i Landsforeningen for danske Klubpædagoger. Har forelæst på 2. Nordic Youth Congress i Finland i maj og på 8. International Human Science Conference i Århus i august.

Arne Friemuth Petersen har været på forskningsophold ved Hôpital de la Colombière, Montpellier en måned i foråret. Har endvidere været inviteret diskussionsdeltager ved international workshop på Château Rosay i juli og deltager ved møde mellem franske udviklingspsykologer og pædiatere i Rouen i oktober.

Arne Poulsen har deltaget i kongres i Finland i juli.

Arne Prahel har deltaget i Expert Seminar i Belgien i marts og i 6. Nordiske forskerseminar i april.

Nini Prætorius har været på forskningsophold i Cardiff, Wales, februar-december.

Hitomi Shibuya har deltaget i Summer School on Visual Perception i Stockholm i juli og deltaget i møde i European Mathematical Psychology Group i august i Holland.

Erik Schultz har holdt foredrag ved kongres i Århus i august.

Bjarne Sode Funch var på studieophold i San Francisco samt rejser i Europa og Amerika.

Gæster ved laboratoriet:

I september og oktober havde laboratoriet besøg af professor Morley Segal, The American University of Washington D.C.

Kollegiale organer:

Svend Børge Andersen, formand for Studienævnet.

Kresten Bjerg, medlem af Studienævnet, Fakultetsrådet og Forskeruddannelsesudvalget.

Niels Engelsted, medlem af institutbestyrelsen.

Benny Karpatschof, medlem af Fagligt Råd på Danmarks pædagogiske Institut.

Rolf Kuschel, medlem af institutbestyrelsen.

Aksel Mortensen, medlem af Fagligt Råd på Danmarks pædagogiske Institut.

I. K. Moustgaard, medlem af Statens humanistiske Forskningsråd.

Arne Poulsen, institutbestyrer.

Strange Ross, medlem af fakultetsrådet og institutbestyrelsen.

Formidlende virksomhed, fagligt udviklingsarbejde m.v.:

Peter Berliner har arrangeret symposium om Tværkulturel Psykologi ved KUA.

Inger Bernth har holdt foredrag ved Freud Seminar og ved seminar om Tværkulturel Psykologi.

Kresten Bjerg har deltaget ved præsentation af video ved Teknologirådsarrangeret møde i Eigtveds Pakhus. Har arrangeret 2-dages seminar på KUA om Hjem-orienteret informatik og telematik. Har deltaget i og bidraget til Teknik-samfund-initiativets seminar om metoder i teknologivurdering.

Karin Borg har deltaget i forskerkursus om empiri og metode på Institut for Pædagogik. Har endvidere deltaget i projektet Industri og Lykke, projekt om udvikling af demokrati og nye arbejdsformer i fiskeindustrien. Har skrevet artikel til Ligestillingsrådets bog Kvinder og arbejde? og holdt foredrag på konference om samme emne.

Niels Engelsted har holdt en række forelæsninger på Folkeuniversitetet.

Benny Karpatschof var medarrangør og ordstyrer for tema-dagen i anledning af Freuds 50-års-dødsdag »Freud – død eller levende?«, og var foredragsholder ved konsensuskonference om ekspertsystemer i sagsbehandling.

Rolf Kuschel har holdt foredrag ved Folkeuniversitetet og for erhvervslivet.

Claus Ljungström har deltaget i skoleseminaret Kompetence 2000.

Aksel Mortensen har deltaget i symposium om kulturpsykologi med efterfølgende publikation af oplæg.

Sven Mørch er projektsansvarlig i projektet »15-18-åriges udvikling« i regi af Landsforeningen danske Klubfolk. Er ressource-person ved samme foreningsblad: Udfordringsserien: Pulsen. Har desuden

deltaget i projektgruppe i regi af Kommunernes Landsforbund om projektet »Bøvlede Børn« et oplæg til undersøgelse af alternativer i børneanbringelses-sager.

Johs. Mørk Pedersen har deltaget i forberedelsen af museet »Eksperimentarium«. Deltaget i »Akademiet for anvendt Filosofi«. Er desuden medlem af akademiets bestyrelse samt redaktør af akademiets medlemsblad »Teori og praksis«. Har endvidere holdt forelæsninger på Folkeuniversitetet.

Arne Poulsen har forelæst på Folkeuniversitetet om udviklingspsykologi og moralpsykologi.

Nini Prætorius har deltaget i Freud-seminaret.

Erik Schultz har deltaget i Åbent Hus. Har undervist på Folkeuniversitetet i personlighedspsykologi, samt tilrettelagt liniestudiet på Folkeuniversitetet. Har endvidere holdt foredrag i psykoanalytisk forening om ødipuskomplekset.

Poul Vidriksen har holdt foredrag for jurister, økonomer og ingeniører om anvendelsen af tests ved udvælgelse i private og offentlige virksomheder.

Ivy Schousboe er interviewet til fagblade, dagspresse og radio.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 33,35.

Professorer: Martin Johansen, I. K. Moustgaard, Rolf Willanger.

Lektorer: Svend Børge Andersen, Inger Bernth, Jens Berthelsen, Kresten Bjerg, Annelise Bom, Karin Borg, Vilhelm Borg, Claus Bundesen, Ole Dreier, Niels Engelsted, Jørgen Hviid, Anker Helms Jørgensen, Benny Karpatschhof, Rolf Kuschel, Melvin Lyon (orlov), Aksel Mortensen, Sven Mørch, Lone Pål, Johs. Mørk Pedersen, Arne Friemuth Petersen, Arne Poulsen, Arne Prahl, Nini Prætorius, Strange Ross, Ivy Schousboe, Erik Schultz, Poul Vidriksen.

Ajunker: Peter Berliner, Anders Gade, Claus Ljungstrøm.

Kandidatstipendiater: Michael May, Svend Aage Jepsen, Hitomi Shibuya.

Eksterne lektorer: Antal årsværk: 0,75.

Michael Jepsen, Jørgen Bram Jespersen, Finn Jørgensen, Ida Koch, Svend Erik Olsen, Eva Thaulow, Flemming Vestergaard, Peter Harrit, Svend Kreiner Møller.

Undervisningsassistenter: Antal årsværk: 3.

Karin Bäck, Anne Bovbjerg, Jørgen Steen Christensen, Inge Danielsen, Birgit Eriksen, Lisbeth Eriksen, Ulla Fensbo, Axel Gilbert-Jespersen, Liselotte Grünbaum, Gorm Hetmar, Tytte Hetmar, Peter Holbøll, Dorte Plauborg Jensen, Hans Henrik Jensen, Lisette Jespersen, Kasper Jørgensen, Gry Kirstein, Peter Koefoed, Grethe Kragh-Müller, Per K. Larsen, Zanne Lorenzen, Nikolaj Lunø, Peter Lønberg Madsen,

Torben Marner, Mette Møller, Bjørn Nake, Marian Nielsen, Svend Pedersen, Jan Rattleff, Birgitte Seymour, Birgit Steensballe, Thomas Teasdale, Jørn Toustrup, Maya Ulrich, Hellen Ziegler.

TAP: Antal årsværk: 10.

Henrik Andersen, Gitte Gade, Gunnie Hallas, Niels Jørgen Hansen, Ole Jørgensen, Mikael L. Mortensen, Lefj Rasmussen, Lene Seedorff, Bente Sveegaard, Jytte Sørensen.

Specialer (gruppe, hovedfag):

Buhl, Anna Margrethe; Schmidt, Michala: Dannelsen af drengens faderbillede.

Bøgh, Jette; Sørensen, Anne Vinkel: En vurdering af selvhjælpsgruppen som konkret interaktionstilbud i forbindelse med ændring i livsstil.

Christensen, Else Henriette Vang; Højgaard, Gitte: Det virksomme menneskebarn.

Christensen, Ole Nyvang; Rasmussen, Kurt Schiødt: Raserianfald hos børn.

Frisch, Pernille; Petersen, Marianne Smedegaard: Indlæring og udvikling hos voksne.

Gildsig, Ulla Merete Pernille; Olsson, Rune Leen: Depression – En reaktion.

Graff, Søren; Skov, Berit: Alexithymi – I teori og behandling et bidrag til en forståelse.

Guzelsoy, Susanne Ea; Pedersen, Helle Milton: Moderne management og psykologisk testning.

Jespersen, Birthe; Kristensen, Helga Valeur: Interaktioner og dynamiske processer i organisationer og arbejdsgrupper.

Kristensen, Juno Berit Calmer; Kruse, Nancy Kirstine: Teoretisk redegørelse for evalueringsproces i psykodynamisk korttidsterapi.

Risgaard, Helle; Vennegaard, Mette; Wiczorkowska, Malgorzata: Parteracowska, Malgorzata: Parterapi.

Specialer (hovedfag):

Andersen, Marianne Boje: »Man får ikke noget serveret« – Psykologisk speciale om indlæring i praksis i sygeplejeuddannelsen.

Axel, Erik: Kontrolrum og problemerum.

Batory, Ildiko: Psykodrama – Også en terapiform for døde.

Bolvinkel, Lene Birgitte: Angst for nærhed i parforhold.

Bragadottir, Klara: Psykologiske principper for genoptræning af hjerneskadede voksne.

Brunbech, Lars: Hjerneskade og personlighedsforandringer.

Christiansen, Inge: Palo Alto gruppens idéer og teorier.

Dideriksen, Birthe: Projektiv identifikation som kommunikationsmiddel.

Dybdal, Anne-Sophie: Socialisering af følelser.
 Frandsen, Jesper Würtz: Ægteskabets ødipale bagage.
 Gallagher, Kate Dahl: En pilotundersøgelse af den ny hukommelsesprøve Rivermead.
 Gonik, Mirosława: Psykiske aspekter ved immigranternes integrationsprocesser.
 Hamann, Pia Ursin: Den professionelle samtale som pædagogisk-psykologisk arbejdsredskab.
 Hansen, Jytte Holm: Selvmutilationssyndromet.
 Hansen, Kim Lau: På sporet af Gregory Bateson's og Humberto R. Manturana's bidrag til en klinisk epistemologi.
 Hansen, Lis Schultz: Om nærhed og distance i klient-behandler relationen.
 Hansen, Merete Bisp: Kvalifikationsprocessen (forholdet mellem indlæring og undervisning) og den subjektive indlæringsinteresse – psykologisk belyst.
 Hansen, Solveig: Idé og virkelighed.
 Hopff, Hans Henrik: Kommunikationssystemer for handicappede brugere.
 Hultmann, Ole: Gruppeterapi med børn – Forståelsesmåder af den terapeutiske proces.
 Høeg, Susanne: Depression teori og behandling.
 Iversen, Steen Henning: Personligheden hos medicinmisbrugende læger.
 Jakobsen, Kirsten Margrete: Arbejdsløshed & Dag-højskole-undervisning.
 Jensen, Hanne Ellegård: Tegn din drøm.
 Jensen, Kim Knirkholt: Informationprocessing-teori – Opmærksomhed og koncentration i idrætssituationer.
 Jessen, Tatyana: Children Stranded in Exile: A Clinical approach to the Second Generation.
 Jørgensen, Susanne Glejstrup: Børn og neuroser.
 Kalstrup, Susanne: Stress og motivrealisering.
 Khanna, Enlisa: Børn i familiepleje. Forskning, teori og debat.
 Kjær-Hansen, Tove Benthe Bøjle: Den gravide kvindes forhold til fostret set i relation til det tidlige mor/barn forhold.
 Korfittsen, Elisabeth Maina: Et studie i visuo-perceptuelle forhold ved højre hemisfæresyndrom.
 Larsen, Birthe Oest: Elektiv mutisme.
 Lima, Cristian Jose: Metoder til undersøgelse af tankeprocesser.
 Lindboe, Jan: Humlebi'en – Et forsøg på kollektiv ledelse og organisation.
 Madsen, Søren Peter: Kronisk smertesyndrom – En variant af en neurotisk lidelse.
 Malmkjær, Carsten Frode: Den psykosociale profil.
 Matthiassen, Rigmor: Fra Platons tyrann til 1980'ernes psykopat.
 Meinertz, Lene: Spiseforstyrrelser – om Anorexia nervosa og Bulimi.
 Mortensen, Marita: Kvinders seksuelle handlemuligheder.

Nagel, Carsten: Psyko-sociale aspekter ved HIV-positive mænds livssituation.
 Nielsen, Birgitte Bonnerup: Fusioner – Et socialpsykologisk perspektiv.
 Nielsen, Eva Bonde: Gennemgang og diskussion af forskellige teoretikers bestemmelse af følelseskam og dennes former.
 Ohmsen, Carsten Kragh: Diabetes Mellitus – Stress og psykomatik.
 Pedersen, Henrik: Genstandsbestemmelse af det psykiske.
 Poulsen, Stig Bernt: Kurative faktorer i psykoanalytisk terapi.
 Rossen, Lasse Erik: Nyt edbssystem i kontoret.
 Schjøtt-Christensen, Anne Margrethe: Ensomhed.
 Sørensen, Anette: Sorg over tab af ægtefælle.
 Thomsen, Hanne Schoustrup: Konflikter og fremmedhad i det danske samfund.
 Valenzuela, Claudia Margarita: Psykoanalytisk psykoterapeutisk behandling af Borderline patienter.
 Wovk, Ditte: En overvejelse af kreativitet som et potentiale. Forholdet mellem barnet og forældrene under opdragelsen.

Publikationer:

Bennet, H., Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: Edited Reader Responses to the Greenlandic Narrative "The Barking Ones" from Readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktales-Project. Københavns Univ. & Bloomington, USA 1989, 32 s.
 Berliner, P.: Indlæringshandlinger – den aktive side af Indlæring. *Psykologi* 24, s. 27-37, København 1989.
 –: Indlæringsens dialektik. *Udkast* 2, s. 189-206, Københavns Universitet 1989.
 –, Berthelsen, J.K.: Passiv aggression som voksenpædagogisk problem. *Nordisk Psykologi* 41 (4), s. 301-15, København 1989.
 –: Troen på skolen – om formaliseret undervisning og uformel indlæring. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 2, s. 103-110, København 1989.
 –, Karpatschof, B.: Tværkulturel psykologi i – indledning. *Psykologi og Kultur*, P. Berliner, B. Karpatschof (red.), s. 5-32, Københavns Universitet 1989.
 –: Kultur og formalisering. *Psykologi og Kultur*, P. Berliner, B. Karpatschof (red.), s. 99-118, Københavns Universitet 1989.
 Bernth, I.: Det handler ikke om børn. *Udkast* 1, s. 65-85, Københavns Universitet 1989.
 –: Freud og udviklingspsykologien. *Psyke og Logos* 1, s. 45-71, København 1989.
 Berthelsen, J.: Generalist og specialistautorisation. *Psykolog Nyt* 22, s. 3, København 1989.
 –, Rimeau, J.: Duellen – om nonverbal kommunikation. Københavns Universitet 1989, 20 min. s.

- : Esalen – Center of growth and development. America – it's terrific, 1. del, Jens Berthelsen, 15 min., Københavns Universitet 1989.
- Borg, K.: Arbejdstiden. Ka' kvinder arbejde?, Vibeke Abel, Louise Wolfson, s. 200-215, København 1989.
- Bundesen, C.: Spatio-Temporal Conditions for Apparent Movement. *Physica Scripta* 39, s. 128-32, Stockholm 1989.
- Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The second international testing of an experimental, cross-national version of a questionnaire on the readers' backgrounds in the "Folktale-project". Københavns Universitet 1989, 44 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: Literary Analyses of the Danish, The Greenlandic, and the Turkish Stories Used in the "Folktale-Project". Københavns Universitet 1989, 28 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: An Introductory Survey of the Danish Investigations in Experimental Reader Response Research, 5th ed. Københavns Universitet 1989, 34 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: Edited Reader Responses to the Turkish Narrative "The Golden Apple" from Readers in Denmark, Greenland, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktale-Project. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 36 s.
- , Grue, M., Lindhardsen, V., Reventlow, I., Nielsen, S.H., Hansen, C.R., Schiøtt-Kristensen, L.: Edited Readers Responses to the Danish Narrative "Per Smed's Whip" from Readers in Denmark, Great Britain, India, and Nigeria in the Folktale-Project. Københavns Universitet & Bloomington, USA 1989, 36 s.
- , Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Preparation for Charting Reader Responses in the Folktale-Project. Københavns Universitet 1989, 60 s.
- Dreier, O.: Fortbildung in Bereich psychosozialer Berufe als Einheit von Forschung und Praxis. *Forum Kritische Psychologie* 24, s. 48-84, Hamburg 1989.
- : Private Thinking: Towards a theory of therapeutic action in context. Essays in General Psychology. Seven Danish Contributions, N. Engelsted, L. Hem, J. Mammen, s. 111-31, Århus 1989.
- Gade, A.: Mentale forestillingsbilleders neuropsykologi. *Psyke og Logos* 10, s. 309-29, København 1989.
- Gregersen, F., Køppe, S.: A Normative Theory of Humanistic Knowledge. *Zeitschrift für allgemeine Wissenschaftstheorie* 20 (1), s. 40-53, Stuttgart, BRD 1989.
- Hviid, J.: Niels Steensens Hus – et pædagogisk miljø. *Specialpædagogik* 5, s. 387-98, København 1989.
- : Adam, hvor er du? Omkring pavebesøget, Anders Baadsgaard Jensen, Hans Jensen (red.), s. 44-54, København 1989.
- Jørgensen, A.H.: Using the thinking-aloud method in system development. Designing and using human-computer interfaces and knowledge-based systems, G. Salvendy, M. J. Smith, s. 743-50, Amsterdam 1989.
- , Milsted, U., Varnild, A.: Hvordan sikres kvaliteten af brugergrænsefladen i systemudviklingen. Konferencedokumentation, NordDATA 89, Bind 2, Dansk Dataforening, s. 479-84, København 1989.
- , Olsen, K.B.: En undersøgelse af skærm-baseret vejledning. Konferencedokumentation, NordDATA 89, Bind 2, Dansk Dataforening, s. 730-34, København 1989.
- : An Assessment of the Learnability of UNIX Mail. Research into Networks and Distributed Applications, R. Speth (ed.), s. 375-85, Amsterdam 1988.
- Karpatschof, B.: Psykologien og Kulturen. *Psykologi og Kultur*, P. Berliner, B. Karpatschof (red.), s. 33-72, Københavns Universitet 1989.
- : Kan mennesker styre maskinerne? Människan i komplexa system, B. Wahlström, E. Hollnagel (red.), s. 11-52, Esbo, Finland 1989.
- : Behovet for matematisk indsigt i informationssamfundet. Nye krav til matematik-kundskaber, Statens Humanistiske Forskningsråd, Initiativet vedrørende Matematikundervisning, s. 69-84, Roskilde Universitetscenter 1989.
- : Sammenhængen mellem teori og metode – med nogen henblik på systemudvikling. Kvalitative metoder i systemudvikling og følgeforskning, O. Danielsen, I. Lytje (red.), s. 33-51, Århus 1989.
- Kreiner, S., Karpatschof, B.: Conditional relationships. *Univ. Cop. Stat. Res. Unit. Research Report* 13, s. 43, Københavns Universitet 1989.
- Kuschel, R.: Early Contacts Between Bellona and Rennell Islands and the Outside World. *The Journal of Pacific History* 23 (2), s. 191-200, Australien 1988.
- Ljungström, C.: Kan holdninger måles? Udkast 1, s. 100-128, Københavns Universitet 1989.
- : Spørgsmålsindeksering. Udkast 2, s. 207-37, Københavns Universitet 1989.
- Mortensen, A.: Kultur og individers mikrokosmos. *Psykologi og Kultur*, P. Berliner, B. Karpatschof (red.), s. 73-87, Københavns Universitet 1989.
- Mortensen, E.L., Gade, A., Bruhn, P.: Mixed solvent exposure and organic brain damage: the missing table. *Acta Neurologica Scandinavica* 79, s. 517-19, København 1989.
- Moustgaard, I.K.: The General Whorf-effect. *Basic Issues in Psychology – a Scandinavian Contribution*, J. A. Bjørgen (ed.), s. 187-94, London 1989.
- : The Concept of Observation in Physics and Psychology. Essays in General Psychology. Seven Danish Contributions, N. Engelsted, L. Hem, J. Mammen (eds), s. 59-109, Århus 1989.

Tværfaglige centre m.m.

1. Center for Arbejderkulturstudier

Forskningsvirksomhed:

Arbejderkulturforskning er et bredt og mangesidigt område i stadig udvikling, nationalt såvel som internationalt. Der er mange institutioner – også uden for universiteterne (bl.a. arkiver, biblioteker og museer) – der beskæftiger sig med dele af forskningsområdet, og det er nødvendigt for centret i den kommende tid yderligere at pleje de relevante kontakter med henblik på at udvikle fælles forsknings- og formidlingsprojekter, som ingen ville være i stand til at gennemføre på egen hånd alene.

På denne baggrund har centrets videnskabelige medarbejdere udarbejdet et overordnet, langsigtet forskningsprojekt med titlen »Den danske arbejderklasse 1945-90: Livsformer og kultursammenstød«, hvori indgår en række delprojekter, funderet på empiriske undersøgelser. Nogle af delprojekterne søges udført i samarbejde med museer og arkiver samt arbejder- og fagbevægelsens organisationer.

Som eksempler kan nævnes »Nordals og Danfoss« (i samarbejde med bl.a. Museet på Sønderborg Slot) og »Holmen og Christianshavn« (i samarbejde med bl.a. Arbejdermuseet og Orlogsmuseet). Her er der tale om henholdsvis et nyindustrialiseret landbrugsmiljø og et gammelt storbyindustrimiljø.

1. Inden for rammerne af centrets forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og -bevægelse efter 1945 koncentrerer jeg mig om at belyse hvilken indflydelse den kraftige industrialisering på Nordals (Danfoss) har haft på områdets kulturelle og sociale udvikling. Undersøgelserne foregår i samarbejde med bl.a. Museet på Sønderborg Slot, Lokalhistorisk Arkiv for Nordborg Kommune og med konsulentbistand fra Institut for dansk Dialektforskning (Biering).

2. Undersøgelser af de særlige fremgangsmåder og problemstillinger, der knytter sig til indsamling (feltarbejde) gennem interviews af mundtligt fortalte erindringer (»livshistorie«) (Biering).

3. Inden for rammerne af centrets forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og -bevægelse efter 1945 undersøger jeg særligt udformningen af den socialdemokratiske velfærdsstrategi og dennes realisering. Undersøgelsen søges gennemført med komparativt sigte, idet navnlig inddragelse af erfaringer fra de øvrige nordiske lande vil kunne belyse de danske problemer fra midten af 1970'erne (Christiansen).

4. I forbindelse med et internationalt projekt om den kooperative bevægelse arbejder jeg på en artikel om den danske arbejderkooperation fra 1850'erne til ca. 1940 (Christiansen).

5. Jeg har indledt en materialeindsamling m.v. med henblik på udarbejdelse af en biografi over Hartvig Frisch (Christiansen).

6. Kommunistisk kultur i Danmark 1918- ca. 1960. En undersøgelse af forholdet mellem arbejderkultur og intellektuel kultur i dansk kommunisme. Undersøgelsen tager sigte på at give en historisk, kulturhistorisk og sociologisk fremstilling af den kommunistiske kulturs udvikling med særlig vægt på den rolle de intellektuelle spillede (Thing).

7. Indenfor rammerne af Research Group on Western Communism, Nanterre Universitet, Paris, deltager jeg i et komparativt europæisk projekt om kommunismens historie, sociologi og fremtidige muligheder. Som et delprojekt heraf deltager jeg i et fællesnordisk projekt, som skal resultere i et værk om kommunismen i Norden (Thing).

8. Indenfor rammerne af centrets forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og -bevægelse efter 1945 vil min del af projektet dels rette sig mod den kommunistiske subkultur og dels generelt mod betingelserne for den voldsomme ændring, der skete i arbejderkulturen, især i 1950'erne og 1960'erne (Thing).

Andre aktiviteter:

Karsten Biering har været formand for centerstyrelsen og medlem af bestyrelsen for fakultetets AV/ITV-afdeling; har tilrettelagt et 6 ugers »kursus i forskningsformidling« for forskerstuderende, arr. af fakultetets forskeruddannelsesudvalg og Forskerakademiet; har været medlem af arbejdsgruppen for lokalprojektet »Arbejderliv i Brandts Klædefabrik«; har sammen med centrets øvrige medarbejdere deltaget i det årlige seminar, arr. af Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie.

Niels Finn Christiansen har været medredaktør af »Årbog for arbejderbevægelsens historie«; har sammen med centrets øvrige medarbejdere deltaget i en informationsrejse til Ruhrområdets arbejderkulturelle institutioner og universitetsinstitutter; har holdt gæsteforelæsning ved AUC: »Problemer ved udarbejdelse af historiske synteser, eksemplificeret med Danmarks historie 1900-25.«

Morten Thing har deltaget i 3. nordiske arbejderkulturseminar i Tammerfors, Finland, 4.-6.9.; har deltaget i seminar i Research Group on Western Communism, Nanterre Universitet, Paris, 28.-30.9.; har deltaget i Colloque de procès et terreur en Europe de l'Est 1944-1956, Nanterre Universitet, Paris, 2.10.-4.10.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: Karsten Biering, Niels Finn Christiansen.

Adjunkt: Morten Thing.

TAP: Antal årsværk: Ca. ½.

Publikationer:

Biering, K.: Danske Fællessange (kassettebånd). Højer 1989, 40 min.

Christiansen, N.F.: Fagbevægelsens Historie. København 1989, 56 s.

Thing, M.: Foredrag om arbejderhistorie. En oversigt. Københavns Universitet 1989, 25 s.

Karsten Biering

2. Center for Kvindeforskning

Center for Kvindeforskning har siden sin oprettelse i 1982 haft som opgave at skabe frugtbare rammer om og bedre vilkår for de tværfaglige kvindestudier.

Forskningsvirksomhed:

1. Historisk forskning

Anne Margrethe Berg skriver på et licentiatprojekt med titlen: Kvinder og kriminalitet i 1700-tallets Danmark.

Nanna Damsholt arbejder videre med hellige kvinder og helgeninder i vesteuropæisk middelalder, især Birgitta af Vadstena.

Nanna Damsholt og Bente Rosenbeck er begge tilknyttet det nordiske projekt: Kvindernes verdenshistorie og har færdiggjort deres bidrag til henholdsvis bind 2 og bind 4. Der påtænkes desuden udgivet en kildesamling/skolebog om kvindernes verdenshistorie.

Karin Lützen er ved at færdiggøre sit projekt Frøker og den moderne familie, som er en analyse af frøkernes filantropiske aktiviteter. Sammen med Bente Rosenbeck deltager hun i udarbejdelsen af en Europahistorie. Bind 5, perioden 1870-1945.

Bente Rosenbeck arbejder videre med videnskabs-historiske og historieteoretiske problemstillinger.

Tinne Vammen er ved at skrive en biografi om Johanne Meyer.

2. Litterær og kulturhistorisk forskning

Tine Andersen arbejder på et projekt om kvinder i det 20. århundrede, hvor kun koncentrerer sig om to områder: intellektuelle kvinder i 1940'erne og 1950'erne – Simone de Beauvoir, Elsa Gress, Alva Myrdal m.fl. og

1980'ernes nye kvinder og deres udviklingsmuligheder i 1990'erne.

Margrethe Andreassen arbejder fortsat med emnet erindring og fiktion og desuden med moderne lyrik ud fra temaet: mellem æstetik og etik.

Ingeborg Nixon og Dorrit Einersen arbejder fortsat sammen om projektet »Kvinden som uhyre« med henblik på at udgive en tekstsamling med kommentarer og illustrationer. Desuden er de ved at forberede et projekt om »Mor/datter forhold« som beskrevet i fortrinsvis engelsksproget litteratur fra det 19. og 20. århundrede samt teoretiske værker.

Nanna Damsholt og Dorrit Einersen har indledt et samarbejde om en bog om Birgitta af Vadstena og Margery Kempe.

Hilde Olrik forsker i Lou Salome skikkelsen.

Tania Ørum forsker i kroppen som billede, hele det felt af forestillingsbilleder, der knytter sig til kroppen, og som iagttages i billedkunsten, hverdagens billedverden, og i litterære og teoretiske skrifter.

3. Øvrige videnskabelige medarbejdere

Ebba Mow skriver på et projekt om moderskabets sociale problemer. Kirsten Dreyer arbejder på et kommentarbind til Kamma Rahbek og Christian Molbechs brevsamling.

Grethe Kielberg arbejder på et projekt om forholdet mellem psykisk og fysisk rum.

Effe B. Sverrisson har arrangeret løbende udstillinger på centeret og på universitetet i øvrigt.

Andre aktiviteter:

Center for Kvindeforskning har en publikationsrække. Under forberedelse er en publikation med titlen Omkring kvinders poesi og poetik. Centret udgiver to gange årligt en pjece med oplysninger om kurser og aktiviteter ved centret. Desuden udgives Klio, nyhedsbrev for et kvindehistorisk netværk. Centret har haft en norsk gæstestuderende.

Forum for arbejdsløse Kvindeforskere har i den forløbne periode afholdt en del arrangementer af faglig art på centeret.

Koordination af kvindeforskning: En af de to koordinatorer for kvindeforskning, oprettet i forbindelse med aktionsplan for kvindeforskning, har arbejdsplads ved Center for Kvindeforskning. Udgivelsen og redigeringen af nyhedsbrevet Kvindeforskning er en del af dette arbejde. Desuden udgives Årbog for dansk Kvindeforskning. I januar afholdtes en konference om kvindeforskningens videnskabshistorie og videnskabsteori, i Fåborg. Der udsendes en konferencerapport.

Seminarer/konferencer/møder:

Der afholdes forskningsmøder hver anden uge, hvor centrets lærere fremlægger deres forskning. Desuden har vi afholdt et internt kursus i litteratursøgning og

edb, vi har haft besøg af Projektkontoret på Københavns Universitet, samt Linda Andersen fra RUC. I efteråret afholdtes en konference om formidling. Centret deltog i Forum-festival i Fælledparken.

Gæsteforelæsninger:

Danske: Susanne Knudsen, Lotte Rienecker, Lene Halskov Hansen, Nynne Koch, Kirsten Justesen, Else Andersen og Birgit Petersson.

Udenlandske gæster: Sølvsogner (norsk), Leonore Davidoff (eng) og Glenna Matthews (am).

I april afholdtes en kvindehistorisk dag, hvor bl.a. Joan Scott holdt foredrag.

I november havde vi besøg af en repræsentant fra Forum for Kvindeforskere og kvindelige Forskere i Lund med henblik på et kommende samarbejde.

I december var centret i samarbejde med Institut for Kultursociologi vært for et internationalt arrangement med titlen: Sexuality and (post)modernity med deltagelse af Martha Vicinus, Carole Vance, Jeffrey Weeks, Ken Plummer og Wilhelm von Rosen. Arrangører: Karin Lützen og Henning Bech. Der udsendes en rapport fra konferencen.

Centret har været med til at arrangere en Nos-H konference: Fremtidsstrategier for humanistisk Kvindeforskning, Hanaholmen 28.-30. maj. Finland, Nordiska Forskarkurs i Kvindeforskning med særskilt tonvikt på teori og metodik. Veikola 1.-12. sept. Finland og Kvindehistorisk Forskning i Norden. Hässelby Slot. 13.-16. april.

Centrets lærere har holdt foredrag i en lang række forskellige sammenhæng både i Danmark, Norge og Sverige.

Centret er repræsenteret i Ligestillingsudvalget, Københavns Universitet, i Forum for Kvindeforskere i Danmark og i årbogsredaktionen. Endvidere i Nordiske Forum for Kvindeforskning, planlægningsgruppen for Nordiske Kvindehistoriemøder, samt The International Federation for Research on Women's History.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Docent: Dr.phil. Nanna Damsholt.

Lektorer: Lic.phil. Bente Rosenbeck, cand.mag. Hilde Olrik, dr.phil. Ingeborg Nixon, cand.mag. Dorrit Einersen.

Adjunkt: cand.mag. Tania Ørum.

Eksterne lektorer: Lic.phil. Tine Andersen, mag.art. Margrethe Andreassen.

Kandidatstipendiat: Mag.art. Karin Lützen.

Fondsstipendiat: Cand.phil. Anne Margrete Berg, cand.phil. Tinne Vammen.

Koordinator: Anne Margrete Berg.

Øvrige videnskabelige medarbejdere: Mag.art. Caritas Berner, cand.mag. Vibeke Andersen, cand.phil. Effe B. Sverrisson, indretningsarkitekt Grethe

Kielberg, mag.scient.soc. Ebba Mow, keramikker Birgitte Epdrup, cand.phil. Kirsten Dreyer.

TAP: antal årsværk: 0,92.

Stud.mag. Hanne Merete Jensen, stud.mag.art. Marianne Kruckow.

Specialer:

Andersen, Anne Negt: Kvindeoprørets spæde begyndelse. Jane Austens samtid og kvindens position i hendes forfatterskab set i relation til den efterfølgende periodes kvindeprotester (Engelsk).

Bagge, Sissel: Harriet Martineau, her time and her writings (Engelsk).

Bender, Charlotte: Valkyrien og Hætæren. Om Thit Jensen og Agnes Henningsen (Litteraturvidenskab).

Knudsen, Patricia: The idea of consciousness in D. H. Lawrence with a special reference to Women in Love (Engelsk).

Anne Madsen: Om bruddet i kvindegyknastikken i Danmark omkring 1900 (Historie).

Michelsen, Jette: Nyere forskning i familie og slægt i det engelske og franske middelaldersamfund ca. 1000-ca. 1500 (Historie).

Nielsen, Karen Hoby: The fatal virtue: An analysis of the opposed narratives in Charlotte Brontë's Jane Eyre with a reference to Jean Rhys: Wide Sargasso Sea (engelsk).

Poulsen, Birgitte: Lesbiske billeder. En gennemgang af den kvindelige homoseksuelle eksistensform sådan som den kommer til udtryk i danske romaner i det 20. århundrede (Litteraturvidenskab).

Sinding-Olsen, Lisbeth: Ud med sproget! Indgange til Hélène Cixous' skrift og læsning. 2 kapitler (Litteraturvidenskab).

Søderberg, Mette: Kvindelighed en analyse af et udvalg af Fay Weldons romaner med baggrund i psykologiske teorier om kvindelighed (Engelsk).

Publikationer:

Damsholt, N.: The Legends of Danish Saints as Sources to Daily Life. Medium Aevum Quotidianum Newsletter 15, s. 7-13, Krems, Østrig 1988.

Damsholt, N.: Inger-Lise Hjordt Vetlesen: En skrivende bonde pige. Historie og Samtid 2, s. 61-62, København 1989.

—: Debatindlæg. Ligestilling på Universitetet, Høring, Rapport, Ligestillingsudvalget ved Københavns Universitet, s. 52-54, Københavns Universitet 1988.

Lützen, K., Rosenbeck, B.: Weibliche Sexualität zwischen Medizin und Frauenbewegung. Die Entwicklung in Dänemark von 1880 bis 1920. Zeitschrift für Sexualforschung 2, s. 101-18, Stuttgart, BRD 1989.

—: Prostitution, filantropi og perspektivløs omsorg. Social Kritik 3.6.89, s. 73-77, København 1989.

- Et liv er for kort. Preben Hertoft interviewes af Karin Lützen & Bo Möhl. Nordisk Sexologi 2-3, s. 69-78, København 1989.
- Dekonstruktion af heteroseksualitet. Hvorledes filantropiske frøken-par socialiserede den københavnske arbejderklasse til kernefamilien, 1877-1927. Lambda Nordica. Populærvidenskabelig Tidsskrift om Homosexualitet 1, s. c170-87, Stockholm 1989.
- Rosenbeck, B.: Den mytiska biologin. Häften för kritiska studier 1, s. 37-45, Stockholm 1989.
- , Berg, A.M., et al.: Womens studies and research on women in the nordic countries. Stockholm 1989, 45 s.
- Kvindeforskning i Norden. Kvinder skal eje morgendagen. En mosaik om Nordisk Forum 88, Grethe-Birgitte Jakobsen, s. 16-17, København 1989.
- , Berg, A.M., et al.: Kvinneforskning i Norden. Oslo 1988, 40 s.
- Ørum, T.: Mellem lyst og kritik – om Bent Fausing: Drømmebilleder. Om billeder, drøm og køn. HUG 54, s. 84-88, København 1989.
- Prospekter. IKKE KUN ALT – en sceneåbning af Kirsten Justesen, Kirsten Justesen, Helle Behrndt (red.), s. 56-57, København 1989.
- At se på det andet køn. Dagbladet Information 12.4.89, s. 7, København 1989.
- Blik, køn, skrift – anmeldelse af Evelio Rosero Diagos roman 'Juliana ser dem'. Skanderborg Station 7.6.89, Danmarks Radio 1989.

Bente Rosenbeck

3. Forum for Renæssancestudier

Forskningsvirksomhed:

Forums formål er at støtte forskningen i renaissance-emner og at fremme kontakt mellem personer som forsker inden for området. Dette formål søges opfyldt gennem det tværfaglige samarbejde mellem gruppens medlemmer (der i år har resulteret i en artikelsamling om renaissanceen, se nedenfor); gennem internationalt samarbejde, afholdelse af seminarer, temadage, kollokvier og foredragsserier og gennem udgivervirksomhed og forskeruddannelse.

Den forskning der foregår i forbindelse med Forums aktiviteter er i praksis i høj grad bestemt af de enkelte medarbejders faglige baggrund. En stor del af den gælder således renaissancelatin. Forum er ledende instans i et samarbejde med forskere i Reykjavik, Oslo, Stockholm og Helsinki om de nordiske landes littera-

tur på latin efter reformationen. De knap 20 medarbejdere mødes en gang årligt til et to-dages symposium som i 1989 fandt sted på Lysebu ved Oslo 19.-21.5. Der arbejdes med emnestudier og tekstudgivelse, og en bibliografisk registrant er under opbygning. Projektet finansieres af Nordisk Samarbejdsnævn for humanistisk forskning og de nationale humanistiske forskningsråd inden for en femårig ramme. I Danmark har Statens humanistiske Forskningsråd givet nylatinen status af »initiativ« med to stipendier inden for samme åremål; stipendiaterne har i 1989 været Marianne Alenius og cand.phil. Karen Skovgaard-Petersen. De danske medarbejdere har især beskæftiget sig med lærde kvinder (Alenius), historieskrivning og epos i 15/1600-tallet (Skovgaard-Petersen), mundtlighed og skriftlighed, dansk og latin i 1500-tallet (Skaftø Jensen) og Tycho Brahes poesi (Zeeberg). Minna Skaftø Jensen er leder af det nordiske projekt og dets danske del.

Der arbejdes også med andre former for antikkeception i filologi og kunst: Horatskommentering i middelalderen og renaissanceen, italienske humanisters oversættelser til latin af græske klassikere og brugen af antikke emner i italiensk malerkunst, særlig vedr. rumudsmykningen i »Schifanoia« i Ferrara (Friis-Jensen, Pade og Ragn Jensen).

Et projekt om renaissanceportrætter søger at definere metoder til analyse af »anonyme« portrætter (hvor portrætteret person eller maler er ukendt); arbejdet foregår i forbindelse med et større projekt om renaissanceens portrætter, koordineret af renaissanceinstituttet i Ferrara (Ragn Jensen). Af andre områder kan nævnes studier i middelalderens kortfortællinger med henblik på at vise overgangene mellem forskellige discipliner (Jacobsen), og i renaissanceens ridderepos, især Ariostos »Orlando Furioso« med særlig interesse for den ironiske diskurs og receptionsproblemer (Waage Petersen).

Det internationale samarbejde med andre forskere og institutioner der beskæftiger sig med studiet af renaissanceemner indtager en helt central plads i Forums arbejde, og søges til stadighed udbygget. Forum er i 1988 blevet optaget som medlem i »La Fédération Internationale des Sociétés et Instituts pour l'Étude de la Renaissance«, ligesom Forum var repræsenteret på det internationale »Renaissance Meeting« maj 1989 i Ferrara (Waage Petersen).

To medarbejdere deltager i projektet »Catalogus Translationum et Commentariorum. Medieval and Renaissance Latin Translations and Commentaries« (Washington 1960-), hvortil de skal redegøre for hhv. Horats og Thykydid (Friis-Jensen og Pade).

Forum er repræsenteret i to andre internationale projekter: »Atlante di Schifanoia« og »Renaissanceportrætter« (Ragn Jensen). Det nære samarbejde med Daniela Quarta (Roms Universitet) er fortsat i forbindelse med seminar om »Byen i Renaissanceen«.

Forskeruddannelse:

I Forums formål og arbejde indgår ønsket om at udanne forskere inden for området. Forskningsmiljøet omkring det nordiske nylatinprojekt med dets mange unge medarbejdere fungerer i sig selv som en forskeruddannelse. Et af initiativgruppens medlemmer har i 1989 erhvervet licentiatgraden på en afhandling om »Guarino og Plutarch«, med en offentlig forelæsning om »De italienske humanisters politiske udvælgelse, læsning og benyttelse af græske klassikere med særligt henblik på Plutarchreceptionen 1400-1470« (Pade).

I samarbejde med Det danske Institut i Rom og Forskerakademiet ledede Karsten Friis-Jensen et forskeruddannelseskursus om emnet »Klassikerne i middelalder og renaissance. Oversættelser, kommentarer og skoletekster af græske og romerske forfattere«, 16-30.1. Kurset foregik på Det danske Institut med ekskursioner til en række af de store italienske biblioteker og sluttede med et seminar med flg. foredrag: »Les classiques dans le canon scolaire au Moyen Âge« (prof. Birger Munk Olsen), »Flavius Josephus en latin« (konst.førstebibliotekar Ivan Boserup, Det kongelige Bibliotek), »Medieval commentaries on Horace« (Friis-Jensen), »Il Petrarca e la tradizione dei classici« (prof. Rino Avesani, Roms Universitet), »Translation in context: original, apparatus, Zeitgeist« (Jacobsen), »Database of Nordic Neo-Latin Literature, a presentation« (Skovgaard-Petersen), »Aspetti della diffusione dei classici in età umanistica« (prof. Silvia Rizzo, Roms universitet), »Plauto e l'umanesimo« (prof. Rita Cappelletto, Roms Universitet) og »Translations of Thucydides in the Renaissance« (Pade). Der deltog 11 yngre forskere fra de 5 nordiske lande.

Udadvendt virksomhed:

Forum har afholdt en offentlig temadag om »Byen i renaissance. Virkelighed – fiktion – utopi« (27. april), med deltagelse af arkitekter, filologer, historikere og kunsthistorikere. Dagens foredrag var: »Paradisymbol eller samfundsutopi« (lektor Lise Bek, Aarhus Universitet), »Christianshavn 1617-1650. Fortifikation, byplan og bebyggelse« (Docent H. H. Engqvist, Kunstakademiet), »Latinske hyldestdigte til byer i det 16. årh.« (Skovgaard-Petersen), »Skånsk bybygning idag og idealbytanken« (arkitekt Peter Broberg, Landskrona), »Renaissance-byplanlægning i Italien« (lektor Helge Gamrath, Danmarks Lærerhøjskole), »Renaissance tilpasset den »planløse« by« (overbibliotekar Hakon Lund, Kunstakademiet), »Scenens by – og virkelighedens« (dott. Daniela Quarta, Roms Universitet) og »Firenze og Rom og andre byer i italiensk billedkunst« (Ragn Jensen).

En foredragsserie i efteråret havde som tema: »Samspil mellem tekst og billede i renaissance«. Lektor Søren Kaspersen talte om »Isenheimer-alteret og Maria-metaforik«, prof. P. M. Daly, McGill University, Montreal, om »Picture and Text in Wolfgang Hun-

ger's Translation of Alciato's Emblems« og dr.phil. Esther Nyholm, Odense, om »Billedkunstens brug af Petrarcas triumfer under Renæssancen«.

Andre gæster: Prof. Iiro Kajanto, Helsinki Universitet, har holdt foredrag om »Poggio Bracciolini's moral philosophy« og Roberto Fedi, Renaissanceinstituttet i Ferrara, har holdt to forelæsninger om Ariosto og kulturen i Ferrara.

Rejser:

Karsten Friis-Jensen har gæsteforelåst ved universitetet i Bergen, Minna Skafté Jensen ved universitetet i Trento, og Marianne Pade har holdt foredrag ved en kongres i Sassoferato.

Marianne Pade har opholdt sig ved Det danske Institut i Rom og ved Fondation Hardt i Geneve; desuden har hun foretaget rejser til biblioteker i Spanien og Frankrig. Hun er nu for en toårig periode tilknyttet Thesaurus Linguae Latinae i München.

Udgivelsesvirksomhed:

Forum udgiver skriftserien »Renæssancestudier«, hvoraf der i år er kommet bind 2: »Renaissance – dansk, europæisk, globalt« (red.: Pade og Skafté Jensen), bind 3: Hanne Honnens de Lichtenberg: »Tro – håb & forfølgelighed. Kunstneriske udtryksformer i 1500-tallets Danmark«, og bind 6: Giovanni Pico Della Mirandola: »Om menneskets værdighed«. Oversat med indledning og noter af Jørgen Juul Nielsen. Serien udkommer hos forlaget Museum Tusulanum.

Stab:

Forum for Renæssancestudier blev oprettet 1984 af en tværfaglig initiativgruppe. Der er ingen selvstændig stab; initiativgruppens medlemmer er tilknyttet forskellige institutter på fakultetet eller har anden ansættelse. Den består af Marianne Alenius (klassisk), Karsten Friis-Jensen (græsk og latinsk middelalder), Eric Jacobsen (engelsk), Hannemarie Ragn Jensen (kunst-historie), Minna Skafté Jensen (klassisk), Peter Ulf Møller (slavisk), Marianne Pade (klassisk), Lene Waage Petersen (italiensk) og Peter Zeeberg (klassisk). Susanne Bramming Hansen har varetaget kontorarbejdet.

Publikationer:

Medarbejdernes publikationer er anført i redegørelserne for de respektive institutter.

Lene Waage Petersen

4. Det humanistiske Fakultets AV/ITV-afdeling

Lokaleforhold:

AV/ITV-afdelingen har til huse ved trappe 14, Njalsgade 102.

Fællesafdelingens arbejdsområde:

1. Afdelingen er – i AV henseende – et fælles teknisk serviceorgan for institutterne ved Det humanistiske Fakultet.

1.1 Udlån, reparation, vedligeholdelse og indkøb af AV-apparatur/lyd- og videobånd, samt Av-teknisk konsulentbistand til institutterne (Georges Renedo, Boris Søndersted, Jens Wichmann).

1.2 Teknisk hjælp ved AV-apparatbrug. Herunder giver afdelingen instruktion og afholder kurser i brug af lyd- og videoudstyr. Der har således, i løbet af året, været tilmeldt 18 kurser i brug af videoudstyr, hvoraf de 16 er gennemført. Der var tilmeldt 12 kurser til brug af lyd/diasudstyr mv., hvoraf de 10 blev gennemført, samt ydet teknisk støtte til 25 videoproduktioner og 6 lyd/diasproduktioner (René Christensen, Georges Renedo, Jens Wichmann).

1.3 Ombygning, indkøb og videreudvikling af eget og institutternes elektroniske AV-udstyr (Boris Søndersted, Jens Wichmann).

1.4 Der er således udskiftet og moderniseret videoeditering i editeringsrum 1, samt installeret endnu en satellitmodtager til nedtagning af sovjetiske tv-programmer. I løbet af året har AV/ITV-afdelingen indkøbt et anlæg til interaktiv video til brug ved sprogundervisningen.

1.5 Produktion af audiovisuelt undervisnings- og forskningsmateriale, sker ved institutternes anvendelse af den rådgivning og det apparatur, som afdelingen stiller til rådighed.

Stab:

TAP: Antal årsværk: 6,5 og 1 EFG-lærling.

René Christensen, Erik Jensen (satellit), Lajla Michelsen, Kaj S. Nielsen (satellit), Georges Renedo, Boris Søndersted, Suzanne J. Thomsen, Jens Wichmann.

Jens Wichmann